R. P. R.

DOS. Nr 40002 VOL. Nr. 114

MINISTERUL SECURITAŢII STATULUI

ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Ancheta PĂTRĂŞCANU LUCREŢIU

GOLOPENŢIA ANTON

ŞI ALŢII

1960056
P 000218, Vol. 114

Data 26. IUN 1954

P218/114

Urmează vol. Nr. 115

11239 Vol. 114.

Colojeutaa Autan
Vol IV

C.N.S.I.

R E F E R I N T A

Cunosc pe tov.TREBICI VLADIMIR din anul 1947, original din Basarabia, fost prizonier în U.R.S.S.

Este o fire liniştită, calculată, capabilă profesional, descurcăreţ ştiind să profite de situaţiile favorabile în scopuri personale (Dovadă căsătoria lui cu tov.MACRINA TREBICI -secretara Dr.RACOVITA).

Deci un om interesat în a parveni.

Cunoaşte bine limba rusă, precum şi ideologie marxistă, fiind un colaborator la "Probleme Economice" şi la Inst.- Româno-Sovietic. Bun publicist în probleme economice (material sovietic).

N'am certitudinea că este apropiat de partid, din convingere ci mai mult din calcul personal.

ss.DUMITRESCU CONSTANTIN
Org.Bază No.13

22.XI.1949

28 Noemvrie 1949

2 22

N O T A

Supravegherea lui " TIBI "

Postul se înfiinţează la ora 5,40.=

La ora 6,30, TIBI împreună cu soţia sa, ies de acasă şi merg până în faţa Gării de Nord, unde se despart.

De aci, TIBI ia tranwaiul 15, coboară la staţia Aro şi merge la Institutul Central de Statistică, intră la ora 7.

La ora 12,40, TIBI iese de aci şi merge la Bufetul No.5 din Gen.Magheru, unde serveşte o gustare, apoi pleacă de aci şi merge în staţia Aro, ia tranwaiul 19, coboară la Piaţa Romană şi instră la Institutul de înalte studii Comerciale şi Planificare, intră la ora 13,05.=

La ora 16, TIBI iese de aci şi pe jos merge în Bdul.Gen. Magheru la Cofetăria Mignon, unde serveşte prăjituri, apoi iese de aci şi merge la I.C.S. intră la ora 16,40.=

La ora 20,20, TIBI pleacă de aci, merge în staţia Aro, ia tranwaiul 15, coboară la Gara de Nord şi pe jos revine acasă, intră la ora 20,40.=

Până la ora 21,15 când postul se suspendă, TIBI nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.=

ss.I.Croitoru
Auto ss.L.Lovinescu
6938 ss.M.Nemeş
H.Vrânceanu ss.Gh.Tutuc

29 Noemvrie 1949

3

N O T A

Supravegherea lui " TIBI "

Postul se înfiinţează la ora 6.=

La ora 6,30, TIBI împreună cu soţia sa iese de acasă, merg până în faţa Gării de Nord, unde TIBI se desparte de soţie.

TIBI ia tranwaiul 15, coboară la staţia Aro şi merge la I.C.S.

La ora 9,30, TIBI pleacă de aci şi pe jos merge la Academia de Inalte Studii Comerciale şi Planificare.

La ora 12,20, TIBI pleacă de aci şi pe jos revine la I.C.S.

La ora 14,15, TIBI pleacă de aci ia tranwaiul 15 din staţia Aro şi merge acasă.

La ora 16,30, TIBI iese de acasă, ia tranwaiul 15 din faţa Gării, coboară în staţia Aro şi merge la I.C.S.

La ora 20,55,TIBI pleacă de aci ia tranwaiul 15 şi merge acasă.

Până la ora 21,15 când postul se suspendă TIBI nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.=

Auto 6938
H.Vrânceanu

ss.I.Croitoru
ss.Gh.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş

2 Noemvrie 1949

14 4

N O T A

Supravegherea lui " TIBI "

Postul se înfiinţează la ora 6,15.=

La ora 6,40, TIBI şi soţia sa iese de acasă, şi merg până în faţa gării, unde se despart, TIBI i-a tranwaiul 15 din staţia Gara de Nord, coboară la Aro şi merge la serviciu, intră la ora 7.

La ora 14, TIBI iese de aci şi merge la cantina I.C.S. din Bdul.Gen.Magheru, unde ia masa.

La ora 14,20, TIBI pleacă de aci, fiind însoţit de un individ şi împreună merg în Str.Maria Rosetti No.32 la Scoala de Directori de întreprinderi a Ministerului de Industrie, intră la ora 14,35.=

La ora 18,05, TIBI şi iindividul de mai sus, pleacă de aci şi pe jos revin la I.C.S. intră la ora 18,20.=

Individul are următoarele semnalmente: Etate 30-32 ani, statură potrivită, bine legat la cap, faţa rotundă, părul negru şi s'a stabilit că locueşte în Str.Avrig No.42, casa din fund cu vederea în stradă.

La ora 20,15, TIBI pleacă dela serviciu merge în staţia Aro ia tranwaiul 15, coboară la Gara de Nord şi pe jos merge acasă, intră la ora 20,30.=

Până la ora 21, când postul se suspendă, TIBI nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere, lei 84.=

Auto
6938
H.Vrânceanu

ss.I.Croitoru
ss.Gh.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş

TREBICI VLADIMIR

Născut la 28 Februarie 1916 în Cernăuţi -U.R.S.S.
Căsătorit, Locueşte în Str.Vasile Lupu No.30
Este funcţionar superior în I.C.S. şi conferenţiar la Institutul de Stiinţe Econ. şi Planificare.
Studii - licenţiat în drept, litere şi filosofie.
Fost profesor de liceu.
Cunoaşte limbile : rusa, franceza, germana, ucraineana şi italiana.
In Bucureşti s'a stabilit în 1940. La I.C.S. a intrat în 1941.=
A căzut prizonier în U.R.S.S. în 1943. S'a reântors în 1946, când a reintrat la I.C.S.
In 1947 a fost detaşat la Controlul Economic. Această instituţie desfiinţându-se în 1948, a revenit în I.C.S.
In prezent ocupă funcţia de şef de secţie.
Aceste date scoase din nota de investigaţii a Serviciului sunt complectate de unele informaţii care arată că TREBICI VLADIMIR ar fi mult susţinut de Dr.RACOVITA, dir.gen.al I.C.S. despre care se spune că ar fi fost în strânse relaţii cu MARGARETA GABROVSCHI, actuala soţie a lui TREBICI.
TREBICI este bun prieten cu MALINAS, BIJI, LEVENTE şi GOLOPENTIA.
Cu acesta din urmă - arată filajul lui GOLOPENTIA - este în strânse legături.
TREBICI VIADIMIR - din declaraţiile lui PAVEL şi ZAHARIA- reese că avea cunoştinţă de pregătirile fugii grupului BETEA, el participând chiar şi la una din întâlnirile în care s'au discutat amănuntele fugii.
Arestarea sa o socotim necesară pentru a vedea aportul său în această tentativă şi legăturile cu membrii lotului.

7

6

N O T A

1.= In una din zilele trecute TREBICI VLADIMIR a fost văzut la bufetul de sub I.C.S., la aperitive şi şpriţ cu FLOREA CONSTANTIN, şef de secţie în Direcţia lui TREBICI şi Secretar al organizaţiei No.11, venit cu Divizia Horia, Cluşca şi Crişan, care pe când era student a locuit la Căminul Studenţilor Romaniţuni care era susţinut de legionari şi cuzişti, iar la verificare fiind întrebat dacă în acest cămin se putea intra şi fără recomandaţia unuia din cele două organizaţii huliganice a spus că nu.
La aceaş masă mai era IASINSKI LUDMILA şefă de secţie, deasemeni membră de partid şi tânărul PARAUSEANU m.d.p. Secretar sau responsabil organizatoric al U.T.P. pe Comisia de Stat a Planificări în I.C.S.

P.S. Postul de şef de secţie este imediat după director.

2.= In I.C.S. se vede o strânsă prietenie (nu de ordin sentimental) între RADULESCU LILIANA directoarea secţiei curente, care a trăit mult timp la Paris (nu este membră de Partid), BIJI MIRCEA, TREBICI VLADIMIR şi APOLOZAN LUCIA.

ss.C.LEONIDA

7

N O T A

TREBICI VLADIMIR directorul întreprinderilor din I.C.S. prin faptul că a avut posibilitatea prin descongestionarea direcţiei sale a înlăturat din direcţie tocmai pe tovarăşii cei mai devotaţi cât şi pe sindicaliştii activişti.

Acest lucru l-a putut face cu tov.FLOREA CONSTANTIN Secret. Org.de Bază, LUDMILA IASINSCHI şi PARAUSEANU dela U.T.M. şi s'a întâmplat chiar după semnalarea pe care am dat-o într'o notă anterioară că au servit aperitive şi şpriţ la bufetul de Stat de jos.

Indepărtaţi sunt :

NICULESCU-MUNTEANU- ALEXANDRINA şi DUMITRESCU MARCELA ambele tovarăşe devotate din biroul Organizaţiei de Bază.

DOBRESCU ALEXANDRINA şi FRIMU MAGDALENA ambele sindicaliste activiste cari aduceau totul la cunoştinţă.

BCICESKI ECATERINA responsabilă de grupă sindicală, CRANGULESCU ELENA sindic.

In schimb a reţinut în direcţie tovarăşi ca GHEORGHE POPESCU şi alţii, OPRESCU JANA care nu se ştie dacă mai rămâne în partid,etc.

Această transferare la alte secţii nu o putea face fără aprobarea lui MIRCEA BIJI.

Tov.MUNTEANU NICULESCU ALEXANDRINA este aceia care i-a demascat pe toţi în subcomisiunea de verificare.

ss.C.LEONIDA

A
8

N O T A

Până în toamna anului 1949 când a fost concediat, a funcţionat la I.C.S. UNGUREANU VICTOR MIHAIL, fost legionar, unul ce a studiat ideologia legionară, un om şovin şi antisemit, care în timpul războiului antisovietic plecând la Cernăuţi şi-a însuşit câteva magazine şi o cârciumă din acest oraş.

Despre tatăl acestuia să ştie că a făcut politică de dreapta.

Susnumitul a fost bun prieten cu TREBICI VLADIMIR şi când UNGUREANU VICTOR MIHAIL a fost concediat au fost mult timp văzuţi împreună.

Se crede că UNGUREANU VICTOR MIHAIL cunoaşte multe din activitatea lui TREBICI VLADIMIR.

ss.C.LEONIDA

30 Noemvrie 1949

19

N O T A

Supravegherea lui " TIBI "

Postul se înfiinţează la ora 6,15.=

La ora 6,35, TIBI iese de acasă, şi merge în staţia Gara de Nord, ia tranwaiul 15, coboară la staţia Aro şi merge la I.C.S. unde face serviciu, intră la ora 7.=

La ora 14,05, TIBI pleacă de aci, merge în staţia Aro, ia tranwaiul 15, coboară în staţia Gara de Nord şi pe jos revine acasă, intră la ora 14,25.=

Până la ora 21, când postul se suspendă, TIBI nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.=

ss.I.CROITORU
ss.GH.TUTUC
ss . L.LOVINESCU
ss.M.NEMES

Auto
6938
H.Vrânceanu

1 Decemvrie 1949

16
10

N O T A

Supravegherea lui " TIBI"

Postul se înfiinţează la ora 5,45.=

La ora 6,40, TIBI iese de acasă, împreună cu soţia sa merg până la tranwaiul 15 unde se despart, TIBI ia tranwaiul, coboară în staţia Aro, şi merge la I.C.S. intră la ora 7,05.=

La ora 12,10, TIBI pleacă de aci, merge în staţia Aro, ia tranwaiul 20, coboară la staţia Piaţa Romană şi merge la Academia de Inalte Studii Comerciale şi Planificare, intră la ora 12,20.=

La ora 13,30, TIBI pleacă de aci, ia tranwaiul 20 şi revine la serviciu.

La ora 14,10 pleacă de aci, merge la Bodega Aro, unde aci stă de vorbă cu un individ până la ora 14,30, când se despart.

TIBI ia tranwaiul 15 şi merge acasă, iar individul merge la Hipodromul Băneasa curse de cai.

Individul are următoarele semnalmente: etate 32-36 ani, statură înaltă, şaten blond, chelie frontală şi îl chiamă SAMI, neputându-se stabili domiciliul, urmează a i se stabili ulterior.

La ora 16,30, TIBI iese de acasă, ia tranwaiul 15 şi merge la I.C.S.

La ora 20,15, pleacă de aci ia tranwaiul 15, dela Aro şi merge acasă, intră la ora 20,35.=

Până la ora 21,30, când postul se suspendă, TIBI nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.=

Auto
6938
H.Vrânceanu

ss.I.Croitoru
ss.Gh.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss. M.Nemeş

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul RATIU ANTON, născut în com.Beclean Jud.Someş la 14 Martie 1916, domiciliat în Bucureşti Str.Jules Michelet No.17, declar următoarele :

TREBICI VIADIMIR - este Bucovinean dintr'o comună de lângă Cernăuţi. In afară de faptul că mai are doi fraţi nu cunosc alte amănunte cu privire la familia lui. Scoala şi-a făcut-o la Cernăuţi. Nu ştiu ce Facultate a urmat. L-am cunoscut la Statistică pela sfârşitul anului 1941 sau începutul anului 1942 când a fost numit funcţionar acolo. Nu ştiu prin cine a intrat la Statistică.

La puţin timp după numirea lui la Statistică a fost mobilizat şi trimis pe front.

L'am întâlnit prin anul 1943 în com.Cuţuveanca lângă Berdiansc (Ucraina) unde era cu un batalion din divizia generalului COCIU.

Comuna Cuţuveanca depe Malul Mării de Azov, dintre Melitopol şi Berdiansc, este o comună de bulgari şi moldoveni. Eu, având repartizată, pentru identificarea moldovenilor, toată coasta Mării de Azov, comuna Cuţiveanca cădea în sectorul meu de activitate. In acea comună am mers împreună cu ANTON GOLOPENTIA care m'a transportat cu maşina acolo, de unde el şi-a continuat drumul spre regiunea Dombasului. GOLOPENTIA văzând că în com. Cuţuveanca este o unitate militară, a luat contact cu comandantul unităţii (batalion) pentru a-mi aranja masa la popota ofiţerilor.

La masă am mers după ce ofiţerii mâncaseră.

Atunci l-am văzut pe TREBICI VLADIMIR care venise şi el să mănânce resturile ce rămâneau dela masă. Era soldat simplu. Am rămas foarte intrigat când l-am văzut pentrucă eu îl ştiam sublocotenent. După ce mi-am terminat masa am stat de vorbă cu el plimbându-mă prin comună.

Mi-a spus cu acel prilej că unitatea din care făcea parte înainte, plecând în ţară pentru refacere, obţinuse un concediu şi avea de gând să se ducă acasă. In retragere a trecut prin Odessa. El era repartizat ca ofiţer la aprovizionarea unei mari unităţi şi la Odessa a ajuns cu toate camioanele cu care făcea aprovizionarea.

Au făcut un popas acolo iar o parte din camioane au tras chiar în curtea unde era cartiruit. In curtea respectivă erau mai multe familii. Familia la care locuia precum şi alte familii fiind nevoiaşe TREBICI le-a dat o cantitate mai mare de paste făinoase (macaroane, fidea, etc.) apoi a plecat în oraş. Când s'a înapoiat din oraş a fost anunţat că o parte din şoferii de sub comanda lui au fost arestaţi. El atuncia s'a scandalizat şi a început să întrebe pe ceilalţi şoferi cine anume a îndrăznit să-i aresteze şoferii. In acel moment a apărut un maior magistrat care l-a declarat şi pe el arestat. A fost judecat de Curtea Marţială dela Nicolaev, condamnat pe viaţă sau la 25 ani muncă silnică şi degradare.

Apoi a fost trimis la Centrul de reeducare dela Sărata de unde a fost trimis cu batalionul din care făcea parte (batalion de reeducaţi) spre front lângă Berdiansc de unde aştepta să meargă spre linia întâia.

Era foarte deprimat- chiar descurajat total. Comandantul de batalion îşi bătea joc de el făcându-i tot felul de mizerii. L'am găsit "ţine cal" la maiorul comandant de batalion. Nu avea pe el nici-o cămaşe nici ismene. Iar hainele abea se mai ţineau pe el de petece.

L am ajutat dându-i unele lucruri şi bani. Am stat mai mult de vorbă cu el şi l-am sfătuit să dezerteze. Mi-a spus că abea aşteaptă să ajungă în linia întâia ca să facă acest lucru. Eu am spus să nu aştepte până va ajunge în linia întâia ci să facă acest lucru imediat. I-am dat o foaie de drum pe căile ferate care era valabilă şi pentru Ucraina şi pentru Transnistria şi România, fără plată (adică nu-l costa trenul nimic) iar pentru o mai deplină siguranţă i-am dat şi un ordin de serviciu pe o hârtie cu entetul Institutului ştampilată în regulă. Apoi, mi se pare că i-am dat şi nişte hârtii ştampilate, xxx în alb pentru orice eventualitate.

La Cuţuveanca mi-am terminat munca în câteva zile, de unde am plecat la Berdiansc iar de acolo la Mariupol. L'am mai căutat odată sau de două ori când am avut drum princomuna respectivă care era chiar pe şoseaua dintre Melitopol şi Berdiansc.

După aceasta nu l-am mai văzut decât după ce s'a înapoiat din prizonierat, cred că prin 1946. I-am dat un veston, o cămaşe sau două, nişte indispensabili şi o cravată. Revenise la Institutul de Statistică.

Nu l-am întrebat dacă a dezertat sau a fost luat prizonier aşa că nu ştiu acest lucru. Prin vara lui 1947 când Controlul Economic lua proporţii, LEVENTE m'a chemat să mă întrebe cine dela Statistică ar mai putea fi angajat întrucât are nevoie de oameni

titraţi.

I l-am amintit pe TREBICI VLADIMIR de care abia şi-a adus aminte pentrucă lucrase foarte puţin la Statistică fiind mobilizat A fost angajat şi repartizat la direcţia evidenţei.

La Controlul Economic nu am avut cu el alte relaţiuni decât strict de serviciu.

In legătură cu plecarea, nu ştiu să fi avut vre-un amestec, Cu BETEA nu era în raporturi bune (nu ştiu pe ce considerent).

Când l-am cunoscut pe TREBICI VLADIMIR, l-am cunoscut fiindu-mi prezentat de EMILIAN GRIGORESCU (mort). Cu acesta era bun prieten. Se cunoşteau dela Cernăuţi.

GRIGORESCU mi-a povestit despre TREBICI că în timpul studenţiei au lucrat împreună ca salahori la o mare clădire ce a fost ridicată la Cernăuţi. Apoi, odată cu refugiul, a venit la Bucureşti unde s'a angajat vânzător la un magazin (prăvălie) de frânghii şi sfoară unde avea un prieten, tot titrat, PREISTOSESCU. GRIGORESCU era angajat portar la un bloc. Mai aveau ei un prieten căruia îi ziceau "PESTRIŢU" (nu ştiu cum îl chiamă) - tot de prin Cernăuţi. Acesta nu mai ştiu minte ce serviciu ocupa. Tot ceva similar.

Dintre toţi GRIGORESCU o ducea mai bine - el fiind portar, avea şi locuinţă. Aşa că sosind sărbătorile Crăciunului - GRIGORESCU şi-a invitat prietenii la masă. Făcuse o oală de sarmale însă din lipsă de veselă şi tacâmuri, a utilizat săpunierea, după ce a spălat-o bine, drept farfurie. Alte lucruri în legătură cu TREBICI dinaintea venirii lui la statistică nu-mi sunt cunoscute.

La Statistică nu am fost prieten cu el iar cu prietenul lui, GRIGORESCU, încă nu eram în raporturi apropiate.

Imi amintesc însă că el se cam îndrăgostise de o funcţionară dela Statistică - anume SECELEANU cu care se culca în acea vreme BETEA. Poate pe acest considerent TREBICI nu era bine cu BETEA. Această fată ţinea, în felul ei la TREBICI şi-i scria destul de des cât timp acesta a fost pe front. Despre corespondenţa lor mi-a comunicat chiar TREBICI care-mi spunea (la Cuţitveanca) că singura lui mângâere sunt scrisorile pe care le primeşte dela ea.

Tinea foarte mult la ea deşi îi cunoştea moravurile uşoare. Imi făcea comparaţie între ea şi nufărul (floarea de nufăr) care creşte în mocirlă şi care'n ciuda acestui fapt este atât de frumos. Il condamna pe BETEA pe care-l socotea vinovat şi responsabil, pentrucă prin influenţa lui nefastă, MIKI SECELEANU ajunsese aproape o prostituată.

./.

Dupăce s'a înapoiat din prizonierat l-am întâlnit pe la Statistică atunci când mă duceam acolo. A fost şi la mine acasă după lucrurile pe care i le-am dat.

Nu ştiu unde locuia. Nu am fost niciodată la el acasă. Raporturi de prietenie nu am avut cu el niciodată.

Am căutat să-l ajut pentrucă era prea descurajat.

La Controlul Economic nu am avut alte relaţiuni decât de serviciu. Faţă de mine a avut întotdeauna o atitudine prea reverenţioasă - atitudine care mă intriga. Când mă vedea, pe sală sau în altă parte, în birou sau pe stradă, mă saluta dela distanţă foarte ceremonios şi când stăteam de vorbă mi se adresa cu D-voastră.

I-am atras atenţia să-mi spună pe nume ca'n totdeauna - nu vroia - Aveam de multe ori sentimentul că-şi bate joc de mine cu atitudinea lui atât de reverenţioasă.

La muncă foarte punctual, priceput, corect şi harnic. Foarte retras şi modest. Cu MALINAS IULIU era în raporturi mai apropiate. Ii vedeam de multe ori împreună. Cu PAVEL deasemeni era în raporturi apropiate.

Nu le cunosc însă gradul de prietenie. Cu altcineva nu ştiu să fi fost în raporturi bune.

Raporturile dintre el şi RACOVITA nu-mi sunt deloc cunoscute şi nici nu ştiu să aibă vre-un fel de relaţiuni.

Chestiuni politice nu am discutat cu TREBICI VLADIMIR niciodată şi nici nu ştiu dacă este încadrat în muncă politică sau nu.

Deasemeni nu-mi este cunoscută activitatea lui politică din trecut. Nu ştiu dacă a avut sau nu vre-o activitate.

TREBICI VLADIMIR este bine pregătit din punct de vedere intelectual. Cunoaşte perfect limba Rusă şi Germană - ceva mai puţin Franceza. Dacă nu mă înşel este licenţiat în litere şi drept.

Tiu să subliniez că singura mea discuţie cu TREBICI, discuţie mai lungă, am avut-o la Cuţuveanca în Ucraina. La Bucureşti nu am avut nici-o discuţie cu el. L-am văzut la Statistică îmbrăcat în hainele cu cari se înapoiase din prizonierat şi de aceia l-am chemat la mine să-i dau un veston. Nu avea haine deloc. La Control dea asemeni nu am avut decât relaţiuni foarte reduse. Il întrebam ce mai face şi-i dădeam mâna. Nu am avut discuţiuni cu el referitoare la plecare şi nici cu altcineva cu am vorbit despre el cu privire la plecare.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o susţiu şi semnez propriu.

ss.ANTON RATIU

25 Noemvrie 1949

15

N O T A

Complectare la Nota lui TREBICI VLADIMIR

Referinţe date de următoarele persoane care se găsesc în dosarul personal dela I.C.S.

Dr.RACOVITA - membru de partid din I.C.S. referă că îl cunoaşte mai bine din 1946 de când s'a reântors din prizonierat din URSS reluându-şi serviciul la I.C.S. unde fusese angajat încă din 1941. Mai spune că din convorbirile avute cu TREBICI VLADIMIR a stabilit că şi-a însuşit temeinic teoria Marxist-Leninistă cât a stat în URSS. Deasemenea şi-a însuşit cunoştinţe de Statistică sovietică pe care nu le-a reţinut numai pentru el, căutând prin toate mijloacele ca: lecţii, traduceri, conferinţe, îndrumări şi discuţii să le împărtăşească şi celorlalţi funcţionari.

Dr.RACOVITA menţionează că în anul 1947 când TREBICI VLADIMIR a fost însărcinat să ţină cursuri de statistică industrială la şcoala de controlori statistici, deşi în acea perioadă se făcea în spiritul statisticii burgheze, el a fost primul care a introdus spiritul statisticii în spirit Marxist, fapt ce a contribuit ca mai târziu a fost numit asistent la Facultatea de Stiinţe Juridico-Adm. şi colaborator la Academia R.P.R.

SURDU LAZAR - membru de Partid, Referent la Comisia de Stat a Planificării îl cunoaşte de copil.

Au fost prizonieri în U.R.S.S. Il califică democrat în spiritul vremii de azi.

MARIA CRISAN - membră de Partid, îl cunoaşte din 1933 dela Cernăuţi ca studentă. L-a întâlnit la Bucureşti ca vânzător la o librărie.

Politică nu a făcut în trecut

Este un tov. bine pregătit din punct de vedere Marxist.

C.ITIGEN - fără partid, din I.C.S. îl cunoaşte din 1946, iar din 1948 au lucrat chiar împreună.

Profesional foarte bine pregătit, documentat în ideologia Marxistă şi propagă realizările din U.R.S.S.

./.

MIRCEA BIJI - fără partid, îl cunoaşte din 1941 de când a intrat în I.C.S. Profesional este un element bine pregătit şi este ataşat regimului actual.

Ing.HOROVITZ LEO - din I.C.S. îl cunoaşte din perioada 1930-1933 când erau colegi la Liceul Aron Pumnul din Cernăuţi. Din 1933 nu l-a mai văzut până în 1949 la I.C.S. In acest timp l-a cunoscut ca o fire violentă.

Cu colegii evrei avea o purtare rezervată totuşi corectă.

Faţă de elevii evrei necolegi cu el de clasă avea o atitudine violentă.

In acel timp era antisemit.

In autobiografiile sale nu vorbeşte nimic de activitatea sa legionară, dar recunoaşte că în acea vreme avea sentimente naţionaliste dar susţine că aceste sentimente îl stăpâneau atât cât stăpânea întreaga studenţie.

Spune apoi că în lagăr s'a introdus cu convingere în lagărul antifascist iniţând o largă mişcare pentru recrutarea de voluntari împotriva hitlerismului.

Din cele culese pe teren redăm următoarele:

La 14.III.1947 când a venit din prizonierat i s'a dat o cameră în imobilul din Cal.Serban Vodă No.22-24 propr.I.C.S.-ului şi unde este cunoscut foarte puţin şicâ este actualmente director în instituţie.

La 30.II.1948 căsătorindu-se se mută la domiciliul soţiei sale din Str.Meteorilor No.49 case modeste şi avariate de cutremur unde este cunoscut ca un om corect şi serios, fără a se manifesta pe linie politică.

La 24.V.1948 se mută cu soţia şi soacra în Str.Vasile Lupu No.30.=

La această adresă este cunoscut ca om liniştit, retras şi foarte ocupat. Nu-şi manifesta sentimente politice.

Din cele culese dela COSTEL DUMITRESCU funcţionar la I.C.S. şi care îl cunoaşte bine îşi reaminteşte că la venirea din U.R.S.S. în anul 1947 a luat contact cu singurul cunoscut apropiat ce avea, fostul director al Oficiului de Studii PAVEL şi crede că această legătură a făcut-o din interes întrucât avea nevoie de haine şi alte multe necesităţi cât şi de aranjarea situaţiei sale. Stie apoi că relaţiile între ei s'au răcit chiar înainte de plecarea lui PAVEL din Institut.

Din punct de vedere politic ştie că TREBICI VLADIMIR când a venit din prizonierat ducea muncă politică de lămurire printre funcţionari.

TREBICI VLADIMIR prin postul de director ce ocupă în I.C.S. are în mâna sa statistica tuturor întreprinderilor din ţară.

La Facultatea de Planificare unde predă statistica industrială este cunoscut ca cel mai mare expert în materie şi că a fost recomandat de Institutul Central de Statistică şi de Comisia de Stat a Planificării.

Din prudenţă, credem, TREBICI VLADIMIR a căutat să pozeze într'un democrat convins şi adevăratele sale sentimente nu le-a manifestat decât în cercurile intime pe care nu putem să le exploatăm.

ss.C.LEONIDA

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul ANTON GOLOPENTIA, de profesiune fost funcţionar, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str. Dr. Lister 7, întrebat fiind declară următoarele :

1.= Cine ţi-a vorbit prima oară despre acel legionar?
STEFANESCU mi-a pomenit întâia oară despre el.

2.= Când şi cu ce ocazie ţi-a vorbit despre el?
Sâmbătă 14 Ianuarie 1950, la Restaurantul Lister, unde am fost chemat de el şi de RETEGAN.

3.= Cu acea ocazie, ce comunicare ţi-au făcut ?
STEFANESCU a spus că s'a pomenit zilele trecute, că a venit la el un fost coleg dela Patronaj - FRIMU, legionar, care se ascunde şi care a spus că nu va fi război anul acesta, ci în 1951.

4.= Cine a mai fost de faţă?
G. RETEGAN.

5.= Dta n'ai stat niciodată de vorbă cu acel FRIMU?
Cred că am vorbit cu el în 1942, cu prilejul unei vizite la Patronaj.
Era pictorul care făcea afişele Patronajului.

6.= Dela această dată nu l-ai mai văzut şi nici n'ai mai stat de vorbă niciodată?
Nu.

7.= Faptul că şi Dta îl cunoşteai pe FRIMU nu l-ai spus lui STEFANESCU?
Nu.

8.= Ce alte discuţii aţi mai avut cu ocazia acestei întâlniri ?
Printre altele RETEGAN mi-a făcut propunerea, ca să ne gândim şi apucăm de vre-o lucrare documentară, care ar putea fi necesară la sfârşitul războiului. Am spus că nu e vreme de aşa ceva. Nu e cazul să aduni material compromiţător, ci să-l arzi.

9.= Care a fost părerea lui ŞTEFĂNESCU la propunerea lui RETEGAN ?

A tăcut.

10.= Cum explici propunerea făcută de RETEGAN ?

S'a gândit probabil să-şi menajeze merite şi pentru cazul unei schimbări de regim.

11.= Cum vedea el că-şi va putea menaja aceste merite ?

N'am discutat despre lucrul acesta; nu mi-a spus nimic.

12.= In momentul când el ţi-a propus, nu l-ai întrebat ce lucrare vrea să facă?

Nu l-am întrebat.

13.= Dece nu l-ai întrebat ?

Nu mă interesa.

14.= Pentru care motiv nu te interesa propunerea făcută de RETEGAN, din moment ce chiar Dta fuseseşi preocupat în această direcţie ?

Renunţasem la lucrarea pe care intenţionasem s'o execut şi nu mai vream să mă angajez în alta.

15.= Ai spus tot adevărul cu privire la faptele, care se leagă de Dta, de prietenii Dtale, şi în general de tot ce priveşte Securitatea Statului?

Mai am de spus următoarele:

Cartea poştală tip semnată CULBERTSON de Drul MANUILA se găseşte în vol.3 sau 4 din Van Geunep Le Folklore depe poliţa de sus a raftului de cărţi din dormitorul nostru. Am minţit afirmând că am rupt-o.

Posed un exemplar din Mein Kampf de Hitler şi cărticica gefului de cuib. Întâiul se găseşte pe poliţa din de bara dintre sufragerie şi bucătărie, unde a rămas de când l-am scos din bibliotecă ca să-l ard. Celalt se găseşte între cărţile din camera de servitoare dela subsol. Pe cât îmi amintesc într'una din lăzile din partea stângă aproximativ a 2-a de jos din rândul al 2-lea.

După acestea am spus tot adevărul cu privire la faptele ce se leagă de mine, de prietenii mei şi în genere de tot ce priveşte Securitatea Statului.

16.= Pentru care motiv ai afirmat că ai rupt cartea poştală, pe care ai primit-o dela MANUILA ?

Pentru a o declara ascunsă într'o carte a soţiei mele n'ar

fi costat un ceas de ezitări şi mi se cerea să mă grăbesc cu prezentarea declaraţiei. Scriind că am rupt-o, mi-am zis că voiu scăpa şi pentru viitor de suferinţă de a o declara.

24

16.= Ai spus tot adevărul cu privire la faptele care se leagă de Dta, de prietenii Dtale şi în general de tot ce priveşte Securitatea Statului?

L-am spus. Am spus tot adevărul.

17.= Nu mai ai nimic de spus ?

Nu.

18.= De când şi de unde ai cartea " Mein Kampf"?

Mi-a trimis-o fratele meu din Cracovia în 1943.

19.= De când ai cărticica şefului de cuib şi de unde ?

Am cumpărat-o dela librărie, în toamna 1940.

ss.A.GOLOPENTIA

20.3.1950

D E C L A R A T I E

Subsemnatul RETEGAN GEORGE, născut în anul 1916, luna Iulie ziua 14, în com.Căianul Mic, Jud.Someş, de profesiune funcţionar, şef de secţiune la Institutul Central de Statistică, cu domiciliul în Bucureşti, Str.Părintele Vasile Necaciu No.20, declar următoarele:

In legătură cu ceeace mi-a vorbit Domnul CONSTANTIN STEFANESCU despre un oarecare FRIMU - pe care eu nu l-am cunoscut niciodată şi nu am avut nici-un fel de legături cu el, declar următoarele:

Imi amintesc că Dl.STEFANESCU mi-a spus prima dată despre el cu câteva luni în urmă. Nu pot preciza exact momentul dar deduc că a fost frig pentrucă purta , după cum spunea Dl.STEFANESCU, haine groase. Atunci nu a spus cum îl cheamă şi nici nu am dat atenţie spuselor Dlui STEFANESCU, pentrucă nu m'au interesat deloc. Mai spunea atunci că aceşti oameni îi fac plăcere şi, dacă nu mă înşel, că i-a dat nişte bani.

A doua oară a adus vorba de el prin Ianuarie 1950, când a spus aceleaşi lucruri, şi i-a spus şi numele, dar a treia oară, a spus mai multe. Intr'o dimineaţă, pot fi vre-o 3 săptămâni de atunci, a venit şi mi-a spus că iar l-a vizitat " omul din munte" şi că a băut cu el vin sau ţuică şi că a plecat. Că i-a povestit cum sunt organizaţi. Reţin din ceeace spunea Dl.STEFANESCU: Dl.STEFANESCU spunea că sunt organizaţi câte 3 şi că se schimbă mereu " aşa că nu pot fi prinşi". Această discuţie a avut loc la mine în birou. Prima discuţie a avut loc tot în birou. Ce a de a doua discuţie a avut loc fie la Dl.STEFANESCU acasă, fie la restaurantul VICTOR BABES, dar nu a fost o discuţie lungă. Toate 3 discuţiile au fost considerate de mine pur şi simplu ca un fapt divers, pentrucă nu m'a interesat nici persoana de care vorbia şi pe cari nu o cunosc şi nici ceeace spunea Dl.STEFANESCU. Aceă a doua discuţie a avut loc în Restaurantul Dr.V.BABES, atunci la ea a luat parte şi Dl.GOLOPENTIA, dar acest fapt pentru mine nu este clar. Mărturisesc că prima dată când a vorbit de el şi nici nu i-a spus numele, eu nu l-am luat în serios pe Dl.STEFANESCU. Dacă nu mă înşel , la prima discuţie, acea în care Dl.STEFANESCU nu a

./.

menţionat numele lui FRIMU, a fost prezent şi DI.NISTOR ALEXNADRU, dar nu pot preciza dacă da sau nu.

Dau prezenta declaraţie de bună voie, conştient şi nesilit de nimeni.

22

ss.G.RETEGAN

Bucureşti
21 Martie 1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul RETEGAN GEORGE, născut în 14 Iulie 1916, în comuna Căianul Mic, Jud. Someş, domiciliat în Str. Părintele Vasile Nicaciu No.20, Bucureştiu declar următoarele :

Cu Dl. CONSTANTIN STEFANESCU am vorbit despre un oarecare FRIMU în următoarele împrejurări :

1.= Prima dată probabil în preajma Crăciunului, când Dsa a venit la mine în birou şi mi-a spus că în ziua precedentă a fost vizitat de cineva din munte. Că acest cineva a fost gros îmbrăcat şi că are moralul ridicat. Că nu-i poate spune numele, pentrucă e caz de puşcărie şi că asemenea oameni îi fac plăcere. Nu-mi amintesc dacă a mai fost cineva de faţă, dar cred că nu.

Dl. STEFANESCU a spus cu acest prilej că i-a dat toţi banii pe cari i-a avut.

2.= A doua oară i-a spus lui ALEXANDRU NISTOR aceeaşi poveste şi în aceleaşi cuvinte, dar tot fără să pronunţe numele.

3.= A treia oară a fost vorba de această persoană la începutul 10-12 Ian. 1950, când Dl. STEFANESCU, Dl. GOLOPENTIA şi subsemnatul ne găseam la restaurantul de Stat Victor Babeş din Cotroceni. Dl. STEFANESCU a spus acelaş lucru despre persoanele din munte, dar de data asta i-a rostit şi numele.

Eu am întrebat dacă acest FRIMU nu a fost funcţionar la fosta Fundaţie Principele Carol. Dl. STEFANESCU a răspuns că pe acesta l-a chemat , pe când acesta e pictor sau sculptor - nu-mi amintesc exact ce profesiune i-a dat.

Discuţia din restaurant a continuat cu alte subiecte, printre care cel mai de seamă a fost situaţia Dlui GOLOPENTIA şi verificarea membrilor de Partid pe care o aştepta Dl. STEFANESCU.

4.= Acum 3 săptămâni, în biroul meu, Dl. STEFANESCU a venit şi mi-a spus că din nou l-a vizitat omul din munţi, că a băut vin cu el şi că i-a explicat cum sunt organizaţi. Spunea că sunt organizaţi în echipe de 3, că se schimbă şi că nu se cunosc unul pe altul. L-am întrebat dece primeşte asemenea oameni în casă? Mi-a spus că pe Miliţie nu o interesează gazda ci omul care vine, că el cunoaşte cazuri în care gazda a fost cunoscută, dar nu a fost ridicat decât urmăritul.

./.

De atunci Dl.STEFANESCU nu mi-a mai vorbit de FRIMU.
Aceasta este declaraţia pe care o dau de bună voie.

ss. G.RETEGAN

24

22.III.1950

25

D_E_C_L_A_R_A_T_I_E

Subsemnatul, GEORGE RETEGAN, născut în 14 Iulie 1916, în com Căianul Mic, Jud.Someş, de profesiune funcţionar la Institutul Central de Statistică, domiciliat în Str.Părintele Vasile Necaciu No.20, Bucureşti, declar următoarele :

Consider o vină din a nu fi denunţat faptul că Dl.CTIN STEFANESCU a primit în locuinţa lui pe un anumit FRIMU, cu toate că acest lucru îmi l-a spus. Vina o consider mai mare după ce FRIMU a fost a doua oară şi după ce Dl.STEFANESCU mi-a relatat felul cum sunt ei organizaţi în munţi. Recunosc că nu mi-am făcut datoria de cetăţean al ţării, de cetăţean conştient.

Aceasta este declaraţia pe care o dau de bună voe.

ss.GEORGE RETEGAN

22 .III.1950

- In ce text de lege se încadrează vina Dtale?

Răspuns: Nu-mi aduc aminte exact textul legii, dar faptul meu poate fi considerat ca tăinuire a unui individ care atenta la subminarea Securităţii Statului.

- Poţi fi condamnat pentru această vină?

Răspuns : Da.

Dau prezenta declaraţie de bună voie.

ss.RETEGAN

D E C L A R A T I E

Subsemnatul ANTON GOLOPENTIA, fost funcţionar, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Dr.Lister 7, întrebat fiind, declar următoarele :

1.= Cu ce scop te-a convocat (te-a chemat) RETEGAN şi STEFANESCU în ziua de 14 Ianuarie a.c. ?

De dragul de a mă vedea.

2.= Cum s'a ajuns la discuţia despre FRIMU?

S'a discutat întâi despre lucrările din Institut. Apoi C.STEFANESCU şi-a exprimat îngrijorarea cu privire la situaţia lui, la revăzuirea membrilor de partid, pentrucă a lucrat la Patronaj şi pentru alte greşeli. A spus că va trebui poate să ia unul din posturile vacante de depozitar M.A.T. despre care i-a vorbit un cunoscut. Mi-a spus şi mie că, la nevoie, pot cere şi eu unul.

Apoi, am spus eu că anul, care a început va fi mai greu decât cei anteriori. In urmă a spus STEFANESCU, după o pauză ştirea despre FRIMU.

3.= De ce ţi-ai cumpărat cărticica şefului de cuib?

Ca să-mi dau seama ce este şi ce vrea legiunea, ca documentare Pe cât îmi amintesc, am tăiat numai câteva pagini şi le-am lăsat netăiate pe celelalte. N'am rupt-o sau ars-o, pentrucă nu rup sau ard cărţi.

4.= De ce ai păstrat exemplarul din Mein Kamfp?

L-am luat în 1944-45 din camera mea de lucru ca să-l duc în bucătărie să-l ard, împreună cu alte câteva broşuri. Pentru un motiv, pe care nu mi-l amintesc, nu se putea arde atunci. L-am pus pe o poliţă din antreţelul care duce în bucătărie. A rămas acolo. N'am citit nici-o pagină din acest exemplar, pentrucă am parcurs cartea lui Hitler în 1933, când am fost la Studii în Germania.

5.= Cu ce ocazie a fost fratele Dtale la Cracovia ?

A fost mobilizat la un detaşament de transporturi, care a fost staţionat timp de câteva luni în gara Cracovia!

6.= Unde e fratele acesta ?

E funcţionar la Finanţe, subadministrator financiar la percepţia de pe strada Cazărmei.

21.3.1950 ss.A.GOLOPENTIA

27

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, domiciliat în Bucureşti Str.Arcului 4, funcţionar la Inst.Central de Statistică, născut la Craiova în anul 19o4 declar următoarele :

L'am cunoscut pe Dl.FRIMU în iarna anului 194o/41, la Ministerul Aprovizionării, fiind recomandat de către DAN BOTA ca pictor pentru nişte afişe cu asistenţa socială. Afişele lui au fost admise şi el a fost angajat la Oficiul Ajutorului de iarnă şi mai târziu concentrat. A lucrat ca pictor până la 23 August 1944.
Ca activitate politică ştiam că fusese legionar şi că nu a activat la rebeliune, fiind un legionar numai din tinereţe ca student.
Din 1944 l-am întâlnit întâmplător de câteva ori şi i-am pierdut urma. Acum 4 sau 5 luni de zile m'am trezit într'o după masă cu el la mine acasă. De faţă era şi femeia mea de serviciu. Era îmbrăcat într'un trench şi cu şapcă. A stat circa ½ oră la mine dupe care a plecat. L-am întrebat ce face şi unde stă şi mi-a spus că şade la fratele lui la Aiud. Mai târziu când l-am întrebat din ce trăeşte mi-a spus că este ajutat din când în când de diferiţi cunoscuţi ai lui. L-am întrebat dacă nu cumva face parte din rezistenţă în munţi şi mi-a spus râzând că nu, că ce mă interesez eu de el aşa de mult căci sunt lucruri pe care nu trebue să le ştiu eu că dacă le aflu, am să le spun. L-am întrebat dupe aceia dacă mai locueşte în Bucureşti şi mi-a spus că a părăsit locuinţa care o avea în Rosetti mai de mult. Ca să mă lămuresc cu el l-am întrebat de ce a venit în Bucureşti şi cât stă, el mi-a răspuns că pleacă în aceiaşi seară. Am discutat cu el ce este în Ardeal şi mi-a spus că acolo mai sunt grupuri de oameni câte 3 care nu ştiu unii de alţii şi care trăesc de nimeni depe pământ nu-i ştie. Nu mi-a răspuns deloc când l-am întrebat dacă el are legături cu aceşti oameni şi că dacă ar şti el nu mi-ar spune mie căci i-aşi demasca. Că eu nu trebue să ştiu nimic precis să nu-i divulg.

Acum aproximativ 3 săptămâni mi-a dat un telefon acasă şi mi-a spus că vrea să mă vadă. I-am răspuns că eu trebue să plec şi că dacă vrea să vină la Universitate la Geaa. M'am întâlnit cu el acolo şi am plecat spre telefoane, unde am şi dat un telefon. El m'a aşteptat în hall şi am plecat cu el spre strada Academiei, eu urmând să mă duc la birou.

./.

Pe drum mi-a povestit ce-l ducea la mine. Mi-a spus că să-i caut eu o evreică cu care să se însoare căci poate astfel să plece în Palestina şi acolo ca pictor să trăiască bine. Aici ca fost legionar nu va putea căpăta de lucru niciodată şi că şi-a luat gândul că se va mai schimba ceva căci regimul e tare şi nu se va mai schimba niciodată. Mai mi-a spus că nu are altă scăpare decât să plece din ţară. El s'a ferit în ambele cazuri de mine să-mi dea amănunte despre viaţa lui spunându-mi mereu că nu are încredere în mine. Despre cunoştinţa care urma să i-o fac cu o evreică urma ca peste câteva săptămâni să mă caute iar şi să-i fac cunoştinţă.

ss. CONST.STEFANESCU.

Declarație

Subsemnatul Conț Ștefănescu, domiciliat în București str. Bucur 4 funcționar la Inst. Central de Statistică, născut la Caine în anul 1904 declar următoarele:

L'am cunoscut pe Vl. Trimu în iarna anului 1940/41, la ministerul Propagandei, fiind recomandat de către Dan Botta ca pictor pentru niște afișe cu asistență socială. Afișele lui au fost aprobate și el a fost angajat la Oficiul Afișului de lucru și mai târziu concentrat. A lucrat ca pictor până la 23 August 944. Ca activitate politică știam că fusese legionar dar că nu a activat la rebeliune, fiind un legionar numai atât cât studenții. În 1944 l-am întâlnit întâmplător de câteva ori și i-am pierdut urma. Acum 4 sau 5 luni de zile m'am întâlnit într'o după masă cu el la mine acasă. De față eu și fiica mea de terțiar. Era îmbrăcat într'un hanorak și cu șapcă. A stat circa 1/2 oră la mine după care a plecat. L'am întrebat ce face și unde stă și mi-a spus că stă la fratele lui la Brăila. Mai târziu când l-am întrebat din ce trăiește mi-a spus că este ajutat din când în când de diferiți cunoscuți ai lui. L'am întrebat dacă nu cumva face parte din legionarii în munți și mi-a spus răspicat că nu, că nu mă interesez eu de el căci sunt lucruri pe care nu trebue să le știu eu că dacă le aflu, am ști le spun. L'am întrebat după aceia dacă mai locuiește în București și mi-a spus că a părăsit locuința care o avea în Rosetti mai demult. La o masă împreună cu el l-am întrebat de ce a venit în București și ce face, el mi-a răspuns că pleacă în această seară. Am discutat cu el ce este în Basarabia și mi-a spus că acolo mai sunt grupuri de oameni cărora îi zice 3 care nu știu nici de alții și care trăiesc de mâncare de pe pământ mi-i spune. Nu mi-a răspuns deloc când l-am întrebat dacă el are legături cu acești oameni și că dacă a ști el nu mi-a spune mie căci i-ași demasca. Că eu nu trebue să știu nimic precis să nu-i divulg.

Acum aproximativ 3 săptămâni mi-a dat un telefon acasă și mi-a spus să ies să mă vadă. I-am răspuns că eu trebue să plec și că dacă mai e să mai la Amiralatul la

ceas. M'am întâlnit cu el acolo și am plecat după telefoane, unde am și dat un telefon. El m'a așteptat în hall și am plecat cu el spre strada Brașoveni, eu urmând să mă duc la birou. Pe drum mi-a povestit ce-l durea pe mine. Mi-a spus că își caută un o emerică cu care să se însoare căci poate astfel să plece în Palestina și acolo ca (victor) o să trăiască bine. Așa, că fost logodnica mă va putea ajuta de lucru nici odată și că și-a luat gândul că o va mai odihni bine ceva căci regimul e tare și nu se va mai odihni niciodată. — Mai mi-a spus că nu are altă scăpare decât să plece din țară. El o'a ferit în ambele cazuri de mine să-mi dea amănunte despre viața lui spunându-mi numai că nu are încredere în mine. Despre cunoștința cu mama ași-mo fac cu o emerică mare ce poate colora săptămâni să nu cunoștința și ași-i fac cunoștință.

Ioan Ștefănescu

Declarație

Subsemnatul Cont. Stefanescu de profesiune funcționar născut în anul 1904 în Craiova, domiciliat în strada [illegible] declar următoarele că în 14 Decembrie și în ziua de 15 Decembrie spre a vă spune tot ce știu.

Dau prezenta declarație de bună voie știind și neștiut de nimeni.

21 Martie 950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU de profesiune funcţionar, născut în anul 1904 în Craiova, domiciliat în Str.Arcului 4 declar următoarele că voi fi sincer şi vă voi da concursul spre a vă spune tot ce ştiu.

Dau prezenta declaraţie de bună voe conştient şi nesilit de nimeni.

ss. CONST.STEFANESCU

21 Martie 1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, domiciliat în Bucureşti Str.Arcului 4, funcţionar la Inst.Central de Statistică, născut la Craiova în anul 1904 declar următoarele :

L'am cunoscut pe Dl.FRIMU în iarna anului 1940/41, la Ministerul Aprovizionării, fiind recomandat de către DAN BOTA ca pictor pentru nişte afişe cu asistenţa socială. Afişele lui au fost admise şi el a fost angajat la Oficiul Ajutorului de iarnă şi mai târziu concentrat. A lucrat ca pictor până la 23 August 1944.
Ca activitate politică ştiam că fusese legionar şi că nu a activat la rebeliune, fiind un legionar numai din tinereţe ca student.
Din 1944 l-am întâlnit întâmplător de câteva ori şi i-am pierdut urma. Acum 4 sau 5 luni de zile m'am trezit într'o după masă cu el la mine acasă. De faţă era şi femeia mea de serviciu. Era îmbrăcat într'un trench şi cu şapcă. A stat circa ½ oră la mine dupe care a plecat. L-am întrebat ce face şi unde stă şi mi-a spus că şade la fratele lui la Aiud. Mai târziu când l-am întrebat din ce trăeşte mi-a spus că este ajutat din când în când de diferiţi cunoscuţi ai lui. L-am întrebat dacă nu cumva face parte din rezistenţă în munţi şi mi-a spus râzând că nu, că ce mă interesez eu de el aşa de mult căci sunt lucruri pe care nu trebue să le ştiu eu că dacă le aflu, am să le spun. L-am întrebat dupe aceia dacă mai locueşte în Bucureşti şi mi-a spus că a părăsit locuinţa care o avea în Rosetti mai de mult. Ca să mă lămuresc cu el l-am întrebat de ce a venit în Bucureşti şi cât stă, el mi-a răspuns că pleacă în aceiaşi seară. Am discutat cu el ce este în Ardeal şi mi-a spus că acolo mai sunt grupuri de oameni câte 3 care nu ştiu unii de alţii şi care trăesc de nimeni depe pământ nu-i ştie. Nu mi-a răspuns deloc când l-am întrebat dacă el are legături cu aceşti oameni şi că dacă ar şti el nu mi-ar spune mie căci i-ar demasca. Că eu nu trebue să ştiu nimic precis să nu-i divulg.

Acum aproximativ 3 săptămâni mi-a dat un telefon acasă şi mi-a spus că vrea să mă vadă. I-am răspuns că eu trebue să plec şi că dacă vrea să vină la Universitate la Geam. M'am întâlnit cu el acolo şi am plecat spre telefoane, unde am şi dat un telefon. El m'a aşteptat în hall şi am plecat cu el spre strada Academiei, eu urmând să mă duc la birou.

./.

Pe drum mi-a povestit ce-l duce la mine. Mi-a spus că 234
să-i caut eu o evreică cu care să se însoare căci poate astfel
să plece în Palestina şi acolo ca pictor să trăiască bine. Aci,
ca fost legionar nu va putea căpăta de lucru niciodată şi că şi-a
luat gândul că se va mai schimba ceva căci regimul e tare şi nu se
va mai schimba niciodată. Mai mi-a spus că nu are altă scăpare decă
să plece din ţară. El s'a ferit în ambele cazuri de mine să-mi dea
amănunte despre viaţa lui spunându-mi mereu că nu are încredere
în mine. Despre cunoştinţa care urma să i-o fac cu o evreică urma
ca peste câteva săptămâni să mă caute iar şi să-i fac cunoştinţă.

ss. CONST.STEFANESCU.

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, născut în anul 1904 în oraşul Craiova, de profesie funcţionar, domiciliat în strada Arcului 4, declar următoarele :

1.= Când l-am cunoscut pe FRIMU şi cu ce ocazie ?
Răspuns: L'am cunoscut în iarna anului 1940, la Minist. Aprovizionării fiindu-mi prezentat de BOTA DAN ca pictor pentru nişte afişe.

2.= Cât timp aţi lucrat împreună?
Răspuns: Până la 23 August 1944

3.= Ce convingeri politice avea FRIMU?
Răspuns: Fusese legionar şi-l ura pe Antonescu.

4.= Ce discuţii ai avut în timpul acela cu el?
Convingerile lui erau legionare, vechi şi era contra mişcării care a dus la masacrele legionare.

5.= Ce relaţii a fost între voi în timpul acela?
Răspuns: Relaţii de birou şi el începuse să-mi spună că ţine la mine că l-am ajutat să scape de mizerie. Am avut cu el relaţii amicale, obişnuite.

Ce a făcut el imediat după 23 August?
In timpul acela el a fost mobilizat şi după 23 August el a plecat. In acel timp el venea la birou f.rar când aducea fige, proiecte
După 23 August l-am întâlnit în iarna sau primăvara anului 1945 când a venit la mine la birou în strada Romei spunându-mi că a cumpărat un taxi şi că a pierdut banii cu maşina pe care voia s'o pună pe puncţă cu un frate al lui la Aiud sau în alt oraş.

7.= Ce prieteni intimi avea ?
Ştiu că-l cunoştea bine DAN BOTA, frate cu artistul EMIL BOTA dela teatru. Pe oameni cari l-ar fi cunoscut bine nu-mi aduc aminte. Ştiu că se ducea la masă la un prieten bun cu numele MELINTE

. .

sau magistrat.

L-am întâlnit deseori la birou în 1945 în cursul anului, venind să-mi ceară bani de ţigări şi de hrană. I-am dat regulat câte un pol doi sau o sută de lei. Nu am discutat cu el politică.

8.= De câte ori l-ai văzut în 1946, unde şi ce ai discutat cu el?

Cred că l-am văzut de 6-7 ori după ce mi-a adus câteva tablouri să le cumpăr sau să le vând. Am dus un tablou la sora mea care a vrut să-l cumpere şi într'o zi neavând bani l-am poftit acolo la masă la sora mea în Str.Arhitect Mincu 13. După aceia la câte o lună două de zile el a mai venit la masă.

Nu am putut vinde tablourile şi atunci la birou văzându-le funcţionarul CRISAN GH. dela Dir.Cîă a s'a oferit el să i le vândă şi l-am trimis pe FRIMU la el. Tablourile au rămas la CRISAN şi ce a făcut cu ele nu ştiu.

In discuţiile cu el nu reieşea că ar fi avut o orientare politică sau că s'ar fi gândit să facă ceva.

In 1947 de câte ori l-ai văzut şi ce discuţii ai avut cu el şi unde?

L-am văzut de câteva ori întâmplător. Rectific, legătura cu CRISAN socot că s'a făcut în 1947 în localul Dr.Crl.a . Mai mult nu l-am văzut şi într'o zi a dispărut.

In 1948 nu l-am văzut niciodată cred. Cel mult l-am întâlnit pe stradă, fără să vorbesc cu el într'o seară.

In 1949 de câte ori l-ai întâlnit?

In iarna lui 49/50 a venit la mine acasă prima dată după ce nu-l văzusem vreme îndelungată.

Intr'o după masă a venit la mine. Eu eram în pat, femeia de serviciu făcea curat şi a stat tot timpul cu noi în casă. I-am întrebat ce e cu el că nu l-am văzut poate mai mult de un an şi el mi-a spus că a plecat din Bucureşti de mult că a părăsit locuinţa din Str. Rosetti 10. Era îmbrăcat într'un tench murdar şi avea o şapcă în cap. A stat circa ½ oră la mine. Nu a vurt să-mi spună unde şade şi m'a lăsat să înţeleg că şade la mama şi fratele lui în Ardeal. Eu l-am descusut căci nu-mi venea să cred şi l-am întrebat dacă nu cumva s'a ascuns în munţi.

Mi-a spus că deoce întreb atâtea lucruri că eu nu trebue să ştiu. Că în munţi sunt într'adevăr organizaţi fugiţi politici în grupe de câte 3 care aşteaptă să vină americanii. Că nu ştie unul de altul şi că degeaba îl întreb că mie nu-mi spune chiar de ar şti căci i-aşi trăda.

L-am întrebat din ce trăeşte şi mi-a spus că o duce f.greu, că primeşte ajutoare mici de bani dela cine nu trebue eu să ştiu.

. .

37 77

Nu mi-a răspuns direct la nici-o întrebare şi am avut impresia că se laudă şi că a venit la mine pentru bani. Eu nu am bani şi tot ce pot să-i dau sunt 200 lei pe care i-am dat şi un gal vechi de lână căci nu avea. Foarte curios să ştiu ce e cu mişcarea aceia am încercat să insist pe lângă el şi l-am întrebat. Cum poţi tu să ştii şi să faci ceva când eşti fricos şi laş. El mi-a răspuns că eu sunt şi mai fricos decât el şi că nu a venit decât să mă vadă, că de oameni ca mine nu are nimeni nevoe şi că nu cred că a venit să mă încerce.

9.- Ce servicii ţi-a cerut?
Nu mi-a cerut nici-un serviciu şi nici bani.
I-am dat 200 lei şi un şal că nu avea nici ţigări.

10.- Când l-ai văzut după aceasta, unde şi ce aţi discutat?
In Februarie 1950 m'am pomenit într'o după cu un telefon dela el că vrea să mă vadă. I-am spus că plec în oraş şi să mă aştepte la Universitate la ceas. Era ora 5. A venit cu tramvaiul 5 şi m'a condus spre telefoane căci vroiam să dau un telefon. La telefoane am fost cu el şi am încercat să vorbesc cu un prieten GOGU PETRESCU cu care eram înţeles să jucăm rumy în familie. Telefonul era defect şi nu am putut vorbi, am renunţat şi fişa de telefon o am şi acum în buzunar. M'a condus până la strada Regală unde m'am despărţit de el. Pe drum mi-a spus ce vrea dela mine. Mi-a spus că vrea să se însoare cu o evreică şi să plece în Palestina căci în ţară nu mai poate sta, că nu are de lucru şi că legionarii sunt căutaţi chiar cei care nu au activat. Am râs de propunerea lui şi mi-am dat seama că nu e serios. L-am întrebat, dar cu rezistenţe ce faci? El mi-a spus că nu e treabă de făcut nici acolo şi că singurul lucru e să plece. De anunţat când să-i găsesc logodnica urma să vină la el sau să-i scriu eu la o mătuşe a lui o învăţătoare pensionară. COSPODEANU dintr'un sat din Cluj Bonţila.

11.- Cu cine ai discutat de întâlnirile cu FRIMU ?
Cu GOLOPENTIA şi RETEGAN.
Am spus şi lui RETEGAN şi lui GOLOPENTIA că a venit la mine un funcţionar, pictorul FRIMU pe care numai GOLOPENTIA îl cunoscuse vag şi că mi-a făcut impresia că venea dân undeva din Ardeal, unde este ascuns, că nu s'a desbrăcat la mine şi că aveam impresia că era înarmat pe dedesubt. Lui RETEGAN i-am spus la birou şi lui GOLOPENTIA la restaurantul Bebeş.

ss. CONSTANTIN STEFANESCU

22 Martie 1950

36
2

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul C.STEFANESCU cu domiciliul în Str.Arcului 4 declar următoarele :

1.=. Cine a determinat întâlnirea din 14.I.1950 dela Restaurantul Babeş.

RETEGAN.

2.= În urma cărui motiv ?

Mi-a pretextat că GOLOPENTIA a rămas singur prea mult timp şi că nu ar strica să ne vedem.

3.= Ce alte discuţii ai avut cu RETEGAN în seara aceia?

Nu-mi aduc aminte pentru un moment, promit că mă voi gândi la aceasta şi voi răspunde.

4.= Când ?

Mă voi gândi până mâine 25 Martie a.c.

5.= La ce oră v'aţi întâlnit cu GOLOPENTIA ?

Cred că era ora 8½, era întuneric.

6.= În jurul căruisubiect s'a purtat discuţiile ?

Printre alte discuţii fără importanţă RETEGAN îmi amintea că a început o discuţie cu GOLOPENTIA dacă institutul ar putea lucra şi pentru alte timpuri când se vor schimba lucrurile la noi în ţară, adică dacă ei personal ar putea lucra ceva pe baza datelor Institutupentru viitorul regim.

7.= Explică ceva mai clar aceasta .

Actualmente se fac în Institut lucrări statistice cu caracter economic. Oficial. Concomitent cu aceasta urma să fie luate date, copiate din lucrări care să folosească viitorului regim.

./.

8.= Cum puteau folosi aceste date viitorului regim?

Industriile comasate cărora li s'a pierdut urma, va trebui ca viitorul regim să ştie ale cui au fost spre a le reconstitui.

Viitorul regim va trebui ajutat pentru această reconstituire în concluzie că trebue depusă grije să existe şi să fie păstrate aceste documente.

9.= Cine urma să ajute viitorul regim şi cum?

Discuţiile s'au dus între RETEGAN şi GOLOPENTIA deşi ei trebuiau să le facă aceste lucrări împreună cu alţii cărora probabil le va propune aceasta.

Modul în care regimul urma să fie ajutat era de a se păstra lucrările de bază cele mai importante şi la momentul oportun să fie prezentate celor interesaţi adică celor care vor veni.

10.= Ce spunea GOLOPENTIA în această privinţă?

GOLOPENTIA nu a protestat dar nici nu s'a angajat personal să participe la asemenea lucrări.

11.= Cine era discuţiilor?

RETEGAN.

Ce ziceai Dta ?
Nu am fost contra.

14.= Ce anume spuneai ?
Nu-mi amintesc momentan.

Aceasta este declaraţia mea.

ss.C.STEFANESCU

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU de profesiune fost funcţionar public domiciliat în Str.Arcului No.4, declar următoarele:

In ziua de 14 Ianuarie 1950 m'am întâlnit seara cu COLOPENTIA şi NETEGAN la restaurantul Babeş dela Eleféérie.

Am discutat chestiuni de birou, de familie şi lucruri fără mare importanţă de familie. Nu-mi amintesc să fi discutat alte lucruri de mare importanţă. Poate să fi vorbit şi lucruri de realizări de plan şi în legătură cu lucrarea noastră la care era interesat.

ss. C.STEFANESCU

22 Martie 1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Ajuns la limita rezistenţei fizice grăesc :

Am bârfit şi înjurat în toate chipurile regimul- în mijlocul bârfitorilor.

Am lăudat regimul şi URSS în acelaş timp, dar vai în proporţii cu mult mai reduse. La cercul de politică curentă. Localul Cotroceni unde sunt lector, am ridicat în slăvi regimul şi binefacerile lui.

M'aţi întrebat cum am înjurat şi v'am spus modest, ţineam să nu mai repet inutil lucrurile urâte. La ce vă folosesc să vă spun cum anume înjura? Dacă doriţi vă pot spune şi aceasta. Criticam şi bârfeam ca toată lumea: mahalagisme.

Si bomba atomică şi fortăreţele, dar şi despre cele 25.000. 000 ostaţi roşii am vorbit şi despre submarinele ruseşti care cutreeră Atlanticul cu bombe atomice. Am ascultat şi păsturi străine.

Nu am furat documente şi nu le-am predat duşmanilor.

Am muncit profesional cu suflet şi cinstit.

Povestea cu FRIMU este aşa cum v'am spus-o în 2 ani l-am văzut de 2 ori, odată acasă la mine când mi-a făcut impresia foarte misterioasă. L-am iscodit să văd dacă nu cumva umblă după documente şi mi-a răspuns că nu. Nu mi-a cerut documente - dealtfel de care nici nu am şi nici bani. I-am dat 400 lei în două rânduri. A doua oară mi-a spus că vrea să se însoare şi să fugă. Am povestit despre vizita lui la toţi din jurul meu înflorând-o , nedându-mi seama de ce ar putea ieşi.

N'am fost legionar.

Sunt sărac ca acum 32 ani când am început să muncesc.

Nu doresc răul din suflet niciodată.

Imi recunosc marea vină:

Nu am demascat pe FRIMU şi în flecăreală ostilă regimului.

Nu mă acuzaţi de alte crime căci şi acestea sunt destul de mari.

Daţi-mi posibilitatea să intru pe drumul cel drept, nu-mi tăiaţi capul. Poate vă voi fi şi eu de un ajutor, 5% dacă mai am în mine bun, I.V.STALIN spune că trebue să mă păstraţi.

./.

Nu mi-e frică de moarte, a mă sinucide pentru mine nu e fost de puţine ori cazul. Prima dată am încercat să mă sinucid de 42
mizerie şi eram tânăr.

Acceptaţi referinţe în privinţa mea şi unele dintre ele vor fi în măsură să arunce puţin balsam pe tabloul negru pe care vi l-aţi făcut despre mine.

In timpul războiului am scăpat zeci de evrei dela foamete şi moarte.

Nu am crezut în războiul hitlerist, afirmam făţiş victoria ruşilor şi faţă de toţi.

Am trăit în ultima vreme legat de ochi, înebunit de vorbe şi vorbe.

Nimeni nu a încercat să mă trezească din întuneric.

Multor cunoscuţi le-a făcut plăcerea mai mult să mă încurajeze şi apoi să mă părăsească.

Incercaţi să îndreptaţi oameni, nu fiţi neclintiţi în hotărârea voastră când e vorba de om, a spus LENIN.

Nu trebue să fim necruţători decât acolo unde am încercat îndreptarea.

Am dat această declaraţie spre a consemna în scris ceiace v'am spus verbal şi în parte. Nu era un secret pentru Dvs. faptul că am înjurat. Declar în scris că este tot adevărat despre ce aţi auzit şi cum am înjurat. Dar nu am înjurat altfel decât o fac prea mulţi oameni. Nici măcar pe departe gândul că vreodată faptele mele mă vor duce la alte crime pe care nu le-am făcut, nici furt, nici sabotaj.

Vă rog să ţineţi socoteala nu numai de rău pe care l-am spus dar şi de bine. Cântăriţile şi veţi vedea că nu sunt atât de negru cât socotiţi.

ss.CONSTANTIN STEFANESCU.

Vorbe, vorbe, vorbe! In cumpănă să cadă însă faptele, nu vorbele.

Dodenache,

Ajuns la limita rezistenței fizice grele:
am băut și înjurat în toate chipurile regimul - în mișlocul bărbaților
am blestemat regimul și URSS în același timp, dar mai în surdină cu mult mai reduse. La cercul de politică curentă - locul unde sunt lectori, am ridicat în slăvi regimul și binefacerile lui.

N'ați întrebat cum am înjurat și v'am spus modest, știrea să nu mai repet inutil lucrurile urâte la ce să folosesc să vă spun cum anume înjura? Dacă doriți vă pot spune și aceste. Criticam și loveam ca toată lumea: mahalagisme.

Și bruște atomică și fortărețele, dar și despre cele 25 ani ani ostași roși au venit și despre submarinele noastre care cutreieră Atlanticul cu bombe atomice. Am ascultat și posturi străine

Nu am furat documente și nu le-am predat dușmanilor.
Am muncit profesional cu suflet și cinstit
Sonetul cu Fromm este așa cum v'am spus-o în 2 ani l-am
văzut de 2 ori, odată acasă la mine când mi-a făcut impresia
foarte misterioasă. L-am rugat să văd dacă nu cumva semnă
după documente și mi-a răspuns că nu. Nu mi-a cerut documente
- deoarece nici nu am și mici bani. I-am dat 400 lei să dorm
2 dormi. A doua oară mi-a spus că vrea să le împrumute și să fugă. Am
povestit despre visita lui la noi din primul meu și flagrant-o, rugându-mi
iarăși de ce am putea face

N'am fost legionar
Sunt sănătos ca acum 32 ani când am început să muncesc
Nu doresc răul din suflet niciodată.

Îmi recunosc marea vină:
Nu am denunțat pe Fromm și pe fiecărei ostili regimului.
Nu mă acuzați de alte crime căci și acestea sunt destul de
mari.

Dați-mi posibilitatea să intru pe drumul cel drept, nu-mi închideți
calea. Toate nu vor fi și eu de un ajutor. 5% dacă nu am în
mine bun, I.V. Stalin spune că trebuie să mă păstrați.

Nu mi e frică de moarte, a mă sinucide pentru mine nu a fost de
față nici cazul. Prima dată am încercat să mă sinucid de mizerie
și eram tânăr.

Aceștia rezistă în pumnul meu și unele dinte ele vor fi
în măsură să aducă puțin balsam pe tabloul negru pe care vi l-ați
făcut despre mine.

În timpul războiului am scăpat zeci de ori dela moarte.
Nu am acut în războiul hitlerist, afirmam față victime ungher și, de toți.
Am trăit în ultimii ani legat la ochi, înăbușit de vorbe și vorbe.
Nimeni nu a încercat să mă întrebe ceva în cunoștință.
Multor oameni le-a făcut plăcerea mai mult să mă înjosească și apoi să mă părăsească.
Încercați să înțelegeți oamenii, nu fiți neîncrezători în bunătatea vrăjită când e vorba de om, a spus Lenin.
Nu trebuie să fim recunoscători decât acelor oameni care au încercat înțelegerea.

Am dat această declarație spre a cunoaște în scris ceea ce v'am spus verbal și în parte. Nu mai era un secret pentru oboștiți faptul că am trăit. Știam și știu că este tot adevărat despre ce a-ți auzit și cum am trăit. Dar nu am trăit altfel decât o fac prea mulți oameni. Nici măcar pe deasupra gândul că răsplătă faptele mele nă vor duce la altă crimă pe care nu le am făcut, nici furt, nici sabotaj
Vă rog să țineți socoteală nu numai de răul pe care l-am spus chiar și de bine. Cântarele și veți vedea că nu sunt atât de negre cât socotiți.

Cont Ștefan

27 / 950

Vorbe, vorbe, vorbe! În cuvânt să caute însă faptele, nu vorbele.

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU cu domiciliul în Str.Arcului 4, declar următoarele :

1.= Ai ştiut că FRIMU este legionar şi că se ascunde de poliţie ?

Da.

2.= In calitate de funcţionar superior al regimului aveai datoria să-l demunţi?

Da.

3.= Ai făcut aceasta sau tăinuindu-l ai devenit complicele lui?

Este adevărat că am făcut aceasta că l-am tăinuit şi deci mă pot considera complicele lui.

ss. C.STEFANESCU

24 Martie 1950

Declarație

Subsemnatul C. Stefanescu cu domiciliu în Str. Brailei, declar următoarele:

1) Am știut că Primu este legionar și că se ascunde de poliție?

R) Da

În calitate de funcționar superior al regimului acestia sustrina pe elemenți?

2) Da!

3) Am făcut aceasta sau făcându-l să dezvăluie complicele lui?

3 Este adevărat că am facut aceasta că l-am făcut să dezvăluie complicele lui.

24 Martie C. Stefanescu

356

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU de profesiune fost funcţionar public domiciliat în Str.Arcului No.4, declar următoarele:

In ziua de 14 Ianuarie 1950 m'am întâlnit seara cu GOLOPENTIA şi RETEGAN la restaurantul Babeş dela Elefterie.

Am discutat chestiuni de birou, de familie şi lucruri fără mare importanţă de familie. Nu-mi amintesc să fi discutat alte lucruri de mare importanţă. Poate să fi vorbit şi lucruri de realizări de plan şi în legătură cu lucrarea noastră la care era interesat.

ss. C.STEFANESCU

22 Martie 1950

Declarație

Subsemnatul Const. Stănescu de profesiune funcționar public domiciliat în strada Bucium Nr. 4, declar următoarele: În ziua de 14 Ianuarie 1950 m'am întâlnit seara cu Evdochia și Petrașcu și Petrașcu la restaurantul Baba-Oarba Stupitere.

am discutat chestiuni de știință, de familie și lucruri fără mare importanță de familie. Nu-mi amintesc să fi discutat alte lucruri de mare importanță. Poate să fi vorbit și lucruri mărunte, de realități de plan și în legătură cu întâlnirea pentru la care era interesat.

C. Stănescu

22 Martie 950 ora 14

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul C.STEFANESCU cu domiciliul în Str.Arcului 4 declar următoarele :

1.=. Cine a determinat întâlnirea din 14.I.1950 dela Restaurantul Babeş.

RETEGAN.

2.= In urma cărui motiv ?

Mi-a pretextat că GOLOPENTIA a rămas singur prea mult timp şi că nu ar strica să ne vedem.

3.= Ce alte discuţii ai avut cu RETEGAN în seara aceia?

Nu-mi aduc aminte pentru un moment, promit că mă voi gândi la aceasta şi voi răspunde.

4.= Când ?

Mă voi gândi până mâine 25 Martie a.c.

5.= La ce oră v'aţi întâlnit cu GOLOPENTIA ?

Cred că era ora 8½, era întuneric.

6.= In jurul căruiasubiect s'a purtat discuţiile ?

Printre alte discuţii fără importanţă RETEGAN îmi amintea că a început o discuţie cu GOLOPENTIA dacă institutul ar putea lucra şi pentru alte timpuri când se vor schimba lucrurile la noi în ţară, adică dacă ei personal ar putea lucra ceva pe baza datelor Institutupentru viitorul regim.

7.= Explică ceva mai clar aceasta .

Actualmente se fac în Institut lucrări statistice cu caracter economic. Oficial. Concomitent cu aceasta urma să fie luate date, copiate din lucrări care să folosească viitorului regim.

./.

8.= Cum puteau folosi aceste date viitorului regim?

Industriile comasate cărora li s'a pierdut urma, va trebui ca viitorul regim să ştie ale cui au fost spre a le reconstitui.

Viitorul regim va trebui ajutat pentru această reconstituire în concluzie că trebue depusă grije să existe şi să fie păstrate aceste documente.

9.= Cine urma să ajute viitorul regim şi cum?

Discuţiile s'au dus între RETEGAN şi GOLOPENTIA deci ei trebuiau să le facă aceste lucrări împreună cu alţii cărora probabil le va propune aceasta.

Modul în care regimul urma să fie ajutat era de a se păstra lucrările de bază cele mai importante şi la momentul oportun să fie prezentate celor interesaţi adică celor care vor veni.

10.= Ce spunea GOLOPENTIA în această privinţă?

GOLOPENTIA nu a protestat dar nici nu s'a angajat personal să participe la asemenea lucrări.

11.= Cine era animatorul discuţiilor?

RETEGAN.

Ce ziceai Dta ?
Nu am fost contra.

14.= Ce anume spuneai ?
Nu-mi amintesc momentan.

Aceasta este declaraţia mea.

ss.C.STEFANESCU

Declarație

Subsemnatul C. Stăfănescu cu domiciliul în [illegible] declar următoarele:

1. Cine a determinat întâlnirea dvs. cu [illegible] de la Restaurantul de Babor?

1) Retragere.

2) În urma cărui motiv?

2. Mi-a propus să fiu corespondentul a două ziare pentru care muncesc în prezent și că mi-ar plăcea să le vedem.

3. Ce alte amănunte ați mai avut cu Retegan în acea seară?

3. Nu-mi aduc aminte pentru un moment, promit că mă voi gândi la aceasta și vă voi răspunde.

4. Când?

4. Mâine vă voi spune mâine vă voi spune ac.

5. La ce oră v-ați întâlnit cu corespondentul?

Cred că era ora 8½, era întuneric.

6. În jurul cărui subiect s-au purtat discuțiile?

6. Printre alte chestiuni ~~discutate~~ discutate fără importanță Retegan mi-a amintit că a început o discuție cu corespondentul dacă întâlnirea ar putea lucra și pentru alte timpuri când se vor achitate lucrurile de noi în țară, adică dacă și personal ar putea lucra cum pe vâsa datelor din Institut pentru viitorul regim.

7. ~~Interese~~ Explică cum mai din această

7. În general se fac în Institut lucrări statistice cu caracter economic. Oficial. Concomitent cu aceste urma să fie luate date, copiate din lucrări care să folosească viitorului regim.

C. Stăfănescu

8. Cum puteau falsi aceste date cătrelul regim.
Industriile romane cărora li s'a prevăzut ruina, ca
tuturor ce cătrul regim să dă ale cărui au fost opere a le
reconstitui. Cătrul regim va tuturor ajutat pentru aceasta
reconstituire în concluzie că tuturor dosare găsite să
existe și să fie păstrate aceste documente.

9. Cărui anume să ajute cătrul regim și cum?
Discutabil s'au dus între Ștefan și Evlopentia
dacă ei trăiau să le facă aceste lucrări dumnezeu
a altă cineva putabil le va propune aceasta.
~~Modul~~ Modul în care regimul nou să fie ajutat
~~adică structuri~~ este de a x partea lucrătă de bază
ale mai importante și la momentul oportun să fie
prezentate celor și fiecărei adică celor care vor veni

10. Ce spunea Evlopentia în acestă privință?
Evlopentia nu a ~~spus direct~~ protestat dar
nici nu s'a angajat forul să participe la asemenea
lucrări.

11. Cine era animatorul discuțiunei?
12. Ștefan.
13. Ce părere ați?
13. Nu am fost contra.
14. Ce anume spuneai?
14. Nu-mi aduc momentan

Acesta este declarația mea
C. Ștefan

2852

D E C L A R A T I E

Subsemnatul ANTON GOLOPENTIA, de profesiune fost funcţionar, cu ultimul domiciliu în Bucureşti Str.Dr.Lister 7, întrebat fiind, declar următoarele :

1.= Descrie amănunţit discuţiile cu RETEGAN şi cu STEFANESCU la Restaurantul Babeş?

Am fost chemat la telefon în seara de14 Ianuarie 1950, pela orele 19, de STEFANESCU, care mi'a chemat să ne întâlnim cu RETEGAN la restaurantul Babeş peste câteva minute, devreme ce ei pleacă acum dela birou (care se afla lângă Facultatea de Medicină). Am primit, Ne-am întâlnit în faţa restaurantului, în colţul străzii Lister.

După ce ne-am aşezat la o masă, a vorbit întâi RETEGAN. Nu-mi pot aminti ce a spus, căci eram abătut şi şedeam cufundat în gândurile mele. Mi se pare că despre lucrările din Institut. Am devenit atent când STEFANESCU a spus că este îngrijorat de situaţia lui la verificarea membrilor de Partid. A lucrat la Patronaj şi mai are şi alte vini. A pomenit apoi că un cunoscut al lui i-a spus că sunt vacante nişte locuri de depozitar la M.A.T. şi că, dacă-şi va pierde postul, va căuta să obţină unul. Mi-a spus şi mie că, dacă am nevoie de unul din aceste posturi, mă va ajuta să-l obţiu. Eu am spus că anul care a început va fi mai greu decât cei anteriori. Atunci STEFANESCU a spus că s'a pomenit cu un fost coleg dela Patronaj, PRIMU legionar în ilegalitate, care a venit la el, armat, într'una din zilele trecute şi că acesta i-a spus că anul acesta nu va fi război dar că americanii îl vor începe în 1951. RETEGAN a spus după aceasta, adresându-mi-se mie, n'ar fi cazul să facem vre-o lucrare pregătitoare documentară? Nu l-am lăsat să continue, spunându-i impecientat, că n'are decât să se pregătească, să se pună la punct, dar că acum nu este vreme de adunat materialuri compromiţătoare acasă. După o pauză am început să vorbesc despre ceeace mă preocupa pe mine. Am spus că umblu să-mi găsesc slujbă: la Academie pentru lucrări de Statistică istorică sau la Institut pentru studiul cancerului, ca statistician. RETEGAN mi-a spus că scrisoarea, prin care-l îl încunoştiinţasem la începutul săptămânii pe Dl.Consilier NAVODARU că n'aş mai vrea

./.

CHIRU, că

29

să lucreze pentru Planificare la domiciliu, spre a-mi căuta un post, l-a supărat pe acesta. Mi-a relatat că ar fi spus că nu mai vreau să conspir în contul Planificării. Știrea aceasta m'a abătut 53 și mai mult și le-am spus că-i rog să nu mă mai cheme la astfel de întâlniri, pentrucă nu mă simt bine, neputându-i cheme și eu la mese din lipsă de bani.

Întâlnirea a durat 1 ceas - 1 ceas și jumătate și ne-am despărțit în fa.a restaurantului.

2.= Ce fel de lucrare documentară înțelegea RETEGAN, în ce domeniu, ce trebuia să cuprindă această lucrare ?
De statistică economică, domeniul lui de preocupare.

3.= Pentru ce ar fi servit această lucrare ?
Să fie pusă la dispoziția guvernului, după războiu, presupun.

ss.A.GOLOPENTIA

24.3.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, născut în anul 1904 în oraşul Craiova, de profesie funcţionar, domiciliat în strada Arcului 4, declar următoarele :

1.=, Când l-am cunoscut pe FRIMU şi cu ce ocazie ?

Răspuns: L'am cuhoscut în iarna anului 1940, la Minist. Aprovizionării fiindu-mi prezentat de BOTA DAN ca pictor pentru nişte afişe.

2.= Cât timp aţi lucrat împreună?

Răspuns: Până la 23 August 1944

3.= Ce convingeri politice avea FRIMU?

Răspuns: Fusese legionar şi-l ura pe Antonescu.

4.= Ce discuţii ai avut în timpul acela cu el?

Convingerile lui erau legionare, vechi şi era contra mişcării care a dus la masacrele legionare.

5.= Ce relaţii a fost între voi în timpul acela?

Răspuns: Relaţii de birou şi el începuse să-mi spună că ţine la mine că l-am ajutat să scape de mizerie. Am avut cu el relaţii amicale, obişnuite.

Ce a făcut el imediat după 23 August?

In timpul acela el a fost mobilizat şi după 23 August el a plecat. In acel timp el venea la birou f.rar când aducea fişe,proecte

După 23 August l-am întâlnit în iarna sau primăvara anului 1945 când a venit la mine la birou în strada Romei spunându-mi că a cumpărat un taxi şi că a pierdut banii cu maşina pe care voia s'o pună pe piaţă cu un frate al lui la Aiud sau în alt oraş.

7.= Ce prietenii intimi avea ?

Stiu că-l cunoşteau bine DAN BOTA, frate cu artistul EMIL BOTA dela teatru. Pe oameni cari l-ar fi cunoscut bine nu-mi aduc aminte. Stiu că se ducea la masă la un prieten bun cu numele MELINTE

./.

sau [illegible], magistrat.

L-am întâlnit deseori la birou în 1945 în cursul anului, venind să-mi ceară bani de ţigări şi de hrană. I-am dat regulat câte un pol doi sau o sută de lei. Nu am discutat cu el politică.

8.= De câte ori l-ai văzut în 1946, unde şi ce ai discutat cu el?

Cred că l-am văzut de 6-7 ori după ce mi-a adus câteva tablouri să le cumpăr sau să le vând. Am dus un tablou la sora mea care a vrut să-l cumpere şi într'o zi neavând bani l-am poftit acolo la masă la sora mea în Str.Arhitect Mincu 13. După aceia la câte o lună două de zile el a mai venit la masă.

Nu am putut vinde tablourile şi atunci la birou văzându-le funcţionarul CRISAN GH. dela Dir.Glă a [illegible], s'a oferit el să i le vândă şi l-am trimis pe FRIMU la el. Tablourile au rămas la CRISAN şi ce a făcut cu ele nu ştiu.

In discuţiile cu el nu reeşea că ar fi avut o orientare politică sau că s'ar fi gândit să facă ceva.

In 1947 de câte ori l-ai văzut şi ce discuţii ai avut cu el şi unde?

L-am văzut de câteva ori întâmplător. Rectific, legătura cu CRISAN socot că s'a făcut în 1947 în localul Dr.Grl.a [illegible]. Mai mult nu l-am văzut şi într'o zi a dispărut.

In 1948 nu l-am văzut niciodată cred. Cel mult l-am întâlnit pestradă, fără să vorbesc cu el într'o seară.

In 1949 de câte ori l-ai întâlnit?

In iarna lui 49/50 a venit la mine acasă prima dată după ce nu-l văzusem vreme îndelungată.

Intr'o după masă a venit la mine. Eu eram în pat, femeia de serviciu făcea curat şi a stat tot timpul cu noi în casă. L-am întrebat ce e cu el că nu l-am văzut poate mai mult de un an şi el mi-a spus că a plecat din Bucureşti de mult că a părăsit locuinţa din Str. Rosetti 10. Era îmbrăcat într'un tench murdar şi avea o şapcă în cap. A stat circa ½ oră la mine. Nu a vrut să-mi spună unde şade şi m'a lăsat să înţeleg că şade la mama şi fratele lui în Ardeal. Eu l-am descusut căci nu-mi venea să cred şi l-am întrebat dacă nu cumva s'a ascuns în munţi.

Mi-a spus că decе întreb atâtea lucruri că eu nu trebue să ştiu. Că în munţi sunt într'adevăr organizaţi fugiţi politici în grupe de câte 3 care aşteaptă să vină americanii. Că nu ştie unul de altul şi că degeaba îl întreb că mie nu-mi spune chiar de ar şti căci i-aşi trăda.

L-am întrebat din ce trăeşte şi mi-a spus că o duce f.greu, că primeşte ajutoare mici de bani dela cine nu trebue eu să ştiu.

./.

Nu mi-a răspuns direct la nici-o întrebare şi am avut impresia că se laudă şi că a venit la mine pentru bani. Eu nu am bani şi tot ce pot să-i dau sunt 200 lei pe care i-am dat şi un şal vechi de lână căci nu avea. Foarte curios să ştiu ce e cu mişcarea aceia am încercat să insist pe lângă el şi l-am întrebat. Cum poţi tu să ştii şi să faci ceva când eşti fricos şi laş. El mi-a răspuns că eu sunt şi mai fricos decât el şi că nu a venit decât să mă vadă, că de oameni ca mine nu are nimeni nevoe şi că nu cred că a venit să mă încerce.

9.= Ce servicii ţi-a cerut?
Nu mi-a cerut nici-un serviciu şi nici bani.
I-am dat 200 lei şi un şal că nu avea nici ţigări.

10.= Când l-ai văzut după aceasta, unde şi ce aţi discutat?
In Februarie 1950 m'am pomenit într'o după amiază cu un telefon dela el că vrea să mă vadă. I-am spus că plec în oraş şi să mă aştepte la Universitate la ceas. Era ora 5. A venit cu tranvaiul 5 şi m'a condus spre telefoane căci vroiam să dau un telefon. La telefoane am fost cu el şi am încercat să vorbesc cu un prieten GOGU PETRESCU cu care eram înţeles să jucăm rumy în familie. Telefonul era defect şi nu am putut vorbi, am renunţat şi fişa de telefon o am şi acum în buzunar. M'a condus până la strada Regală unde m'am despărţit de el. Pe drum mi-a spus ce vrea dela mine. Mi-a spus că vrea să se însoare cu o evreică şi să plece în Palestina căci în ţară nu mai poate sta, că nu are de lucru şi că legionarii sunt căutaţi chiar cei care nu au activat, Am râs de propunerea lui şi mi-am dat seama că nu e serios. L-am întrebat, dar cu resistenţa ce faci? El mi-a spus că nu e treabă de făcut nici acolo şi că singurul lucru e să plece. De anunţat când îi găsesc logodnica urma să vină la el sau să-i scriu eu la o mătuşe a lui o învăţătoare pensionară. COSPODEANU dintr'un sat din Cluj Bonţila.

11.= Cu cine ai discutat de întâlnirile cu FRIMU ?
Cu GOLOPENTIA şi RETEGAN.
Am spus şi lui RETEGAN şi lui GOLOPENTIA că-a venit la mine un funcţionar, pictorul FRIMU pe care numai GOLOPENTIA îl cunoscuse vag şi că mi-a făcut impresia că venea dîn undeva din Ardeal, unde sta ascuns, că nu s'a desbrăcat la mine şi că aveam impresia că era înarmat pe dedesubt. Lui RETEGAN i-am spus la birou şi lui GOLOPENTIA la restaurantul Babeş.

ss. CONSTANTIN STEFANESCU

22 Martie 1950

Declarație,

Subsemnatul Conț Ștefanache născut în anul 1904 în orașul Caracal de profesie funcționar, domiciliat în strada Academiei Nr 4 și declar următoarele,

1. Când l-am cunoscut pe Trișcu și cu ce ocazie

Răspuns: L-am cunoscut în luna aprilie 1940, la Ministerul Aprovizionării fiindu-mi prezentat de Botă Ioan ca pictor pentru niște afișe.

2. Cât timp a-ți lucrat împreună.

Răspuns: Până la 23 August 1944

3. Ce convingeri politice avea Trișcu.

Răspuns: Fusese legionar și-l urâ pe hitleriști.

4. Ce discuții ați avut în timpul cât cu el. Convorbirile lui erau legionare, mai și era contra mișcării care a dus la masacrele legionare.

5. Ce relații a fost între voi în timpul acela?

Răspuns: Relații de birou și el mi-a spus odată că l-am ajutat să scape de mizerie. Am avut cu el relații amicale, armonioase.

6. Ce a făcut el imediat după 23 August 1944.

În timpul acela el a fost bolnav și după 23 August el a plecat. În acel timp el venea la birou f. rar când aducea afișe, puține.

După 23 august l-am întâlnit în luna ianuarie aprilie 1945 când a venit la mine la birou pe strada Romei spunându-mi că a cumpărat un taxi și că a pierdut banii cu mașina pe care voia s'o pună pe picioare cu un frate al lui la Sibiu sau în altă parte.

7. Ce prieteni intimi avea.

Știu că-l cunoștea bine Ioan Botă, fratele arhitectul Ernst Botă de la Techirghiol. De oameni care l-ar fi cunoscut bine nu-mi aduc aminte. Știu că a dus la mine la pictură bun cu numele Melinte sau Neculcuță, măcelarul.

L-am întâlnit destul de rar la birou în 1945 în cursul anului, venind să-mi ceară bani de țigări și de mâncare. I-am dat câteva mii de lei odată sau o sută de lei. Nu am discutat cu el politică.

8. A câte ori l-ai văzut în 1946 până și ce ai discutat cu el. Când că l-am văzut de 6-7 ori după ce mi-a arătat tablourile ce le cumpără sau ce le vând. Într-o zi cu tablouri la locuința mea care a venit să le cumpere A doua și ultima oară când l-am poftit acolo cu mai la casa mea în str. Arhitect Ionescu 13. După aceea la câte o lună două ori până el a mai venit la mine. Nu am putut vinde tablourile și atunci le-a luat înapoi. Funcționarul Crișan de la Min. Ele a întrebat și a aflat el să îi le vândă și l-am trimis pe Trimu la el. Tablourile au fugit de Crișan și ce a făcut cu ele nu știu.

În discuțiile cu el mi-a reieșit că are și avut o orientare politică sau că să fi fost bănuit de ceva.

În 47 de câte ori l-ai văzut și ce discuții ai avut cu el și unde. L-am văzut de câte ori am întâmplător. Rectific, legătura cu Crișan l-am făcut că s-a făcut în 1947 în locuința dr. Mei a întâlnit și Eatoveni. Mai mult nu l-am văzut și nu l-a dispărut.

În 1948 nu l-am văzut niciodată când. Cel mult l-am întâlnit pe stradă, fără să vorbesc cu el nu l-a văzut.

În 1949 de câte ori l-ai întâlnit.

În luna lui 48/49 a venit la mine acasă prima dată după ce m-l trimisem <u>nemo Rudelungată</u>.

Nu l-a venit la mine. Eu eram în pat, fiindcă de serviciu făcea curat și a stat cât timpul la mine în casă. L-am întrebat ce e cu el ce nu l-am văzut mai mult de un an și el mi-a spus că a plecat afară București de mult că a părăsit locuința din str. Floreți 10. Era înfricoșat într-un trenci murdar și avea o șapcă în cap. A stat circa 1/2 oră la mine. Nu a venit să-mi spună nimic rău și m-a lăsat să înțeleg că are la mama și fratele lui în București. Eu l-am descurcat cât mi-a mai să văd și l-am întrebat dacă nu cumva s-a ascuns în munți. Mi-a spus că de ce îl întreb atâtea lucruri că eu nu trebuie să știu. Că în munți sunt întâlnește organizații fugiți politici în număr de câte 3 care atrăpți de unii americanii. Că nu știe unul de altul și că degeaba îl întreb că mie nu-mi spune chiar de ar fi că i-ași trăda.

53

L-am întrebat dacă ce fiește și mi-a spus că o duce și mai rău că primește ajutoare mici de bani dela cine nu știe. Nu mi-a răspuns direct la nici o întrebare și am avut impresia că de când și că a venit la mine pentru bani. Eu nu am bani și tot ce pot să-i dau sunt 200 lei pe care i-am dat și pus pe rechi de lină căci nu are. Fiindcă cunoșc și știu ce e cu mișcarea aceia am încercat să insist pe lângă el și l-am întrebat. Cum poți tu să o și faci oloacă faci cerul când ești frică și las. El mi-a răspuns că eu sunt și mai frică decât el și că nu a venit decât să mă vadă, că de când ca mine nu are nimeni nerne și să nu aud că a venit să mă încerce.

9. Ce servicii ți-a cerut.
Nu mi-a cerut nici un serviciu și nici bani.
I-am dat 200 lei și un sal că nu avea nici făină.

10. Când l-ai văzut ultima oară, unde și ce ați discutat
Din Februarie 1957 mi-am pierdut orice dupe acuzații. Cu un telefon dela el că vrea să mă vadă. I-am spus că plec la ora și să mă aștepte la Universitate la ceas. Era ora 5. A venit cu tramvaiul și m-a condus apoi telefoane căci mi-am să dau un telefon. La telefoane am fost cu el și am încercat să vorbesc cu fiu pentru Sorin Petrescu cu care eram fățiș și jucăm rummy în familie. Telefonul era defect și nu am putut vorbi, am rămas să fiu de telefon o am și acum în bucătărie. Mă condus până la strada Regală unde m-am despărțit de el. Ce drum mi-a spus ce vrea dela mine. Mi-a spus că vrea să se însoare cu o evreică și să plece în Palestina căci în țară nu mai poate sta, că nu are de lucru și că copiii sunt căutați chiar cei care nu au achitat. Am vrut să-i dau o sumă de bani și mi-au dat voie că nu e serios. L-am întrebat dacă va rămâne ți ce faci? El mi-a răspuns că nu e treaba de făcut nici acolo și că oricum bine e să plece. De atunci când mi-a trimis scrisoarea prima și văzut el sau să-i scriu eu la o adresă a lui o întâlnire pentru Corpus Christi dar nu mai știu dacă Sântilie

Cu cine ai discutat de întâlnirile cu Fiica ?
Cu Evlogeanu și Retegan.
Ce spus și lui Retegan și lui Evlogeanu că a venit la mine
un fost funcționar, fiicioșul Fiicu pe care numai Evlogeanu îl
cunoaște voi și că mi-a făcut impresia că vrea să mă
dea bulerul, mole să ascuns, că mi s'a destăinuit la mine
și că aveau impresia că era însărcinat de oledeanuț. Lui
Retegan i-am spus la hirou și lui Evlogeanu la restaurantul
Bahus.

Cont Stefanu

22 Martie 930.

D_E_C_L_A_R_A_T_I_E

Subsemnatul C.STEFANESCU cu domiciliul în Str.Arcului 4, declar următoarele :

1.- Ai ştiut că FRIMU este legionar şi că se ascunde de poliţie ?

Da.

2.- In calitate de funcţionar superior al regimului aveai datoria să-l denunţi?

Da.

3.- Ai făcut aceasta sau tăinuindu-l ai devenit complicele lui?

Este adevărat că am făcut aceasta că l-am tăinuit şi deci mă pot considera complicele lui.

ss. C.STEFANESCU

24 Martie 1950

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU cu domiciliul în Str.Arcului 4, declar următoarele :

1.= Ai ştiut că FRIMU este legionar şi că se ascunde de poliţie ?

Da.

2.= In calitate de funcţionar superior al regimului aveai datoria să-l denunţi?

Da.

3.= Ai făcut aceasta sau tăinuindu-l ai devenit complicele lui?

Este adevărat că am făcut aceasta că l-am tăinuit şi deci mă pot considera complicele lui.

ss. C.STEFANESCU

24 Martie 1950

48

63

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4 declar următoarele :

1.= Pe ce te bazezi când afirmi că RETEGAN a trimis în străinătate documente secrete ?

Am numai prezumţii .

2.= Pe ce îţi întemeiezi aceste prezumţii ?

Din faptul că Dvs. m'aţi întrebat ce este cu documentele pe care RETEGAN le trimetea în străinătate.

a) Ataşament faţă de clica MANUILA

b) Faptul că lucrează la birou cu o englezoaică reacţionară despre care mi-a spus că e "susţinută sus" şi care nu vine la birou regulat, fapt care a surprins pe toţi că nu a fost licenţiată din serviciu.

c) A primit dela el lucrări cu caracter secret de dactilografiat, ea fiind o extrem de slabă dactilografă, deci lucrări engleze.

Intr'o zi a dat ceva de lucru Dnei Nesoiaru..... tot ceva englez şi după câteva zile i-au fost aduse într'o mapă spunându-i că nu a putut să le lucreze la birou şi le-a luat acasă.

Tot lucrări engleze dă de făcut Dnei POENARU BORDEA, fostă în Ministerul Propagandei şi cu legături în Anglia.

3.= Dactilografierea în limba engleză a diferite lucrări este deva oficial azi?

Nu.

CONSTANTIN STEFANESCU

27 Martie 1950

Declarație

C4 vol 9

Subsemnatul Comit Ștefănescu cu ultimul domiciliu în str. Bucului 4 declar următoarele:

1. Ce ce te îndeamnă când ai furat că ai reținut a trimite în străinătate documente secrete?

1. Am venit prejudicii

2. Ce ce îți închipui aceste prejudicii?

2. Din faptul că dumitru m'ați întrebat ce aș cu documentele pe care reținem le trimiteți în străinătate:

a) Atașamentul față de clica Maniu

b) Faptul că lucrează la birou cu o englezoaică reacționară despre care mi-a spus că e „destinată ans" și care nu vine la birou regulat, fapt care a surprins pe toți că nu a fost încetățită din serviciu.

c) A primit dela el lucrări cu caracter secret de dactilografiat, ca final o extrem de slabă dactilografă, deci lucrări englese.

Intr'o zi a dat cerc de lucrat cinci ..... tot cerc englez și după câteva zile i-au fost aduse înapoi mașină spunându-i că nu a putut să le lucreze la birou și le-a luat acasă.

Tot lucrări englese dă de făcut și altei Paraian Bordea, fosta ministerul Propagandei și cu legături în Anglia.

3) dactilografierea în limba engleză a diferite lucrări ați cerc oficial azi?

3. Nu

27. Comit Ștefănescu
3
950

C 150

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4,

1.= Când s'a pus problema ajutorării regimului viitor?
In Sept.-Oct.1949

2.= Unde ?
In casă la Dr.MITU GEORGESCU

3.= Cu ce ocazie?
A fost pregătită, adică cu câteva zile înainte RETEGAN a luat contact telefonic cu MITU GEORGESCU şi cu parte din musafiri, hotărând ziua.

4.= Cine a mai fost prezent cu această ocazie?
MITU GEORGESCU - fost Sub-director Gl. al I.C.S.
ZOE " - soţia lui
N.H.STAHL - profesor universitar fost director I.C.S.
NEGRU ION fost director I.C.S. actualmente laborant dentar sau aşa ceva.
CONST.STEFANESCU - sub -şef de secţie I.C.S. - fost director Dţia Glă a Asistenţei Sociale.
LAURA STEFANESCU - vânzătoare Libraria Noastră
GICA DUMITRESCU - sub director I.C.S. cumnatul lui MITU GEORGESCU
RETEGAN ION - Director adjunct - I.C.S. - fost sub inspector Gl. ICS
RETEGAN ELENA - soţia(funcţionară)
GOLOPENTIA ANTON - fost Dr.Gl. IGS
FLORIN Oromulu - şeful serviciului Studii B.N.R.
soţia lui - funcţionară

5.= Ce caracter a avut discuţiile ?
Cu caracter general şi reacţionar politic.

6.= In ce sens reacţionar?
Adică împotriva regimului.

./.

7.-Ce discuţii au avut loc în acest sens?

S'a discutat despre intervenţia Statelor Unite împotriva grupului sud-est-european, ţările de democraţie populară şi Uniunea Sovietică. Adică despre războiul care se va declanşa şi care va fi câştigat de americani căci au avioane cu bombe atomice. Fiecare contribuia la discuţie cu ştirile pe care le deţinea. Eu am spus că americanii au avioane cu o rază de acţiune de 18.000 Km pe când ruşii ţin secret şi nu ştim până azi nimic de ceiace au în aviaţie, eu însă cred că nu au. Alţii ai spus că americanii pregătesc şi o armată terestră în Europa Germană pentrucă nu au încredere în armata franceză şi italiană.

Dna ORMOLU a început o discuţie antisemită plângându-se de faptul că pretutindeni la noi în posturi se numesc de preferinţă evrei, în posturi mari şi că la ea în serviciu are numai jideni, repetând cuvântul jidani de mai multe ori, aceasta a spus-o fiind alături nevastămea, pe care nu ştia că e evreică.

8.- Cum s'a ajuns la discuţiile ajutorării viitorului regim?

Era un grup în jurul lui ION NEGRU care a început discuţia despre Institut, prezent şi viitor. Eram strânşi la un loc NEGRU, Dr.GEORGESCU, GOLOPENTIA, RETEGAN şi eu, ceilalţi participau şi ei la discuţii circulând. S'a discutat chestiunea Institutului în viitorul regim, că este bine să avem toată grija ca Institutul şi lucrările lui să fie păstrate intacte pentru ziua când se va întoarce vechea conducere din America.

Adică noul regim să poată avea la îndemână toate documentele şi datele statistice privind starea dinainte de 23 August 1944 ca să ştie ce a fost, exact spre a putea reface pe baze capitaliste starea din România.

Implicit foştii proprietari care îşi vor lua în primire proprietăţile.

9.- Cine a spus aceasta?

Nu pot preciza cine a început discuţia. Însă sunt sigur că toţi au discutat, principalii discutatori fiind GOLOPENTIA, MITU GEORGESCU şi NEGRU, STEFANESCU, STAHL şi RETEGAN.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

C62

Declarația mea,

Subsemnatul Const. Ștefănescu cu ultimul domiciliu în str. Arcului 4,

1. Când s-a dat mobilizarea ajutorării regimului trecut ?
1. În sept-oct 1949.

2. Unde ?
2. În casa lui dr. Mitu Georgescu

3. Cu ce ocazie
3. A fost pregătită, adică cu câteva zile înainte Retegănul a luat contact telefonic cu Mitu Georgescu și cu câțiva din muncitori, întrebându-l dacă

4. Cine a mai fost invitat cu această ocazie.

4. Mitu Georgescu – fost subdirector Gl al I.C.S
Soția lui – soția lui
H. H. Stahl – profesor universitar fost director I.C.S
Negruțiu fost director I.C.S, actualmente laborant dentar sau așa ceva
Const. Ștefănescu – Șef serviciu de secție I.C.S – fost director Dnă Gh a învățătoarei
Laura Ștefănescu – vânzătoare Librăria Națională
Cicio Dumitrescu – Șef birou I.C.S cumnatul lui Mitu Georgescu
Retegan Ion – Director adjunct – I.C.S – fost subinspector Gl. I.C.S
Retegan Elena – soția / funcționară !
Galopențeanu Anton – — fost M.Gl. I.C.S
Florin Oromolu – Șeful serviciului Studii B.N.R
Soția lui – funcționară

5. Ce caracter a avut discuțiile
5. Cu caracter general și reacționar politic.
6. În ce sens reacționar ?
6. Adică împotriva regimului
7. Ce discuții au avut loc în acest sens ?
7. S'a discutat despre intervenția Statelor Unite împotriva grupului est-european. țările de democrație populară și Uniunea Sovietică. Adică despre războiul care se va declanșa și care va fi câștigat de americani căci au avioane cu bombe atomice. Fiecare contribuia la discuție cu știrile pe care le deținea. Ion a spus că americanii au aruncat cu o rază de acțiune de 18.000 km pe când rușii știu secret și nu știm practic azi nimic din ceiace au în aviație, eu însă cred că nu au. Alții au spus că americanii pregătesc și o armată terestră în europa germană pentrucă nu au încredere în armata franceză și italiană.

Una Oromolu a început o discuție antisemită plângându-se de faptul că cetățenii la noi în posturi se numesc de preferință evrei, în posturi mari și că la ea în serviciu are numai fidanei, repetând cuvântul fidani de vreo 3 ori, altcineva a spus-o știind alături de ea vorbitorul-meu, pe care nu știa că e evreică.

C. Ștefănescu

8. Cum s'a ajuns la discuțiile ajutorării viitorului regim?

8. Era un grup în jurul lui Ion Negru care a început discuția despre Institut, despre și viitor. Eram strânși la un loc Negru, Șt. Georgescu, Golopenția, Retegan s.a., ceilalți participau și ei la discuții aflați circulând. S'a discutat chestiunea Institutului în viitorul regim. Că este bine să avem toată grija ca Institutul și lucrările lui să fie păstrate întacte pentru ziua când se va întoarce vechea conducere din America. Astfel noul regim să poată avea la îndemână toate documentele și datele statistice privind starea dinainte de 23 august 944 ca să știe ce a fost, exact spre a putea reface pe bază capitalistă starea altă România. Toți implicit foști gospodari care își vor lua în primire proprietățile.

9. Cine a spus aceasta

9. Nu pot preciza cine a început discuția. Însă sunt sigur că toți au discutat, principalii discutători fiind Golopenția, Mitu Georgescu și Negru, Ștefănescu, Stahl și Retegan.

28 ⁊ 950

Const Stahl

C.54

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului No.4, declar următoarele :

Socot pe consilierul Dr.TH.DOBRESCU din Institut, reacţionar şi adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.=,Fiu de preot, chiabur, declarat adversar al exproprierii rurale. Mie mi-a spus: Pentru ce să-i ia pământul lui tata pe care l-a muncit cu braţele lui? Altădată mi-a mărturisit că va fi bucuros să fie dat afară dân partid spre a nu mai fi pus să scrie articole de perete şi să ţină conferinţe cu subiecte pe care nu le crede. Comentează programele în româneşte ale posturilor de radio Londra şi America. Crede în izbânda forţelor capitaliste. Intr'o zi mi-a spus: " a venit la mine profesorul FRANCU după verificare şi mi-a zis - Dle doctor nu ştiu care e rezultatul verificărilor la Dta, dar să pot să-ţi spun "domnule". Atât de rău se poartă comuniştii noştrii că nu se poate ca regimul să mai ţină.

2.= Mi-a mărturisit că nu-l interesează deloc concepţia comunistă şi că nu e în stare să citească măcar o broşură.

3.= A vizitat singur şi cu RETEGAN pe doctorul GEORGESCU acasă şi eu l-am surprins când fi lucra tablouri şi-i da la telefon situaţii statistice din resortul lui, medical. A pus pentru aceste tablouri pe funcţionarii lui să lucreze. Eu am văzut dosare cu asemenea tablouri despre care mi-a spus că sunt pentru doctorul GEORGESCU.

4.= Are în primire fosta bibliotecă a lui GEORGESCU pe care i-o păstrează cu grije.

5.= Intotdeauna se veită că regimul acesta nu-l va ierta niciodată că e fiu de popă şi chiabur şi că ce să se aştepte dela el la ceva bun?

6.= Nu se încadrează nici măcar în lucrurile elementare, ca de pildă să nu mai zică domnule şi menţine aceiaşi atmosferă în secţiile lui.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

711

Declarație,

Subsemnatul Cont. Ștefănescu, cu ultimul domiciliu în strada Arcului Nr 4, declar următoarele:

Îl cunosc pe consilierul dr. Th Dobrescu din Ilfov, reacționar și dușmănos al regimului pentru următoarele motive:

1. Fiu de preot, chiaburi, declarat dușmănos al exploatării rurale. Mie mi-a spus: Ce-am să-i iau pământul lui tata pe care l-a muncit cu brațele lui? Totodată mi-a mărturisit că va fi bucuros să fie dat afară din partid ceea ce nu mai fi pus să scrie articole de ziare și să țină conferințe cu subiecte pe care nu le crede. Comentează programele în românește ale posturilor de radio Londra și America. Crede în biruința forțelor Capitaliste. Într'o zi mi-a spus: „A venit la mine profesorul Francu după verificare și mi-a zis – dle doctor nu știu care e rezultatul verificărilor la dta, dar mean să pot să-ți spun „domnule". Atât de rău se prevestă comuniștii noștri că nu se poate ca regimul să mai țină.

2. Mi-a mărturisit că nu-l interesează deloc conceptia comunistă și că nu e în stare să citească măcar o broșură.

3. A vizitat Zingu și cu Retegan pe doctorul Gergescu acasă și eu l-am însoțit când îi luau tablouri și-i dădeau în schimb situații statistice din cadrul lui, medical. A pus pentru aceste tablouri pe funcționarii lui să lucreze. Eu am văzut odoare cu aceste tablouri după care mi-a spus că sunt pentru doctorul Gergescu.

4. Are în primire fosta bibliotecă a lui Gergescu pe care i-o păstrează cu grijă.

5. Întotdeauna recunoaște că regimul acesta nu-l va ierta niciodată că e fiu de popă și chiabur și că ce se așteaptă dela el la cea bun?

6. Nu se încadrează mai măcar în lucrările elementare, ca de altfel să nu mai zică domnule și menține aceeași atmosferă în birourile lui.

Cont Ștefănescu

28 IV 950

7166

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe subdirectorul GIGA DUMITRESCU din Institut adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Fiind cumnat cu Dr.D.GEORGESCU fostul Sdirector Gl.al Institutului a trăit în concepţia acestuia despre reformele sociale şi Institut.

2.= A discutat cu mine în cele 3-4 ocazii în care l-am văzut chestiuni reacţionare. Se plângea de faptul că a fost insultat de comisia de verificare şi că nu e de trăit cu comuniştii. Mi-a vorbit despre ce i-a povestit scriitorul cunoscut BIBERI ION despre atacurile cu bombele atomice de ordinul cutremurelor şi altele.

Din puţinele discuţii ce le-am avut cu el m'am lămurit complet de ce comunist este şi cât de drag îi este regimul actual dela noi.

3.= A luat parte la discuţiile care au avut loc în casă la cumnatul lui privind problemele Institutului pentru prezent şi viitor. Ce-a mai susţinut şi el nu ţin minte deoarece vedetele erau Dr.GEORGESCU şi GOLOPENTIA, mitropoliţii nenorocirilor, idolii tuturor statisticienilor români.

4.= A luat parte la masa dela RETEGAN din Ianuarie a.c. şi a discutat foarte aprig şi din belşug lucruri pe care le-au auzit cei de lângă el căci se formaseră grupuleţe şi se aprinseseră spiritele din cauza vinului. Socot că nu a vorbit despre binefacerile regimului actual.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

7267

Declarație,

Subsemnatul Const Ștefănescu, cu ultimul domiciliu în strada Mendeleu 4, declar următoarele:

Socot pe subdirectorul Gică Dănescu din Institut adversar al regimului pentru următoarele motive:

1. Fiind cunoscut cu dr. D. Gerșeu fostul școlarch șef al Institutului a trăit în concepția acestuia despre reformele sociale de în Institut

2. A discutat cu mine în cele 3-4 ocazii în care l-am văzut chestiuni reacționare. Se plângea de faptul că a fost insultat de comuniști de rușinare și că nu e de trăit cu comuniștii. Mi-a vorbit despre ce i-a povestit scriitorul evreu Biberi Ion despre atrocitățile cu bombele atomice de către cuceritorii și altele. Din puținele discuții ce le-am avut cu el m-am lămurit complet de ce comunist este și cât de drag îi este regimul actual de la noi.

3. A luat parte la discuțiile care au avut loc în casă la cumnatul lui privind problemele Institutului pentru prezent și viitor. Le-a mai mărturisit și el mulțumită de oricare bolșevicii erau dr. Gerșeu și Evlampiția, mitropolitul renovaciștilor, idolii tuturor otrăviciunilor români.

4. A luat parte la masa de la Retegan din Ianuarie a.c. și a discutat foarte aprins și din belșug lucruri pe care le-am auzit cei de la Cârțișoara el cât și formațiunea grupului și respingerea ideilor din cauza vinului. Socot că nu a vorbit despre binefacerile regimului actual.

Const Ștefănescu

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4 declar următoarele :

Socot pe directorul Gl.al Institutului de Statistică adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Totală dezinteresare de serviciu, fiind extrem de destructivă pentru mersul Institutului. Nu cercetează, nu se interesează cu lunile de mersul secţiilor, nu inspectează aşa cum ar trebui, aproape deloc.

2.= Declaraţiile dese ale lui RETEGAN care adesea a băut şi cam mult că vorbesc fel de fel de lucruri. Că îl întreabă regulat: " Cum mai merge dincolo? sau aşa ceva. RETEGAN a refuzat să-mi spună detaliile conversaţiilor lor. O singură dată ultima oară cam pela începutul lunei Martie mi-a spus că se chirchiliseră amândoi la "Ambasador" cu vin şi că el bătea din mâini şi repeta. Ce tot ne piseazâ în gazete cu acelaş şi acelaş lucru care a devenit plictisitor.

RETEGANU poate da detalii discuţiilor lor.

3.= Faptul că primeşte sume importante de bani, leşuri şi alte diurne - până la 116.000 lei pe lună după calculele lui RETEGAN şi nu face treabă.

4.= Nu demască pe reacţionari, ba întreţine cu ei relaţii apropiate.

In speţă: VLADIMIR TREBICI despre care am auzit că a fost un mare legionar şi care e la Direcţia Generală lângă el şi pe alţi dubioşi din Institut:

GHETIE

FRANCU şi alţii

Imi menţin părerea că este un nesincer al regimului, nu am avut relaţii cu el amicale dar cei ce au avut pot spune foarte multe, acestea sunt propriile mele credinţe, ferme.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

74 69

Declarație,

Subsemnatul Const. Ștefănescu, cu ultimul domiciliu în str. Arcului 4 declar următoarele:

Socot pe directorul fost al Institutului de Statistică adversar al regimului pentru următoarele motive:

1. Totală dezinteresare de serviciu, fiind extrem de destructivă pentru mersul Institutului. Nu cercetează, nu se interesează cu lunile de mersul secțiilor, nu inspectează așa cum ar trebui, aparate deloc.

2. Declarațiile dese ale lui Retegan care adesea a băut și cam mult că vorbesc fel de fel de lucruri. Că îl întreabă regulat: „Cum mai merge dinolo?" sau așa ceva. Retegan a refuzat să-mi spună detaliile conversațiilor lor. O singură dată ultima oară cam pela începutul lunei martie mi-a spus că se chirchilisesă amândoi la „Ambasador" cu vin și că el bătea din mâini și repeta – le tot ne pișează în gazele lu acelaș și acelaș lucru care a devenit plictisitor. – Retegan poate da detaliile discuțiilor lor.

3. Faptul că primește sume importante de bani, cefuri și alte ofrande – până la 116.000 lei pe lună după calculele lui Retegan și nu face treabă.

4. Nu denasc pe reacționari, ba întreține cu ei relații apropiate. În speță: Vladimir Tretici despre care am auzit că a fost un mare legionar și care e la direcția Generală Cănuță el și pe alți dubioși din Institut:

Gheție
Frățilă și alții

Îmi menții părerea că este un reținer al regimului, nu am avut relații cu el amicale dar cei ce au avut pot spune frumoase multe, acelea sunt propriile mele declarații, ferme.

Const. Ștefănescu

28 V 950

75

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului No.4 declar următoarele :

Socot pe şefa de secţie din Institut NEAGOE MARIA o adversară a regimului pentru următoarele motive :

1.= Intreţine cu RETEGAN relaţii ascunse în afară de Institut şi-i divulgă secretele - mai mult înainte de a fi intrat şi el în colectivul Institutului. Intr'o zi mi-a spus RETEGAN că şi-a fixat cu ea o întâlnire pela Cotroceni, într'o Duminică spre a nu fi văzuţi.

De nenumărate ori mi-a spus RETEGAN că ştie tot ce se petrece în Centrală graţie ei care face parte din colectivul de lucru al Institutului reprezentând partidul. Pe informaţiile ei RETEGAN punea mare preţ şi cred că erau aşa de importante că nici mie nu îndrăznea să mi le spună, afară de fleacuri că au de gând să dea pe cutare sau cutare afară, pentru aceste lucruri nu era însă nevoe să se întâlnească cu ea în locuri ascunse.

2.= Eu apreciez şi dau mare importanţă legăturilor dintre acegti doi oameni, negtiute de mulţi şi socot că reprezentantul partidului Comunist în colectivul de lucru al direcţiei Gle a Institutului Central de Statistică este nu cam adversar flecar şi un adversar activ al partidului şi regimului dacă el trădează interesele causei care i-a dat răspunderea şi încrederea pe care i-a dat-o.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

76

Relație

Subsemnatul Cont. Ștefănescu Ion altimul domiciliu în strada Izvor Nr 4 declar următoarele:

Sînt pe șase decenii ofițer Institut Neagoe Ioan a avut o convorbire a regimului pentru următoarele motive:

1. Întîlnire cu Retegan cel relații ascunse în afară de Institut și-i divulg secretele - mai mult în afară de a fi cunoscut și el în colectivul Institutului. Într-o zi mi-a spus Retegan că s-a fixat un loc întîlnire pela Cotroceni, mi-o comunică spre a mă fi urmărit. De remarcat că mi-a spus Retegan că știe tot ce se petrece în centrala Securității și care face parte din colectivul de lucru al Ministerului Retegan partidul. De informațiile ei Retegan punea mare preț și mai că eram așa de importante că mai mult mă îndreptățea să mi le spună, afară de faptul că un de gărzi se dau pe cutare sau cutare afară, pentru aceste lucruri nu era însă nevoie să se întîlnească cu ea în locuri ascunse.

2. În apreciez și dau mare importanță legăturilor dintre acești doi oameni, necunoscute de mulți și anume că reprezentantul partidului Comunist în Colectivul de lucru al direcției Sale a Ministerului Central de statistică este nu un adversar fiecare ~~din~~ ci un adversar activ al partidului și regimului de aici el trădează interesele Țării care i-a dat răspunderea și încrederea pe care i-a dat-o.

Cont Ștefănescu

28 IV. 950

77

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe funcţionara MYKE PARASCHIVA o adversară a regimului pentru următoarele motive :

1.= In lipsa lui RETEGAN acum aproape un an, am ridicat condicele de prezenţă o zi sau două şi constatând că funcţionara MYKE întârzie cu orele dela program sistematic am chemat-o la mine şi i-am făcut observaţie. Atunci ea a început să plângă şi mi-a spus că are mult de lucru cu gospodăria şi că e prost plătită. La urmă a ţipat şi mi-a strigat în faţă, vă urăsc pe voi şi regimul vostru comunist şi faceţi-mi ce aţi vrea. A doua zi i-am raportat şefului meu cazul şi el a spus s'o las în pace că va lua măsurile cu ea.

2.= Ataşamentul ei faţă de sistemul social englez sau american în care a trăit nu cred că ar fi putut-o la vârsta ei împinge spre doctrina comunistă sau socialistă.

3.= Toţi colegii din birou văd în ea o epavă a vechiului regim. Ea nu participă decât rar la manifestaţiile de masă şi sindicale. Face parte din grupa de mijloc a reacţionarilor, a acelora care se manifestă rar, nu a guralivilor şi trăncănitorilor şi nici a celor tăcuţi care sunt de o ipocrizie mai mult sau mai puţin reuşită. Strică foarte mult mediul în care trăeşte, nu acolo unde trăeşte acum căci acolo aprecieaz la foarte redus procentul de sinceri ataşaţi regimului - e vorba de I.C.S.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

73

Relație

Subscrisul Cont Ștefănescu, ca ultimul domiciliu în strada Arabei 4, declar următoarele:

Socot pe funcționarul Mykle Prezidiere o observare a regimului pentru următoarele motive.

1. În lipsa lui Ketzgan aceea aproape nu am, am ridicat cererile de prezență o zi sau două și constatând că funcționarul Mykle întârzie cu orele dela program sistematic am chemat-o la mine și i-am făcut observație. Atunci ea a început să plângă și mi-a spus că are mamă de lucru cu gospodăria și că e prost plătită. La urmă a țipat și mi-a strigat în față, vă urăsc pe voi și regimul vostru comunist și faceți-mi ce vă place. A doua zi i-am raportat șefului meu cazul și el a spus s'o las în pace că va lua măsurile ce ea.

2. Atașamentul ei față de Asociația socială engleză sau americană în care a trăit nu cred că va fi putut-o la vârsta ei împinge spre doctrina comunistă sau socialistă.

3. Toți colegii din birou văd în ea o ființă a vechiului regim. Ea nu participă decât rar la manifestațiile de masă și sindicale. Face parte din grupa de mijloc a funcționarilor, a acelor care se manifestă rar, nu a curelistilor și tinerilor și nici a acelor tineri care sunt ale o ispocizie mai mult sau mai puțin reușită. Știu că foarte mult mediul în care trăește, nu avem le trecute acum cei de acolo apreciază ca foarte redus procentul [illegible] atașați regimului - e vorba de I.C.S.

Cont Ștefănescu

74/79

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

Socot pe şefa de secţie TREBICI MARGARETA din Institut adversară a regimului actual pentru următoarele motive:

1.= Este cea mai mare profitoare din Institut. Încadrată la cel mai înalt grad cat.XII tehnic III şi nedepunând absolut nici-o activitate. Protejată şi cum tot Intitutul o ştie şi o vorbeşte întreţinuta sub.dir.gl.RACOVITA căruia i-a fost secretară şi cu care a colindat ţara până la intrarea în concediu a dr.RACOVITA. A primit cele mai mari prim[illegible] 20.000 - 15.000 lei etc. fără nici-o justificare. Tăia şi spânzura în locul Dr.RACOVITA. Când funcţionarii Institutului primesc în medie 6.500 lei lunar ea primea 30.000 - 35.000 lei. Acest fapt a demoralizat întreg Institutul şi nimeni nu cârtea pentrucă era comunistă şi organizase pe vremuri înscrierile în partid. Aci aş putea scrie pagini întregi de neruşinarea cazului ei în Institut şi de bătaia de joc ce s'a făcut cu banii Institutului. A primit bani în fel şi fel de chipuri din care şi-a cumpărat mobilă şi şi-a aranjat casa.

2.= Mi-a declarat că urăşte pe comunişti şi nu odată am auzit-o zicând: "Când se mai termină cu ei să-i ia dracu?

3.= După verificări mi-a spus că a minţit comisia, că s'a plimbat în străinătate şi nu a declarat.

4.= Încea o teamă de moarte să n'o întrebe despre soţul ei zicând: când n'o întrebat de el m'a luat dracu intru şi cu chestii legionare.

5.= Mi-a spus că a mai întreţinut relaţii cu Dr.GEORGESCU prin soţul ei şi că a căutat să-i scoată referinţe bune pentru un serviciu şi pe de altă parte declară la verificare că ea l-a demascat pe GEORGESCU şi pe APOLOZAN LUCIA.

6.= Face parte din autorii dezastrului din Institut şi a atmosferei care se creiase în ultimii ani, nedreptăţiri revoltătoare, abuzuri de putere, lipsă totală de activitate şi rea credinţă.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

3

75
811

Declarație

Subsemnatul Const. Stăjerescu, cu ultimul domiciliu în strada Arcului nr 4 declar următoarele:

Sunt pe rețe de secție Trebici Margareta din Institut solicitând a regimului actual pentru următoarele motive:

1. Este cea mai mare prostituată din Institut. Încadrată la cel mai înalt grad cat XIII. tehnic III și nedeprinsul absolut nici o calitate. Urâțită și comitetul Institutul o știe și o vorbește întotdeauna dub. dir. Gl Racoviță căruia i-a fost secretară și cu care a calculat fără frâne la întrecere în concedii a dr. Racoviță. A primit cele mai mari prime 20.000 - 15.000 lei fără nici o justificare. Tăia și spânzura în locul dr. Racoviță. Când funcționarii Institutului primeau în medie 6.500 lei lunar ea primea 30.000 - 35.000 lei. Acest fapt a demoralizat întreg personalul și nimeni nu cârtea pentrucă era comunistă și organizase pe mereni încrederile în partid. Ani și ani petrecea zeci pagini întregi de rezoluție cazurilor ei în Institut și de hârtia de foc a ars făcut cu banii Institutului. A primit bani în fel și fel de chipuri din care și-a cumpărat mobilă și și-a aranjat casa.

2. Mi-a declarat că-i urăște pe comuniști și nu voiește cum anume

Jicăind: Când o mai terminăm cu ei să-i iau dracu?

3. După verificări mi-a spus că a mințit comisia, că s-a plimbat în străinătate și mi-a declarat

4. Deoarece o teamă de moarte să nu-l întrebe despre satul ei Jicăind: când mi-o întreba de el mi-e luat dracu inimă și cu cheii regimul

5. Mi-a spus că a mai întreținut relații cu dr. Gerșeu prin soțul ei și că a căutat să-i scoată referințe bune pentru un Serviciu și pe o altă parte declară la verificare că ea l-a demascat pe Gerșeu și pe Brulgan deodată.

6. Face parte din autorii dezastrului din Institut și a atmosferei care se creiase în ultimii ani, neîncrederi revoltătoare, abuzuri de putere, lipsă totală de activitate și rea credință

Const Stăjerescu

28 IV 950

76

81

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu domiciliu ultim în Strada Arcului No.4, declar următoarele :

Socot adversar al regimului pe doctorul MANESCU(?) dela Secţia Medicală din Institut pentru următoarele motive:

1.= De nenumărate ori l-am auzit la RETEGAN în birou şi la Dr. DOBRESCU aducându-le comentariile ştirilor dela radiourile capitaliste şi comentându-le. Este un asidu ascultător al acestor posturi.

2.= L-am întrebat odată dacă se vor face noi înscrieri în P.M.R., ce poziţie va lua el şi mi-a răspuns că nu s'ar înscrie de i-ar tăia mâinile şi picioarele.

3.= Se sustrage dela manifestările de masă şi sindicale spre a-şi vedea de meseria lui particulară de medic.

4.= Crede în victoria puterilor capitaliste, mai curând sau mai târziu şi o aşteaptă până atunci cu cât mai puţine eforturi să treacă nevăzut şi nesuzit.

ss.CONSTANTIN STEFANESCU

28.III.1950

77

82

Declarație,

Subsemnatul Cost Șeșianu, cu domiciliu actual în strada Rumbi nr 4, declar următoarele:

Sînt adversar al regimului pe doctorul Mănescu (?) dela secția medicală din Internat pentru următoarele motive:

1. De ~~[illegible]~~ recunoștință ori l-am auzit la Retoșeni în birou și la dr. Dobrescu aducându-le concluziile științifice dela cazurile capitaliste și comentându-le. Este un asidum ascultător al acestor posturi

2. L-am întrebat odată dacă se va face noi înscrieri în P M R, ce poziție va lua el și mi-a răspuns că nu s'ar mai duce de-ar tăia mădularele și mădularele

3. Se sustrage dela manifestațiile de masă și medicale spre a-și vedea de meseria lui particulară de medic.

4. Crede în victoria puterilor capitaliste, mai curînd sau mai târziu și o așteaptă până atunci cu cât mai puține eforturi și cheltuieli nervoase și neajunsuri.

28 III. 950

Cost Șeșianu

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu domiciliul în strada Arcului No.4, declar următoarele :

Socot pe funcţionarul CALINESCU NICOLAE din Institut ca un adversar al regimului pentru următoarele motive :

1.= Din fost director de Minister a ajuns impegat sau aşa ceva.

2.= Cât a lucrat la mine în secţie scrâşnea şi bohbănea şi mă provoca să înjur regimul. Avea un leit-motiv cu care venea la mine şi la RETEGAN; Mie director, cred că multe ve-ţi avea de răsturnat Dvs. odată şi odată. Dar ah! va veni odată ziua aceia. Avea însă grija să nu spună lămurit cam despre care zi este vorba.

3.= L-am rechemat la Cadre şi am trimes să se ia informaţie despre el la un fost evreu inginer pe care-l speculase în timpul nemţilor. Rezultatul a fost nul el a rămas mai departe în Institut.

4.= Eu personal îl socot adversar primejdios, rău, răzbunător, legat de sumele fabuloase pe care le câştiga ca director în Minister. Intr'un timp avea acasă şi lacheu. Nimic nu mă mai convinge că acest om va iubi vreodată regimul care l-a deşmoştenit.

5.= Imoral şi dăunător mediului pentru instigaţii eu îl socot că face răvagii de reacţionarism la Canal unde are de gând să plece sau a şi plecat. Unul din ticăloşii mari şi formidabili de abili.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

19

87

Declarație

Subsemnatul Const. Stănescu, cu ultimul domiciliu în strada Mihai Vodă nr. 4, declar următoarele:

Socot pe funcționarul Colinescu Nicolae din Institut ca un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1. Din fost director de ministeriu a ajuns impiegat sau așa cevă.

2. Cât a lucrat la mine în vechiu serviciu și bombăne și mereu povestea să mijloc regimul. Mereu un leit-motiv cu care venea la mine și la Ketzgasse: Ne dirigeam, cred că multe de-ți aveau de răsturnat dintr-odată și odată. Fiecare ah! va veni odată ziua aceea. Mereu căuta prilej să mă ofenseze cu despre care și este vorba.

3. L'am reclamat la Cancelarie și am trimes știre în ușeroase despre el la un fost coleg în Siguranță pe care-l spovedisem în timpul nemților. Rezultatul a fost nul el a rămas mai departe în Institut.

4. Un personal îl socot un adversar primejdios, rău, răzbunător, legat de oamenii fabuloase pe care le întreține ca director în Ministeriu. Într'un timp aveau acasă și lachei. Nimic nu mă ar convinge că acest om va iubi nevoiași regimul care l-a demascat.

5. Imoral și dăunător mediului pentru instigații cu il socot ce face ravagii de reacțiunarism la Canal unde are de gând să plece sau a și plecat. Unul din elementele cele mai periculoase și formidabili de adversi.

Const. Stănescu

D E C L A R A Ţ I E

Subsemnatul C.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe funcţionara POENARU BORDEA MARGARETA, din Institutul Central de Statistică ca o adversară a regimului de democraţie populară pentru următoarele motive :

1.= Eu am auzit-o mărturisind; să mă dea afară odată de aci că nu mai pot, era vorba de o şedinţă de partid. Am întrebat-o: de ce te-ai înscris în Partid dacă îl urăşti? Şi mi-a răspuns: soţul meu nu are serviciu şi am un copil mic de crescut. M'am înscris pentrucă m'au tras prea mult de mână.

2.= Fiică de medic, crescută în Anglia, fostă şefă de Cabinet la nenumăraţi Miniştri dela Ministerul Propagandei: cum ar putea oare regimul care o împinse la muncă?

3.= Un motiv care nu e hotărâtor şi totuşi e luat într'o oarecare măsură în apreciere: fostă legionară. Acuzată, ea a mărturisit că a plecat cu maşina dela Minister cândva şi a asistat la o singură şedinţă oficială. S'a bâjbâit, eu nu cunosc dosarul cu actele ei de acuzaţie.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

86

Declarație

Subsemnatul C. Stănescu, cu ultimul domiciliu în strada Mallei 4, declar următoarele:

Socat pe funcționarul Petrescu Borobea Margareta, din Institutul Central de Statistică la o adunare a regimului de democrație populară pentru următoarele motive:

1. Eu am auzit o mărturisire: să mă duc afară pentru că nu mai pot, era vorba de o ședință de partid. Am întrebat-o: de ce trăiești în partid dacă îl urăști? Și mi-a răspuns: soțul meu nu are serviciu și am un copil mic de crescut. Și am înțeles pentru că mama trăiește prea mult de mână.

2. Fiică de medic, crescută în Anglia, fostă șefă de cabinet la nenumărați miniștri dela Ministerul Propagandei: cum ar putea oare regimul care o impune la muncă?

3. Un motiv care nu e hotărâtor și totuși e luat într-o oarecare măsură în apreciere: fostă legionară. Auzisem, la o mărturisire că ar plecat cu mașina dela Ministerul Cărții și a asistat la o ședință oficială. S-a bănuit, dată fiind cunoscuta ei atitudine.

Constantin Stănescu

87

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

Apreciez pe funcţionarul TARNAGSKI DUMITRU dela I.C.S. ca pe un dugman al regimului din cei infiltraţi bine în rândurile partidului şi dintre cei abili şi ipocriţi.

Totdeauna mână foc pentru partid şi era gata la toate manifestaţiile. Aceasta mi l-a făcut suspect şi cercetând - mai târziu s'a verificat că el nici mai mult nici mai puţin a făcut parte din toate organizaţiile mai deochiate:

Ceva cu garda de fer la Cernăuţi - (îi mergese acolo svonul despre o bătălie celebră din codrii Cosminului).

Ceva cu liberalii prin Basarabia.

Bucureşti cu dreapta pela oficiile de culturalizare ale muncitorilor, celebre Muncă şi Lumină, Muncă şi Vâe bună.

Si dintrodată membru în P.M.R. activist fenomenal şi azi funcţionar la Institutul Central de Statistică.

Declaraţiile de faţă privesc propriile mele păreri, libere, fără nesilit de nimeni. Pentru acest motiv am dreptul să-l declar şi să-l demasc ca unul dintre cei mai primejdioşi dugmani ai regimului care nu poate via decât decât cu oameni curaţi sufleteşte şi nu are nevoe de farsuri. Nu mă poate convinge de contrariul decât acceptarea poziţiei că se pot produce minuni.

Nimeni din jurul lui nu a crezut că el este comunist convins.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

83

Declarație,

Subsemnatul Cont. Ștefănescu, cu adresa în Strada Mendeleev Nr 4, declar următoarele:

Urmăresc pe funcționarul Tarnavski Otto dela I.C.S ca pe un dușman al regimului din cei înfierați bine în rândurile partidului și dintre cei abili și ipocriți.

Întotdeauna mi-a fost foc pentru partid și era gata la toate manifestațiile. Acesta mi-a făcut suspect și cercetând - mai târziu voi verifica că el mi-a mai mult mi-a mai puțin a făcut parte din toate organizațiile mai derochiste:

Cerea cu garda de fier la Iernuți - (îi mențin acolo zvonul despre o bătaie celebră din Codrii Cosminului).

Cerea cu liberalii prin Basarabia

I București cu cheptea pela oficiile de autentificare ale muncitorilor, celebrele Muncă și Lumină, Muncă și Voe bună

și dintr-o dată membru în PMR actionist fenomenal și apoi funcționar la Inspectul Central de Statistică

Declarațiile de față privesc propriile mele păreri, libere, date nesilit de nimeni. Cunosc acest motiv cum dreptul să-l declar și să-l demasc ca unul dintre cei mai primejdioși dușmani ai regimului care nu poate trăi decât cu oameni curați și fără de nevoie de farsori. Nu mă privește consecințe ale conținutului declarației pentru că se pot produce mi-nunii.

Nimeni din jurul lui nu a crezut că el este comunist convins.

28 II 957

Cont. Ștefănescu

84

89

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST. STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socotesc pe doctorul MIGDAL GH. din Institutul Central de Statistică un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Este un falş comunist, de faţadă având două atitudini. Primul la manifestaţii, la luarea cuvântului, a criticii şi a jurnalului de perete şi primul în doi când vorbeşte cu confraţi în credinţe anti-democratică.

2.= Lansează tot felul de anecdote şi bancuri pe seama regimului pe care vine şi le debitează în faţa lui RETEGAN şi a lui DOBRESCU şi a mea, cu noi împreună.

3.= Comentează evenimentele internaţionale favorabil tezei anti-democratice.

4.= Duce campanie de lămurire a rigorilor şi asprimilor din regimul comunist, lupte necruţătoare împotriva celor de origină socială burgheză, dându-se exemplu pe el ca fiu de medic şi altele.

5.= Crede cu sfinţenie în puterea forţelor anglo-americane dar nu ştie când vor veni.

6.= Îşi bate joc de serviciu chiulind sistematic prin fel şi fel de tertihuri fiind un salariat gratuit mai mult al regimului.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

911

Declarație,

Subsemnatul Const. Ștefănescu cu ultimul domiciliu în Strada Bucium Nr 4 declar următoarele:

Socotesc pe doctorul Magdal Șt. din Institutul Central de Statistică un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1. Este un fals comunist, de față la orice discuție. Printre la manifestații, la lucrul voluntar, a critică și a ironizat pe toți și printre în doi când vorbește cu confrați în credința anti democratică.

2. Împarte tot felul de anecdote și bancuri pe seama regimului pe care vine și le debitează în fața lui Retegan și a lui Dobrescu și a mea, cu noi în mențe.

3. Comentează evenimentele internaționale favorabile tezei anti democratice.

4. Duce campanie de denigrare a nigorilor și a prietenilor din regimul comunist, lupta necunoscând împotriva celor de origine socială burgheză, dându-ne exemplu pe el ca fiu de medic și altele

5. Arată cu degetul în puterea forțelor anglo americane dar nu știe când vor veni

6. Își bate joc de lucrările obligatorii sistematic prin fel și fel de certificări fiind un salariat gratuit mai mult al regimului.

Const Ștefănescu

28. IV 950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu domiciliu ultim în Strada Arcului No.4, declar următoarele :

Socot adversar al regimului pe doctorul MANESCU(?) dela Secţia Medicală din Institut pentru următoarele motive:

1.= De nenumărate ori l-am auzit la RETEGAN în birou şi la Dr. DOBRESCU aducându-le comentariile ştirilor dela radiaurile capitaliste şi comentându-le. Este un asidu ascultător al acestor posturi.

2.= L-am întrebat odată dacă se vor face noi înscrieri în P.M.R., ce poziţie va lua el şi mi-a răspuns că nu s-ar înscrie de i-ar tăia mâinile şi picioarele.

3.= Se sustrage dela manifestările de masă şi sindicale spre aşi vedea de meseria lui particulară de medic.

4.= Crede în victoria puterilor capitaliste, mai curând sau mai târzie şi o aşteaptă până atunci cu cât mai puţine eforturi să treacă nevăzut şi neauzit.

ss.CONSTANTIN STEFANESCU

28.III.1950

87

92

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

Socot pe şefa de secţie TREBICI MARGARETA din Institut adversară a regimului actual pentru următoarele motive:

1.= Este cea mai mare profitoare din Institut. Incadrată la cel mai înalt grad cat.XII tehnic III şi nedepunând absolut nici-o activitate. Protejată şi cum tot Intitutul o ştie şi o vorbeşte întreţinută sub.dir.gl.RACOVITA căruia i-a fost secretară şi cu care a colindat ţara până la intrarea în concediu a dr.RACOVITA. A primit cele mai mari pri[illegible] 20.000 - 15.000 lei etc. fără nici-o justificare. Tăia şi spânzura în locul Dr.RACOVITA. Când funcţionarii Institutului primesc în medie 6.500 lei lunar ea primea 30.000 - 35.000 lei. Acest fapt a demoralizat întreg Institutul şi nimeni nu cârtea pentrucă era comunistă şi organizase pe vremuri înscrierile în partid. Aci aş putea scrie pagini întregi de neruşinarea cazului ei în Institut şi de bătaia de joc ce s'a făcut cu banii Institutului. A primit bani în fel şi fel de chipuri din care şi-a cumpărat mobilă şi şi-a aranjat casa.

2.= Mi-a declarat că urăşte pe comunişti şi nu odată am auzit-o zicând: Când se mai termină cu ei să-i ia dracu?

3.= După verificări mi-a spus că a mînţit comisia, că s'a plimbat în străinătate şi nu a declarat.

4.= Decea o teamă de moarte să n'o întrebe despre soţul ei zicând: când n'o întrebat de el m'a luat dracu întru şi cu cheştii legionare.

5.= Mi-a spus că a mai întreţinut relaţii cu Dr.GEORGESCU prin soţul ei şi că a căutat să-i scoată referinţe bune pentru un serviciu şi pe de altă parte declară la verificare că ea l-a demascat pe GEORGESCU şi pe APOLOZAN LUCIA.

6.= Face parte din autorii dezastrului din Institut şi a atmosferei care se creiase în ultimii ani, nedreptăţiri revoltătoare, abuzuri de putere, lipsă totală de activitate şi rea credinţă.

28.III.1950

ss.CONST.STEFANESCU

D E C L A R A Ţ I E

Subsemnatul CONST.ŞTEFĂNESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe funcţionara MYKE PARASCHIVA o adversară a regimului pentru următoarele motive :

1.= În lipsa lui RETEGAN acum aproape un an, am ridicat condicele de prezenţă o zi sau două şi constatând că funcţionara MYKE întârzie cu orele dela program sistematic am chemat-o la mine şi i-am făcut observaţie. Atunci ea a început să plângă şi mi-a spus că are mult de lucru cu gospodăria şi că e prost plătită. La urmă a ţipat şi mi-a strigat în faţă, vă urăsc pe voi şi regimul vostru comunist şi faceţi-mi ce aţi vrea. A doua zi i-am raportat şefului meu cazul şi el a spus s'o las în pace că va lua măsurile cu ea.

2.= Ataşamentul ei faţă de sistemul social englez sau american în care a trăit nu cred că ar fi putut-o la vârsta ei împinge spre doctrine comuniste sau socialiste.

3.= Toţi colegii din birou văd în ea o epavă a vechiului regim. Ea nu participă decât rar la manifestaţiile de masă şi sindicale. Face parte din grupa de mijloc a reacţionarilor, a acelora care se manifestă rar, nu a guralivilor şi trăncănitorilor şi nici a celor tăcuţi care sunt de o ipocrizie mai mult sau mai puţin roşie. Strică foarte mult mediul în care trăieşte, nu acolo unde trăieşte acum ci acolo aprecieaz la foarte redus procentul de sinceri ataşaţi regimului - e vorba de I.C.S.

ss.CONST. ŞTEFĂNESCU

28.III.1950

89

94

D E C L A R A Ţ I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului No.4 declar următoarele :

Socot pe şefa de secţie din Institut NEAGOE MARIA o adversară a regimului pentru următoarele motive :

1.- Intreţine cu RETEGAN relaţii ascunse în afară de Institut şi-i divulgă secretele - mai mult înainte de a fi intrat şi el în colectivul Institutului. Intr'o zi mi-a spus RETEGAN că şi-a fixat cu ea o întâlnire pela Cotroceni, într'o Duminică spre a nu fi văzuţi.

De nenumărate ori mi-a spus RETEGAN că ştie tot ce se petrece în Centrală graţie ei care face parte din colectivul de lucru al Institutului reprezentând partidul. Pe informaţiile ei RETEGAN punea mare preţ şi cred că erau ăşa de importante că nici mie nu îndrăznea să mi le spună, afară de fleacuri că au de gând să dea pe cutare sau cutare afară, pentru aceste lucruri nu era însă nevoe să se întâlnească cu ea în locuri ascunse.

2.- Eu apreciez şi dau mare importanţă legăturilor dintre acegti doi oameni, negtiute de mulţi şi socot că reprezentantul partidului Comunist în colectivul de lucru al direcţiei Gle a Institutului Central de Statistică este nu cam adversar flecar şi un adversar activ al partidului şi regimului dacă el trădează interesele causei care i-a dat răspunderea şi încrederea pe care i-a dat-o.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

92

95

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4 declar următoarele :

Socot pe directorul Gl.al Institutului de Statistică adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.- Totală dezinteresare de serviciu, fiind extrem de destructivă pentru mersul Institutului. Nu cercetează, nu se interesează cu lunile de mersul secţiilor, nu inspectează aşa cum ar trebui, aproape deloc.

2.- Declaraţiile dese ale lui RETEGAN care adesea a băut şi cam mult că vorbesc fel de fel de lucruri. Că îl întreabă regulat: " Cum mai merge dincolo? sau aşa ceva. RETEGAN a refuzat să-mi spună detaliile conversaţiilor lor. O singură dată ultima oară cam pela începutul lunei Martie mi-a spus că se chirchiliseră amândoi la "Ambasador" cu vin şi că el bătea din mâini şi repeta. Ce tot ne pisează în gazete cu acelaş şi acelaş lucru care a devenit plictisitor.

RETEGANU poate da detalii discuţiilor lor.

3.- Faptul că primeşte sume importante de bani, leşuri şi alte diurne - până la 116.000 lei pe lună după calculele lui RETEGAN şi nu face treabă.

4.- Nu denunţă pe reacţionari, ba întreţine cu ei relaţii apropiate.

In speţă: VLADIMIR TREBICI despre care am auzit că a fost un mare legionar şi care e la Direcţia Generală lângă el şi pe alţi dubioşi din Institut:

GHETIE

FRANCU şi alţii

Îmi menţin părerea că este un neajuns al regimului, nu am avut relaţii cu ei amicale dar cei ce au avut pot spune foarte multe, acestea sunt propriile mele credinţe, ferme.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

93

96

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe subdirectorul GICA DUMITRESCU din Institut adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.- Fiind cumnat cu Dr.D.GEORGESCU fostul Sdirector Gl.al Institutului a trăit în concepţia acestuia despre reformele sociale şi Institut.

2.- A discutat cu mine în cele 3-4 ocazii în care l-am văzut chestiuni reacţionare. Se plânge de faptul că a fost insultat de comisia de verificare şi că nu e de trăit cu comuniştii. Mi-a vorbit despre ce i-a povestit scriitorul cunoscut BIBERI ION despre atacurile cu bombele atomice de ordinul cutremurelor şi altele.

Din puţinele discuţii ce le-am avut cu el m'am lămurit complet de ce comunist este şi cât de drag îi este regimul actual dela noi.

3.- A luat parte la discuţiile care au avut loc în casă la cumnatul lui privind problemele Institutului pentru present şi viitor. Ce-a mai susţinut şi el nu ţin minte deoarece vedetele erau Dr.GEORGESCU şi COLOMENTIA, mitropoliţii nenorocirilor, idolii tuturor statisticienilor români.

4.- A luat parte la masa dela RETEGAN din Ianuarie a.c. şi a discutat foarte aprig şi din belşug lucruri pe care le-au sumit cei de lângă el căci se formaseră grupuleţe şi se aprinseseră spiritele din cauza vinului. Socot că nu a vorbit despre binefacerile regimului actual.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

94
97

D E C L A R A Ţ I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului No.4, declar următoarele :

Socot pe consilierul Dr.TH.DOBRESCU din Institut, reacţionar şi adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Fiu de preot, chiabur, declarat adversar al exproprierii rurale. Mie mi-a spus: Pentru ce să-i ia pământul lui tata pe care l-a muncit cu braţele lui? Altădată mi-a mărturisit că va fi bucuros să fie dat afară din partid spre a nu mai fi pus să scrie articole de perete şi să ţină conferinţe cu subiecte pe care nu le crede. Comentează programele în româneşte ale posturilor de radio Londra şi America. Crede în izbânda forţelor capitaliste. Intr'o zi mi-a spus: " a venit la mine profesorul FRANCU după verificare şi mi-a zis - Dle doctor nu ştiu care e rezultatul verificărilor la Dta, dar vă rog să pot să-ţi spun "domnule". Atât de rău de poartă comuniştii noştrii că nu se poate ca regimul să mai ţină.

2.= Mi-a mărturisit că nu-l interesează deloc concepţia comunistă şi că nu e în stare să citească măcar o broşură.

3.= A vizitat singur şi cu RETEGAN pe doctorul GEORGESCU acasă şi eu l-am surprins când îi lucra tablouri şi-i da la telefon situaţii statistice din resortul lui, medical. A pus pentru aceste tablouri pe funcţionarii lui să lucreze. Eu am văzut dosare cu asemenea tablouri despre care mi-a spus că sunt pentru doctorul GEORGESCU.

4.= Are în primire fosta bibliotecă a lui GEORGESCU pe care i-o păstrează cu grijă.

5.= Intotdeauna se vaită că regimul aceste nu-l va ierta niciodată că e fiu de popă şi chiabur şi că ce să se aştepte dela el la ceva bun?

6.= Nu se încadrează nici măcar în lucrurile elementare, ca de pildă să nu mai zică domnule şi menţine aceiaşi atmosferă în secţiile lui.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4,

1.= Când s'a pus problema ajutorării regimului viitor?
In Sept.-Oct.1949

2.= Unde ?
In casă la Dr.MITU GEORGESCU

3.= Cu ce ocazie?
A fost pregătită, adică cu câteva zile înainte RETEGAN a luat contact telefonic cu MITU GEORGESCU şi cu parte din musafiri, hotărând ziua.

4.= Cine a mai fost prezent cu această ocazie?
MITU GEORGESCU - fost Sub-director Gl. al I.C.S.
ZOE " - soţia lui
N.N.STAHL - profesor universitar fost director I.C.S.
NEGRU ION fost director I.C.S. actualmente laborant dentar sau ceva.
CONST.STEFANESCU - sub -şef de secţie I.C.S. - fost director Dţia Glă a Asistenţei Sociale.
LAURA STEFANESCU - vânzătoare Librăria Noastră
GICA DUMITRESCU - sub director I.C.S. cumnatul lui MITU GEORGESCU
RETEGAN ION - Director adjunct - I.C.S. - fost sub inspector Gl. ICS
RETEGAN ELENA - soţia(funcţionară)
GOLOFENTIA ANTON - fost Dr.Gl. ICS
FLORIN Oromulu - şeful serviciului Studii B.N.R.
soţia lui - funcţionară

5.= Ce caracter a avut discuţiile ?
Cu caracter general şi reacţionar politic.

6.= In ce sens reacţionar?
Adică împotriva regimului.

./.

7.-Ce discuţii s-au avut loc în acest sens?

S'a discutat despre intervenţia Statelor Unite împotriva grupului sud-est-european, ţările de democraţie populară şi Uniunea Sovietică. Adică despre războiul care se va declanşa şi care va fi câştigat de americani căci ei au avioane cu bombe atomice. Fiecare contribuia la discuţie cu ştirile pe care le deţinea. Eu am spus că americanii au avioane cu o rază de acţiune de 18.000 Km pe când ruşii [illegible] şi nu ştim până azi nimic de ceiace au în aviaţie, eu însă cred că nu au. Alţii au spus că americanii pregătesc şi o armată terestră în Europa Germană pentrucă nu au încredere în armata franceză şi italiană.

Ana ORNOLU a început o discuţie antisemită plângându-se de faptul că pretutindeni la noi în posturi se numesc de preferinţă evrei, în posturi mari şi că la ce în serviciu are numai jidani, repetând cuvântul jidani de mai multe ori, aceasta a spus-o fiind alături nevastămea, pe care nu ştia că e evreică.

8.- Cum s'a ajuns la discuţiile ajutorării viitorului regim?

Era un grup în jurul lui ION NEGRU care a început discuţia despre Institut, present şi viitor. Eram strânşi la un loc NEGRU, Dr.GEORGESCU, GOLOPENTIA, RETEGAN şi eu, ceilalţi participau şi ei la discuţii circulând. S'a discutat chestiunea Institutului în viitorul regim, că este bine să avem toată grija ca Institutul şi lucrările lui să fie păstrate intacte pentru ziua când se va întoarce vechea conducere din America.

Adică noul regim să poată avea la îndemână toate documentele şi datele statistice privind starea dinainte de 23 August 1944 ca să ştie ce a fost, exact spre a putea reface pe baze capitaliste starea din România.

Implicit foştii proprietari care îşi vor lua în primire proprietăţile.

9.- Cine a spus aceasta?

Nu pot preciza cine a început discuţia. Însă sunt sigur că toţi au discutat, principalii discutatori fiind GOLOPENTIA, MITTU GEORGESCU şi NEGRU, STEFANESCU, STAHL şi RETEGAN.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

97

100

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

In legătură cu lucrările efectuate de RETEGAN privitoare la producţia şi economia ţării (S.L- uri) declar că aceste lucrări au fost pline de mister deoarece până la iniţierea lor, secţia salarii s'a ocupat exclusiv cu salarii, salariaţi, ore de lucru, absenţe etc. până a intra în caracterul economic de producţie al întreprinderilor respective. Mai mult chiar caracterul producţiei şi productivităţii făcea subiectul unei Direcţii speciale din Institutul " Industriala" şi nu am înţeles rostul defalcării acestei lucrări, parţial la secţia salarii, caracterul executării acestei lucrări era deasemenea misterios, el fiind cunoscut de persoanele cu care lucra RETEGAN, PAPP şi alte persoane dela Planificare. Ei plecau mereu în afara Institutului - nu ştiu unde - pentru conceperea lor.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

98

1 / 1

Relații,

Subsemnatul C. Ștefănescu cu ultimul domiciliu în str. Arcaleni 4, declar următoarele:

În legătură cu lucrările efectuate de Retegan privitoare la producția și economia țării (S.L-uri) declar că aceste lucrări au fost plătite de unități ~~[illegible]~~ deoarece până la întocmirea lor, secția salarii n'a cunoscut exclusiv cu salarii, salariați, ore de lucru, absențe etc, până a intra în conținutul economic de producție al întreprinderilor respective. Nici nu-l cunoștea conținutul producției și productivității făcea subiectul unei direcții speciale din Institut, „Industriala" și nu am înțeles rostul de folosirii acestei lucrări, pentrul le secția salarii, conținutul executării acestei lucrări era descrierea muncii, ~~[illegible]~~ el fiind cunoscut de personalul cu care lucra Retegan, Rapp și alte persoane dela Planificare. Ei plecau mereu în afara Institutului - nu știu unde - pentru cercetarea lor.

29 III 950

Com. Ștefănescu

99
102

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe funcţionarul FRANCU DUMITRU (?) ca un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Si-a exprimat după verificare faţă de doctorul DOBRESCU bucuria lui de a fi scăpat de partid şi după verificarea avută, urându-i şi lui să-i poată spune într'o zi, domnule şi nu tovarăşe.

2.= A fost legionar, mason şi YMCA ist, lucruri de care a fost acuzat şi de care nu s'a putut desvinovăţi decât în parte, nu poate fi socotit un devotat peste noapte al unui regim cu doctrină opusă concepţiilor în care a trăit o viaţă întreagă.

Am auzit şi eu că a fost la Asigurările Sociale, de unde a fost adus la Institut şi că acolo ar fi fost suspendat din partid pentru legionarism.

ss.CONST.STEFANESCU

29.III.1950

100
103

Declarație,

Subsemnatul Const Ștefănescu, cu ultimul domiciliu în str. Arcului 4, declar următoarele:

Socot pe funcționarul Francu otim (?) ca un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1. Și-a exprimat după verificare față de doctorul Voiculescu bucuria lui de a fi scăpat de partid după verificarea arătă, mărturisindu-i și lui să-i pară rău, chiar mult și mă tovarășe.

2. Că fost legionar, mason și VINCAIST, lucruri de care a fost acuzat și ale căror nu s'a putut dezvinovăți decât în parte, nu poate fi socotit un devotat pentru noapte al unui regim cu doctrină opusă concepției în care a trăit o viață întreagă.

— Am auzit și eu că a fost la organele Sociale, de unde a fost adus la Arlotau și că acolo ar fi fost suspendat din partid pentru legionarism.

Const Ștefănescu

Eg. în 950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe funcţionarul POPP ALEXANDRU un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Fiu de bogătaş, crescut şi studiat în Franţa şi la Londra.

2.= Cu toate că este un caracter închis ca o stâncă de piatră l-am auzit totuşi mai scăpând şi câte o nemulţumire la adresa regimului iar la ideologie s'a arătat favorabil concepţiei capitaliste, negând caracterul fatalist al mersului istoriei care implicit duce la socialismul mondial.

Aceste puţine lucruri dar de proporţii foarte serioase mă îndreptăţesc să cred că acest om care nu are comun nimic cu regimul actual, nici măcar pe o latură a adevărului ştiinţific de nezdruncinat al socialismului spre care se tinte în mod fatal în întreaga lume, care are avere expropiată sau pe punctul de a fi expropiată (o vie), poate fi socotit ca adept sau prieten măcar al regimului?

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

102
105

Declarație,

Subsemnatul Const. Stefanescu, cu actualul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele:

Sunt fie funcționarul Papp Alexandru pe adresarea al regimului pentru următoarele motive:

1. Fiu de burghez, crescut și studiat în Franța și la Londra.

2. Cu toate că este pe caracter închis ca o știucă de pește l-am auzit totuși mai sceptic și este o nemulțumire la adresa regimului față ideologie și a arătat favorabil concepției capitaliste, negând caracterul fatalist al mersului istoriei care implică duce la socialismul mondial.

Mersi puține lucruri dar de perspectivă frapante servesc mă întreb dacă cred că acest om care nu are comun nimic cu regimul actual, nici măcar pe o latură a adevărului științific de rezultanță al socialismului spre care se tinde în mod fatal în întreaga lume, care are avere bănească sau pe punctul de a fi expropriată (a vie), fericit și sucotit ca adept sau prieten unic al regimului?

29. VI 930

Const Ștefănescu

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

RETEGAN în multe ocazii mi-a spus că NEAGOE MARIA reprezentanta partidului în colectivul Dir.Dle a Institutului îl informează despre ceiace discută în colectiv, aceasta înainte de a fi intrat şi el în colectiv.

Altădată mi-a spus că s'a întâlnit cu ea într'o Duminică dimineaţă pela podul Elefterie spre a nu fi vizaţi de lume şi să poată discuta în voe.

In nici-un caz nu cred şi nu socot că e vorba de o legătură sentimentală între ei.

ss.C.STEFANESCU

29.III.1950

Lot
1.107

Bulanțe,

Subsemnatul C. Ștefănescu cu ultimul domiciliu în Str. Academiei 4, declar următoarele:

Retrag în mod categoric ceea ce am spus în cadrul ședinței de Biroul Organizației de Bază Electrica, în care am fost criticat pentru faptul că nu am informat despre cele discutate în colectiv, mărturisind că am făcut-o deoarece nu am fost prezent la ședința colectivului.

Totodată mi-am spus cuvântul cu ea într-o dimineață înainte de începerea ședinței pentru a nu fi văzută de lume și să poată discuta în voie.

În niciun caz nu cred și nu socot că e vorba de o legătură sentimentală între noi.

29. III. 950 C. Ștefănescu

118

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimuldomiciliu în Str.Arcului No.4, declar următoarele :

Socot adversară a regimului pe inginera LILIANA RADULESCU din Institutul Central de Statistică pentru următoarele motive :

1.= A crescut şi lucrat sub directivele profesorului de economie politică MADGEARU. Are lucrări tipărite economice care-i mărturisesc inclinaţiile conceptuale.

2.= a lucrat la Marele Stat Economic şi Min.Economiei sub directivele Colonelului DRAGOMIR şi a trăit atmosfera respectivă din acele timpuri, fiind bine apreciată. Este adevărat că este o bună tehniciană în materia ei, industrială economică.

3.= Soţul ei, fostul avocat DAN RADULESCU este un adversar declarat al regimului. Acum un an şi mai bine întâlnindu-mă cu el din întâmplare pe Str.Dorobanţi, m'a pisat un sfert de ceas făcându-mi teoria victoriei regimului capitalist. Inclin şi cred că sunt de acord, soţ şi soţie asupra acestor concepţii şi mai greu ar fi de crezut că fiecare instrueşte o concepţie diferită şi opusă, politică.

Aceasta este părerea mea intimă şi fermă. Bănuesc că oamenii dela Minister, de unde a plecat şi a venit la I.C.S. au fost mai avizaţi şi mai prudenţi când au ferit Ministerul de a fi condus într'un sector oarecare de către inginera LILIANA RADULESCU - fostă GEORGESCU.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

X 5 6 3

Declarație,

Subsemnatul Com. Ștefănescu, cu ultimul domiciliu în str. Arcului 4, declar următoarele:

Socot adversară a regimului pe ing. Liliana Rădulescu din Institutul Central de Statistică pentru următoarele motive:

1. A conex și lucrat sub direcțiunea pro-fascistului de economie politică Madgearu. Are lucrări științifice economice care-i mărturisesc înclinațiile conceptuale.

2. A lucrat la marele Stat Economic și Rez. Economici sub directele Colonelului Dragomir și a trăit atmosfera respectivă din acele timpuri, fiind bine edificată. Este adevărat că este o bună tehniciană în materia ei, industrială-economică.

3. Soțul ei, fostul avocat Dan Rădulescu este un adversar declarat al regimului. Noi am avut mai bine zis întâlnirea-mi cu el din întâmplare pe str. Doroban, m'a pișat un șfert de oară focăindu-mi teoria victoriei regimului capitalist. Încă și cred că sunt de acord, noi și noștri asupra acestor concepții și mai greu ca fie de acord că fiecare instituție o concepție diferită și opusă, politică.

Mențin cele spuse mai sus și semnez. Bănuiesc că oamenii dela Ministerul de unde a plecat și a venit la I.C.S. au fost mai atenți și mai prevalenți când au scris Ministerul de a fi condus interimar acestor comisie de către D-șoara Liliana Rădulescu - fostă Georgescu.

Cat Ștefănescu

29 iunie 950

107
110

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului No.4, declar următoarele :

Socotesc ca o adversară a regimului pe şefa de secţie , STEFANESCU RAISA din I.C.S. pentru următoarele motive:

1.= Divulgă toate secretele de partid şefului ei, dr.DOBRESCU TH. care este socotit ca reacţionar. Nu s'a sfiit nici măcar să nu-i spună a doua zi după încheierea lucrărilor de verificare a membrilor de partid, comisie din care făcea parte, şi unde se atrăsese atenţia că cineva spune ceva va fi aspru pedepsit, a doua zi i-a comunicat consfătuirile Comisiei la care participase. Si mie mi-a spus parte din desbaterile secrete la aprecieri.

2.= Preşdeinta sindicatului. Niciodată nu am auzit-o spunând Tovarăşe doctorului DOBRESCU, când venea la el în birou, ci domnule.

3.= In nenumărate rânduri s'a plâns doctorului DOBRESCU că nu-i place şi nu crede în ceiace face, dar are doi copii de crescut.

4.= Nu a divulgat în şedinţe niciodată din bârfelile şi calomniile la adresa regimului pe care le-a auzit cu nemiluita dela cei din jurul ei în frunte cu şeful ei, Dr. MIGDAL , MANESCU.

5.= Joacă cel mai abil joc. Ea comunistă şi soţul ei, tot în Institut - fără partid, adică pentru fiecare regim să fie unul la putere.

Aşi dori şi pot pune onorata comisie de anchetă să asculte fără să fie văzută, dece e în stare să vorbească şi să asculte o directoare din I.C.S. (gradul ei este echivalent), membră în P.M.R., Preşedinta Sindicatului din localul Cotroceni şi membră în organizaţia de bază a Partidului.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

Declarație

Subsemnatul Cont. Stăjăreanu, cu ultimul domiciliu în strada arcaliei Nr 4, declar următoarele:

Mă adresez ca o adresează a regimului pe șefa de secție Stăjăreanu Raisa din I.C.S. pentru următoarele motive:

1. Divulgă toate secretele de partid șefului ei, dr. Dobrescu M. care este socotit ca reacționar. Nu s'a spitnicit măcar să mi spună a doua zi după ședințele lucrărilor de verificare a membrilor de partid, comisie din care făcea parte, și unde le atrăsese atenția că cineva spune cere ne și-a spus pledoarii, a doua zi i-a comunicat conținutul Comisiei la care participase. Și mi-a spus parte din declarațiile secrete ale oamenilor.

2. Răspândește zvonuri calomnioase. Nici odată nu am auzit o apreciere favorabilă doctorului Dobrescu, când venea la el în birou, ci dimpotrivă.

3. În repetate rânduri s'a plâns doctorului Dobrescu că nu-i place și nu vrea în cercetare, deși are doi copii de crescut.

4. Nu a divulgat în ședințe nici odată din bârfele și calomniile ce adresa regimului pe care le-a auzit cu nonșalanță de la ei din jurul ei în prezența cu șeful ei, Dr. Mogoș, [redacted]

5. Joacă cel mai abil joc. În comunitate și satul ei, tot în Institut - fără partid, ascultă pentru fiecare regim să fie unul la putere.

Aș dori să fiu pusă comisiei de anchetă să ascult fără să fie văzută, de ce e în stare să vorbească și să asculte o directoare din I.C.S (grad al doilea echivalent), membră în P.M.R, Președinte sindicatului din localul Cotrocenii și membră în organizația de bază a Partidului.

(Cont Stăjăreanu

29 IV. 950

~~109~~
112

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului No.4, declar următoarele :

Socotesc ca o adversară a regimului pe şefa de secţie STEFANESCU RAISA din I.C.S. pentru următoarele motive:

1.= Divulgă toate secretele de partid şefului ei, dr.DOBRESCU TH. care este socotit ca reacţionar. Nu s'a sfiit nici măcar să nu-i spună a doua zi după încheierea lucrărilor de verificare a membrilor de partid, comisie din care făcea parte, şi unde se atrăsese atenţia că cineva spune ceva va fi aspru pedepsit, a doua zi i-a comunicat consfătuirile Comisiei la care participase. Si mie mi-a spus parte din desbaterile secrete la aprecieri.

2.= Pregdeinta sindicatului. Niciodată nu am auzit-o spunând Tovarăşe doctorului DOBRESCU, când venea la el în birou, ci domnule.

3.= In nenumărate rânduri s'a plâns doctorului DOBRESCU că nu-i place şi nu crede în ceiace face, dar are doi copii de crescut.

4.= Nu a divulgat în şedinţe niciodată din bârfelile şi calomniile la adresa regimului pe care le-a auzit cu neiluita dela cei din jurul ei în frunte cu şeful ei, dr. MIGDAL[illegible], MANESCU.

5.= Joacă cel mai abil joc. Ea comunistă şi soţul ei, tot în Institut - fără partid, adică pentru fiecare regim să fie unul la putere.

Aşi dori şi pot pune onorata comisie de anchetă să asculte fără să fie văzută, dece e în stare să vorbească şi să asculte o directoare din I.C.S. (gradul ei este echivalent), membră în P.M.R., Pregedinta Sindicatului din localul Cotroceni şi membră în organizaţia de bază a Partidului.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

113

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimuldomiciliu în Str.Arcului No.4, declar următoarele :

Socot adversară a regimului pe ingineră LILIANA RADULESCU din Institutul Central de Statistică pentru următoarele motive :

1.- A crescut şi lucrat sub directivele profesorului de economie politică MADGEARU. Are lucrări tipărite economice care-i mărturisesc inclinaţiile conceptuale.

2.- a lucrat la Marele Stat Economic şi Min.Economiei sub directivele Colonelului DRAGOMIR şi a trăit atmosfera respectivă din acele timpuri, fiind bine apreciată. Este adevărat că este o bună tehniciană în materia ei, industrială economică.

3.- Soţul ei, fostul avocat DAN RADULESCU este un adversar declarat al regimului. Acum un an şi mai bine întâlnindu-mă cu el din întâmplare pe Str.Corobenţi, m'a pisat un sfert de ceas făcându-mi teoria victoriei regimului capitalist. Inclin şi cred că sunt de acord, soţ şi soţie asupra acestor concepţii şi mai greu ar fi de crezut că fiecare instruieşte o concepţie diferită şi opusă, politică.

Aceasta este părerea mea intimă şi fermă. Bănuesc că camenii dela Minister, de unde a plecat şi a venit la I.C.S. au fost mai avizaţi şi mai prudenţi când au ferit Ministerul de a fi condus într'un sector oarecare de către ingineră LILIANA RADULESCU - fostă GEORGESCU.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

114

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

In legătură cu lucrările efectuate de RETEGAN privitoare la producţia şi economia ţării (S.L- uri) declar că aceste lucrări au fost pline de mister deoarece până la iniţierea lor, secţia salarii s'a ocupat exclusiv cu salarii, salariaţi, ore de lucru, absenţe etc. până a intra în caracterul economic de producţie al întreprinderilor respective. Mai mult chiar caracterul producţiei şi productivităţii făcea subiectul unei Direcţii speciale din Institutul " Industriala" şi nu am înţeles rostul defalcării acestei lucrări, parţial la secţia salarii, caracterul executării acestei lucrări era deasemenea misterios, el fiind cunoscut de persoanele cu care lucra RETEGAN, POPP şi alte persoane dela Planificare. Mi plecau mereu în afara Institutului - nu ştiu unde - pentru concepere lor.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe funcţionarul FRANCU DUMITRU (?) ca un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.- Şi-a exprimat după verificare faţă de doctorul DOBRESCU bucuria lui de a fi scăpat de partid şi după verificarea avută, urându-i şi lui să-i poată spune într'o zi, domnule şi nu tovarăşe.

2.- A fost legionar, mason şi YMCA ist, lucruri de care a fost acuzat şi de care nu s'a putut desvinovăţi decât în parte, nu poate fi socotit un devotat poste noapte al unui regim cu doctrină opusă concepţiilor în care a trăit o viaţă întreagă.

Am auzit şi eu că a fost la Asigurările Sociale, de unde a fost adus la Institut şi că acolo ar fi fost suspendat din partid pentru legionarism.

ss.CONST.STEFANESCU

29.III.1950

114

116

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C. STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

RETEGAN în multe ocazii mi-a spus că NEAGOE MARIA reprezentanta partidului în colectivul Dir. Ale a Institutului îl informează despre ceiace discută în colectiv, aceasta înainte de a fi intrat şi el în colectiv.

Altădată mi-a spus că s'a întâlnit cu ea într'o Duminică dimineaţă pela podul Elefterie spre a nu fi vizaţi de lume şi să poată discuta în voe.

In nici-un caz nu cred şi nu socot că e vorba de o legătură sentimentală între ei.

ss. C. STEFANESCU

29.III.1950

115

117

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

După părerea mea dunctionarii mai jos notați nu pot fi prietenii unui regim care i-a coborât din funcțiile înalte pe care le ocupau și i-a redus la un minim de existență:

1.= TRETINESCU MIRCEA, fost magistrat notoriu
2.= STEFANESCU NIC., fost comandor
3.= IOSIF SABIN " "
4.= POPESCU DTRU, fost Colonel
5.= MEITIANI COLETE, de origină îmi pare, Cantacuzinoaică
6.= CIUNTU MARCEL din familia faimoșilor diplomați de carier
7.= N. fost magistrat
8.= BELIGRADEANU CTIN, trăit în huzur și umblat în lume.
9.= DJAVURI MIRCEA, ofițer de marină (fost)
10.= ANASTASESCU ROMULUS, fost gazetar la Liberarul
11.= COSTIN N . fost avocat.
12.= RADU LUCIA soț fost avocat, părinți proprietari sau fo

Nu-i socotesc oameni răi și nici nu le doresc răul. Am înșirat doar câțiva din mulții funcționari dela Institut mai mărunți.

Aceste declarații exprimă părerile mele personale și le dau cu convingerea sinceră că spre binele lor este ca organul Securității să-i cunoască așa cum sunt. Ar crede oare vreunul dintre ei că nu le taie nimeni capul dacă vor spune adevărul?

ss.CONST.STEFANESCU

30.III.1950

116

118

Declarație,

Subscrisul Const Ștefănescu, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele,

După părerea mea funcționarii mai jos notați mi pot fi prietenii unui regim care i-a coborât din înălțimile înalte pe care le ocupau și i-a târât la un minim de existență:

1. Teodorescu Mircea, fost magistrat notoriu
2. Ștefănescu Nic., fost comandor
3. Iosif. Sabin, " "
4. Popescu Dim, fost colonel
5. Kerthani Collete, de origine rău famat, Cantacuzinească
6. Ciuntu Marcel din familia faimoșilor dezmățați de odinioară
7. Sorescu N. fost magistrat
8. Belgiodeanu Ctin, hoț în lanțuri și umblat în lume
9. Dițuraru Mircea, ofițer de carieră (fost)
10. Dumitrescu Romulus, fost gazetar la Liberalul
11. Costin N, fost armat
12. Radu Lucia soț fost armat, pământ expropriat fost fruntaș.

Nu-i socotesc oameni răi și nici nu le doresc răul. Am înșirat doar câțiva din mulții funcționari dela Institut iar mărunți. Acele declarații exprimă părerile mele personale și le dau cu convingerea sinceră că spre binele lor este ca oșgenul Securității ~~este~~ să-i cunoască așa cum sunt. Ai crede oare vreunul dintre ei că mi le ~~ai~~ târî mi-ar cere capul dacă ar spune adevărul?

Const Ștefănescu

30 III 950

117

119

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Dr.GH.RACOVITA, sub director Gl. în I.C.S.

Cât mi-a fost şef suprem, cam un an de zile a venit la mine în secţie de două ori. Odată să-i repar un radio şi a doua oară să-l ridice. A doua oară era atât de beat că nu a putut urca scările şi vorbi. I-am coborât aparatul în maşină şi acolo avea o damigeană plină cu vin. Martori şoferul lui SIMION şi prietenul lui GUSACOV cu care venise şi care era şi el beat, dimineaţa la cesul 10. Nu se interesa absolut deloc de ce lucrăm şi nici nu putea prezenta un raport cu se se lucrează în secţiile lui. Recunosc că unu din cei mai mari beţivi din ţară care a făcut de râs Institutul căci mergea la şcoli statistice cu zecile şi acolo s'a îmbătat zile în şir. Totdeauna era întovărăşit de directoarea TREBICI cu care încasa diurne peste diurne. RETEGAN care-l cunoştea mai bine poate să-i facă un portret mai exact şi detailat. Un om care încasa 50 -60.000 lei pe lună şi era exemplu de incapacitate şi depravare morală. Rău, hrăpăreţ, nedrept,.

Un subdirector Gl. al Institutului Central de Statistică, exemplu pentru 2000 funcţionari, conducător, membru în P.M.R., în ultima vreme până a nu se îmbolnăvi conducător la şcoli!!

Îl consider duşman al regimului pentrucă regimul de democraţie populară pretinde dela cei puşi de el în funcţii înalte o mie de calităţi începând cu cele morale şi Dr.RACOVITA cred că nu are măcar una.

ss.CONST. STEFANESCU

31.III.1950

1918

Redacție,

Subsemnatul Conț Șubransu, cu ultimul domiciliu în str. Arcului 4, declar următoarele:

Dr. Gh. Racoviță, Subdirector Șef în I.C.S.

Cât mi-a fost șef suprem, cam un de zile a venit la mine în secție ole două ori. Odată să-i repar un nasio și a doua oară să-l ridice. A doua oară era atât de beat că nu a putut cerca scările și urbi. Iam coborât aparatul în mașină și acolo unec o diminețeamă plină cu vin. Martori șoferul lui Simion și prietenul lui Gușatov cu care venise și care era și el beat, oh minunăță la ceasul 10. Nu se interesa absolut deloc de ce lucrăm și nici nu puteu prezenta un raport cu ce se lucrează în secțiile lui. Recunoscut ca unul din cei mai mari beți din țară care a făcut ole rușine Institutul căci mergea la oaspeți statistice cu țecile și acolo se îmbăta zile în șir. Totdeauna era întovărășit de directoarea Metrici cu care încasa obroane peste obroane. Reținemul care-l cunoaște cred bine poate să-i facă un portret mai exact și detaliat. Un om care încasa 50-60.000 lei pe lună și era un exemplu ole incapacitate și depravare morală. Rău, huțănește, rechezit.

Un subdirector Șef al Institutului Central de Statistică, exemplu pentru 2000 funcționari, conducători, membru în P.M.R, în ultima vreme bănă a nu se îmbrobodi conducătorii de școli!!

Îl consider dușman al regimului pentrucă regimul de democrație populară pretinde dela cei puși de el în funcții înalte o serie de calități începând cu cele morale și Dr. Racoviță acel că nu are măcar una.

Conț Șubransu

28 IV. 950

121

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

După părerea mea dunctionarii mai jos notaţi nu pot fi prietenii unui regim care i-a coborât din funcţiile înalte pe care le ocupau şi i-a redus la un minim de existenţă:

1.= TRETINESCU MIRCEA, fost magistrat notoriu
2.= STEFANESCU NIC., fost comandor
3.= IOSIF-SABIN " "
4.= POPESCU DTRU, fost Colonel
5.= MEITIANI COLETE, de origină îmi pare, Cantacuzinoaică
6.= CIUNTU MARCEL din familia faimoşilor diplomaţi de carie
7.= N. fost magistrat
8.= BELIGRADEANU CTIN, trăit în huzur şi umblat în lume.
9.= DJAVURI MIRCEA, ofiţer de marină (fost)
10.= ANASTASESCU ROMULUS, fost gazetar la Liberarul
11.= COSTIN , fost avocat.
12.= RADU LUCIA soţ fost avocaţi, părinţi proprietari sau f

Nu-i socotesc oameni răi şi nici nu le doresc răul. Am înşirat doar câtiva din mulţii funcţionari dela Institut mai mărunţi.

Aceste declaraţii exprimă părerile mele personale şi le dau cu convingerea sinceră că spre binele lor este ca organul Securităţii să-i cunoască aşa cum sunt. Ar crede oare vreunul dintre ei că nu le taie nimeni capul dacă vor spune adevărul?

ss.CONST.STEFANESCU

30.III.1950

122

D E C L A R A Ţ I E

Subsemnatul CONST.ŞTEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Dr.GH.RACOVIŢA, sub director Gl. în I.C.S.

Cât mi-a fost şef suprem, cam un an de zile a venit la mine în secţie de două ori. Odată să-i repar un radio şi a doua oară să-l ridice. A doua oară era atât de beat că nu a putut urca scările şi vorbi. I-am coborât aparatul în maşină şi acolo avea o damigeană plină cu vin. Martori şoferul lui SIMION şi prietenul lui GUSACOV cu care venise şi care era şi el beat, dimineaţa la ceasul 10. Nu se interesa absolut deloc de ce lucrăm şi nici nu putea prezenta un raport cu ce se lucrează în secţiile lui. Recunosc că unul din cei mai mari beţivi din ţară care a făcut de râs Institutul căci mergea la şcoli statistice cu secile şi acolo s'a îmbătat zile în şir. Totdeauna era întovărăşit de directoarea TREBICI cu care încasa diurne peste diurne. RETEGAN care-l cunoştea mai bine poate să-i facă un portret mai exact şi detailat. Un om care încasa 50 -60.000 lei pe lună şi era exemplu de incapacitate şi depravare morală. Hău, hrăpăreţ, nedrept,.

Un subdirector Gl. al Institutului Central de Statistică, exemplu pentru 2000 funcţionari, conducător, membru în P.M.R., în ultima vreme până a nu se îmbolnăvi conducător la şcoli!!

Îl consider duşman al regimului pentrucă regimul de democraţie populară pretinde dela cei puşi de el în funcţii înalte o mie de calităţi începând cu cele morale şi Dr.RACOVIŢA crd că nu are măcar una.

ss.CONST. ŞTEFANESCU

31.III.1950

Ce servicii i-ai făcut lui GOLOPENTIA dela 23 August 1944 până la 21 Martie 1950, începând cu cele mai mari şipână la cele mai mici.

1.= Dela 23 August până în iarna 1947-1948 nu am avut nici-o legătură cu GOLOPENTIA şi cu Institutul. In acea iarnă i-am construit 15-16 grafice în schiţă şi la scară cu mersul producţiei, punct iniţial, urmând ca graficile să fie urmărite şi completate de funcţionarii Min.Economiei. Am măsurat cu un inginer al Min. pereţii cabinetului de lucru al Min.Tov.GHEORGHIU-DEJ, am trecut la secţia de desen din Institut şi am predat desenatorilor graficile schiţe, dupe care ei au executat în decurs de o lună sau două planurile (BRAN - oparica). Erau cifre sumare şi globale care se publicaseră şi în periodice.

2.= Din primăvara anului 1948 şi până prin Iunie, ca director al Asistenţei deschise am primit o serie de cereri de ajutor dela salariaţii mai săraci ai Institutului, recomandaţi de Sindicat, în special oameni de serviciu şi şofeuri. Pe vre-o câţiva mi i-a recomandat el personal să-i ajut ca fiind extrem de săraci. Cererile lor ca şi toate cererile le-am trimes centrelor de cercetare care prin asistenţele sociale au verificat exactitatea celor scrise în petiţii şi au referit favorabil sau ba pentru ajutor.
Cu aceste referinţe şi referinţa mea finală, cererile au mers la directorul General care le-a aprobat sau respins. Nu ştiu câţi au primit ajutor, poate vre-o 20, eu nu i-am urmărit: 2 şofeuri i-am văzut mai târziu la Institut îmbrăcaţi în hainele căpătate.

3.= După ce l-a cunoscut şi soţia mea l-am poftit acasă seara la un pahar de vin în total cred că de 4 ori, niciodată singur, întotdeauna RETEGAN cu soţia lui sau rude, MITU GEORGESCU şi soţia lui.

4.= I-am împrumutat următoarele cărţi :
Maurice Thorez - Ma vie
La grande conspiration Contre la Russie (nu mi-a înapoiat-o)
Readers Digest I.I.1949
Egon Kirsch Méxique

5.= Am plătit împreună cu RETEGAN consumaţia dela restaurantul BABES, în două seri _ circa 400 lei.

./.

I-am plătit o gustare la Rompescăria într'o seară întâlnindu-l pe stradă întâmplător şi aplecat după 15 minute căci se grăbea.

7.= Odată i-am transportat din stradă până la uşă apartamentului o putinică cu brânză a lui RETEGAN şi am plecat căci nu vroia RETEGAN să afle el că eu ştiu că-l ajută cu alimente.

8.= Într'o zi la prânz mi-a adus soţia mea dela Librărie un plic deschis cu un bilet şi vre-o 4000 lei spunându-mi să-l dau lui RETEGAN căci i l-a lăsat GOLOPENTIA în drum spre Academie unde mergeau zilnic.

9.= Altădată mi-a transmis un tabel cu date privind populaţia de acum mai bine 100 de ani cu rugămintea să i-l calculeze cineva la maşină deoarece sunt multe procente şi el nu le poate calcula uşor cu creionul.

10.= Am dat tabelul lui RETEGAN la birou şi el l-a dat unei funcţionare de l-a calculat, îi ştiu figura dar i-am uitat numele funcţionarei.

11.= A doua zi dimineaţa i-am dus acasă tabelul şi mi-a arăta nişte ceasloare vechi după care calcula populaţia, o lucrare foarte mare; a plecat repede chemat telefonic la Planificare; jos îl aştepta o maşină a Planificării, a Consilierului.

12.= I-am dat o maşină de calculat tacit în urma ordinului lui RETEGAN care mi-a spus că aşa i-a aprobat consilierul NAVODARU. Maşina a luat-o RETEGAN şi el i-a dus-o acasă. Eu l-am însoţit şi i-am arătat cum se calculează cu ea.

13.= I-am transmis lui RETEGAN o scrisoare mică închisă, dată tot prin soţia mea în care se simţea că erau bani.

14.= I-am transmis lui RETEGAN în acelaş chip o scrisoare deschisă pe care am cetit-o şi mi-a cetit-o şi RETEGAN la birou: îi cerea să-l împrumute cu 3.000 sau 4.000 lei. Ce a făcut RETEGAN nu ştiu, nu i-a dat prin mine nimic.

15.= I-am dus un castron cu ouă împreună cu RETEGAN într'o dimineaţă pela 7, RETEGAN avea alte pachete cu mâncare în braţe.

16.= I-am dat un pachet de chocolată pentru copii, pachet pe care l-a cumpărat soţia mea dela expoziţia Rusă din Parcul Naţional.

17.= I-am dat un caet liniat pentru ca să facă grafice un caet cu hârtie milimetircă, început, când i-am adus maşina tacit.

ss.CONST.STEFANESCU

5 Aprilie 1950

126

Ce servicii i-ai făcut lui Golopenția dela 23 august 1944 până la ~ zi decembre 1953, începând cu cele mai mari și până la cele mai mici. ~

1. Dela 23 Aug 944 până în ~~iarna~~ 1948 nu am avut nicio legătură cu Golopenția și cu Institutul. În acea iarnă i-am construit 15-16 grafice în schiță și la scară cu mersul producției, punct inițial, urmând ca graficele să fie urmărite și completate de funcționarii Min. Economiei. Am mărșăluit cu un inginer al Min. pereții cabinetului de lucru al Min. Pol. Gheorghiu-Dej, am trecut la secția de desen din Institut și am predat desenatorilor graficele schițe, după care ei au executat în decurs de o lună sau două planșele (Brau - Offset). Erau cifre sumare și globale care se publicau în periodice.

2. Din primăvara anului 1948 și până prin Iunie, ca director al bibliotecii deschise am primit o serie de cereri de ajutor dela salariații mai săraci ai Institutului, recomandați de Sindicat, în special dame de serviciu și șoferi. Se vede că bine mi-a recomandat el personal să-i ajut ca fiind foarte săraci. Cererile lor ca și toate cererile le-am trimis centrelor de asistență care prin asistentele sociale au verificat exactitatea celor scrise în petiții și au referit favorabil sau nu pentru ajutor. Cu aceste referințe și referința mea finală, cererile au mers la directorul Cabinetului care le-a aprobat sau respins. Nu știu câți au primit ajutor, poate vreo 20, eu nu i-am numărat: 2 șoferi i-am văzut mai târziu la Institut îmbrăcați în hainele cumpărate.

3. După ce l-a cunoscut și soția mea l-am poftit acasă seara la un pahar de vin în total cred că de 4 ori, niciodată singur, întotdeauna însoțit cu soția lui sau rude, mătușa Gherghina și soția lui.

4. I-am împrumutat următoarele cărți:

Maurice Thorez - Ma vie
La grande conspiration contre la Russie (nu mi-a înapoiat-o)
Readers Digest I.I 949
Egon Kisch Mexique.

5. Am plătit împreună cu Țețeagan consumația dela restaurantul Capșa în două seri - circa 400 lei.

6. I-am plătit o cursă la Romcarul într-o seară întâlnindu-l pe stradă în împrejurări și a plecat după 15 minute căci se grăbea.

7. Odată i-am transportat din stradă până la ușa apartamentului o pungă a lui Țețeagan și am plecat căci nu voia Țețeagan să afle el că eu știu că-l ajută cu alimente.

8. Într-o zi la prânz mi-a adus soția mea dela birou un plic deschis cu un bilet și vreo 4000 lei, spunându-mi să-l dau lui Ret, pe când i-a lăsat Galoșanța în drum spre Academie unde mergea zilnic.

9. Altădată mi-a transmis un tabel cu date privind populația de acum mai bine 100 de ani cu rugămintea să-i fac calculele cinerar la mașină deoarece sunt multe procente și el nu le poate calcula ușor cu abacul.

10. Am dat tabelul lui Retegan la birou și el l-a dat unei funcționare de l-a calculat, îi știu figura dar i-am uitat numele funcționarei

11. A doua și chiuveta i-am dus acasă tabelul și mi-a arătat niște cearcăne negre după care calcula populație, o lucrare foarte mare: a plecat repede chemat telefonic la Rauțicare, îl aștepta o mașină a Rauțicării, a comisarului.

12. Și am dat o mașină de calculat Facit în urma ordinului lui Retegan care mi-a spus că așa i-a aprobat Consiliul Provizoriu. Mașina a luat-o Retegan și el i-a dus-o acasă. Nu l-am însoțit și i-am arătat cum se calculează cu ea

13. I-am transmis lui Retegan o scrisoare mică de dimensiuni, dată tot prin soția mea în care se simțea că erau bani.

14. I-am transmis lui Retegan în același timp o scrisoare deschisă pe care am citit-o și mi-a cerut-o și Retegan la birou: îi cerea să-l împrumute cu 3 până 4.000 lei. Ce a făcut Retegan nu știu, mi-a dat prin mine mimic.

15. I-am dus un castron cu ouă dimpreună cu Retegan într-o dimineață pe la 7, Retegan avea câte pachete în mâinile în brațe.

16. Și am dat un pachet de ciocolată pentru copii, pachet pe care l-a cumpărat soția mea dela expoziția Rusă din Parcul Victoriei.

17. I-am dat un caiet liniat pentru ca să facă grafice pe caiet cu hârtie milimetrică, în sfârșit, când i-am adus mașina Facit.

5.A.950 mt Stelian

126

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4 declar următoarele :

1.= Când ai aflat că se trimite material B.I.T.-ului?
In Iulie sau August 1948.

2.= Dela cine ?
Dela RETEGAN.

3.= Ce ai aflat ?
Ministerul Muncii sesizat de o adresă a B.I.T.-ului că se duce o corespondenţă cu Institutul de Statistică şi se trimit date statistice care privesc Ministerul Muncii, a făcut o anchetă cerută de Ministul LOTHAR RADACEANU.

4.= Ce material ştii că a fost trimis B.I.T.-ului?
Stiu că se trimeteau date statistice, importante care se lucrau în Institut.

5.= De unde ştii aceasta ?
Dela RETEGAN.

6.= Ce ţi-a spus în această privinţă?
Că în calitate de corespondent al B.I.T.-ului a continuat să trimită până în ultimul timp datele oficiale ale Institutului cu toate că erau interzise .

7.= De unde ştii că datele erau importante ?
Dela RETEGAN.

8.= Ce ţia spus în această privinţă?
Am trimis date importante statistice la B.I.T. şi am s'o păţesc.

8.= Când a avut loc această discuţie ?
In Septemvrie 1948.

128

9.= Când ştii că s'a trimis ultima dată B.I.T.-ului date?
In vara anului 1948, datele care au provocat scandalul, singurele despre care am cunoştiinţă.

127

ss.CONST.STEFANESCU

5 Martie 1950

Tovarăşi,

Subscrisul Cpt. Stăncescu în calitate de anchetator la Sf. Gheorghe a declarat următoarele:

1. Când ai aflat că se trimite materialul B.I.T.-ului?
1. În luna Iulie sau August 1948.
2. Dela cine?
2. Dela Retegan.
3. Ce ai aflat?
3. Ministerul Muncii sesizat de o adresă a B.I.T.-ului că se duce o corespondenţă cu Institutul de Statistică şi se trimit date statistice care pentru Min. Muncii, a făcut o anchetă asupra materialului Cotton Rodăcanu.
4. Ce material ştii că a fost trimis B.I.T.-ului?
4. ~~Materialul~~ ştiu că se trimeteau date statistice, importante care se culegeau în secret.
5. De unde ştii aceasta.
5. Dela Retegan.
6. Ce ţi-a spus în acest privinţă?
6. Că în calitate de corespondent al B.I.T.-ului a continuat să trimită pentru în ultimul timp datele oficiale ale Institutului cu toate că era interzis.
7. De unde ştii că datele erau importante?
7. Dela Retegan
8. Ce ţi-a spus în acest privinţă?
8. Îmi trimis date importante statistice la B.I.T. şi am dat
9. Când a avut loc acest discuţie
9. În Septembrie 1948.

9. Când știți că s'a făcut ultima dată 3-7 t. ulei ofiță?

10. În vara anului 1948, datele care au provocat scandalul, împrejurările despre care am vorbit.

3 Aprilie 950

Const Stefanescu

134

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4 declar următoarele :

1.= Când ai aflat că se trimite material B.I.T.-ului?
In Iulie sau August 1948.

2.= Dela cine ?
Dela RETEGAN.

3.= Ce ai aflat ?
Ministerul Muncii sesizat de o adresă a B.I.T.-ului că se duce o corespondenţă cu Institutul de Statistică şi se trimit date statistice care privesc Ministerul Muncii, a făcut o anchetă cerută de Ministul LOTHAR RADACEANU.

4.= Ce material ştii că a fost trimis B.I.T.-ului?
Stiu că se trimeteau date statistice, importante care se lucrau în Institut.

5.= De unde ştii aceasta ?
Dela RETEGAN.

6.= Ce ţi-e spus în această privinţă?
Că în calitate de corespondent al B.I.T.-ului a continuat să trimită până în ultimul timp datele oficiale ale Institutului cu toate că erau interzise .

7.= De unde ştii că datele erau importante ?
Dela RETEGAN.

8.= Ce ţie spus în această privinţă?
Am trimis date importante statistice la B.I.T. şi am s'o păţesc.

8.= Când a avut loc această discuţie ?
In Septemvrie 1948.

135

9.= Când ştii că s'e trimis ultima dată B.I.T.-ului date?
In vara anului 1948, datele care au provocat scandalul, singurele despre care am cunoştiinţă.

131

ss.CONST.STEFANESCU

5 Martie 1950

136

132

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

1.= Când a avut loc ancheta cu trimiterea materialului la B.I.T. ?

In luna August- Septemvrie 1948.

ss.STEFANESCU CONST.

6 Aprilie 1950

Relatie,

Subscrisul C. Stefanescu am ultimul domiciliu
in Str. Arcului 4, declar urmatoarele:

1. Cand a avut loc ancheta cu ridicarea materialului
la B.I.T.

1. In luna August - Septembrie 1948.

6-A. 950

Stefanescu Const

134

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

1.= Când a avut loc ancheta cu trimiterea materialului la B.I.T. ?

In luna August- Septemvrie 1948.

ss.STEFANESCU CONST.

6 Aprilie 1950

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu domiciliu ultim în Str. Arcului 4, declar următoarele :

1.= Ti-a arătat RETEGAN vreodată un act în legătură cu B.I.T.-ul?

Nu mi-a arătat.

2.= Nici vre-o adresă a B.I.T.-ului?

Nu.

3.= Ai văzut ceva la el în legătură cu B.I.T.-ul ?

Da.

4.= Ce ?

Un plic cu antetul BITULUI şi un dosar deschis care conţinea adrese şi plicuri nu ştiu cam câte tot cu adresa BIT-ului.

5.= Ce discuţii s'au dus cu acel prilej?

Mi-a spus că a trimis BIT-ului date care interesau Ministerul Muncii şi printr'o adresă a BITULUI adresată Min.Muncii s'a descoperit această acţiune a lui. Mi-a spus cu acest prilej că el a mai trimes date BIT-ului, tot atunci m'a rugat să interviu la Minister pentru aplanarea acestui caz, ceiece am şi făcut. Ancheta nu s'a mai făcut.

6.= Cum ai intervenit ?

Am rugat-o pe Dna JENY NAUMAN, soţia unui prieten al meu care este dactilografă la Min.Muncii să se intereseze de această situaţie şi să pună o vorbă bună pe lângă Ministru ca să aplaneze cazul. După câtva timp mi-a comunicat că Ministrul nu se va mai interesa de aceasta.

./.

7.= Despre ce date care interesa Ministerul Muncii ţi-a spus RETEGAN ?

Migraţii, somaj, de altele nu-mi amintesc.

8.= Din moment ce datele acestea trebuiau trimise de Ministor (dacă el considera că este cazul) acţiunea lui RETEGAN constituia un act ilegal?

Da.

9.= Din moment ce această acţiune a lui RETEGAN un act ilegal pentru ce ai intervenit la Ministerul Muncii?

Ca să nu aibe RETEGAN neplăceri.

10.= Cum se numeşte această acţiune a Dtale ?

Complicitate.

ss.CONST.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

146

137

D E C L A R A T I E

Cu privire la materialul statistic trimis de RETEGAN la B.I.T. ştiu următoarele :

După venirea mea la Institutul Central de Statistică în 15 Iulie 1948 nu ştiu exact data, ori August sau Septemvrie, RETEGAN mi-a spus că are o încurcătură cu Ministerul Muncii şi că Ministrul e tare supărat pe el şi că Ministrul a cerut pe o adresă să se cerceteze cazul în speţă .

Mi-a spus că el este însărcinat oficial să trimită date statistice anume la B.I.T. şi că a trimis până acum conf.delegaţiei.

Nu mi-a spus ce date anume a trimis. Cum aceste date le-am trimis fără asentimentul Min.Muncii care era interesat în unele din ele s'a întâmplat ca Min.Muncii să fie sesizat de B.I.T. de trimiterea acestor date, Ministrul când a auzit s'a supărat şi a pus referate pe adresa de cercetare.

Ştiind că eu viu dela Min.Muncii m'a rugat să mă interesez de soarta acestor cercetări.

Cu GOLOPENTIA nu am vorbit atunci în privinţa aceasta nimic pentrucă declar categoric: Dela venirea mea la Institut şi plecarea lui GOLOPENTIA şi mai târziu încă cu o lună eu nu am schimbat cu GOLOPENTIA decât de 2-3 ori câte un bună ziua pe sală când ne-am întâlnit - lucru pe care poate să-l certifice şi el.

Tot ce am văzut în legătură cu B.I.T.-ul a fost o scrisoare a B.I.T.-ului, un plic şi un dosar pe care îl avea RETEGAN cu corespondenţa lor. Tablou propriu zis cu cifre nu am văzut şi nici nu l-am mai întrebat dacă a mai trimis sau nu date B.I.T.-ului după aceea.

ss.CONST.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

147

138

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

In chestiunea B.I.T. - RETEGAN am intervenit la Min.Muncii prin soţia prietenului meu NAUMESCU, JENI NAUMESCU, dactilografă la Cabinetul Ministrului şi numai prin ea. Din tot Ministerul nu cunosc decât 3-4 funcţionari deoarece Dţia Asistenţei se lipise de Minister doar, lucra în alt local în Gabroveni şi nu aveam contact prea strâns cu Ministerul.

I-am spus că este vorba de un coleg al meu RETEGAN care de altfel e cunoscut şi de soţul ei cu care a lucrat în mai multe comisii.

Intre timp i-am întâlnit pe soţii NAUMESCU în casă la soacra ei i-am întrebat ce este cu B.I.T.-ul şi ia mi-a răspuns că nu s'a interesat încă. I-am telefonat peste 10-15 zile acasă şi mi-a răspuns că s'a târâgânat atâta vreme chestiunea aceea încât crede că Ministrul nici nu-l mai interesează de ea. I-am comunicat lui RETEGAN rezultatul şi nu a fost prea mulţumit de el.

Declar că nu am intervenit sub nici-o altă formă, să promit ceva sau să cer să se facă vreun act ilegal. N'am vorbit nimănui în Ministerul Muncii în afară de soţii I.NAUMESCU ştiind că ea este la cabinet. Iar oamenii aceştia nu sunt obligaţi cu nimic faţă de mine. CU NICI-O ALTA PERSOANA NU AM INTERVENIT LA MINISTER ÎN CAZUL B.I.T.

Intervenţia mea socot că a avut loc în luna Sept.1948 şi s'a redus la o simplă rugăminte de a se interesa de soarta unui referat privind chestiunea B.I.T. - Institut.

ss.CONST.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

148

139

Bulandra,

Subsemnatul C. Săjaneanu cu altimul domiciliu în str. Arcului 4, declar următoarele:

În chestiunea B.I.T.-ului eu am intervenit la Min. Muncii prin soția prietenului meu Naumescu, Jeni Naumescu, dactilografă la Cabinetul Ministrului și numai prin ea. Știu că ministrul nu venise decât 3-4 funcționari deoarece Dșa Ministeră le lipsise de Ministerul gol, la ea în act local în Gabroveni și nu aveam contact prea des cu Ministrul. I am spus că este vorba de un coleg al meu Retegan care de altfel cunoscut și de ordinul ei cu care a lucrat în mai multe comisii. Intre timp i-am întâlnit pe soții Naumescu în casă la soacra ei i-am întrebat ce este cu B.I.T.-ul și ea mi-a răspuns că nu s'a interesat încă. I-am telefonat peste 10-15 zile atunci și mi-a răspuns că s'a târâgănat altă treabă dar credă că Ministrul nici nu l'a mai interesează de ea. I-am comunicat lui Retegan răspunsul și am fost prea mulțumit de el.

Declar că nu am intervenit sub nicio altă formă, să promit ceva sau să cer să se facă vreun act ilegal. N'am vorbit niciodată cu Ministrul Muncii în afară de soții I. Naumescu știind că el este la cabinet. Iar aceștia nu sunt obligați cu nimic față de mine. CU NICIO ALTĂ PERSOANĂ NU AM INTERVENIT LA MINISTER IN CAZUL B.I.T.

Intervenția mea socot că a avut loc în Sept. 940 și s'a redus la o simplă recomandație de a se interesa de soarta unei cereri prin cazul cheștiunea B.I.T.-ului.

7-A.950 Cont Săjaneanu

149

140

D E C L A R A T I E

Cu privire la materialul statistic trimis de RETEGAN la B.I.T. ştiu următoarele :

După venirea mea la Institutul Central de Statistică în 15 Iulie 1948 nu ştiu exact data, ori August sau Septemvrie, RETEGAN mi-a spus că are o încurcătură cu Ministerul Muncii şi că Ministrul e tare supărat pe el şi că Ministrul a cerut pe o adresă să se verceteze cazul în Aprilie .

Mi-a spus că el este însărcinat oficial să trimită date statistice anume la B.I.T. şi că a trimis până acum conf.delegaţiei.

Nu mi-a spus ce date anume a trimis. Cum aceste date le-a trimis fără asentimentul Min.Muncii care era interesat în unele din ele s'a întâmplat ca Min.Muncii să fie sesizat de B.I.T. de trimiterea acestor date, Ministrul când a auzit s'a supărat şi a pus referate pe adresa de cercetare.

Stiind că eu viu dela Min.Muncii m'a rugat să mă interesez de soarta acestor cercetări.

Cu GOLOPENTIA nu am vorbit atunci în privinţa aceasta nimic pentrucă declar categoric: Dela venirea mea la Institut şi plecarea lui GOLOPENTIA şi mai târziu încă cu o lună eu nu am schimbat cu GOLOPENTIA decât de 2-3 ori câte un bună ziua pe sală când ne-am întâlnit - lucru pe care poate să-l certifice şi el.

Tot ce am văzut în legătură cu B.I.T.-ul a fost o scrisoare a B.I.T.-ului, un plic şi un dosar pe care îl avea RETEGAN cu corespondenţa lor. Tablou propriu zis cu cifre nu am văzut şi nici nu l-am mai întrebat dacă a mai trimis sau nu date B.I.T.-ului după aceia.

ss.CONST.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

150

141

Declarații,

În legătură cu materialul statistic trimis de Retegan la B.I.T., știu următoarele:

După revenirea mea la Institutul Central de Statistică în 15 Iulie 1948 nu știu exact data, în August sau Septembrie, Retegan mi-a spus că are o înțelegere cu Ministerul Muncii și că Ministrul e bine dispus față de el și că ministrul a cerut pe a aduce și se cercetăze cazul în speță. Mi-a spus că el este însărcinat oficial să trimită date statistice acuma la B.I.T. și că a trimis până acum cinci delegații. Nu mi-a spus ce date anume a trimis. Cum aceste date le-am trimis până atunci numai Min. Muncii care era interesat în ele, s'a întâmplat ca Ministr. Muncii să fie sesizat de B.I.T. de trimiterea acestor date, ministrul când a aflat s'a supărat și a pus oprelişte pe acolo de cercetare.

Știu că eu din ordinul Min. Muncii m'a rugat să mă interesez de soarta acestor cercetări.

Cu regret nu am scris atunci în privința aceasta nimic pentrucă declar categoric: de la venirea mea la Institut și plecarea lui Retegan și mai târziu încă la o lună ele nu am schimbat cu Retegan decât de 2-3 ori cele mai banale ființi pe când se aflau încă la Institut. - Cum se poate să-l certifice și el!

Tot ce am văzut în legătură cu B.I.T.-ul a fost o scrisoare a B.I.T.-ului, un telegramă și un denar pe care îl avea Retegan în corespondență lor. Tablou pe care îl voi da înapoi. Nu am văzut și nici nu l-am mai întrebat dacă a mai trimis ceva nu știu B.I.T.-ului după aceia.

7-A-947

157

142

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul C.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele :

Ce ai declarat în momentul când ţi-am pus întrebarea " Cum ai intervenit la Min.Muncii?

Am spus că nu se poate numi intervenţie pentrucă am dat un simplu telefon.

Care este realitatea. Am dat telefoane şi am obţinut să nu se mai facă anchetă la intervenţia mea pe lângă Min.Muncii.

Ai minţit deci conştient?

Am minţit conştient.

Dece ai minţit ?

Pentrucă prin aceasta am crezut că mă apăr mai bine.

ss. C.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

Stefanescu

Subsecretar C. Stefanescu va adresa următoarea întrebare d-lui.

Ministru de Interne:

Este adevărat în momentul când ți-am pus întrebarea „Cum ai intervenit la Min. Muncii"?

Am spus că nu se poate nimic întrucât pentru a cere un număr de vagoane

Care este realitatea. Am stat de vorbă cu dumneavoastră și am aflat că nu se mai face anchetă de către Min. Muncii

Al ministrului de Interne

Domnule ministru

Pentru că prin aceasta cred că nu ajută mai bine

7.A.450. Stefanescu C

153

144

_R_A_P_O_R_T_

De serviciile pe care i le-am făcut lui RETEGAN după 23 August 1944, dela cele mai mari până la cele mai neînsemnate.

1.= La rugămintea lui m'am interesat la JENI NAUMESCU dela Cabinetul Ministrului Muncii ce este cu adresa B.I.T.-ului şi Institutul de Statistică de care face caz Ministrul. La vre-o câteva săptămâni mai târziu am întrebat-o din nou telefonic şi mi-a răspuns că acea chestiune s'a tărăgănat atâta vreme încât crede că Ministrul nici nu se mai interesează deja.

I-am comunicat cele aflate lui RETEGAN.

2.= Pentru lucrarea care o executase înainte de venirea mea în Institut privind migraţia în ţară a muncitorilor forestieri sezonieri, i-am executat 2 cartograme pe care le-a reprodus în tablouri desenatorul OPARICA din Institut.

3.= I-am făcut cadou o curea de pantaloni care nu-mi trebuia

4.= I-am împrumutat cartea " Divanul Persian" de SADOVEANU pe care nu mi-a înapoiat-o.

5.= I-am executat un grafic din cartea de familie cu care mi-a spus că a avut succes la Planificare (în colaborare cu ROMULUS ANASTASESCU lucrat).

6.= I-am transmis scrisorilor lui GOLOPENTIA, 3, lăsate soţiei mele.

7.= L-am împrumutat de 3-4 ori cu sume de bani dela 100-1000 lei.

8.= De ziua lui am mers la un depozit de vinuri şi i-am cumpărat 10 Kg.de vin.

9.= I-am făcut cadou de onomastică un album mic cu reproduceri picturale şi o garoafă.

10.= I-am ajutat în două rânduri să transporte alimente lui GOLOPENTIA acasă.

11.= L-am tratat de vre-o câteva ori cu plăcintă şi bere.

12.= I-am făcut dimpreună cu funcţionara FRANCHIA MARIA o dare de seamă asupra Conferinţei de avusese loc cu dir.Gl. MIHOC.

13.= Într'o seară a venit singur la mine acasă şi mi-a băut 2 sticle de vin.

14.= I-am executat dimpreună cu SABIN IOSIF schiţele de cartograme pentru recensământul muncitorilor calificaţi şi care au fost reproduse la secţia de desen din Institut (HULEA) în Februarie 1950. 154

15.= I-am cerut o maşină de calculat pentru GOLOPENTIA, conform ordinului primit. 145

16.= I-am luat sarcinile ad-tive cu foile de prezenţă, învoiri concedii, mutări şi toată bucătăria ad-tivă care se ducea prin secretariat (VIOLA PREDESCU) şi care-i răpea mult timp.

17.= I-am ajutat cu mici indicaţiuni în programul cursurilor universitare pe care avea să le ţină, îndrumându-l unde să găsească anume probleme.

18.= I-am vândut un ceas de buzunar pe care-l câştigasem la o loterie făcută în birou.

19.= I-am dat un mărţişor cu doi prunci pentru soţia lui care este gravidă.

20.= De nenumărate ori l-am sfătuit, ca funcţionar mai vechi, să-şi pună ordine în administraţie, să nu lase situaţii încurcate fiind vorba de administrarea unei divizii cu aproape 500 funcţionari. La fel să-şi pună ordine şi în bugetul lui care era veşnic dezechilibrat.

21.= I-am poftit dimpreună cu soţia lui la masă, de 4 ori în total, când am avut şi musafiri sau rude.

22.= I-am făcut cadou şase albumaşe cu pictori francezi pentru soţia lui.

ss.CONST. STEFANESCU

7 Aprilie 1950

1146.

Raport

de sarcinile ce mi-au fost date de către Retegan după 23 August 944, dela cele mai mari până la cele mai neînsemnate.

1. La rugămintea lui m'am interesat la Jean Vaunescu dela Cabinetul ministrului Muncii ce este cu adresa O.Z.T.-ului și Institutul de Statistică de care face caz ministrul. La mica cătea săptămâni mai târziu am întrebat-o din nou telefonic și mi-a răspuns că acele doctrine s'a întâmplat atâta numai încât acele că ministrul nici nu le mai interesează de ele. I-am comunicat cele aflate lui Retegan.

2. Pentru lucrarea ce o executam înainte de plecarea mea în Ardeal privind migrații în țară a muncitorilor forestieri sezonieri, i-am executat 2 cartograme pe care le-a reprodus în tablouri desenatorul oficiului Institut.

3. I-am făcut cadou o cutie de țigări care nu-mi trebuia

4. I-am împrumutat cartea „Diamant Persian" de Sadoveanu pe care nu mi-a mapport-o.

5. I-am executat pe grafic din cartea de familie, care mi-a spus că a avut succes la clasificare (în colaborare cu domnul Dumitrescu Lucian).-

6. I-am transmis ordinele lui Pelisperteș, 3, lăsate soției mele.

7. L-am împrumutat de 3-4 ori cu sume de bani dela 100 - 1000 lei.

8. La fiica lui am mers la un deșert de mure și i-am cumpărat 10 kg de vin.

9. I-am făcut cadou de ciorapi de lână un altul mic cu reparațiuni minimale și o garoafă.

10. L'am ajutat în două rânduri să transporte alimente către Pelisperteș acasă.

11. I-am făcut de mai multe ori cu plăcintă și bere.

12. I-am făcut împrumut cu funcționarul Faschia Maria o dare de seamă asupra conferinței ce avusese loc cu dir. Gl. Mihoc.

13. Într'o seară a venit acasă la mine și mi-a băut 2 sticle de vin.

14. I-am executat două prețuri cu Sebastian schițele de costume pentru recompensarea învățătorilor calificați și care au fost expediate la secția de decor din Orșchlut (Hulec) în Germania 1950

15. I-am dat o metrică de calculat pentru Solopentea, conf ordinului primit.

16 I-am luat cuvintele ad-hoc cu forța de prezență, mirosi, cuțite, mutări și tonte bucătării ad-hoc care se duce până recuperează (Viața Bradului) și care-l repară mult timp.

17. I-am ajutat cu mici indicațiuni în pregătirea cuvintelor întrebările pe care apoi să le facă, în dumneavoastră pentru a găsească aceleași probleme.

18 I am vândut un ceas de buzunar pe care-l câștigasem la o loterie făcută în birou.

19. I-am dat pentru ziariștii din Brașov pentru satiră lui care să plângă.

20. Le-am numărat și l-am aplaudat, ca funcționari mai vechi, să-și facă ordine în administrație, să nu lase situații încurcate până când să administrarea unei direcții în apropiere să fie gardianul. Le-a fel să-și pună mâinile și în buzunarul lui care era regizor dezechilibrat.

21 I-am pedepsit disciplinar pe satiră lui la mare, de 4 ori în total, când am avut și muncitori cam rude.

22. I-am făcut cadou câte albumașe cu pictori francezi pentru satiră lui.

7 Aprilie 950.

Ant Stefanescu

156
147

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu domiciliu ultim în Str. Arcului 4, declar următoarele :

1.= Ti-a arătat RETEGAN vreodată un act în legătură cu B.I.T.-ul?

Nu mi-a arătat.

2.= Nici vre-o adresă a B.I.T.-ului?

Nu.

3.= Ai văzut ceva la el în legătură cu B.I.T.-ul ?

Da.

4.= Ce ?

Un plic cu antétul BITULUI şi un dosar deschis care conţinea adrese şi plicuri nu ştiu cam câte tot cu adresa BIT-ului.

5.= Ce discuţii s'au dus cu acel prilej?

Mi-a spus că a trimis BIT-ului date care interesau Ministerul Muncii şi printr'o adresă a BITULUI adresată Min.Muncii s'a descoperit această acţiune a lui. Mi-a spus cu acest prilej că el a mai trimes date BIT-ului, tot atunci m'a rugat să interviu la Minister pentru aplanarea acestui caz, ceiace am şi făcut. Ancheta nu s'a mai făcut.

6.= Cum ai intervenit ?

Am rugat-o pe Dna JENY NAUMAN, soţia unui prieten al meu care este dactilografă la Min.Muncii să se intereseze de această situaţie şi să pună o vorbă bună pe lângă Ministru ca să aplaneze cazul. După câtva timp mi-a comunicat că Ministrul nu se va mai interesa de aceasta.

./.

7.- Despre ce date care interesa Ministerul Muncii ţi-a spus RETEGAN ?

Migraţii, somaj, de altele nu-mi aminteac.

1/8

8.- Din moment ce datele acestea trebuiau trimise de Minister (dacă el considera că este casul) acţiunea lui RETEGAN constituia un act ilegal?

Da.

9.- Din moment ce această acţiune a lui RETEGAN un act ilegal pentru ce ai intervenit la Ministerul Muncii?

Ca să nu aibe RETEGAN neplăceri.

10.- Cum se numeşte această acţiune a Otale ?

Complicitate.

ss.CONST.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

158

149

Informație,

Subsemnatul Cont. Șef Secție la Direcția Ordine și Siguranță Publică declar următoarele:

1. Ți-a arătat Retegan vreodată un act de legătură cu B.I.T.ul?

1. Nu mi-a arătat

2. Nici nu a adus a B.I.T.ului?

2. Nu.

3. Ai știut încă de el în legătură cu BIT-ul

3. Da.

4. De?

4. Un plic cu cuprinsul BITULUI și un dosar deschis care conținea adrese și plicuri nu știu câte cu tot cu adresa BIT-ului

5. De unde știți c'au dus la acel post?

5. Mi-a spus că a trimis BIT-ului date care interesau Min. Muncii și pentru aceea a BITULUI cuiesește Min. Muncii s'a deplasat această acțiune a lui. Mi-a spus în acest sens că el a mai trimis date BIT ului, tot atunci m'a rugat să intervin la Minister pentru aplanarea acestei cauze, ceiace am și făcut. Ancheta nu s'a mai făcut.

6. Cum ai intervenit?

6. Am rugat-o pe doamna Jenny Nacamuli, soția unui prieten al meu care este dactilografa la Cabinetul Min. Muncii să se intereseze de această situație și să pună o vorbă bună pe lângă minister ca să aplanze cazul. După câtva timp mi-a comunicat că Ministrul nu se va mai ocupa de această.

7. Despre ce date care interesau Ministerul Muncii ți-a spus Retegan?

7. Mi-a spus, firește, de altele nu-mi amintesc.

Cont. Șef Secție

159

8. În momentul în datele acelea falsul în fișele de filaj (obiectul) considerați că ați săvârșit infracțiunea de uz de fals în act ilegal?

8. Da.

9. În momentul în care ați folosit actele falsificate în act ilegal pentru ce ați întocmit la Ministerul Muncii?

9. Ca să nu aibă Petrișor neplăceri.

10. Cum ne numiți acuma acțiunea dv.?

10. Complicitate.

11 7-II-950

Cpt Ștefănescu

160

151

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele :

1.= Ti-a arătat RETEGAN vreodată un act în legătură cu B.I.T.-ul?

Mi-a arătat.

2.= Ce ţi-a arătat ?

Mi-a arătat un plic al B.I.T.-ului, care era pe masa lui şi un dosar cu corespondenţa lor.

3.= Acum 30 minute ţi-am pus aceiaşi întrebare (Punctul 1) pentru ce ai minţit spunând că nu ţi-a arătat?

Recunosc că am minţit ?

4.= Dece ai minţit?

Nu-mi dau seama dece am minţit,

ss.C.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

Subsemnatul C. Stefanescu cu domiciliul actual în Str. Brezoianu 4, declar următoarele:

1. Pe-a cărui temei legal mi-ați luat un act de legitimație de B.I.T.-ul?

1. Mi-a cerut.
2. Ce Ț-a cerut
3. Mi-a cerut un plic cu BIT-ul scris pe care l-ați dus cu corespondența lor.

2. Câți ani mi-ați dat voi acești întrebare (Dentist!) pentru ce aș merita eu să mi-a cerut!

3. Ce aș merita
4. De ce aș merita!
5. Nu-mi dau seama de ce aș merita.

C Stefanescu.

7-A-950.

163

153

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul C.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele :

Ce ai declarat în momentul când ţi-am pus întrebarea " Cum ai intervenit la Min.Muncii?

Am spus că nu se poate numi intervenţie pentrucă am dat un simplu telefon.

Care este realitatea. Am dat telefoane şi am obţinut să nu se mai facă anchetă la intervenţia mea pe lângă Min.Muncii.

Ai minţit deci conştient?

Am minţit conştient.

Dece ai minţit ?

Pentrucă prin aceasta am crezut că mă apăr mai bine.

ss. C.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

165

151

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în strada, Arcului, declar următoarele :

Legătura cu Oficiul de Cultură britanic o făcea Dna MYKE pentru RETEGAN, ea ducându-i şi aducându-i corespondenţă, după ce lucrările i le făcea la birou. De obiceiu pleca dimineaţa înainte de sfârşitul programului. Faptul că făcea legătura cu Oficiul mi l-a spus RETEGAN, afirmându-mi că ţine contactul cu cercurile străine duşmane regimului în scop de a trimite date statistice din ţară, americanilor şi englezilor. Pentru a întări spusele mele menţionez următoarele : Fiind într'o seară de sfârşit de Decemvrie 1949 cu RETEGAN la Restaurantul Carul cu Bere el mi-a spus vorbind despre viitorul război :

Americanii mă vor face om pentrucă eu am înţeles să-i ajut trimiţându-le date printr'o femeie pe care o cunoşti şi tu. Nu poate fi vorba decât de Dna MYKE cu care el lucra în secret şi chestiuni de traduceri în limba engleză. Datele pe care le furniza RETEGAN erau lucrările curente ale Institutului de Statistică pe care el le avea la îndemână. Socot că pe lângă aceste tabele cu date statistice el mi făcea şi rapoarte şi dări de seamă de carce în afară de tablouri, Dna MYKE îi bătea la maşină şi text pe mai multe pagini, făcându-i şi traducerile. Tot în vara aceia la Carol cu Bere mi-a spus că legătura o face prin Oficiul de presă foarte britanic şi mai puţin prin legaţie, deoarece legaţia este supravegheată. Lucrările pe care le-a trimis au fost luate din datele recensământului ultim din 1948, recensământul întreprinderilor şi recensământul mânei de lucru şi alte lucrări mai mărunte, acestea toate prin MYKE, aceasta pentrucă ştiu că MYKE i le-a tradus :

ss.CONST.STEFANESCU

8 Aprilie 1950

166

155

Bucureşti

Subsemnatul C. Ştefănescu cu ultimul domiciliu în strada Arcului declar următoarele:

Legătura cu oficiul de cultură britanic o făcea dna Hyske Frentiu Retegan, ea ducându-mi şi aducându-mi corespondenţa după cum îmi făcea la Birou. De obicei Hilda dimineaţa înainte de începerea programului. Faptul că făcea legătura cu oficiul mi l-a spus Retegan, afirmându-mi că fără contactul cu cercurile străine duşmane regimului în scopul ele a trimite date statistice din ţară, americanilor şi englezilor. Pentru a obţine opinia mea neutrală. Fiind întâlnit rar de oficiul de Recenzie cu Retegan ca întâmplarea l-am întrebat el mi-a spus verbal despre cele două cărţi:

Americanii mă vor face cu pantofi cu mâncare şi apoi trimiţându-le date numai de lemne pe care o cunoşti şi tu. Nu puteau să vorbească decât de dna Hyske cu care el lucra în secret şi cărţile de traducere în limba engleză. Datele pe care le furniza Retegan erau luându-le cunoştinţă de Instituţia de statistică pe care el le avea la îndemână. Ştiut că pe lângă acele tabele cu date statistice el mai făcea şi rapoarte şi dări de seamă de oameni în afară de tabele, dna Hyske îi dicta la maşină şi text pe mai multe pagini, fără cifre şi traducerile. Dat în care acele le cunoaşte nu-a spus că legătura o face cu oficiul de Presă Britanic şi mai puţin prin legătură, deoarece legătura este suprimată. Informaţiile pe care le-a trimis au fost toate din datele recenzământului ultim din 1948, recenzământul întreprinderilor şi recenzământul minei de lucru şi alte lucrări mai mărunte, acestea luându-le prin birou, aceste pentru că ştiu că birou i le-a trimis.

8 Aprilie 950

C. Ştefănescu

167

156

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

Tot ce ştiu în legătură cu trimiterea peste graniţă de documente sunt următoarele: afară de punctul 1 pe care vi l-am expus alăturat, ceilalţi sunt oameni care au avut cel mai apropiat contact cu cei plecaţi şi cei .

1.= Relaţiile lui RETEGAN strânse pe care le-a avut RETEGAN cu Dna MIKE şi lucrările pe care i le-a făcut ea în limba engleză.

2.= Legăturile pe care am credinţa că le păstrează MITU GEORGESCU cu oamenii din jurul lui ROEGEN GEORGESCU şi care a fugit cât şi cu oamenii lui MANUILA, fiind greu de crezut că atât MANUILA cât şi ROEGEN au plecat fără să fi stabilit un contact permanent cu cei mai deaproape oameni ai lor.

3.= Legătura pe care am bănuit-o cu întotdeauna a fost aceia cu fratele lui MANUILA, CAMIL pe care l-am văzut umblând şi cu barbă. Niciodată nu mi-ai vorbit băeţii de el caşicum nici nu ar fi ştiut că trăeşte şi că e în ţară, lucru care mi-a dat totdeauna de gândit.

Stiu că MITU GEORGESCU se duce deseori la Băneasa: nu ştiu ce legături are acolo, prieteni sau neamuri. L-a întâlnit cineva la autobuz şi nu a vrut să-i spună unde se duce anume, aceasta acum un an şi omul acela se numeşte MARIN GHEORGHE care mi-a spus mie şi lui RETEGAN. Dela MITU GEORGESCU nu poate scoate nimeni vreun secret, se fereşte de toată lumea şi mai ales de mine care ştie că sunt gură spartă.

4.= Dna PLESOIANU a lucrat pentru RETEGAN lucrări străine.

ss.CONST.STEFANESCU

8 Aprilie 1950

făceţi-mi ce

vrea. Raportându-i lui RETEGAN cele petrecute
aceasta mi-a spus s'o las în pace deoarece MYKE este este
foarte protejată de persoane sus puse.

MYKE este o femeie în vârstă care ştie mai multe
limbi

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu
în strada Arcului 4, declar următoarele :

Spre sfârşitul lunei Decemvrie 1949, într'una din
seri plecând dela birou împreună cu GH.RETEGAN acesta mi-a
propus să ne abatem pela Carul cu Bere înainte de a merge
acasă. Ajunşi la Carul cu Bere aproape de orele 9, am luat
loc la o masă în faţă aproape de ieşire şi am comandat câte
o friptură şi bere. După ce am băut câte 3 halbe de bere
discutând fel de fel de lucrări RETEGAN îmi spune: Oricare
ar fi situaţia internaţională eu am să ajung domn mare. Ceu de
azi mă fac profesor universitar şi mâine director Gl.al
Institutului. Am să intru în partid şi atunci am să tai şi să
spânzur. Sunt priceput să fac treabă bună pentru toţi şi ţiu
şi contactul cu ceilalţi. La treabă aceasta mă ajută şi o femeie
pe care o cunoşti şi tu şi care ţine legătura cu oficiile de
cultură şi legaţiile străine, mai ales cu cele engleze, mai
puţin cu legaţiile deoarece acestea sunt foarte supravegheate
de securitate.

Femeia despre care îmi vorbea o cunoşteam într'adevăr
Era funcţionară la noi în serviciu şi se chema MIKE
PARASCHIVA. Cu câteva luni mai înainte în lipsa lui luând
condicele de prezenţă am constatat că MYKE venea foarte
neregulat la birou şi pleca deasemeni foarte neregulat. Am
chemat-o la mine spre ai face observaţie şi ea a început să
plângă şi să-mi spună : Vă urăsc pe toţi şi acum făceţi-mi ce
vreţi vrea. Raportându-i lui RETEGAN cele petrecute
aceasta mi-a spus s'o las în pace deoarece MYKE este este
foarte protejată de persoane sus puse.

MYKE este o femeie în vârstă care ştie mai multe
limbi străine şi în special limba engleză în urma faptului
că a fost căsătorită cu un englez căruia îi poartă şi numele.
Ca funcţionară lucrează la maşina de scris şi este cea mai
slabă dactilografă din secţie.

./.

169

Tot în seara aceia RETEGAN mi-a spus că legăturile cu cei din afară se ţin cu multă socoteală şi că sunt mulţi care se sprijină unul pe altul şi să-l ferească Dumnezeu pe acela care ar îndrăzni să lovească în vreunul din ei. Nu vezi în jurul nostru în Institut câţi sunt de partea americanilor, cum ascultă ştirile şi cum se interesează zi de zi de ce se vorbeşte la radio. Ce te mai miri atunci.

In chestia asta sunt băgaţi oameni ca MIHOC şi alţii de care n'ai habar.

In tot Institutul el are numai prieteni vechi, nu greşesc când spun că aproape pe toţi conducătorii. RETEGAN a fost omul cel mai bine informat şi sprijinit din întreg Institutul. Cu directorul general al Institutului întârzia seara la un pahar de vin, la Ambasador. El mi-a spus - lucru de care i-e părut rău mai târziu - că directorul general cum rămâne cu el singur îl întreabă ce se mai aude dincolo şi discută cu el altfel. RETEGAN este un lăudăros peste fire şi mai ales când a băut cât de puţin. El singur nu se ferea să spună că lui îi place să mintă astfel că niciodată nu ştiai ce să alegi dupe urma vorbelor lui.

Cu MYKE PARASCHIVA el a lucrat întotdeauna. In repetate rânduri am întâlnit-o la el. De regulă îi dădea să traducă şi să bată la maşină lucrări în limba engleză. Lucrările le primea cu fereală şi multe le lucra şi în orele de după amiază când vin la ore suplimentare mai puţini funcţionari. Textul pe care-l traducea în limba engleză era scris mai înainte pe de blok-notes. Printre lucrări au fost lucrări cu privire la recensământul ultim, tabelele de morti-natalitate şi alte lucrări curente ale Institutului pe care nu am avut prilejul să le văd. Toate lucrările aveau dimensiunile obişnuite ale foilor de hârtie de maşină de scris cu caract. mic.

Cu privire la plecările şi venirile lui MYKE la birou, pot fi cercetate condicele de prezenţă. Intr.una din zile am văzut pe MYKE venind la birou pela orele 9,30 ducând în mână un sul de hârtie cu o lucrare iar cu alt prilej am văzut-o plecând dela birou cu o asemenea lucrare, după cât se părea să fie.

Am înţeles că trimiterea acestor lucrări s'a făcut foarte simplu. Prin legăturile ei, MYKE după ce traducea şi bătea la maşină ce i se dase, ducea textul la un oficiu de cultură anglo-american.

./.

Acesta era ajutorul pe care RETEGAN a înţeles să-l dea anglo-americanilor, mai bine zis clicii MANUILA-ROSEGEN care fugiţi din ţară trebuesc să-şi justifice într'un fel existenţa şi întreţinerea pe care o au în solda americanilor.

Inainte de a pleca în ţară în inspecţie dimpreună cu directorul general, cu vre-o 3-4 zile chiar, RETEGAN a venit la mine şi din senin mi-a spus: să ştii că m'am ars, s'a terminat cu mine" fără să-mi dea alte explicaţii. După câteva zile dela această scenă RETEGAN a fost arestat.

MYKE era cunoscută şi de GOLOPENTIA care a întrebat odată de ea şi cred că şi de MITU GEORGESCU care trebue s'o fi avut funcţionară în secţie. De nenumărate ori s'au epurat cadrele Institutului şi ea a rămas spre surprinderea tuturor deoarece toţi funcţionarii şi colegii o cunoşteau ca pe o reacţionară şi chiar faptul că lucra cu RETEGAN anumite lucrări o făcuseră suspectă. Eu m'am ferit de ea şi nu am lucrat cu ea şi nici nu am vorbit cu ea din ziua când i-am făcut observaţiile meritate cu întârzierile. Problema funcţionarilor angajaţi de Institut cu sutele, fără alegere, din oamenii proveniţi din toate instituţiile, foşti militari grade superioare, secretari generali, foşti consuli şi din serviciile diplomatice etc. Majoritatea lor au fost angajaţi de RETEGAN în anul 1947-48. Este de văzut cine a adus-o pe MYKE în Institut şi cu ce prilej.

In ultimul timp MYKE a trecut în camera dactilografelor iar RETEGAN din cauza ocupaţiilor lui noui şi a sarcinilor din ce în ce mai mari nu a mai avut prilejul să stea cu noi de vorbă prea mult.

Despre prieteniile lui cu oameni mari şi legăturile pe care le avea ştiam şi-l vedeam vorbind cu ei foarte intim fie la telefon fie verbal. Am făcut totdeauna şi mi-a fost teamă de el.

Nu l-am crezut niciodată ce spune şi vorbea mai ales când era ameţit câte în lună şi stele. Era prieten cu Ministrul BUCUR SCHIOPU cu care îmi pare că a fost în Transnistria şi dincolo de Bug. Eu nu aveam nici-o legătură cu nici-un om mare, nici măcar în conducerea Institutului. Singura mea grijă a fost să mă amestec cât mai puţin în treburile lui şi să am cât mai puţin şi chiar deloc amestec la cifre care ştiam cât sunt de periculoase. Azi mă văd ajuns complicele lui şi la ce a făcut şi la lucrările pe care le-a făcut singur sau cu alţi oameni.

./.

Am credinţa fermă că ancheta şi justiţia va scoate la lumină tot adevărul şi pentru aceasta îmi revine sarcina să le dau tot concursul spunând tot ce am făcut, tot ce am auzit, şi tot ce-am gândit, tot ce ştiu şi nu-mi va fi teamă să spun tot ce cred şi ştiu despre oameni oricât de mare ar fi poziţia lor socială.

ss.CONST.STEFANESCU

10 Aprilie 1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

Tot ce ştiu în legătură cu trimiterea peste graniţă de documente sunt următoarele: afară de punctul 1 pe care vi l-am expus alăturat, ceilalţi sunt oameni care au avut cel mai apropiat contact cu cei plecaţi şi cei .

1.= Relaţiile lui RETEGAN strânse pe care le-a avut RETEGAN cu Dna MIKE şi lucrările pe care i le-a făcut ea în limba engleză.

2.= Legăturile pe care am credinţa că le păstrează MITU GEORGESCU cu oamenii din jurul lui ROEGEN GEORGESCU şi care a fugit cât şi cu oamenii lui MANUILA, fiind greu de crezut că atât MANUILA cât şi ROEGEN au plecat fără să fi stabilit un contact permanent cu cei mai deaproape oameni ai lor.

3.= Legătura pe care am bănuit-o cu întotdeauna a fost aceia cu fratele lui MANUILA, CAMIL pe care l-am văzut umblând şi cu barbă. Niciodată nu mi-ai vorbit băeţii de el cagicum nici nu ar fi ştiut că trăeşte şi că e în ţară, lucru care mi-a dat totdeauna de gândit.

Stiu că MITU GEORGESCU se duce deseori la Băneasa: nu ştiu ce legături are acolo, prieteni sau neamuri. L-a întâlnit cineva la autobuz şi nu a vrut să-i spună unde se duce anume, aceasta acum un an şi omul acela se numeşte DARIE GHEORGHE care mi-a spus mie şi lui RETEGAN. Dela MITU GEORGESCU nu poate scoate nimeni vreun secret, se fereşte de toată lumea şi mai ales de mine care ştie că sunt gură spartă.

4.= Dna PLESOIANU a lucrat pentru RETEGAN lucrări străine.

ss.CONST.STEFANESCU

8 Aprilie 1950

Declarație,

Subsemnatul Const. Stăjănescu în ultimul interogatoriu în strada Mendeleev 4, declar următoarele:

Tot ce știu în legătură cu întemeierea partidului țărănesc sunt următoarele: știu de pomină de la care și l-am auzit, a luptat, cei mai mulți sunt oameni care au avut cel mai apropiat contact cu ei personal și cu partidul.

1. Relațiile lui Retegan străine pe care le-a avut Retegan cu ofițeri englezi și lucrările pe care i le-a făcut el în Anglia.

2. Legăturile pe care am constatat că le păstrează Mihai Georgescu cu oameni din jurul lui Maniu Georgescu și care a fugit cât și cu oamenii lui Maniu, fiind greu de despărțit că atât Maniu cât și Retegan au plecat fără să stabilit un contact permanent cu cei mai deaproape oameni ai lor.

3. Legătura pe care am bănuit-o eu totdeauna a fost aceea cu fratele lui Maniu, Ionel pe care l-am văzut în mai multe rânduri și cu bănuită. Niciodată nu mi-a vorbit direct de el Corneliu Maniu să fi mai știut că trăiește și că e în țară, cineva care mi-a dat totdeauna de înțeles.

Știu că Mihai Georgescu a dus depeșe la Berlin: nu știu a Legiuni sau alte, prieteni sau oameni. La întoarcere venea în automobil și mi-a spus să-i spună unele persoane anume, acestea acum un an și ceva și numește date precise care mi-a spus mie și lui Retegan. De la Mihai Georgescu nu primit decât niște mesaje, se ferește de toată lumea și mai ales de mine care știu că sunt gata oricând.

4. Dna Stăjănescu Plăcinta a luat pt. Retegan bunăoară știință

[illegible]

8 Aprilie 950 Const. Stăjănescu

1.C.3174

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele :

Ce discuţii ai avut cu RETEGAN cu privire la trimiterea de material informativ peste graniţă? Unde, când şi cu ce ocazie ?

1.- In August-Septemvrie 1948 când mi-a expus chestiunea trimiterii de material informativ B.I.T.-ului, cu toată că nu era în drept s'o facă. Atunci mi-a făcut teoria cifrelor statistice arătându-mi că la Institut nu vin date care privesc armata, securitatea, producţia de armament şi altele şi că noi ne speriem de orice cifră. În alte ţări cifrele circulă liber. El nu a ţinut seama de restricţiunile impuse, dar păcatul în sine nu e atât de mare.

2.- În cursul lunei Ianuarie 1950, într'o zi la birou venind vorba despre MITU GEORGESCU şi lucrările Institutului el îmi spune că materialul informativ care a plecat peste graniţă a fost văzut fie de MITU GEORGESCU fie de GOLOPENTIA şi că el pentru birou şi pentru ce s'a trimis afară a lucrat numai cu cunoştiinţa şi aprobarea lor.

3.- Am discutat cu el la Carul cu Bere, într'o seară pela sfârşitul lunei Decemvrie despre legăturile cu anglo-americanii şi el mi-a spus atunci că menţine legătura cu...cei de dincolo printr'o femeie pe care o cunosc şi eu şi care are acces la legaţiile şi oficiile Anglo-americane.

4.- În cursul iernii trecute, la birou mi-a mărturisit că el este convins că MITU GEORGESCU, corespondează informativ cu MANUILA şi cu ROECEN din America, cu toate că MITU nu i-a spus niciodată lucrul acesta, din cauză că nu are încredere în el. Presupţia şi-o întemeia pe faptul că MITU lucra acestă situaţii statistice deosebite şi pe care el le văzuse acolo în timpul unei vizite.

./.

164

5.= O presumţie de a mea că la 13 sau 14 Martie la birou, când RETEGAN mi-a spus că s'a dus cu el, că s'a ars, se referea la activitatea lui de agent informativ se sprijină pe faptul că nimic altceva nu-l putea ameninţa libertatea atunci:

6.= În toamna anului 1948, pe stradă sau la birou nu-mi aduc aminte bine unde, mi-a spus că în Institut ca şi dealtfel în mai toate instituţiile sunt mulţe de funcţionari cari strîng date informative cu privire la Instituţia lor şi le păstrează pentru momentul oportun spre a le trimite peste graniţă. Nu l-am întrebat cine sunt acest funcţionari din Institut. Dar problema văd că se pune din nou şi astăzi.

7.= Tot în acel timp am discutat cu el dacă GOLOPENTIA a dus la Paris mai mult material informativ decât cel oficial şi dacă mai ţine legăturile cu Parisul şi nu am ajuns la nici-o concluzie.

8.= Prin Noemvrie anul trecut l-am întrebat de ce-i trebue lui MITU GEORGESCU atâtea date care i se dau de el şi de Ml. DOBRESCU, în plic, sau i se comunică telefonic. Nu ştia nici el dacă MITU GEORGESCU le foloseşte pentru uzul intern sau le trimite peste graniţă nici el nu a ştiu ce să-mi răspundă.

9.= În primăvara anului 1949 mi-a atras atenţia la Cotroceni asupra faptului că avem o mulţime de funcţionari foşti mari demnitari care au fel şi fel de legături şi că nu ar fi rău dacă eu aş încerca să mi-i apropii. Tot să ne servească vreodată la ceva.

10.= Am spus într'o zi, toamna trecută despre doctorul VIAD şi CAMIL MANUILA pe care-l întâlnisem că am convingerea netă că oamenii aceştia comunica şi informează America.

11.= Acum un an poate şi mai mult mi-a spus că dacă ar putea trece graniţa numai cu datele care le are în cap, ar fi un om .

12.= Prin luna Ianuarie a.c., ne-a vorbit nouă la birou, directorului DOBRESCU şi mie despre diferitele organizaţii româneşti din străinătate, organizaţii care duc o luptă activă de propagandă şi informaţie în toate chipurile. Nu ne-a făcut nici-o propunere.

13.= Eu i-am povestit astă iarnă pe drum că într'o Duminică dimineaţa l-am întâlnit pe un prieten comun GOGU DARIE care mi-a spus de un fost coleg al nostru de Minister SILVIAN POPA că a fost prins ca agent al Parisului dintre cei ce-şi făceau semnale caraghioase la Radio Paris. Acest POPA avea o funcţie şi povestea la fel şi fel de oameni drăciile pe care le făcea şi aşa auzise şi DARIE.

14.- In Martie 1950 mi-a arătat un anume american sosit de curând şi mi-a repetat teoria lui că datele statistice trebuesc difuzate şi că numai noi facem pe nebunii şi le socotim ca cine ştie ce secrete toate felacurile din Institut.

15.- Tot în legătură cu transmiterea datelor informative mi-a spus el în Ianuarie, nu ştiu cu ce prilej, că în chestia aceasta sunt vârâţi oameni mari şi cu putere. Eu nu am avut ocazia să stau alături de oamenii mari pe la care mergea el toată ziua şi la alţii pe care nu-i ştiu decât din auzite. Eu şi cu Dr.DOBRESCU eram prietenii că el de mâna 2-a, dacă nu putea merge cu aceia dela Lido sau Planificare, ne poftise pe noi la un pahar de bere.

ss.COST.STEFANESCU

12 Aprilie 1950

Declarație,

Subsemnatul Const. Ștefănescu, cu ultimul domiciliu în str. Arcului 4, declar următoarele:

Ce discuții ai avut cu Retegan cu privire la trimiterea de material informativ peste graniță? Unde, când și cu ce ocazie.

1. În August-Sept. 1948 când mi-a expus dorința trimiterii de materiale informative B.I.T.-ului, cu toate că nu eram în drept o'o fac. atunci mi-a făcut teoria cifrelor statistice arătându-mi că la Institut nu vin decât cărți privind armata, securitatea, producția de armament și altele și că noi ne sperăm de ce cifre. În ele țări cifrele circulă liber. El mi-a făcut seama de restricțiunile impuse, dar păcatul în sine mi-e atât de mare

2. În cursul lunei Ianuarie 1950, nu'o știu bine, reiau vorba despre Mita Georgescu și legăturile Institutului el îmi spune că materialul informativ care a plecat peste granță a fost cerut fie de Mita Georgescu fie de Evlogiescu și că el pentru bizon și pentru ce o'a trimis după a luat măsuri cu cunoștință și aprobarea lor.

3. Am discutat cu el la Cimul cu Zece, nu'o reamintesc pe la sfârșitul lunei Decembrie despre legăturile cu anglo-americanii și el mi-a spus atunci că menține legăturile cu cei de dincolo printr'o femeie pe care o cunosc și eu și care are de legături și Ofițeri Anglo-americani.

4. În cursul serviciului, la birou mi-a mărturisit el de față că Mita Georgescu, corespondează în formativ cu Manilo și cu Poeșan din America, cu toate că Mita nu i-a spus nimănui de acest, din cauză că nu are încredere în el. Presupun și o întemeiez pe faptul că Mita lucra acele situații statistice deosebite și pe care el le trimise atunci în timpul unei vizite.

5. O presupun de a mea că la B'sau l-a întâlnit la birou, când Poeșan mi-a spus că s'a dus cu el, că s'au văzut, de referire la achiziția lui de agent informativ și spre jos pe faptul că nimic altceva nu l-ar putea aminti în libertate actuală.

6. În toamna anului 1948, pe atunci sau la birou mi-a adus aminte bine unde, mi-a spus că în Institut cei și de sfârșit în mai toate instituțiile sunt nuclee de funcționari care obțin date informative cu privire la Instituția lor și le postează pentru momentul oportun. Apoi le trimite prin garanți. Nu l-am întrebat cine sunt acei funcționari din Institut. Dar problema știu că o pune atât nu o rezolvă.

7. Pe în cel timp am discutat cu el dacă Enigmatic a dus la Paris mai mult material informativ decât cel oficial și dacă mai ține legătura cu Paris și nu am ajuns la nici o concluzie.

8. Din Noiembrie anul trecut l-am întrebat de ce-i lipsește lui Mita Georgescu atâtea date care i se dau de el și de dr. Dobrescu, în plic, sau i se comunică telefonic. Mi-a zis el dacă Mita Georgescu le folosește pentru uzul intern

1.67 178

oau le trimite peste granță și el nu a știut ce să-mi răspundă.

9. În primăvara anului 1949 mi-a atras atenția la Cotroceni asupra faptului că aveam o mulțime de femei manifeștii mari demnitari care cu fel și fel de legături și cu mine ar fi vrut deci ca eu să le caut și mi-i apropii. Iată ce mi-a semnalat generalul Pera

10. I am spus atunci, fragmentar lucrul despre doctorul Ioan Camil Manoliu pe care-l știți voi cu siguranță deja că oameni acolo comunicau și în Statele Unite.

11. Acum pun eu pixul și mai mult mi-a spus că dacă aș putea face ceva pentru oameni cu datele care le are în casă, aș fi un om fericit.

12. Într-una din zilele lunii a.c., ne-a sunat mai la birou, domnișoara Dobrescu și mi-a dat de înțeles vag ceva foarte important, vag ceva foarte care duce o luptă acerbă de propagandă și informație în toate direcțiile. Nu ne-a făcut nicio impresie.

13. În r-am povestit acest lucru pe domnul că știți Dumitru dumneavoastră l-am întâlnit pe un prieten Cornel Popa Sanie care mi-a spus de un fost coleg al nostru de liceu — Nelson Popa că a fost prins că a spart al Securității știți voi ce-a făcut Jurnale cenzurate la Radio Europa Liberă. Acest Popa avea o funcțiune și povestea la fel și fel de oameni diverși pe care îi știți aș adăuga și Sanie.

14. În Martie 950 mi-a sunat un unchi american fost de consul și mi-a repetat textual lui că datele statistice trebuie disipate și că nimeni nu știe pe nimeni și le vrea

(a cine știe ce scrie toate fleacurile de Institut.

15. Tot la legătură cu transmiterea datelor statistice mi-a spus el în taxiuri, nu știu ce și pe urmă, că în chestia aceasta sunt mâini nevăzute mai sus de puterea lui. Eu nu am avut ocazia să stau alături de oamenii mari pe la care merge el toată ziua și la alții pe care nu-i știe decât din auzite. Nu știu cu dl. Dobrescu erau prieteni ca el de mama lui, dacă nu putea merge la acela dela Litoi sau Manliveanu, nu profita pe mine la un pahar de bere.

la A. 950 Const. Stoleru

1687

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_U_N_E_

Subsemnatul CONST.STAFENSCU, cu ultimul domiciliu în Strada Arcului 4, declar următoarele :

1.= Când ai dedus că RETEGAN are o activitate informativă?
Inceputul iernii 1949

2.= Din ce ai tras aceste concluzii?
Din fragmente de discuţie din care el afirma avantajul de a păstra legătura şi cu unii şi cu alţii adică dinlăuntrul şi afara ţării.

3.= Când ai fost convins că RETEGAN are o activitate informativă?
La sfârşitul lui Decemvrie 1949.

4.= Ce ţi-a vorbit cu această ocazie ?
Că el ţine relaţii cu anglo-a,ericanii prin Oficii şi Legaţii şi aceste legături le face printr'o femeie.

5.= Unde a avut loc aceste discuţii?
Ia Carul cu Bere.

6.= Ce discuţii ai avut cu el după reuniunea dela Carul cu Bere în această chestiune ?
L-am mai întrebat odată pe ce se bizue el că lucrează pe două tablouri şi el mi-a răspuns că se bizue pe oameni mari şi că nu-i este teamă.

ss.CONST.STEFANESCU

11 Aprilie 1950

1.09

Declarațiune,

Subsemnatul Const. Ștefănescu cu ultimul domiciliu în Piatra Neamț, declar următoarele:

1. Când ai declarat că Petrișoaia are o activitate infracțională.
1. Începutul lunii 1949
2. Ce a ce ți-am mai spus Conului!
2. Ți-a fragmentat de discuție din care el reținea atacul pe care l-a pornit Petrișoaia și cu ce ți-a adresat dânsul și apreciați
3. Când ai fost chemat că Petrișoaia are o activitate infracțională
3. La sfârșitul lui decembrie 1949.
4. Ce ți-a vorbit în acest caz?
4. Că el timp trăia în anglo-americani prin oficii și legații și acolo legătura le face familia Fotescu.
5 Unde a avut loc acest discuție!
5 - La Casa cu bere.
6. Ce declarații ai mai avut în el după reunirea de la Casa cu bere? în această chestiune.
6. Să am mai întâlnit odată pe cel care îmi spune el că la mine pe acest tablou și el mi-a răspuns că ne vom mai vedea mai și că mai ați terminat.

Const. Ștefănescu

11 N. 950

183

171

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

Spre sfârşitul lunei Decemvrie 1949, într'una din seri plecând dela birou împreună cu GH.RETEGAN acesta mi-a propus să ne abatem pela Carul cu Bere înainte de a merge acasă. Ajunşi la Carul cu Bere aproape de orele 9, am luat loc la o masă în faţă aproape de eşire şi am comandat câte o friptură şi bere. După ce am băut câte 3 halbe de bere discutând fel de fel de lucrări RETEGAN îmi spune: Oricare ar fi situaţia internaţională eu am să ajung domn mare. Cei de azi mă fac profesor universitar şi mâine director Gl.al Institutului. Am să intru în partid şi atunci am să tai şi să spânzur. Sunt priceput să fac treabă bună pentru toţi şi ţiu şi contactul cu ceilalţi. La treaba aceasta mă ajută şi o femeie pe care o cunoşti şi tu şi care ţine legătura cu oficiile de cultură şi legaţiile străine, mai ales cu cele engleze, mai puţin cu legaţiile deoarece acestea sunt foarte supravegheate de securitate.

Femeia despre care îmi vorbea o cunoşteam într'adevăr Era funcţionară la noi în serviciu şi se chema MIKE PARASCHIVA. Cu câteva luni mai înainte în lipsa lui luând condicele de prezenţă am constatat că MYKE venea foarte neregulat la birou şi pleca deasemeni foarte neregulat. Am chemat-o la mine spre ai face observaţie şi ea a început să plângă şi să-mi spună : Vă urâsc pe toţi şi acum faceţi-mi ce veţi vrea. Raportându-i lui RETEGAN cele petrecute acesta mi-a spus s'o las în pace deoarece MYKE ~~este~~ este foarte protejată de persoane sus puse.

MYKE este o femeie în vârstă care ştie mai multe limbi străine şi în special limba engleză în urma faptului că a fost căsătorită cu un englez căruia îi poartă şi numele. Ca funcţionară lucrează la maşina de scris şi este cea mai slabă dactilografă din secţie.

./.

Tot în seara aceia RETEGAN mi-a spus că legăturile cu cei din afară se ţin cu multă socoteală şi că sunt mulţi care se sprijină unul pe altul şi să-l ferească Dumnezeu pe acela care ar îndrăzni să lovească în vreunul din ei. Nu vezi în jurul nostru în Institut câţi sunt de partea americanilor, cum ascultă ştirile şi cum se interesează zi de zi de ce se vorbeşte la radio. Ce te mai miri atunci.

In chestia asta sunt băgaţi oameni ca MIHOC şi alţii de care n'ai habar.

In tot Institutul el are numai prieteni vechi, nu greşesc când spun că aproape pe toţi conducătorii. RETEGAN a fost omul cel mai bine informat şi sprijinit din întreg Institutul. Cu directorul general al Institutului întârzia seara la un pahar de vin, la Ambasador. El mi-a spus - lucru de care i-a părut rău mai târziu - că directorul general cum rămâne cu el singur îl întreabă ce se mai aude dincolo şi discută cu el altfel. RETEGAN este un lăudăros peste fire şi mai ales când a băut cât de puţin. El singur nu se ferea să spună că lui îi place să mintă astfel că niciodată nu ştiai ce să alegi dupe urma vorbelor lui.

Cu MYKE PARASCHIVA el a lucrat întotdeauna. In repetate rânduri am întâlnit-o la el. De regulă îi dădea să traducă şi să bată la maşină lucrări în limba engleză. Lucrările le primea cu fereală şi multe le lucra şi în orele de după amiază când vin la ore suplimentare mai puţini funcţionari. Textul pe care-l traducea în limba engleză era scris mai înainte pe foi de blok-notes. Printre lucrări au fost lucrări cu privire la recensământul ultim, tabelele de morti-natalitate şi alte lucrări curente ale Institutului pe care nu am avut prilejul să le văd. Toate lucrările aveau dimensiunile obişnuite ale foilor de hârtie de maşină de scris cu caracter mic.

Cu privire la plecările şi venirile lui MYKE la birou, pot fi cercetate condicele de prezenţă. Intr.una din zile am văzut pe MYKE venind la birou pe la orele 9,30 ducând în mână un sul de hârtie cu o lucrare iar cu alt prilej am văzut-o plecând dela birou cu o asemenea lucrare, după cât se părea să fie.

Am înţeles că trimiterea acestor lucrări s'a făcut foarte simplu. Prin legăturile ei, MYKE după ce traducea şi bătea la maşină ce i se dase, ducea textul la un oficiu de cultură anglo-american.

./.

Aceasta era ajutorinţa care RETEGAN a înţeles să-l dea anglo-americanilor, mai bine zis clicii MANUILA-ROSEN care fugiţi din ţară trebuesc să-şi justifice într'un fel existenţa şi întreţinerea pe care o au în solda americanilor.

Înainte de a pleca în ţară în inspecţie dimpreună cu directorul general, cu vre-o 3-4 zile chiar, RETEGAN a venit la mine şi din senin mi-a spus: să ştii că m'am aranjat, s'a terminat cu mine" fără să-mi dea alte explicaţii. După câteva zile dela această scenă RETEGAN a fost arestat.

MYKE era cunoscută şi de GOLOPENTIA care a întrebat odată de ea şi cred că şi de MITU GEORGESCU care trebue s'o fi avut funcţionară în secţie. De nenumărate ori s'au epurat cadrele Institutului şi ea a rămas spre surprinderea tuturor deoarece toţi funcţionarii şi colegii o cunoşteau ca pe o reacţionară şi chiar faptul că lucra cu RETEGAN anumite lucrări o făcuseră suspectă. Eu m'am ferit de ea şi nu am lucrat cu ea şi nici nu am vorbit cu ea din ziua când i-am făcut observaţiile meritate cu întârzierile. Problema funcţionarilor angajaţi de Institut cu sutele, fără alegere, din oamenii proveniţi din toate instituţiile, foşti militari grade superioare, secretari generali, foşti consuli şi din serviciile diplomatice etc. Majoritatea lor au fost angajaţi de RETEGAN în anul 1947-48. Este de văzut cine a adus-o pe MYKE în Institut şi cu ce prilej.

In ultimul timp MYKE a trecut în camera dactilografelor iar RETEGAN din cauza ocupaţiilor lui noui şi a sarcinilor din ce în ce mai mari nu a mai avut prilejul să stea cu noi de vorbă prea mult.

Despre prieteniile lui cu oameni mari şi legăturile pe care le avea ştiam şi-l vedeam vorbind cu ei foarte intim fie la telefon fie verbal. Am făcut totdeauna şi mi-a fost teamă de el.

Nu l-am crezut niciodată ce spune şi vorbea mai ales când era ameţit câte în lună şi stele. Era prieten cu Ministrul BUCUR SCHIOPU cu care îmi pare că a fost în Transnistria şi dincolo de Bug. Eu nu aveam nici-o legătură cu nici-un om mare, nici măcar în conducerea Institutului. Singura mea grijă a fost să mă amestec cât mai puţin în treburile lui şi să am cât mai puţin şi chiar deloc amestec la cifre care ştiam cât sunt de periculoase. Azi mă văd ajuns complicele lui şi la ce a făcut şi la lucrările pe care le-a făcut singur sau cu alţi oameni.

./.

Am credinţa fermă că ancheta şi justiţia va scoate la lumină tot adevărul şi pentru aceasta îmi revine sarcina să le dau tot concursul spunând tot ce am făcut, tot ce am auzit, şi tot ce-am gândit, tot ce ştiu şi nu-mi va fi teamă să spun tot ce cred şi ştiu despre oameni oricât de mare ar fi poziţia lor socială.

ss.CONST.STEFANESCU

10 Aprilie 1950

187

171

Declarație,

Subsemnatul Const. Ștefănescu cu ultimul autocar de la Stemala dela 4, declar următoarele:

Spre sfârșitul lunei Decembrie 1949, într-una din zilele după prânz împreună cu Ph. Petrișor acesta mi-a propus să ne abatem până la Carul cu bere înainte de a merge acasă. Ajunși la Carul cu bere aproape de orele 9, am luat loc la o masă în față aproape de ușă și am comandat câte o fripturică și bere. După ce am băut câte 3 halbe de bere discutând fel și fel de lucruri Petrișor îmi spune: Cui care ar fi situația internațională ca noi să ajungă aluna mare. Cei de azi să facă progresul universitar și mâine directorul al Institutului. Am să intru în partid și atunci am să fiu și pe ofițer. Sunt priceput și pot face treabă bună pentru toți și îmi și contactez cu cei lalți. La locul acesta sunt ajuns o femeie pe care o cunoști și tu și care știe ungurește cu ofițerii de cultură și legăturile străine, mai ales cu cele engleze, mai puțin cu legăturile aluna acestea sunt foarte supraveghiate de securitate.

Femeia despre care îmi vorbea o cunoșteam întâmplător. La fel am cunoscut la noi în oraș și se chema Myke Varadinne. Cu câteva luni mai înainte în lipsa lui luând condicile de prezență am constatat că Myke venea foarte neregulat la birou și ieșea adesea foarte neregulat. Am chemat-o la mine spre a face observație și ea a început să plângă și să-mi spună: Vă rog pe toți și acum faceți-mi ce nu-i voia. Raportându-mi-o lui Petrișor cele petrecute acesta mi-a spus să o las în pace deoarece Myke este foarte protejată de persoane sus puse.

Myke este o femeie în vârstă care știe vreo mai multe limbi străine și în special limba engleză în urma faptului că a fost căsătorită cu un englez câțiva ani și pronunță și numele. Ca funcționară lucrează la mașina de scris și este cea mai slabă din colectivul din secție.

Rt în seara aceia Retegan mi-a spus că legăturile lucrăi din afară se fac cu multă ocolteală și că sunt mulți care se spionează unul pe altul și până femeile dumnezeu pe aceia care au intrat să lucrează în cercul din ei. Nu vezi în jurul nostru în Institut câți sunt de partea americanilor, cum ascultă știrile și cum se interesează fiecare de ce se vorbește la radio. Ce te mai miri atunci. În chestia asta sunt băgați oamenii ca dihor și alții de care n'ai habar

În tot Institutul el are numai prieteni noștri, nu greșesc când spun că aproape pe toți muncitorii. Retegan a fost omul cel mai bine informat și spionat din întreg Institutul. Cu directorul Gl. al Institutului intrăția seara la un fahon de vin, la dumbravă. El mi-a spus - lucru de care i-a părut rău mai târziu - că directorul Gl. cum rămâne cu el singur îl întrebă ce se mai aude oblicho și ascultă ca el altfel. Retegan cât m'a lămurit peste fire și mai ales când a băut cât de frumos. El singur nu se putea să spună că lui îi place să mintă astfel că niciodată nu știai ce să alegi dela urma vorbelor lui.

Cu Hyke raporturile el a lucrat intotdeauna. În repetate rânduri am întâlnit-o la el. De regulă îi da să traducă și să bată la mașină lucrări în limba engleză. Lucrările le primea cu foarte și multe le lucra și în orele de după amiaze când era la ne supraîncărcare mai puțin funcționari. Textul pe care l traducea în limba engleză era ocrio mai mainte de fi de block notes. Printre lucrări au fost lucrări cu privire la recensământul ultim, tabelle de morți-natalitate și alte lucrări curente ale Institutului pe care nu am avut prilejul să le văd. Pe lucrările aveau dimensiunile obișnuite ale foilor de hârtie de mașină de scris cu carul mic.

Cu privire la plecările și veniturile lui Hyke la birou, nota fi cancelarie condicile de prezență. Intr'una din zile am văzut la Hyke venind la birou pela orele 9½ dimineața în mână un sul de hârtie ca o lucrare și în ast prilej am văzut o plecare dela birou cu o asemenea lucrare, după cât se părea și pe.

175 187

Am stabilit că transmiterea acestor lucrări s'a făcut foarte simplu. Prin legăturile ei, Myka după ce traducea și bătea la mașină ce i se dădea, ducea textul la un oficiu de cultură anglo-americană.

Această era agentul pe care Retegan a înțeles să-l dea anglo-americanilor, mai bine zis din dicții Mamulă-Rădescu care înșelați din țară trebuiau să-și justifice într'un fel existența și întreținerea pe care o aveau în solda anglo-americanilor.

Înainte de a pleca în țară în inspecție el împreună cu directorul lui, cu vreo 3-4 zile chiar, Retegan a venit la mine și din ușă mi-a spus: Se știe că m'am dus, o'a terminat cu mine" fără să-mi dea alte explicații. După toate cele de la această dată Retegan a fost arestat.

Myka era cunoscută și de Erdogianu care a întrebat adesea de ea și încă că și de Mitu Georgescu care trebuie să fi avut împreună în pachet. De remarcat mi-au spus că Myka a rămas spre surprinderea tuturor deoarece toți funcționarii și colegii o cunoșteau ca pe o reacționară și chiar faptul că lucra cu Retegan anumite lucrări o făceau suspectă. Eu m'am ferit de ea și nu am lucrat cu ea și nici nu am vorbit cu ea decât prima oară când i-am făcut observațiile meritate cu întârzierile. Problema funcționarilor angajați de Institut cu sutele, fără alegere, chiar oameni provenind din toate instituțiile, foști miniștri până supraveghetori, secretari ș.a., foști consuli și din serviciile diplomatice etc. Majoritatea lor au fost angajați de Retegan în anul 1947-48. Ști de urmă cum a cunoscut-o pe Myka în Institut și cu ce fundal.

În ultimul timp Myka a trecut în camera dactilografelor pentru telefon din cauza ocupațiilor lui soț și a raporturilor din ce în ce mai rare ce a mai avut privilegiul să stea cu noi de vorbă prea mult.

Despre prietenii lui cu americani mari și legăturile pe care le avea știam și-l puteam urmări cu ei fiindcă intram fie la telefon fie verbal. Am făcut totdeauna și mi-a fost teamă de ea.

Nu l-am cerut niciodată ce spune și vorbea mai ales când era amețit cele în limbă și Stalo. Eram fui atunci cu ministrul Bucur-Ichi spun cu care îmi pare că a fost în transmisiuni și din ele de Rug. Eu nu aveam nicio legătură cu nicium om mare, nici măcar în conducerea Partidului. Singura mea grijă a fost să mă amestec cât mai puțin în treburile lui și să am cât mai puțin și chiar deloc amestec la cifre care știam cât sunt de periculoase. Nu mă văd acum complicele lui și la ce a făcut și la lucrurile pe care le-a făcut singur sau cu alți oameni. Am credință fermă că anchetă și justiția va stabili la timpul tot adevărul. În prezența acestei mele rezerve aș le dau tot ca cursul Ministerului tot ce am făcut tot ce am auzit și tot ce-am găsit, tot ce știu și mi-mi le fi teamă să spun tot ce cred și știu despre acestea oricât de mare ar fi justiția Cur. Social.

Cod Ștefan

10 II. 940

~~194~~

176

D E C L A R A T I U N E

Subsemnatul CONST.STAFENSCU, cu ultimul domiciliu în Strada Arcului 4, declar următoarele :

1.= Când ai dedus că RETEGAN are o activitate informativă?
Inceputul iernii 1949

2.= Din ce ai tras aceste concluzii?
Din fragmente de discuţie din care el afirma avantajul de a păstra legătura şi cu unii şi cu alţii adică dinlăuntrul şi afara ţării.

3.= Când ai fost convins că RETEGAN are o activitate informativă?
La sfârşitul lui Decemvrie 1949.

4.= Ce ţi-a vorbit cu această ocazie ?
Că el ţine relaţii cu anglo-a,ericanii prin Oficii şi Legaţii şi aceste legături le face printr'o femeie.

5.= Unde a avut loc aceste discuţii?
La Carul cu Bere.

6.= Ce discuţii ai avut cu el după reuniunea dela Carul cu Bere în această chestiune ?
L-am mai întrebat odată pe ce se bizue el că lucrează pe două tablouri şi el mi-a răspuns că se bizue pe oameni mari şi că nu-i este teamă.

ss.CONST.STEFANESCU

11 Aprilie 1950

~~195~~

177

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele :

Ce discuţii ai avut cu RETEGAN cu privire la trimiterea de material informativ peste graniţă? Unde, când şi cu ce ocazie ?

1.= In August-Septemvrie 1948 când mi-a expus chestiunea trimiterii de material informativ B.I.T.-ului, cu toată că nu era în drept s'o facă. Atunci mi-a făcut teoria cifrelor statistice arătându-mi că la Institut nu vin date care privesc armata, securitatea, producţia de armament şi altele şi că noi ne speriem de orice cifră. În alţe ţări cifrele circulă liber. El nu a ţinut seama de restricţiunile impuse, dar păcatul în sine nu e atât de mare.

2.= În cursul lunei Ianuarie 1950, într'o zi la birou venind vorba despre MITU GEORGESCU şi lucrările Institutului el îmi spune că materialul informativ care a plecat peste graniţă a fost văzut fie de MITU GEORGESCU fie de GOLOPENTIA şi că el pentru birou şi pentru ce s'a trimis afară a lucrat numai cu cunoştiinţa şi aprobarea lor.

3.= Am discutat cu el la Carul cu Bere, într'o seară pela sfârşitul lunei Decemvrie despre legăturile cu anglo-americanii şi el mi-a spus atunci că menţine legătura cu cei de dincolo printr'o femeie pe care o cunosc şi eu şi care are acces la legaţiile şi oficiile Anglo-americane.

4.= În cursul iernii trecute, la birou mi-a mărturisit că el este convins că MITU GEORGESCU, corespondează informativ cu MANUILA şi cu ROEGEN din America, cu toate că MITU nu i-a spus niciodată lucrul acesta, din cauză că nu are încredere în el. Prezumţia şi-o întemeia pe faptul că MITU a lucra acasă situaţii statistice deosebite şi pe care el le văzuse acolo în timpul unei vizite.

./.

5.= O prezumţie de a mea că la 13 sau 14 Martie la birou, când RETEGAN mi-a spus că s'a dus cu el, că s'a ars, se referea la activitatea lui de agent informativ se sprijină pe faptul că nimic altceva nu-l putea ameninţa libertatea atunci:

6.= În toamna anului 1948, pe stradă sau la birou mu-mi aduc aminte bine unde, mi-a spus că în Institut ca şi dealtfel în mai toate instituţiile sunt nuclee de funcţionari cari strâng date informative cu privire la Instituţia lor şi le păstrează pentru momentul oportunispre a le trimite peste graniţă. Nu l-am întrebat cine sunt acest funcţionari din Institut. Dar problema văd că se pune din nou şi astăzi,

7.= Tot în acel timp am discutat cu el dacă GOLOPENTIA a dus la Paris mai mult material informativ decât cel oficial şi dacă mai ţine legăturile cu Parisul şi nu am ajuns la nici-o concluzie.

8.= Prin Noemvrie anul trecut l-am întrebat de ce-i trebue lui MITU GEORGESCU atâtea date care i se dau de el şi de Dl. DOBRESCU, în plic, sau i se comunică telefonic. Nu ştia nici el dacă MITU GEORGESCU le foloseşte pentru uzul intern sau le trimite peste graniţă nici el nu a ştiu ce să-mi răspundă.

9.= In primăvara anului 1949 mi-a atras atenţia la Cotroceni asupra faptului că avem o mulţime de funcţionari foşti mari demnitari care au fel şi fel de legături şi că nu ar fi rău dacă eu aş încerca să mi-i apropii. Pot să ne servească vreodată la ceva.

10.= I-am spus într'o zi, toamna trecută despre doctorul VLAD şi CAMIL MANUILA pe care-l întâlnisem că am convingerea netă că oamenii aceştia comunica şi informează America.

11.= Acum un an poate şi mai mult mi-a spus că dacă ar putea trece graniţa numai cu datele care le are în cap, ar fi un om .

12.= Prin luna Ianuarie a.c., ne-a vorbit nouă la birou, directorului DOBRESCU şi mie despre diferitele organizaţii româneşti din străinătate, organizaţii care duc o luptă activă de propagandă şi informaţie în toate chipurile. Nu ne-a făcut nici-o propunere.

13.= Eu i-am povestit astă iarnă pe drum că într'o Duminică dimineaţa l-am întâlnit pe un prieten comun GOGU DARIE care mi-a spus de un fost coleg al nostru de Minister SILVIAN POPA că a fost prins ca agent al Parisului dintre cei ce-şi făceau semnale caraghioase la Radio Paris. Acest POPA avea o funcţie şi povestea la fel şi fel de oameni drăciile pe care le făcea şi aşa auzise şi DARIE.

197

14.= In Martie 1950 mi-a arătat un anume american sosit de curând şi mi-a repetat teoria lui că datele statistice trebuesc difuzate şi că numai noi facem pe nebunii şi le socotim ca cine ştie ce secrete toate felacurile din Institut. 179

15.= Tot în legătură cu transmiterea datelor informative mi-a spus el în Ianuarie, nu ştiu cu ce prilej, că în chestia aceasta sunt vârâţi oameni mari şi cu putere. Eu nu am avut ocazia să stau alături de oamenii mari pe la care mergea el toată ziua şi la alţii pe care nu-i ştiu decât din auzite. Eu şi cu Dr.DOBRESCU eram prietenii cu el de mâna 2-a, dacă nu putea merge cu aceia dela Lido sau Planificare, ne poftise pe noi la un pahar de bere.

ss.COST.STEFANESCU

12 Aprilie 1950

209

180

Declarație,

Subsemnatul Constl. Ștefănescu, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele:

Îl cunosc pe G. Golopenția ca pe unul dintre cei mai buni statisticieni și economiști pe care îi are țara noastră. Nu a făcut politică și altă mișcare democrată n'a ajutat întotdeauna pe oamenii în suferință, indiferent de credințele lor. Toți cari l'au cunoscut îl iubesc și-l apreciază ca pe un savant, modest, cinstit și curat la suflet. A crescut câteva serii de studenți și f. mulți comuniști îl apreciază și-l stimează. L-am iubit și eu și l-am stimat. După demisia lui dela Institut - el nu a fost concediat - m'am revăzut cu el și cu alți prieteni la câte o cină, prânz, la un pahar de vin sau la o masă a familie. La acestea nu s'a luat parte și Rebengiuc și nevestele unora și ale lui Rebengiuc. Despre Institut s'a vorbit atunci când se mai aflau printre noi foști asistenți, adică, de trei ori. De câte ori am discutat cu el, nu l-am auzit niciodată să pledeze vreo cauză subversivă de sabotare sau de sustragere sau altceva, întotdeauna ne-a îndemnat să muncim și să fim cinstiți. În acelaș timp cu noi el era la fel sălbaticul defetistă Institutul C.S.P. și Golopenția nu este omul care să tăgăduiască ce i-a fost acordată și cinstea ce i s'a făcut. Am avut încredere în el și nu m'am înșelat de el. Așteptam să fie numit profesor universitar și rechemat la C.S.P.

Clica din Institut, raconiți (Anuța Rebengiuc), omiși, trădarea au făcut casă de țapul că sunt membri în PMR și că Golopenția prieteni au reușit să facă să facă și cu el adevărat Mitu Gheorghe.

Eu nu cunosc acțiunile subversive pe care el le-ar fi făcut decât și nu cred că vreun din cinstea lui au asemenea preocupări cât să mențină distanțarea lui. A avut un spirit întotdeauna să vorbească deschis, să critice și să discute problemele pe toate fețele lor. Faptele lui însă au fost acelea care trebuiau luate în considerație. A fost cel mai bun conducător al Institutului - care și el a ființat - și a adus neprețuite servicii regimului prin lucrările lui.

Activitatea lui a fost mustrăjuită și mai folositoare țării și neamului decât zecimile atâtor zeci care fac coș chiar de laude ei mult pe lume.

Cinstea lui constă în faptul că a voit și dorit să se ridice cu atâți sforțări, a știut să învingă ca acela, din aceasta înțelegem că a dus vreun important război cu Complotul.

Aceasta este credința mea și pentru binele lui și al țării doresc ca acesta să fie și adevărul

Multe numeroși elevi pe care i-a avut Profesorul se află și lucrează cu puterea de muncă și darurile lui a ajuns la vârsta de 38 ani sub-director pe în Institut și mai mult, din cauza intrigilor altor zeci, în ultimul timp Institutul o-a prezentat în două părți fără lucrările lui. Există o lucrare „Cartea de Șoarece" ca care lucrează trei franci roși și a costat câteva zeci de mii lei și nu poate fi terminată până el, fiind conceput de el și plină de greșeli care numai el le știe. Raportele pe ale Institutului în două părți au pregătit de el. În ultimul timp pusese făcut profesor universitar și dreptul franță multe principe. Complet de întuneric, locuia într-o cameră mobilată obscură și schimba haine de câte ori voia: a ajutat zeci și zeci de fricteni și cunoscuți. Nu a făcut politică și nu are cuvântul politică. Avea de glorie mai puțin de înțeles ușor. A fost de două ori ținut când a spus că el este în comunism și mers să ajungă un comunist. Puterea lui de muncă și principiu îl ridicase în fruntea statisticelor țării noastre, dispus de sunt politic l-a dus acolo este. Neclărindu-și seama că lui ridicarea lui în Institut va provoca invidia, o-a urcat pas cu pas, până când frunte cu șefii de metrele pe care le-am spus mai sus: Planificarea tuturor se lucrează cu Institutul și nu era altul mai bun ca el. Când stai cu el de vorbă e pregătit să-și depene ce știe, vorbește mult și ce nu trebuie. Fire pustie a omului, vorbește cu fiecare cetățean. Nu mi-a vorbit niciodată despre acțiuni pregătite Complotului, o să auzi și nu vezi să existe în Institut sau în altă parte cineva și poate spune că l-a văzut cu ceilalți în semnele de bani. În ultimele luni l-am văzut extrem de rar și niciodată aproape și mai rămâne el rămâne de vorbă cu mine și cu ceilalți câteva minute și restul timpului dispărea pe la Planificare sau în altă parte. Eu nu știu ce crimă a comis și <u>nici odată el nu va putea</u>

Spune că le-a făcut cu mine sau cu Ştirbu mea. Că a trimis D.I.T-ului
datele şi după confruntarea cu ale Uniunii eu nu am stat-o până aţi şi el este
în măsură să confirme acest lucru. Nu acel căruia i-au luat cu legăţii şi ofiţeri
ceau să aibe cunoştinţă acolo. Afară de sectorul industrial şi acela în
reinsemnată măsură mică e datăă a Institutului nu prezintă importanţă
pentru graniţă. Institutul nu are date privitoare la armată, interne, producţia
de război, Reparaţii, datorii etc iar producţia industrială e vagă.
Eu l-am acuzat grav în capul Mike şi în ajunul Iuliei am depăşit
ora limită, inerentă de grevă. Organele de cercetare vor alege
ce este adevărat de neadevărat şi am încredere nezdruncinată că
numai adevărul şi faptul pozitiv bine verificat interesează
Securitatea. Despre buna mea credinţă şi participarea mea la
asemenea acţiuni, confruntarea cu el şi dovezile sunt mai
necesare decât relatările de ce a făcut unul sau altul.

Trimiterea de date statistice prin legaţii şi ofiţeri nu se poate face
fără ştirea agenţilor de securitate: acele localuri sunt păzite şi agenţii
Securităţii sunt pretutindeni. A trimite asemenea date nu poate fi decât
faptă unui demonet. Să mărturisească el ce a făcut, ce a vorbit cu
mine şi ce a făcut cu mine. Nu-l cred atăta de timpit să fi făcut
unui adevăr cea mai mare tâmpenie. Adevărul însă se află în mâinile
dreptăţii.

Al treilea obiectiv cu şi adevărul acesta este, al treilea din
puţinii pe care îi aveam, dr. Mita Gerşon a fost concediat din Institut
odată cu demisionarea lui Rebţan. E priceput, muncitor, cinstit, autoritar
şi aspru. Acum, nu vorbeşte ce nu trebue, nu poate să ştie nimic rău
ce este în sufletul lui. Nu ştiu ce ştiu nimic rău să-i spun cum
despre Institut sau oameni şi ceea ce din Institut. Sa discutat
la el acasă cum a mai mulţi foşti din Institut foşti şi
în prezent acela, despre Institut şi despre statistică, despre concepţiile
statistice capitaliste şi socialiste. Nu i-am luat angajamente, nu
i-am discutat secrete şi mentori în sfaturi ca nici 4 ani.

Zice Dumitrescu Nelu, H. Stahl care fost cu mine
cât de amănunţită a fost discuţia care a luat perspectiva
a lui.

D-am trimis deatunci de Mita Gerşon la Rebţan acasă

la o petrecere când mi s'a dăruit mie de Institut, mie profesor
ci s'a glumit s'a mâncat și s'a băut. Nu auzit după aceia că a
fost numit la Institutul de cercetări a Cancerului dar nu l-am mai
întâlnit. Am auzit la bârna pe doctorul Babeanu că a fost pela
el, că i-a dat niște date medicale și l-am văzut calculându-i pe tabel medical, spunându-mi că este pentru ob.
soase legăturile lui cu cercetări oameni nu știe în ce măsură le mai
ține, vorbesc de foști oameni din Institut. Iar despre aspectele mele
cu privire la Roegen și Manuilă v'am relatat în cele patru pagini ce am
scris.

Al patrulea deținut am cunoscut mai modest, și mai respectuos
în statistică este dobrogeanul. Născut acum 46 de ani după o copilărie
mizerie reacră am ajuns prin muncă și stăruință neîntrerupte să-mi iau
o licență și să devin funcționar. Am manifestat respect în grade administrative
și am fost apreciat ca un funcționar priceput și cinstit. Sunt de 23 ani
funcționar public. Nu am și nu am avut niciodată averi și locuiesc de
la am trăit odată cu soția mea. Nu am făcut niciun fel de politică
până la 23 August 944. Aflat la Ministerul Muncii după
23 August și povestit din Mișcarea Legionară, am găsit pericolul
mileș în iulie 1948 să fac la Statistică, să mă transfer. Era vorba
de un vechi proiect a lui Evlogiu de a face un atlas economic,
lucrare pentru care el a depus diagramele cu referat chiar și
după demisia lui, lucrare care trebuie să fie executată de el
cu mine și alții. Lucrarea în rămas pentru colaboratul muncii
Gheorghiu Dej. După terminarea mea a plecat el și eu am trecut la
Direcția lui Retegan. Anul 1949 și 3 luni din 1950 am lucrat cu
el la Cotroceni și nu am văzut în acest timp nimeni de birou și casă.
În producție am fost frumos și respectat și am executat lucrările
statistice sub formă de grafice, mai ales evidențe normelor la
funcționari. În acest timp Retegan a luat locul lui Iuliu
Georgian ca șef de direcție la început provizoriu, apoi complet prin
plecarea lui Georgian. Retegan ține un permanent contact cu Evlogiu
și Georgian. Le consulta ce și în lucrări, cu Georgian care mustiere o parte
din ele și le știe rostul iar cu Evlogiu foarte legătură în urma

1822

ordinului pe care-l primise de mult. Eu nu am fost în stare nici la Eforie decât de 3 zile, dintre care de două ori cu Retegan.

Eforia se ocupa cu calcularea populației Romîniei de către Consiliul de miniștri. Retegan era secretarul Consiliului. Prima dată când el mi-l arătase, a venit telefonul și la auzul cărui i se tăiase inima. În acele câteva luni am făcut cunoștință cu cei ignoranți din Institut. L-am pofticit acasă la masă de câteva ori. Cu Gerșun în acel an și jumătate m'am văzut și mai rar. Ne-am văzut pe fugă, deschis și nu ne-am așezat de vorbă nici măcar ce funcțiuni se pregătește.

Retegan avea diverse legături despre care nu-mi vorbea. De nenumărate ori venea Costică Mesingher de la CGM și plecau împreună. Nu m'a interesat ce treburi au atât de des și nu-l cunosc pe Mesingher. Bineînțeles era legătura lui permanentă. Un bun prieten al lui era Bibi colegul lui cu care deseori îl întâlneam dar nu-mi spunea ce discută, iar în acest timp se vedea în oraș și cu Liliac împreună cu ceilalți colegi. Mașina era exclusiv a lui de dl. iar în atelierul lui ne vedeam la câte 2-3 zile câteva minute. Cu mașina lui m'a dus pe mine și pe Dobrescu acasă de mai multe ori, dar nu-am ieșit până la mașină. Dacă ar fi fost vorba de vreo acțiune de grup sau conspirație de bună seamă că nu aș fi lipsit din ea doctorul Dobrescu consilierul care e tot atât de inim cu el și vechi camarad cu el decât sunt eu și care lucrează la Cotroceni și conduce două secții, câteva direcții. Am ieșit la bere cu Retegan și cu Dobrescu de nenumărate ori, ce am vorbit, ce am discutat și spun fiecare

Nimeni dintre noi patru nu am schimbat prostii. Am primit elogii pentru munca mea. Nu am tăiat secții, nu am făcut coșuri de la tablouri statistice sau să fi dus undeva tablouri cu date. ~~Mihai~~ Mihai nu au avut ce să duc și mie nu aș fi avut unghiul acesta. Am aflat că dacă sunt corect și păzesc secretele Institutului — nevestei-mea nici azi nu știe ce am lucrat eu la Biroul — să nu-mi fie frică de nimic. Decât am lăsat pe fiecare să-și exprime părerea lui, am admis critica și nu m'am fâstâcit să discut orice subiect în rarele ocazii când am avut prilejul să iau cafelua cu cunoscuți și prieteni. Dacă am dat un telefon la Min. Muncii spre a se aplana un conflict, am devenit complicele lui Retegan, murind în ceasul meu cu el și pasibil de a mi se tăia capul. Când să aflu și eu ordinele ce mi se dădeau să pot să mă apăr de acolo cum mi-ar crede că nu

sunt răzmeriță. Mă chinui de să știe cum nu s'a chinuit om pe lume. În fiecare, rana mea sunt o rană deschisă. Sistemul meu nervos e zdruncinat de multi ani 1947-948 când am început să mă stăpânesc zi de zi cu mărginită. Sunt foarte sensibil și fiecare cuvânt rău mă ustură mai mult decât bătaia. Dar domnule Procuror știu că nu aveți nimic cu mine personal, vă îndepliniți doar o înaltă și grea sarcină. Gândiți-vă că nu veți nu om tare că sunt slab și gata să mărturisesc orice numai dacă se ține la mine, chiar dacă acea hârtie ar conține condamnarea mea la moarte. Eu vă rog să cercetați cazul meu cu toată răbdarea să vă convingeți dinainte adevărul și atunci să cereți doar să mi se aplice pedeapsa cuvenită. Confruntați-mă cu cei ce mă acuză, căutați probe, argumente. Numai dreptate mă puteți afla dacă am cât de puțină cheltuială.

Dorul de mamă de soție, de fete, de toți mă sfâșie inima. Oare ce vină atât de mare să merite regimul acesta de detenție?

Din toate părțile declarații și documente false să ne la suprafață realitatea. Nu ce a spus Stoenescu sau Petrescu, ci ce faptă ei împreună și nu uitați că atâtea declarații se contrazic. Multe acuzații pot fi false și numai ele mărturisite. Dați confruntare cu ei adevărul. Dacă aș știa și eu acest adevăr să contribui la aflarea lui. Judecați-mă.

Eu am avut mulțime în cei 3 frați, am mai că sunt rămași drepți și cinstiți că nu lucrează subversiv. Soarta mea a ajuns ca în mâinile lor și mai ales a lui Petrescu. Dumnezeu să-l fi ajutat să nu fi călcat prea adânc în baltă. Aștept pentru soarta lui, căci ar păcat ca un fiu al Nației să piară la 33 ani cât și pentru a mea mulțumire și a mamei. Închis, l-am urât de moarte și m'am jurat ca un acuzator pe capul lui. Mi-aș spus că o știu și m'am încredințat cât și felul acesta se va dovedi ce am făcut eu în toată treaba aceasta.

Mă socot înșelat de multă lucruri dar nu de crime, de furturi, de spionaj, de sabotare. Am știut întotdeauna să respect autoritatea chiar atunci când ea nu era la înălțime: nu am știut de amănunte sau complotări. Nu sunt adeptul lui Maniu pe care-l urăsc și vă rog întrebați pe Goldenberg și Petrescu ce părere am eu de Maniu, din simplă curiozitate. Dacă să muncesc, sunt obișnuit cu munca de 32 ani, dați-mi chiar aci să știu cum va fi cu toate astea. Vă am spus toate câte lucruri socotesc că datorii în calitate de procuror pentru dați să cunoașteți în cele mai mici amănunte oamenii și faptele lor. Numai în felul acesta veți putea vedea cu

toată siguranța nevinovăției lor în fața celor. Dovada celor se analizează [illegible] în cel mai mic amănunt omul și faptele lui.

Eu sînt sigur că un concurs tragic ne-a adus aci în acești otatisticieni, unul mai puțin politicieni decît celălalt. Dar sîntem de origină socială modestă, nu am făcut politică și nu am avut de-a face cu politică sau dușmănii vechi. În mâinile dvoastră ați soarta mea. Eu mă rog lui Dumnezeu și și noapte să vă dea gîndul bun și să vă lumineze judecata.

Cantemir Stefanescu

18 Mai 950

5.I.952

16
217

184

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU, de profesiune funcţionar, domiciliat în Bucureşti str. Arcului 4, declar următoarele:

Intrebare:

Când, unde şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe GH. RETEGAN?

Răspuns:

Pe GH. RETEGAN, l-am cunoscut în anul 1948, în Martie sau Aprilie, mi-a telefonat la birou din partea lui GOLOPENTIA, interesându-se de cererile unor pameni de serviciu şi şoferi dela Institut care ceruseră ajutoare şi îmbrăcăminte dela Direcţia G-lă a Asistenţei Sociale, unde lucram eu. Atunci mi-am reamintit de numele lui ca unul ce lucrase la Serviciul Social în anul 1938 şi publicase o monografie. La 15 Iulie 1948, transferându-mă la Institutul Central de Statistică, am avut pentru prima dată prilejul să stau cu el de vorbă, la câteva zile mai târziu.

Intrebare:

Care au fost relaţiile dumitale cu RETEGAN, începând din momentul în care v'aţi cunoscut?

Răspuns:

Din momentul în care ne-am cunoscut RETEGAN, mi-a acordat toată atenţia şi deferenţa cuvenită unui sociolog mai bătrân, care făcuse parte din seria veche a Serviciului Social, la care învăţase şi el carte. Dat fiind că publicasem două lucrări şi avusesem succes îmi mărea stima în faţa lui. Dela început până la sfârşit între noi am păstrat rezerva, adresându-ne unul altuia cu d-ta. După 1o Septembrie 1948, subdirectorul Gl. Dr. RACOVITA, le care lucram la Secţia Invăţământul Statistic a preluat întreaga Divizie Socială la care lucra RETEGAN şi astfel am devenit coleg cu RETEGAN, care până atunci nu lucra în Divizia Doctorului RACOVITA.

./.

Eu eram ca funcţie încadrat sub RETEGAN şi am fost trecut la Divizia Socială. RETEGAN lucra în localul din Cotroceni, iar eu la Lido şi în Brezoianu. In Oct. sau Noembrie 1948 mutându-se întreg serviciul în Cotroceni am avut prilejul să stau mai mult de vorbă cu RETEGAN. L-am apreciat ca funcţionar eminent care era foarte apreciat în Institut şi în alte Instituţii, ducând o activitate intensă, veşnic pe drumuri, solicitat în toate părţile. Dela început, de cum am început să lucrez cu el am avut prilejul să aflue, că el s'a exprimat faţă de o funcţionară cu cuvinte neplăcute pentru mine din care vroia să reese că el este cel mai priceput şi că el este totul în lucrări şi eu mai nimic. Acest lucru m'a mâhnit şi nu l-am uitat niciodată, deaceia între noi nu s'a putut stabili o prietenie niciodată. Trebue să relev amănuntul că cu toată exuberanţa lui păstra toate rezervele faţă de mine. Nu mi-a spus niciodată ce lucrează la alte instituţii, cu toate că acest lucru era de minimă împortanţă. Cu tot afrontul pe care mi-l făcuse i-am acordat toată atenţia- apreciindu-i meritele recunoscute şi inima bună. Ne-am vizitat foarte târziu şi de foarte puţine ori, eu l-am poftit cu soţia la mine acasă la un pahar de vin ca răspuns la o primă invitaţie a lui.

Legătura cu GOLOPENTIA el o păstrase şi după demisia acestuia, conform dispoziţiilor date de Planificare, GOLOPENTIA fiind încărcinat de Planificare cu anumite lucrări. Am avut prilejul să-i văd împreună.

In general relaţiile dintre mine şi RETEGAN, au fost corecte şi rezervate.

Intrebare:

In câte rânduri a-i fost vizitat la locuinţa dumitale de RETEGAN şi GOLOPENTIA, ce s'a discutat şi care a fost caracterul acestor discuţii.

Răspuns:

RETEGAN şi GOLOPENTIA m'au vizitat de 3 sau 4 ori la locuinţa mea. Am discutat în general chestiuni familiare şi literare şi foarte puţin s'au comentat evenimentele curente.

Intrebare:

Arată ce ai discutat în alte ocazii cu RETEGAN şi GOLOPENTIA şi care a fost caracterul acestor discuţii?

Răspuns:

Cu alte prilejuri am comentat cu RETEGAN şi GOLOPENTIA evenimentele zilei, ştirile dela posturile de radio străine, caracterul discuţiilor fiind deseori reacţionare.

./.

186

Intrebare:

Ce discuţii în genul celor de mai sus ai mai avut şi cu alte persoane în afară de GOLOPENTIA şi RETEGAN?

Răspuns:

Asemenea discuţii reacţionare am mai avut şi cu MITU GEORGESCU şi Dr. DOBRESCU şi cu alte persoane de care nu mai îmi amintesc. Cu MITU GEORGESCU am discutat cu prilejul câtorva vizite pe care i le-am făcut acasă (4-5 ori), iar cu Dr. DOBRESCU am discutat în recreaţii la serviciu sau în drum spre tramvai după serviciu.

Intrebare:

In ce scop purtai d-ta asemenea discuţii cu cei de mai sus?

Răspuns:

Asemenea discuţii am dus totdeauna fără niciun scop practic fiind simple comentarii, prilej de manifestări a părerilor mele.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau susţin şi semnez propriu.

5 Ianuarie 1952

ss/ Constantin Stefănescu.

F 246

187

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU, de profesiune funcţionar, domiciliat în Bucureşti str. Arcului 4, declar următoarele:

Pe MITU GEORGESCU, îl cunosc din liceu. Mai târziu ca studenţi am locuit în acelaşi cămin (1923-1925) şi cu toate că urmam facultăţi deosebite ne vedeam deseori. După satisfacerea stagiului militar, eu am intrat funcţionar la Ministerul Muncii şi ne-am despărţit. Ne vedeam rar. In 1938 ne-am întâlnit la Serviciul Social şi am avut prilejul să-l văd mai des. După desfiinţarea Serviciului Social în 1939 din nou ne-am despărţit. Până în anul 1944 nu l-am mai întâlnit. In timpul bombardamentelor aeriene ne-am întâlnit din nou. După 23 August 1944 ne-am revăzut foarte rar până în 1948, când el a fost concediat dela Institut. In anul 1949 l-am văzut 6-7 ori, prima dată m'a rugat să-i ajut să vândă nişte haine vechi. Cu toate că îmi era prieten el mi-a păstrat totdeauna cea mai mare rezervă şi nu a avut încredere în mine, ca dovadă, am aflat dela alţii că el are nişte locuri de casă şi vie.

MITU GEORGESCU nu mi-a cerut niciodată să-i dau vre-o informaţie dela birou şi nici nu m'a sfătuit să comit vre-un act împotriva regimului.

Am discutat cu el felurite lucruri, ne-am amintit lucruri şi evenimente pe care le-am trăit împreună şi am comentat evenimentele curente uneori în chip reacţionar.

Drept care dau prezenta declaraţia şi semnez propriu.

7 Ianuarie 1952

ss/ Constantin Ştefănescu.

6

217

188

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU, de profesiune funcţionar domiciliat în Bucureşti Str. Arcului 4, declar următoarele:

Pe Doctorul M. DOBRESCU, l-am cunoscut în anul 1948 în Noembrie când m'am mutat cu serviciul în localul Cotroceni, unde lucra şi el. Făcând parte din aceiaşi divizie şi din aceiaşi celulă politică, am avut prilejul să ne vedem mai des în anul 1949, până la arestarea mea. Am urmat împreună un curs de marxism. Deseori mergeam împreună dela birou spre staţia de tramvai şi vorbeam. Nu m'am vizitat cu el acasă şi nu am fost cu el împreună la cineva acasă, relaţiile dintre noi au fost totdeauna rezervate Am discutat cu el mai despre însărcinările pe care le primeam, sindicale şi de partid şi de care se plângea că-i răpesc timpul. Deasemenă s'a exprimat odată că tatăl lui care e preot a muncit pământul pe care îl are şi nu a fost un duşman de clasă. Am discutat cu el şi evenimentele la ordinea zilei şi le-am comentat uneori defavorabil liniei de partid.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau, susţin şi semnez propriu.

7 Ianuarie 1952

ss/ Constantin Stefănescu.

189

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU, de profesiune funcţionar, domiciliat în Bucureşti Str. Arcului 4, declar următoarele:

Întrebare:

Ce atitudine şi manifestări ai avut d-ta. faţă de regimul democratic din R.P.R.?

Răspuns:

Atitudinea şi manifestările mele au fost adesea, reacţionare în discuţii cu diferiţi prieteni şi cunoscuţi.

Întrebare:

Care sunt prietenii şi cunoscuţii faţă de care ai avut asemenea manifestări?

Răspuns:

RETEGAN GH., GEORGESCU MITU, GOLOPENTIA ANTON, DOBRESCU THEODOR, DARIE GH., Dr. MIGDAL GH., şi alţii de care nu mai îmi amintesc.

Întrebare:

In ce au constat relaţiile d-tale cu aceştia?

Răspuns:

Relaţiuni obişnuite de prietenie, sau cunoştinţă.

Întrebare:

In ce a constat atitudinea şi manifestările dumitale reacţionare în relaţiile cu cei de mai sus?

Răspuns:

Atitudinea şi manifestările mele reacţionare am constat din comentarea evenimentelor la ordinea zilei şi ştirilor aflate la posturile de radio străine, deasemeni, am comentat şi criticat cu cei de mai sus măsurile luate de autorităţi. Cu RETEGAN şi DOBRESCU GH., am discutat mai mult în recreaţii la birou şi la berărie, unde am mers împreună de 4-5 ori după terminarea serviciului. Tot în recreaţii la birou am discutat şi cu Dr. MIGDAL şi cu DARIE GH. Cu RETEGAN, GOLOPENTIA şi MITU GEORGESCU, am discutat şi comentat la MITU GEORGESCU acasă, la RETEGAN acasă şi la mine.

./.

7
219
190

Intrebare:

In ce scop întreţineai asemenea legături cu aceşti oameni

Răspuns:

Fără nici'un scop practic.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau susţin şi semnez propriu.

8 Ianuarie 1952.

ss/Constantin Ştefănescu.

C.N.S.A.S.

9
220

191

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU, de profesiune funcționar domiciliat în București Str. Arcului 4, declar următoarele:

In anul 1948 transferându-mă la Institutul Central de Statistică am avut prilejul să întreţin relaţii cu vechi cunoscuţi ca MIRU GEORGESCU şi COLOPENTIA şi să fac noui cunoştinţe ca RETEGAN, Dr. DOBRESCU, Dr. MIGDAL şi alţii. Mai înainte trăiesem foarte izolat şi fusesem bolnav ani de zile şi nu avusesem prieteni cu care să întreţin relaţii mai strânse -, fiind oameni mai simpli. Intrând la Statistică am avut prilejul să stau de vorbă mai mult cu ei şi să discut cu ei. Cu COLOPENTIA, MIRU GEORGESCU şi RETEGAN, m'am vizitat în câteva rânduri iar, cu DOBRESCU şi mai puţin Dr. MIGDAL şi DAVID GH. am stat de vorbă în recreaţii la birou, în drum spre tramvai şi cu Dr. DOBRESCU am fost de câteva ori la berărie, invitaţi de RETEGAN. Am discutat, am comentat evenimentele la ordinea zilei, ştirile dela posturile de radio străine, măsurile guvernamentale, atitudinea noastră fiind adesea reacţionară, în desacord cu linia Statelor Democrate.

In această atitudine nu am avut niciun scop şi nici persoanele cu care am comentat nu şi-au manifestat faţă de mine vre-o pornire prin care să reese că ei ar fi dispuşi să facă ceva împotriva regimului. Intr'un cuvânt, totul s'a redus la vorbe.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau, susţin şi semnez propriu.

8 Ianuarie 1952.

ss/ Constantin Ştefănescu.

10

221

192

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU, de profesiune funcţionar, domiciliat în Bucureşti Str. Arcului 4, declar următoarele:

Pe Doctorul MIGDAL GH. l-am cunoscut în anul 1949 la Institutul de Statistică, unde am lucrat împreună la acelaş etaj. Am fost în aceiaşi celulă şi am participat la cursul de politică curentă împreună. Am avut prilejul să-l întâlnesc în cabinetul doctorului DOBRESCU, care era şeful său. Nu am fost cu el niciodată şi am vorbit cu el de câte ori l-am întâlnit întâmplător la doctorul DOBRESCU, la curs sau în drum spre tramvai. Imi amintesc de el că spunea anecdote mai mult sau mai puţin înţepătoare cu subiecte adecvate evenimentelor curente şi că comenta şi el evenimentele zilei, când venea vorba, faţă de mine, DOBRESCU şi RUTEGAN, criticându-le sau aprobând unele.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o susţin şi semnez propriu.

9 Ianuarie 1952.

ss/ Constantin Ştefănescu.

12

223

193

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU, de profesiune funcţionar, domiciliat în Bucureşti str. Arcului 4, declar următoarele:

Intrebare:

Arată în mod amănunţit tot ce ţi-a vorbit RETEGAN despre legăturile lui cu Biroul Internaţional al Muncii (B.I.M.)?

Răspuns:

RETEGAN mi-a spus că el este însărcinat de către Institut să ţină corespondenţa cu B.I.M-ul, pentru publicaţiile B.I.T-alui, Institutul de Statistică având sarcina să furnizeze B.I.T-alui anumite date statistice, privitoare la problemele muncitoreşti.

Intrebare:

Ce materiale ştii d-ta că a trimis RETEGAN B.I.T.alui?

Răspuns:

Ştiu că a trimis material statistic privitor la problemele muncitoreşti, ce anume nu ştiu însă.

Intrebare:

Când ţi-a spus RETEGAN că el întreţine legături de informare cu B.I.T-ul?

Răspuns:

In toamna anului 1948.

Intrebare:

Când au fost întrerupte legăturile cu B.I.T.-ul de către RETEGAN şi din ce motiv?

Răspuns:

Nu ştiu când au fost întrerupte.

./.

11
214

Intrebare:

In ce a constat sprijinul d-tale la strângerea materialelor pentru B.I.T.?

Răspuns:

Nu am lucrat nimic cu el pentru B.I.T. 194

Aceasta îmi este declarația pe care o dau susțin și semnez propriu.

1o Ianuarie 1952.

ss/ Constantin Stefănescu.

C.N.S.A.S.

727

195

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU, de profesiune funcţionar, domiciliat în Bucureşti Str. Arcului 4, declar următoarele:

Întrebare:

Când, unde şi în ce împrejurări l-ai cunoscut pe ANTON COLOPENTIA?

Răspuns:

Pe ANTON COLOPENTIA, îl cunosc din anul 1930, dela MITU GHEORGHIU şi H. SEMIL.

Întrebare:

Ce relaţii ai avut cu COLOPENTIA şi în ce au constat aceste relaţii?

Răspuns:

Am lucrat pentru Institut în iarna 1947-48, graficele pentru o expoziţie, când am reluat relaţiile de prietenie cu el. M'a vizitat de 3-4 ori acasă când am avut musafiri. Ne-am revăzut invitaţi la MITU GHEORGHIU şi de PETRIAN la aceştia acasă. Uneori a participat la comentării cu caracter reacţionar.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau, susţin şi semnez propriu.

1o. Ianuarie 1952.

ss/ Constantin Ştefănescu.

5
225

196

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN I.STEFANESCU,de profesiune funcţionar public,domiciliat în Bucureşti str.Arcului nr.4,declar următoarele:

Intrebare:

Ce servicii ţi-a cerut RETEGAN şi cum te-ai conformat d-ta?

Răspuns:

In raporturile dintre mine şi RETEGAN,acesta nu mi-a cerut să-i fac servicii nici să comit ceva deosebit.-

ss.Constantin I.Stefănescu

25.XI 1951.-

226

197

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONSTANTIN STEFANESCU,născut în orasul Craiova la 2o Iunie 1914,fiul lui Ion şi Ana Stefănescu,cu serviciul militar satisfăcut în anul 1925/26,la scoala de ofiţeri de rezervă de artilerie,căsătorit cu Laura,de profesiune funcţionar public,cu ultimul domiciliu în Bucureşti str.Arcului nr.4,declar următoarele:

In anul 1928.I.I.am fost numit impegat stagiar la Ministerul Muncii,dela această dată şi până la arestarea mea petrecută la 21.III.195o am fost fără întrerupere funcţionar public. Timp de 11 ani am înaintat progresiv până la gradul de referent. In anul 1939 am trecut la Ministerul Economiei şi vărsat la Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării.In prima perioadă 1928-1938,am avut ca şefi pe dir.gl.CONSTANTINESCU DUMITRU,SORIN MANOLESCU şi CONSTANTIN VISOIANU.Am avut colegi de birou pe următorii: AUREL POPESCU,MARIA şi STELA CONSTANTINESCU,ELENA CAITER,RADU IONESCU şi alţii.

La Ministerul Aprovizionării am avut următorii şefi: PETRE CONSTANTINESCU şi VICTOR MIHUT la direcţiunile Controlul Preţurilor şi Direcţiunea Armatei.Am avut următorii colegi:

AUREL POPA

Maiorul DEGERATU MIRCEA,EMANDI,IOSIF CAREBA,DUTCHEVICI, GEORGESCU ION,POPU şi alţi funcţionari.-

In anul 1943 am fost încadrat la Oficiul Ajutorului de Iarnă nou înfiinţat unde am activat până la 23 August 1944. La acest oficiu am avut ca dir.gl.pe lt.col.MIHUT VICTOR şi ca colegi pe următorii: POPA AUREL,IONESCU ION,col.VASILESCU DUMITRU şi alţi funcţionari.-

După 23 August 1944 Ajutorul de Iarnă şi-a schimbat denumirea şi a devenit Liga Operelor Sociale. Subsemnatul am rămas mai departe ca funcţionar de Ligă dimpreună cu mulţi alţii.-

In anul 1946 Liga Operelor Sociale a trecut ca Direcţie Generală a Asistenţei Sociale pe lângă Ministerul Muncii, unde se găsea până la data arestării mele. Dela 23 August

./.

pînă la 15 Iulie 1948 am funcţionat la aceste instituţii ca şef al oficiului de studii, iar la Dir.G-rală a Asistenţei ca director al Asistenţei Deschise.-

Următorii au fost şefii mei în acest răstimp: Dir. Gl.DAN GOLDAN la Liga Operelor Sociale, iar la Dir.G-rală a Asistenţei Sociale am avut ca directori generali pe d-na dr.SAVU E. şi în urmă pe d-na VOSCH.-

Următorii funcţionari mă cunosc şi mi-au fost colegi la aceste instituţii:

IONESCU ION
STROESCU AUREL
NAUMESCU CONSTANTIN
GEORGESCU CONSTANTIN şi alţii.-

La 15 Iulie 1948 am fost transferat la Institutul Central de Statistică şi dat la Direcţiunea Invăţământului Statistic de sub conducerea subdirectorului general dr.RACOVITZA GHEORGHE. In Octombrie al acelui an am fost trecut în cadrul Direcţiunei Generale a Asistenţei Sociale preluate de dr.RACOVITA la statistica salariilor care funcţiona în localul din Brezoianu şi mutată mai târziu în localul din dr.Leonte l Cotroceni. Atât lucrarea de statistică a salariilor cât şi ancheta de familie erau conduse de dr.RETEGAN GHEORGHE care îndeplinea funcţia de director în Direcţia Generală a Statisticii Sociale. Subsemnatului i-a revenit sarcina de a supraveghea operaţiunile de statistică a salariilor, lucrare care se efectua de o echipă de circa 40 funcţionari. Lucrarea consta în transcrierea, totalizarea şi facerea de medii de salarii dintr'un număr de întreprinderi - eşantion -. Insărcinarea mea a constat din supravegherea administrativă: prezenţa funcţionarilor şi executarea lucrării în timpul stabilit. Materialul prelucrat urmând a fi tipărit în parte urma ca cei însărcinaţi cu această treabă să-l ia dela serviciul respectiv. Un volum apăruse chiar în anul 1949 cu statistica salariilor şi fusese prelucrat de RETEGAN GHEORGHE.-

Pela mijlocul anului 1949 a fost adus un nou funcţionar POPP ALEXANDRU - specialist în salarii şi i s'a încredinţat lui această statistică pe care i-am predat-o. Subsemnatului i s'a încredinţat o nouă lucrare: Ancheta de familie. Lucrarea se afla în curs şi era eşalonată pe mai mulţi ani fiind vorba de compararea unor situaţii: cum trăiesc salariaţii şi cum îşi cheltuiesc veniturile. Această lucrare era condusă de RETEGAN

./.

GHEORGHE sub supravegherea directă a Comisiei de Stat a Planificării care se interesa de ea prin consilierul NAVODARU PETRE, zi de zi. Fiind vorba de despuierea, transcrierea şi alte operaţii contabile a mii de caete de familie şi lună de lună, au fost angajaţi pentru această lucrare până la 350 funcţionari cari lucrau în 3 localuri în 3 părţi ale Bucureştiului: In localul dela Cotroceni, Splai şi Lido. Venind încadrarea funcţionarilor, subsemnatul am fost retrogradat la gradul de subşef de secţie iar RETEGAN încadrat şef de secţie şi mai târziu primind chiar funcţia de subdirector general în locul dr. RACOVITA GHEORGHE care urma să iasă la pensie.-

La cartea de familie am activat iarăş administrativ fiind vorba de o lucrare în curs, iar contactul cu Direcţia Generală a Statisticii şi forul superior - Comisia de Stat a Planificării - avându-l exclusiv RETEGAN GHEORGHE. Cât am funcţionat la această secţie a trebuit să merg regulat la 3 locaturi şi să urmăresc dacă lucrarea se execută, randamentul funcţionarilor şi să rezolv sute de cereri de concedii, permisii încadrări etc. fiind un dute-vino de funcţionari, zilnic se concediau şi se transferau dela alte lucrări la Cartea de Familie funcţionari.-

Dela trecerea mea la Cartea de Familie nu mai m'am ocupat de statistica salariilor care revenise noului angajat POP ALEXANDRU, decât ceeace priveşte situaţia funcţionarilor-administrativ. Seful meu RETEGAN GHEORGHE fiind din ce în ce mai ocupat cu însărcinările pe care le primise mi-a trecut mie administraţia acestei secţii după cum am spus, partea tehnică a lucrării rezervându-şi-o una sieşi - Cartea de Familie - şi alta trecând-o lui POP ALEXANDRU. Eu fiind nou venit la Statistică nu am fost pus să prelucrez datele, urmând ca mai târziu după ce mă voi iniţia în lucrări să capăt însărcinări superioare. Tehnic nu am lucrat decât grafic sumare cu randamentul funcţionarilor, norme, frecvenţă.-

Pe RETEGAN GHEORGHE eu l-am cunoscut propriu-zis la Institutul de Statistică; mai înainte auzisem de el, lucrase la echipele monografice ale prof. GUSTI şi la serviciul social de unde mi-a spus că mă ţine minte, eu însă nu mai am ştiut de el nimic, nici măcar că lucrează la Institut, până în anul 1948.-

In toamna anului 1948 trecând cu statistica salariilor în localul din Cotroceni am avut prilejul să stau aproape

./.

de el în orele când ne găseam împreună la acest local, fiind un subaltern al său. Intr'o zi mi-a arătat o hârtie prin care el era însărcinat ca corespondent al Institutului pe lângă Biroul Internaţional al Muncii şi mi-a spus că în această calitate aflându-se, Ministerul Muncii a lăsat Institutului această sarcină tot timpul.-

In ultimul timp însă Ministrul Muncii dl.RADACEANU şi-ar fi manifestat supărarea că nu a consultat şi d-sa la această lucrare. Lucrul acesta mi-a fost confirmat de către secretarul general şi profesorul ROMAN MOLDOVEANU care întâlnindu-mă într'o zi şi aflând că lucrez la RETEGAN mi-a spus: dl.RADACEANU e supărat pe RETEGAN şi-i face greutăţi la numirea în învăţământul superior (RETEGAN era propus de către Planificare să fie numit profesor universitar la Institutul de Planificare - lucru care s'a şi îndeplinit).-

Aşteptând din partea Ministerului Muncii noui propuneri pentru reorganizarea lucrărilor care ating Ministerul Muncii, într'o zi m'am interesat la acest Minister între bând pe o dactilografă dela cabinet, pe care o cunoşteam, d-na NAUMESCU JENI dacă ştie ceva despre aceste lucrări. Cum trecuse câteva luni dela acel incident fără nici o urmare, d-na NAUMESCU mi-a spus că dl.Ministru al Muncii nu se mai interesează de aceste lucrări cu Institutul de Statistică.-

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau, susţin şi semnez.-

ss.Constantin Stefănescu

22 Dec.1951.-

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4,

1.= Când s'a pus problema ajutorării regimului viitor?
In Sept.-Oct.1949

2.= Unde ?
In casă la Dr.MITU GEORGESCU

3.= Cu ce ocazie?
A fost pregătită, adică cu câteva zile înainte RETEGAN a luat contact telefonic cu MITU GEORGESCU şi cu parte din musafiri, hotărând ziua.

4.= Cine a mai fost prezent cu această ocazie?
MITU GEORGESCU - fost Sub-director Gl. al I.C.S.
ZOE " - soţia lui
N.H.STAHL - profesor universitar fost director I.C.S.
NEGRU ION fost director I.C.S. actualmente laborant dentar sau aşa ceva.
CONST.STEFANESCU - sub -şef de secţie I.C.S. - fost director Dţia Glă a Asistenţei Sociale.
LAURA STEFANESCU - vânzătoare Librăria Noastră
GICA DUMITRESCU - sub director I.C.S. cumnatul lui MITU GEORGESCU
RETEGAN ION - Director ağjunct - I.C.S. - fost sub inspector Gl. ICS
RETEGAN ELENA - soţia(funcţionară)
GOLOPENTIA ANTON - fost Dr.Gl. IGS
FLORIN Cromulu - şeful serviciului Studii B.N.R.
soţia lui - funcţionară

5.= Ce caracter a avut discuţiile ?
Cu caracter general şi reacţionar politic.

6.= In ce sens reacţionar?
Adică împotriva regimului.

./.

7.=Ce discuţii au avut loc în acest sens?

S'a discutat despre intervenţia Statelor Unite împotriva grupului sud-est-european, ţările de democraţie populară şi Uniunea Sovietică. Adică despre războiul care se va declanşa şi care va fi câştigat de americani căci au avioane cu bombe atomice. Fiecare contribuia la discuţie cu ştirile pe care le deţinea. Eu am spus că americanii au avioane cu o rază de acţiune de 18.000 Km pe când ruşii ţiu secret şi nu ştim până azi nimic de ceiace au în aviaţie, eu însă cred că nu au. Alţii ai spus că americanii pregătesc şi o armată terestră în Europa Germană pentrucă nu au încredere în armata franceză şi italiană.

Dna ORMOLU a început o discuţie antisemită plângându-se de faptul că pretutindeni la noi în posturi se numesc de preferinţă evrei, în posturi mari şi că la ea în serviciu are numai jidani, repetând cuvântul jidani de mai multe ori, aceasta a spus-o fiind alături nevastămea, pe care nu ştia că e evreică.

8.= Cum s'a ajuns la discuţiile ajutorării viitorului regim?

Era un grup în jurul lui ION NEGRU care a început discuţia despre Institut, prezent şi viitor. Eram strânşi la un loc NEGRU, Dr.GEORGESCU, GOLOPENTIA, RETEGAN şi eu, ceilalţi participau şi ei la discuţii circulând. S'a discutat chestiunea Institutului în viitorul regim, că este bine să avem toată grija ca Institutul şi lucrările lui să fie păstrate intacte pentru ziua când se va întoarce vechea conducere din America.
Adică noul regim să poată avea la îndemână toate documentele şi datele statistice privind starea dinainte de 23 August 1944 ca să ştie ce a fost, exact spre a putea reface pe baze capitaliste starea din România.

Implicit foştii proprietari care îşi vor lua în primire proprietăţile.

9.= Cine a spus aceasta?

Nu pot preciza cine a început discuţia. Insă sunt sigur că toţi au discutat, principalii discutatori fiind GOLOPENTIA, MITU GEORGESCU şi NEGRU, STEFANESCU, STAHL şi RETEGAN.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

160

2/3

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului No.4, declar următoarele :

Socot pe consilierul Dr.TH.DOBRESCU din Institut, reacţionar şi adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.=,Fiu de preot, chiabur, declarat adversar al exproprierii rurale. Mie mi-a spus: Pentru ce să-i ia pământul lui tata pe care l-a muncit cu braţele lui? Altădată mi-a mărturisit că va fi bucuros să fie dat afară din partid spre a nu mai fi pus să scrie articole de perete şi să ţină conferinţe cu subiecte pe care nu le crede. Comentează programele în româneşte ale posturilor de radio Londra şi America. Crede în izbânda forţelor capitaliste. Intr'o zi mi-a spus: " a venit la mine profesorul FRANCU după verificare şi mi-a zis - Dle doctor nu ştiu care e rezultatul verificărilor la Dta, dar Vreau să pot să-ţi spun "dommule". Atât de rău de poartă comuniştii noştrii că nu se poate ca regimul să mai ţină.

2.= Mi-a mărturisit că nu-l interesează deloc concepţia comunistă şi că nu e în stare să citească măcar o broşură.

3.= A vizitat singur şi cu RETEGAN pe doctorul GEORGESCU acasă şi eu l-am surprins când îi lucra tablouri şi-i da la telefon situaţii statistice din resortul lui, medical. A pus pentru aceste tablour pe funcţionarii lui să lucreze. Eu am văzut dosare cu asemenea tablouri despre care mi-a spus că sunt pentru doctorul GEORGESCU.

4.= Are în primire fosta bibliotecă a lui GEORGESCU pe care i-o păstrează cu grije.

5.= Intotdeauna se vaită că regimul acesta nu-l va ierta niciodată că e fiu de popă şi chiabur şi că ce să se aştepte dela el la ceva bun?

6.= Nu se încadrează nici măcar în lucrurile elementare, ca de pildă să nu mai zică domnule şi menţine aceiaşi atmosferă în secţiile lui.

ss.CONST. STEFANESCU

28.III.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe subdirectorul GICA DUMITRESCU din Institut adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Fiind cumnat cu Dr.D.GEORGESCU fostul Sdirector Gl.al Institutului a trăit în concepţia acestuia despre reformele sociale şi Institut.

2.= A discutat cu mine în cele 3-4 ocazii în care l-am văzut chestiuni reacţionare. Se plângea de faptul că a fost insultat de comisia de verificare şi că nu e de trăit cu comuniştii. Mi-a vorbit despre ce i-a povestit scriitorul cunoscut BIBERI ION despre atacurile cu bombele atomice de ordinul cutremurelor şi altele.

Din puţinele discuţii ce le-am avut cu el m'am lămurit complet de ce comunist este şi cât de drag îi este regimul actual dela noi.

3.= A luat parte la discuţiile care au avut loc în casă la cumnatul lui privind problemele Institutului pentru prezent şi viitor. Ce-a mai susţinut şi el nu ţin minte deoarece vedetele erau Dr.GEORGESCU şi GOLOPENTIA, mitropoliţii nenorocirilor, idolii tuturor statisticienilor români.

4.= A luat parte la masa dela RETEGAN din Ianuarie a.c. şi a discutat foarte aprig şi din belşug lucruri pe care le-au auzit cei de lângă el căci se formaseră grupuleţe şi se aprinseseră spiritele din cauza vinului. Socot că nu a vorbit despre binefacerile regimului actual.

ss.CONST.STEFANESCU

28.III.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului No.4, declar următoarele :

Socotesc ca o adversară a regimului pe şefa de secţie STEFANESCU RAISA din I.C.S. pentru următoarele motive:

1.= Divulgă toate secretele de partid şefului ei, dr.DOBRESCU TH. care este socotit ca reacţionar. Nu s'a sfiit nici măcar să nu-i spună a doua zi după încheierea lucrărilor de verificare a membrilor de partid, comisie din care făcea parte, şi unde se atrăsese atenţia că cineva spune ceva va fi aspru pedepsit, a doua zi i-a comunicat consfătuirile Comisiei la care participase. Si mie mi-a spus parte din desbaterile secrete la aprecieri.

2.= Preşdeinta sindicatului. Niciodată nu am auzit-o spunând Tovarăşe doctorului DOBRESCU, când venea la el în birou, ci domnule.

3.= In nenumărate rânduri s'a plâns doctorului DOBRESCU că nu-i place şi nu crede în ceiace face, dar are doi copii de crescut.

4.= Nu a divulgat în şedinţe niciodată din bârfelile şi calomniile la adresa regimului pe care le-a auzit cu nemiluita dela cei din jurul ei în frunte cu şeful ei, Dr. MIGDAL[illegible], MANESCU.

5.= Joacă cel mai abil joc. Ea comunistă şi soţul ei, tot în Institut - fără partid, adică pentru fiecare regim să fie unul la putere.

Aşi dori şi pot pune onorata comisie de anchetă să asculte fără să fie văzută, dece e în stare să vorbească şi să asculte o directoare din I.C.S. (gradul ei este echivalent), membră în P.M.R., Preşedinta Sindicatului din localul Cotroceni şi membră în organizaţia de bază a Partidului.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

D E C L A R A T I E

Subsemnatul CONST. STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului No.4, declar următoarele :

Socotesc ca o adversară a regimului pe şefa de secţie STEFANESCU RAISA din I.C.S. pentru următoarele motive:

1.= Divulgă toate secretele de partid şefului ei, dr.DOBRESCU TH. care este socotit ca reacţionar. Nu s'a sfiit nici măcar să nu-i spună a doua zi după încheierea lucrărilor de verificare a membrilor de partid, comisie din care făcea parte, şi unde se atrăsese atenţia că cineva spune ceva va fi aspru pedepsit, a doua zi i-a comunicat consfătuirile Comisiei la care participase. Si mie mi-a spus parte din desbaterile secrete la aprecieri.

2.= Preşdeinta sindicatului. Niciodată nu am auzit-o spunând Tovarăşe doctorului DOBRESCU, când venea la el în birou, ci domnule.

3.= In nenumărate rânduri s'a plâns doctorului DOBRESCU că nu-i place şi nu crede în ceiace face, dar are doi copii de crescut.

4.= Nu a divulgat în şedinţe niciodată din bârfelile şi calomniile la adresa regimului pe care le-a auzit cu nemiluita dela cei din jurul ei în frunte cu şeful ei, Dr. MIGDAL[illegible], MANESCU.

5.= Joacă cel mai abil joc. Ea comunistă şi soţul ei, tot în Institut - fără partid, adică pentru fiecare regim să fie unul la putere.

Aşi dori şi pot pune onorata comisie de anchetă să asculte fără să fie văzută, dece e în stare să vorbească şi să asculte o directoare din I.C.S. (gradul ei este echivalent), membră în P.M.R., Preşedinta Sindicatului din localul Cotroceni şi membră în organizaţia de bază a Partidului.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

156

2[illegible]6

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimuldomiciliu în Str.Arcului No.4, declar următoarele :

Socot adversară a regimului pe inginera LILIANA RADU-[illegible]CU din Institutul Central de Statistică pentru următoarele motive :

1.= A crescut şi lucrat sub directivele profesorului de economie politică MADGEARU. Are lucrări tipărite economice care-i mărturisesc inclinaţiile conceptuale.

2.= a Lucrat la Marele Stat Economic şi Min.Economiei sub directivele Colonelului DRAGOMIR şi a trăit atmosfera respectivă din acele timpuri, fiind bine apreciată. Este adevărat că este o bună tehniciană în materia ei, industrială economică.

3.= Soţul ei, fostul avocat DAN RADULESCU este un adver-[illegible]r declarat al regimului. Acum un an şi mai bine întâlnindu-mă cu el din întâmplare pe Str.Dorobanţi, m'a pisat un sfert de ceas făcându-mi teoria victoriei regimului capitalist. Inclin şi cred că sunt de acord, soţ şi soţie asupra acestor concepţii şi mai greu ar fi de crezut că fiecare instrueşte o concepţie diferită şi opusă, politică.

Aceasta este părerea mea intimă şi fermă. Bănuesc că camenii dela Minister, de unde a plecat şi a venit la I.C.S. au fost mai avizaţi şi mai prudenţi când au ferit Ministerul de a fi condus într'un sector oarecare de către inginera LILIANA RADULESCU - fostă GEORGESCU.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_IE_

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

RETEGAN în multe ocazii mi-a spus că NEAGOE MARIA reprezentanta partidului în colectivul Dir.Dle a Institutului îl informează dèspre ceiace discută în colectiv, aceasta înainte de a fi intrat şi el în colectiv.

Altădată mi-a spus că s'a întâlnit cu ea într'o Duminică dimineaţă pela podul Elefterie spre a nu fi vizaţi de lume şi să poată discuta în voe.

In nici-un caz nu cred şi nu socot că e vorba de o legătură sentimentală între ei.

ss.C.STEFANESCU

29.III.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe funcţionarul POPP ALEXANDRU un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Fiu de bogătaş, crescut şi studiat în Franţa şi la Londra.

2.= Cu toate că este un caracter închis ca o stâncă de piatră l-am auzit totuşi mai scăpând şi câte o nemulţumire la adresa regimului iar la ideologie s'a arătat favorabil concepţiei capitaliste, negând caracterul fatalist al mersului istoriei care implicit duce la socialismul mondial.

Aceste puţine lucruri dar de proporţii foarte serioase mă îndreptăţesc să cred că acest om care nu are comun nimic cu regimul actual, nici măcar pe o latură a adevărului ştiinţific de nezdruncinat al socialismului spre care se tinte în mod fatal în întreaga lume, care are avere expropiată sau pe punctul de a fi expropiată (o vie), poate fi socotit ca adept sau prieten măcar al regimului?

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Socot pe funcţionarul FRANCU DUMITRU (?) ca un adversar al regimului pentru următoarele motive:

1.= Si-a exprimat după verificare faţă de doctorul DOBRESCU bucuria lui de a fi scăpat de partid şi după verificarea avută, urându-i şi lui să-i poată spune într'o zi, domnule şi nu tovarăşe.

2.= A fost legionar, mason şi YMCA ist, lucruri de care a fost acuzat şi de care nu s'a putut desvinovăţi decât în parte, nu poate fi socotit un devotat peste noapte al unui regim cu doctrină opusă concepţiilor în care a trăit o viaţă întreagă.

Am auzit şi eu că a fost la Asigurările Sociale, de unde a fost adus la Institut şi că acolo ar fi fost suspendat din partid pentru legionarism.

ss.CONST.STEFANESCU

29.III.1950

752

210

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str. Arcului No.4, declar următoarele :

In legătură cu lucrările efectuate de RETEGAN privitoare la producţia şi economia ţării (S.L- uri) declar că aceste lucrări au fost pline de mister deoarece până la iniţierea lor, secţia salarii s'a ocupat exclusiv cu salarii, salariaţi, ore de lucru, absenţe etc. până a intra în caracterul economic de producţie al întreprinderilor respective. Mai mult chiar caracterul producţiei şi productivităţii făcea subiectul unei Direcţii speciale din Institutul " Industriala" şi nu am înţeles rostul defalcării acestei lucrări, parţial la secţia salarii, caracterul executării acestei lucrări era deasemenea misterios, el fiind cunoscut de persoanele cu care lucra RETEGAN, POPP şi alte persoane dela Planificare. Ei plecau mereu în afara Institutului - nu ştiu unde - pentru conceperea lor.

ss.CONST. STEFANESCU

29.III.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

După părerea mea dunctionarii mai jos notaţi nu pot fi prietenii unui regim care i-a coborât din funcţiile înalte pe care le ocupau şi i-a redus la un minim de existenţă:

1.= TRETINESCU MIRCEA, fost magistrat notoriu
2.= STEFANESCU NIC., fost comandor
3.= IOSIF SABIN " "
4.= POPESCU DTRU, fost Colonel
5.= MEITLANI COLLETE, de origină îmi pare, Cantacuzinoaică
6.= CIUNTU MARCEL din familia faimoşilor diplomaţi de carier
7.= N. fost magistrat
8.= BELIGRADEANU CTIN, trăit în huzur şi umblat în lume.
9.= DJAVURI MIRCEA, ofiţer de marină (fost)
10.= ANASTASESCU ROMULUS, fost gazetar la Liberarul
11.= COSTIN , fost avocat.
12.= RADU LUCIA soţ fost avocat, părinţi proprietari sau fo

Nu-i socotesc oameni răi şi nici nu le doresc răul. Am înşirat doar câţiva din mulţii funcţionari dela Institut mai mărunţi.

Aceste declaraţii exprimă părerile mele personale şi le dau cu convingerea sinceră că spre binele lor este ca organul Securităţii să-i cunoască aşa cum sunt. Ar crede oare vreunul dintre ei că nu le taie nimeni captul dacă vor spune adevărul?

ss.CONST.STEFANESCU

30.III.1950

150

212

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

Dr.GH.RACOVITA, sub director Gl. în I.C.St

Cât mi-a fost şef suprem, cam un an de zile a venit la mine în secţie de două ori.

[redacted]

Un subdirector Gl. al Institutului Central de Statistică, exemplu pentru 2000 funcţionari, conducător, membru în P.M.R., în ultima vreme până a nu se îmbolnăvi conductăro la şcoli!!

Il consider duşman al regimului pentrucă regimul de democraţie populară pretinde dela cei puşi de el în funcţii înalte o mie de calităţi începând cu cele morale şi Dr.RACOVITA crd că nu are măcar una.

ss.CONST. STEFANESCU

31.III.1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4 declar următoarele :

1.= Când ai aflat că se trimite material B.I.T.-ului?
In Iulie sau August 1948.

2.= Dela cine ?
Dela RETEGAN.

3.= Ce ai aflat ?
Ministerul Muncii sesizat de o adresă a B.I.T.-ului că se duce o corespondenţă cu Institutul de Statistică şi se trimit date statistice care privesc Ministerul Muncii, a făcut o anchetă cerută de Ministul LOTHAR RADACEANU.

4.= Ce material ştii că a fost trimis B.I.T.-ului?
Stiu că se trimeteau date statistice, importante care se lucrau în Institut.

5.= De unde ştii aceasta ?
Dela RETEGAN.

6.= Ce ţi-a spus în această privinţă?
Că în calitate de corespondent al B.I.T.-ului a continuat să trimită până în ultimul timp datele oficiale ale Institutului cu toate că erau interzise .

7.= De unde ştii că datele erau importante ?
Dela RETEGAN.

8.= Ce ţie spus în această privinţă?
Am trimis date importante statistice la B.I.T. şi am s'o păţesc.

8.= Când a avut loc această discuţie ?
In Septembrie 1948

96

9.= Când ştii că s'a trimis ultima dată B.I.T.-ului date?

In vara anului 1948, datele care au provocat scandalul, singurele despre care am cunoştiinţă.

214

ss.CONST.STEFANESCU

5 Martie 1950

92

215

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str.Arcului 4, declar următoarele :

1.= Când a avut loc ancheta cu trimiterea materialului la B.I.T. ?

In luna August- Septemvrie 1948.

ss.STEFANESCU CONST.

6 Aprilie 1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu domiciliu ultim în Str. Arcului 4, declar următoarele :

1.= Ti-a arătat RETEGAN vreodată un act în legătură cu B.I.T.-ul?

Nu mi-a arătat.

2.= Nici vre-o adresă a B.I.T.-ului?

Nu.

3.= Ai văzut ceva la el în legătură cu B.I.T.-ul ?

Da.

4.= Ce ?

Un plic cu antétul BITULUI şi un dosar deschis care conţinea adrese şi plicuri nu ştiu cam câte tot cu adresa BIT-ului.

5.= Ce discuţii s'au dus cu acel prilej?

Mi-a spus că a trimis BIT-ului date care interesau Ministerul Muncii şi printr'o adresă a BITULUI adresată Min.Muncii s'a descoperit această acţiune a lui. Mi-a spus cu acest prilej că el a mai trimes date BIT-ului, tot atunci m'a rugat să interviu la Minister pentru aplanarea acestui caz, ceiace am şi făcut. Ancheta nu s'a mai făcut.

6.= Cum ai intervenit ?

Am rugat-o pe Dna JENY NAUMAN, soţia unui prieten al meu care este dactilografă la Min.Muncii să se intereseze de această situaţie şi să pună o vorbă bună pe lângă Ministru ca să aplaneze cazul. După câtva timp mi-a comunicat că Ministrul nu se va mai interesa de aceasta.

./.

7.= Despre ce date care interesa Ministerul Muncii ţi-a spus RETEGAN ?

Migraţii, somaj, de altele nu-mi amintesc.

8.= Din moment ce datele acestea trebuiau trimise de Minister (dacă el considera că este cazul) acţiunea lui RETEGAN constituia un act ilegal?

Da.

9.= Din moment ce această acţiune a lui RETEGAN un act ilegal pentru ce ai intervenit la Ministerul Muncii?

Ca să nu aibe RETEGAN neplăceri.

10.= Cum se numeşte această acţiune a Dtale ?

Complicitate.

ss.CONST.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

65

218

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele :

1.= Ti-a arătat RETEGAN vreodată un act în legătură cu B.I.T.-ul?

Mi-a arătat.

2.= Ce ţi-a arătat ?

Mi-a arătat un plic al B.I.T.-ului, care era pe masa lui şi un dosar cu corespondenţa lor.

3.= Acum 30 minute ţi-am pus aceiaşi întrebare (Punctul 1) pentru ce ai minţit spunând că nu ţi-a arătat?

Recunosc că am minţit ?

4.= Dece ai minţit?

Nu-mi dau seama dece am minţit,

ss.C.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

45

219

D E C L A R A T I E

Subsemnatul C.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele :

Ce ai declarat în momentul când ţi-am pus întrebarea " Cum ai intervenit la Min.Muncii?

Am spus că nu se poate numi intervenţie pentrucă am dat un simplu telefon.

Care este realitatea. Am dat telefoane şi am obţinut să nu se mai facă anchetă la intervenţia mea pe lângă Min.Muncii.

Ai minţit deci conştient?

Am minţit conştient.

Dece ai minţit ?

Pentrucă prin aceasta am crezut că mă apăr mai bine.

ss. C.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

220

D E C L A R A T I E

Cu privire la materialul statistic trimis de RETEGAN la B.I.T. ştiu următoarele :

După venirea mea la Institutul Central de Statistică în 15 Iulie 1948 nu ştiu exact data, ori August sau Septemvrie, RETEGAN mi-a spus că are o încurcătură cu Ministerul Muncii şi că Ministrul e tare supărat pe el şi că Ministrul a cerut pe o adresă să se cerceteze cazul în speţă .

Mi-a spus că el este însărcinat oficial să trimită date statistice anume la B.I.T. şi că a trimis până acum conf.delegaţiei.

Nu mi-a spus ce date anume a trimis. Cum aceste date le-am trimis fără asentimentul Min.Muncii care era interesat în unele din ele s'a întâmplat ca Min.Muncii să fie sesizat de B.I.T. de trimiterea acestor date, Ministrul când a auzit s'a supărat şi a pus referate pe adresa de cercetare.

Stiind că eu viu dela Min.Muncii m'a rugat să mă interesez de soarta acestor cercetări.

Cu GOLOPENTIA nu am vorbit atunci în privinţa aceasta nimic pentrucă declar categoric: Dela venirea mea la Institut şi plecarea lui GOLOPENTIA şi mai târziu încă cu o lună eu nu am schimbat cu GOLOPENTIA decât de 2-3 ori câte un bună ziua pe sală când ne-am întâlnit - lucru pe care poate să-l certifice şi el.

Tot ce am văzut în legătură cu B.I.T.-ul a fost o scrisoare a B.I.T.-ului, un plic şi un dosar pe care îl avea RETEGAN cu corespondenţa lor. Tablou proprium fid cu cifre nu am văzut şi nici nu l-am mai întrebat dacă a mai trimis sau nu date B.I.T.-ului după aceia.

ss.CONST.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

In chestiunea B.I.T. - RETEGAN am intervenit la Min.Muncii prin soţia prietenului meu NAUMESCU, JENI NAUMESCU, dactilografă la Cabinetul Ministrului şi numai prin ea. Din tot Ministerul nu cunosc decât 3-4 funcţionari deoarece Dţia Asistenţei se lipise de Minister doar, lucra în alt local în Gabroveni şi nu aveam contact prea strâns cu Ministerul.

I-am spus că este vorba de un coleg al meu RETEGAN care de altfel e cunoscut şi de soţul ei cu care a lucrat în mai multe comisii.

Intre timp i-am întâlnit pe soţii NAUMESCU în casă la soacra ei i-am întrebat ce este cu B.I.T.-ul şi ia mi-a răspuns că nu s'a interesat încă. I-am telefonat peste 10-15 zile acasă şi mi-a răspuns că s'a tărăgănat atâta vreme chestiunea acea încât crede că Ministrul nici nu-l mai interesează de ea. I-am comunicat lui RETEGAN rezultatul şi nu a fost prea mulţumit de el.

Declar că nu am intervenit sub nici-o altă formă, să promit ceva sau să cer să se facă vreun act ilegal. N'am vorbit nimănui în Ministerul Muncii în afară de soţii I.NAUMESCU ştiind că ea este la cabinet. Iar oamenii aceştia nu sunt obligaţi cu nimic faţă de mine. CU NICI-O ALTA PERSOANA NU AM INTERVENIT LA MINISTER ÎN CAZUL B.I.T.

Intervenţia mea socot că a avut loc în luna Sept.1948 şi s'a redus la o simplă rugăminte de a se interesa de soarta unui referat privind chestiunea B.I.T. - Institut.

ss.CONST.STEFANESCU

7 Aprilie 1950

41

222

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul C.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în strada, Arcului, declar următoarele :

Legătura cu Oficiul de Cultură britanic o făcea Dna MYKE pentru RETEGAN, ea ducându-i şi aducându-i corespondenţă, după ce lucrările i le făcea la birou. De obiceiu pleca dimineaţa înainte de sfârşitul programului. Faptul că făcea legătura cu Oficiul mi l-a spus RETEGAN, afirmându-mi că ţine contactul cu cercurile străine duşmane regimului în scop de a trimite date statistice din ţară, americanilor şi englezilor. Pentru a întări spusele mele menţionez următoarele : Fiind într'o seară de sfârşit de Decemvrie 1949 cu RETEGAN la Restaurantul Carul cu Bere el mi-a spus vorbind despre viitorul război :

Americanii mă vor face om pentrucă eu am înţeles să-i ajut trimiţându-le date printr'o femeie pe care o cunoşti şi tu. Nu poate fi vorba decât de Dna MYKE cu care el lucra în secret şi chestiuni de traduceri în limba engleză. Datele pe care le furniza RETEGAN erau lucrările curente ale Institutului de Statistică pe care el le avea la îndemână. Socot că pe lângă aceste tabele cu date statistice el mai făcea şi rapoarte şi dări de seamă de oarce în afară de tablouri, Dna MYKE îi bătea la maşină şi text pe mai multe pagini, făcându-i şi traducerile. Tot în vara aceia la Carol cu Bere mi-a spus că legătura o face prin Oficiul de presă britanic şi mai puţin prin legaţie, deoarece legaţia este foarte supravegheată. Lucările pe care le-a trimis au fost luate din datele recensământului ultim din 1948, recensământul întreprinderilor şi recensământul mânei de lucru şi alte lucrări mai mărunte, acestea toate prin MYKE, aceasta pentrucă ştiu că MYKE i le-a tradus :

ss.CONST.STEFANESCU

8 Aprilie 1950

223

D E C L A R A T I E

Subsemnatul GEORGE RETEGAN, domiciliat în București str. Părintele Vasile Lucaciu nr. 2o, declar următoarele asupra legăturilor pe care le-am avut cu STEFANESCU CONSTANTIN:

Pe STEFANESCU CONSTANTIN l-am cunoscut personal în vara anului 1948, când a fost transferat dela Ministerul Muncii unde avea o poziție critică după cum mi-a spus mai târziu, la Institutul Central de Statistică. A fost repartizat la Direcțiunea Invățământului Statistic de sub conducerea d-rului RACOVITA. După comprimarea conducerii Institutului și după demisia d-lui GOLOPENTIA, STEFANESCU a venit la mine și m'a rugat să-l primesc în secțiunea pe care o conduceam (secțiunea de statistică a muncii), fiindcă, spunea el, la d-rul RACOVITA nu are o întrebuințare și fiindcă se pricepe la problemele în legătură cu statistica muncii. Cum secțiunea de statistică a muncii era tot sub conducerea d-rului RACOVITA, am rugat pe dr. RACOVITA să-l mute pe STEFANESCU CONSTANTIN la secțiunea de statistică a muncii, care avea, atunci probleme numeroase și variate și lipsă de personal de specialitate. D-rul RACOVITA mi-a ascultat rugămintea și așa STEFANESCU a a ajuns la secțiunea de statistică a muncii, unde i-am dat în supraveghere și conducere secțiunea care se ocupa cu statistica salariilor. La conducerea acestei secțiuni, STEFANESCU a rămas până în toamna anului 1949, când, printr'o decizie a directorului Institutului, STEFANESCU a fost delegat cu conducerea secțiunii de statistică a muncii.

Din toamna anului 1948 și până la arestarea mea, în Martie 195o, legăturile dintre mine și STEFANESCU, pot fi sintetizate în următoarele:

1.- In domeniul muncii profesionale, STEFANESCU a făcut numai lucrările indicate de mine și numai potrivit lămuririlor date de mine. Aceasta este valabilă și pentru perioada când el a fost șeful secțiunii întregi.

./.

2

De 2-3 ori am avut conflicte pentru încetineala cu care se executau lucrările, dar aceasta din cauza mea, fiindcă eu eram prea grăbit.-

224

2.- In domeniul politic, STEFANESCU îmi aducea ştiri auzite la radio sau în cercurile pe care le frecventa el, ori citite în ziarele franceze. Stirile aduse erau din acelea auzite la posturile străine de radio şi duşmănoase regimului din R.P.R., iar cele auzite în cercuri pe care le frecventa, se refereau la glume sau păţanii ale cunoştinţelor lui în viaţa de toate zilele sau cu prilejul verificărilor membrilor de partid. In ceeace priveşte ştirile citite în ziarele franceze de stânga, a arătat că este vorba de o hartă din l'Humanite şi de o fotografie dintr'o revistă indicând depozite de benzină pe coasta Atlanticului.-

3.- In domeniul relaţiilor de familie; am fost invitat împreună cu soţia la STEFANESCU acasă în vre'o 3 sau 4 rânduri şi au fost invitaţi la noi în 2 rânduri. Intr'o declaraţie anterioară am arătat amănunţit aceste relaţii.-

4.- Pe STEFANESCU CONSTANTIN l-am rugat să găsească pe cineva care să intervină pe lângă dl. Ministru RADACEANU pentru ca d-sa să nu dea curs adresei venită din partea Biroului Internaţional al Muncii şi nici să răspundă Biroului, pentrucă la acea dată eu nu mai răspundeam de adresele primite dela Biroul Internaţional al Muncii.-

Prin cunoştinţele pe care le avea la Ministerul Muncii, STEFANESCU a rezolvat favorabil rugămintea mea. Dealtfel, dl. Ministru RADACEANU s'a adresat şi conducerii Institutului cerând relaţii asupra mea.-

Drept care dau şi semnez prezenta declaraţie.-

ss. George Retegan

24.XII.1951.-

Declarație.

Subsemnatul, George Retegan, domiciliat în București, str. Părintele Vasile Lucaciu Nr. 20, declar următoarele asupra legăturilor ce care le-am avut cu Ștefănescu Constantin:

Pe Ștefănescu Constantin l-am cunoscut pentru prima dată în vara anului 1948, când a fost transferat dela Ministerul Muncii, unde avea o poziție critică după cum mi-a spus mai târziu, la Institutul Central de Statistică. A fost repartizat la Direcțiunea Învățământului Statistic de sub conducerea Dlui Racoviță. După confirmarea conducerii Institutului și după demisia Dlui Golopenția, Ștefănescu a venit la mine și mi-a rugat să-l primesc în secțiunea pe care o conduceam / secțiunea de Statistică a Muncii /, fiindcă, spunea el, la Dnul Racoviță nu are o întrebuințare fiindcă se ocupă de problemele în legătură cu Statistica Muncii. Cum secțiunea de Statistică a Muncii era tot sub conducerea Dlui Racoviță, am rugat pe Dnul Racoviță să-l trimită pe Ștefănescu Constantin la secțiunea de Statistică a Muncii, care avea, atunci, probleme numeroase și variate și lipsă de personal de specialitate. Dnul Racoviță mi-a așteptat rugămintea și așa Ștefănescu a ajuns la secțiunea de Statistică a Muncii, unde i-am dat în supraveghere și conducere subsecțiunea care se ocupa cu statistica salariilor. La conducerea acestei subsecțiuni, Ștefănescu a rămas până în toamna anului 1949, când, printr-o decizie a Directorului Institutului, Ștefănescu a fost

delegat al conducerii Secției de Statistică a Muncii. Din toamna anului 1948 și până la arestarea mea, în martie 1950, legăturile dintre mine și Ștefănescu, prin fișele întocmite în acest fel:

1. În domeniul muncii profesionale, Ștefănescu afișat numai lucrările indicate de mine și numai folosit cifrele date de mine. Aceasta este valabil și pentru perioada când el a fost șeful Secției întregi. De 2-3 ori am avut discuții pentru încetinirea cu care se executau lucrările, dar aceste din cauza mea, fiindcă mereu am pus grăbit.

2. În domeniul politic, Ștefănescu îmi aducea știri auzite la Radio sau în cercurile pe care le frecventa el, știri din ziarele franceze. Știrile aduse erau din acelea auzite la posturile străine de radio și dușmănoase regimului din RPR, iar cele auzite în cercurile pe care le frecventa, se referau la glume sau păreri ale cunoștințelor lui în viața de toate zilele până la pregătirea unor manifestări de partid. În cursul perioadei știrile citite în ziarele franceze de stânga, au arătat câteva versuri de Aragon din "Humanité" și de o fotografie din "Victoria" indicând depozite de benzină de pe coasta atlantică.

3. În domeniul relațiilor de familie; am fost invitat în prima cu soția la Ștefănescu acasă în vreo 3 sau 4 rânduri și am fost invitați la noi în 2 rânduri. Într-o declarație anterioară am arătat amănunțit aceste relații.

4. Pe Ștefănescu Constantin l-am rugat să găsească pe cineva care să intervină pe lângă Ministerul Radiocomunicațiilor pentru a mi se da cursa adresei venită din partea Biroului Internațional al Muncii și nici să răspundă Biroului, pentru că la acea dată eu nu mai răspundeam de adresele primite de la Biroul Internațional al Muncii. ~~Într-o declarație anterioară,~~

226

Prin cuvintele pe care le-am la Ministerul Afacerilor Străine a exprimat faptul regimului meu. De altfel, Dl. Ministru Rădescu a adresat și cuvintele potrivite când ne-am despărțit amândoi.

Deșt care dau și semnez pentru declarație.

227

G. Tătărescu
24.XII.951.

6

228

Declarație

Subsemnatul George Retegan, domiciliat în str. Părintele Vasile Lucaciu 20, București, declar următoarele:

Întrebare: Cum organizați întâlnirile care au avut loc într-una din zile, Colopentia, Georgescu și Ștefănescu?

Răspuns: - Acele întâlniri aveau loc la mine, la Dr. Georgescu sau la Ștefănescu. În cele mai dese cazuri, ele au avut loc la Dr. Georgescu. Dacă îi vizitam la mine acasă, eu îi anunțam la telefon sau printr-un bilet, ziua și ora întâlnirii. Dacă aveau loc la Dr. Georgescu, anunța Dr. Georgescu iar eu vizitam pe Dr. Colopentia. Iar dacă ne invita Ștefănescu, el ne anunța pe toți.

Întrebare 2. De câte ori v-ați întâlnit la fiecare dintre Dv.?

Răspuns: - la mine: 2 ori, la începutul anului 1949 și la începutul anului 1950.

- la Ștefănescu: 4 ori, în primăvara anului 1949, în toamna anului 1949 și de 2 ori în iarna anului 1950.

- la Dr. Georgescu: 5 ori, în toamna anului 1948 de 2 ori, în iarna anului 1949 odată, odată în vara anului 1949 și odată în toamna anului 1949.

Întrebare: Cine a participat la întâlnirile de mai sus?

Răspuns: 1) la mine: la începutul anului 1949 au participat următoarele persoane: Dna și Dl Dr. Georgescu, Colopentia, Ștefănescu cu soția, Mihai Pop, Oromolu, Dna și Dl Dinescu (nașii mei), Dl Vasilescu Ion (ginerele meu), soția și eu.

- la începutul anului 1950: Georgescu cu soția, Ștefănescu cu soția, Colopentia, Stahl, Gh. Dumitrescu, cu Negru, soția și eu.

2). La Ștefănescu: în primăvara anului 1949 și în toamna anului 1949: Georgescu cu soția, eu cu soția, Colopentia și Ștefănescu cu soția.

- în ianuarie 1950: eu cu soția, Golopenția, Ștefănescu cu soția și socrul lui Ștefănescu.
- la sfârșitul lui februarie 1950: Georgescu cu soția, eu cu soția și Ștefănescu cu soția.

229

3) La dr. Georgescu. În toamna anului 1948 la ambele întâlniri: Georgescu cu soția, Golopenția, Ștefănescu, Stahl, Neamțu și eu. La una, dacă nu mă înșel, a fost invitat și Gh. Dumitrescu, cumnatul lui Georgescu. Aceleași persoane au fost invitate și la celelalte ocazii, dar la întâlnirea din vara anului 1949 a lipsit dna Georgescu, iar în toamna anului 1949 eu am fost cu soția la Georgescu.

Întrebare: Ce s'a discutat la aceste întâlniri și care a fost scopul discuțiilor?

Răspuns: Întâlnirile noastre aveau un program de discuții în general unul, se discutau evenimentele politice internaționale, discuțiile erau de ramură politică și evenimente politice și economice interne. Unii invitați spuneau ce au auzit la posturile străine sau de la alte persoane. Era liber și discuția în cadrul personal a fiecăruia. Scopul discuțiilor era recreativ.

Întrebare: Scopul acestor întâlniri.

Răspuns: Ne întâlneam pentru a ține legătura unul cu altul și de a auzi părerile care le are unul sau altul despre evenimentele politice și despre alte amănunte ale vieții.

Această mea este declarație pe care o dau, susțin și semnez propriu.

G. Retegan

10.V.951.

./.

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU cu ultimul domiciliu în strada Arcului 4, declar următoarele :

Spre sfârşitul lunei Decemvrie 1949, într'una din seri plecând dela birou împreună cu GH.RETEGAN acesta mi-a propus să ne abatem pela Carul cu Bere înainte de a merge acasă. Ajunşi la Carul cu Bere aproape de orele 9, am luat loc la o masă în faţă aproape de eşire şi am comandat câte p friptură şi bere. După ce am băut câte 3 halbe de bere discutând fel de fel de lucrări RETEGAN îmi spune: Oricare ar fi situaţia internaţională eu am să ajung domn mare. Cei de azi mă fac profesor universitar şi mâine director Gl.al Institutului. Am să intru în partid şi atunci am să tai şi să spânzur. Sunt priceput să fac treabă bună pentru toţi şi ţiu şi contactul cu ceilalţi. La treaba aceasta mă ajută şi o femeie pe care o cunoşti şi tu şi care ţine legătura cu oficiile de cultură şi legaţiile străine, mai ales cu cele engleze, mai puţin cu legaţiile deoarece acestea sunt foarte supravegheate de securitate.

Femeia despre care îmi vorbea o cunoşteam într'adevăr Era funcţionară la noi în serviciu şi se chema MIKE PARASCHIVA. Cu câteva luni mai înainte în lipsa lui luând condicele de prezenţă am constatat că MYKE venea foarte neregulat la birou şi pleca deasemeni foarte neregulat. Am chemat-o la mine spre ai face observaţie şi ea a început să plângă şi să-mi spună : Vă urăsc pe toţi şi acum faceţi-mi ce veţi vrea. Raportându-i lui RETEGAN cele petrecute acesta mi-a spus s'o las în pace deoarece MYKE este este foarte protejatăde persoane sus puse.

MYKE este o femeie în vârstă care ştie mai multe limbi străine şi îţi special limba engleză în urma faptului că a fost căsătorită cu un englez căruia îi poartă şi numele. Ca funcţionară lucrează la maşina de scris şi este cea mai slabă dactilografă din secţie.

./.

Tot în seara aceia RETEGAN mi-a spus că legăturile cu cei din afară se ţin cu multă socoteală şi că sunt mulţi care se sprijină unul pe altul şi să-l ferească Dumnezeu pe acela care ar îndrăzni să lovească în vreunul din ei. Nu vezi în jurul nostru în Institut câţi sunt de partea americanilor, cum ascultă ştirile şi cum se interesează zi de zi de ce se vorbeşte la radio. Ce te mai miri atunci.

In chestia asta sunt băgaţi oameni ca MIHOC şi alţii de care n'ai habar.

In tot Institutul el are numai prieteni vechi, nu greşesc când spun că aproape pe toţi conducătorii. RETEGAN a fost omul cel mai bine informat şi sprijinit din întreg Institutul. Cu directorul general al Institutului întârzia seara la un pahar de vin, la Ambasador. El mi-a spus - lucru de care i-a părut rău mai târziu - că directorul general cum rămâne cu el singur îl întreabă ce se mai aude dincolo şi discută cu el altfel. [redacted]

Cu MYKE PARASCHIVA el a lucrat întotdeauna. In repetate rânduri am întâlnit-o la el. De regulă îi dădea să traducă şi să bată la maşină lucrări în limba engleză. Lucrările le primea cu fereală şi multe le lucra şi în orele de după amiază când vin la ore suplimentare mai puţini funcţionari. Textul pe care-l traducea în limba engleză era scris mai înainte pe de blok-notes. Printre lucrări au fost lucrări cu privire la recensământul ultim, tabelele de morti-natalitate şi alte lucrări curente ale Institutului pe care nu am avut prilejul să le văd. Toate lucrările aveau dimensiunile obişnuite ale foilor de hârtie de maşină de scris cu caru mic.

Cu privire la plecările şi venirile lui MYKE la birou, pot fi cercetate condicele de prezenţă. Intr.una din zile am văzut pe MYKE venind la birou pela orele 9,30 ducând în mână un sul de hârtie cu o lucrare iar cu alt prilej am văzut-o plecând dela birou cu o asemenea lucrare, după cât se părea să fie.

Am înţeles că trimiterea acestor lucrări s'a făcut foarte simplu. Prin legăturile ei, MYKE după ce traducea şi bătea la maşină ce i se dase, ducea textul la un oficiu de cultură anglo-american.

./.

Acesta era ajutorul pe care RETEGAN a înţeles să-l dea anglo-americanilor, mai bine zis clicii MANUILA-ROEGEN care fugiţi din ţară trebuesc să-şi justifice într'un fel existenţa şi întreţinerea pe care o au în solda americanilor.

Inainte de a pleca în ţară în inspecţie dimpreună cu directorul general, cu vre-o 3-4 zile chiar, RETEGAN a venit la mine şi din senin mi-a spus: să ştii că m'am ars, s'a terminat cu mine" fără să-mi dea alte explicaţii. După câteva zile dela acestă scenă RETEGAN a fost arestat.

MYKE era cunoscută şi de GOLOPENTIA care a întrebat odată de ea şi cred că şi de MITU GEORGESCU care trebue s'o fi avut funcţionară în secţie. De nenumărate ori s'au epurat cadrele Institutului şi ea a rămas spre surprinderea tuturor deoarece toţi funcţionarii şi colegii o cunoşteau ca pe o reacţionară şi chiar faptul că lucra cu RETEGAN anumite lucrări o făcuseră suspectă. Eu m'am ferit de ea şi nu am lucrat cu ea şi nici nu am vorbit cu ea din ziua când i-am făcut observaţiile meritate cu întârzierile. Problema funcţionarilor angajaţi de Institut cu sutele, fără alegere, din oamenii proveniţi din toate instituţiile, foşti militari grade superioare, secretari generali, foşti consuli şi din serviciile diplomatice etc. Majoritatea lor au fost angajaţi de RETEGAN în anul 1947-48. Este de văzut cine a adus-o pe MYKE în Institut şi cu ce prilej.

In ultimul timp MYKE a trecut în camera dactilografelor iar RETEGAN din cauza ocupaţiilor lui noui şi a sarcinilor din ce în ce mai mari nu a mai avut prilejul să stea cu noi de vorbă prea mult.

Despre prieteniile lui cu oameni mari şi legăturile pe care le avea ştiam şi-l vedeam vorbind cu ei foarte intim fie la telefon fie verbal. Am făcut totdeauna şi mi-a fost teamă de el.

Nu l-am crezut niciodată ce spune şi vorbea mai ales când era ameţit câte în lună şi stele. Era prieten cu Ministrul BUCUR SCHIOPU cu care îmi pare că a fost în Transnistria şi dincolo de Bug. Eu nu aveam nici-o legătură cu nici-un om mare, nici măcar în conducerea Institutului. Singura mea grijă a fost să mă amestec cât mai puţin în treburile lui şi să am cât mai puţin şi chiar deloc amestec la cifre care ştiam cât sunt de periculoase. Azi mă văd ajuns complicele lui şi la ce a făcut şi la lucrările pe care le-a făcut singur sau cu alţi oameni.

./.

Am credinţa fermă că ancheta şi justiţia va scoate la lumină tot adevărul şi pentru aceasta îmi revine sarcina să le dau tot concursul spunând tot ce am făcut, tot ce am auzi şi tot ce-am gândit, tot ce ştiu şi nu-mi va fi teamă să spun tot ce cred şi ştiu despre oameni oricât de mare ar fi poziţia lor socială.

ss.CONST.STEFANESCU

10 Aprilie 1950

C.N.S.A.S.

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONSTANTIN GH.PAVEL declar următoarele :

Materialul care a fost strâns pentru Conferinţa Păcei a fost împachetat sub îngrijirea lui RETEGAN GHEORGHE şi LAZAROIU THEODOR. Acest material odată împachetat ştiu că a fost trimis cu camionul la Preşedenţia Consiliului de Miniştri pentru a fi trimis la Paris. Personal n'am luat parte nici la strângerea acestui material, nici la împachetarea lui şi nici la expedierea lui. Nu am nici-o cunoştinţă că acest material a fost trimis la ambasada americană din str.Batiştei şi personal n'am fost niciodată acolo nici cu material şi nici cu vre-o altă însărcinare.

Dată astăzi 11 Aprilie 1950

ss.C.G.PAVEL

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_U_N_E_

Subsemnatul CONST.STAFENSCU, cu ultimul domiciliu în Strada Arcului 4, declar următoarele :

1.= Când ai dedus că RETEGAN are o activitate informativă?
Inceputul iernii 1949

2.= Din ce ai tras aceste concluzii?
Din fragmente de discuţie din care el afirma avantajul de a păstra legătura şi cu unii şi cu alţii adică dinlăuntrul şi afara ţării.

3.= Când ai fost convins că RETEGAN are o activitate informativă?
La sfârşitul lui Decemvrie 1949.

4.= Ce ţi-a vorbit cu această ocazie ?
Că el ţine relaţii cu anglo-a,ericanii prin Oficii şi Legaţii şi aceste legături le face printr'o femeie.

5.= Unde a avut loc aceste discuţii?
La Carul cu Bere.

6.= Ce discuţii ai avut cu el după reuniunea dela Carul cu Bere în această chestiune ?
L-am mai întrebat odată pe ce se bizue el că lucrează pe două tablouri şi el mi-a răspuns că se bizue pe oameni mari şi că nu-i este teamă.

ss.CONST.STEFANESCU

11 Aprilie 1950

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul CONST.STEFANESCU, cu ultimul domiciliu în Str. Arcului 4, declar următoarele :

Ce discuţii ai avut cu RETEGAN cu privire la trimiterea de material informativ peste graniţă? Unde, când şi cu ce ocazie ?

1.= In August-Septemvrie 1948 când mi-a expus chestiunea trimiterii de material informativ B.I.T.-ului, cu toată că nu era în drept s'o facă. Atunci mi-a făcut teoria cifrelor statistice arătându-mi că la Institut nu vin date care privesc armata, securitatea, producţia de armament şi altele şi că noi ne speriem de orice cifră. In alte ţări cifrele circulă liber. El nu a ţinut seama de restricţiunile impuse, dar păcatul în sine nu e atât de mare.

2.= In cursul lunei Ianuarie 1950, într'o zi la birou venind vorba despre MITU GEORGESCU şi lucrările Institutului el îmi spune că materialul informativ care a plecat peste graniţă a fost văzut fie de MITU GEORGESCU fie de GOLOPENTIA şi că el pentru birou şi pentru ce s'a trimis afară a lucrat numai cu cunoştiinţa şi aprobarea lor.

3.= Am discutat cu el la Carul cu Bere, într'o seară pela sfârşitul lunei Decemvrie despre legăturile cu anglo-americanii şi el mi-a spus atunci că menţine legătura cu cei de dincolo printr'o femeie pe care o cunosc şi eu şi care are acces la legaţiile şi oficiile Anglo-americane.

4.= In cursul iernii trecute, la birou mi-a mărturisit că el este convins că MITU GEORGESCU, corespondează informativ cu MANUILA şi cu ROEGEN din America, cu toate că MITU nu i-a spus niciodată lucrul acesta, din cauză că nu are încredere în el. Prezumţia şi-o întemeia pe faptul că MITU a lucra acasă situaţii statistice deosebite şi pe care el le văzuse acolo în timpul unei vizite.

./.

pe care le făcea şi aşa auzise şi DARIE.

5.= O prezumţie de a mea că la 13 sau 14 Martie la birou, când RETEGAN mi-a spus că s'a dus cu el, că s'a ars, se referea la activitatea lui de agent informativ se sprijină pe faptul că nimic altceva nu-l putea ameninţa libertatea atunci:

6.= In toamna anului 1948, pe stradă sau la birou mu-mi aduc aminte bine unde, mi-a spus că în Institut ca şi dealtfel în mai toate instituţiile sunt nucleu de funcţionari cari strâng date informative cu privire la Instituţia lor şi le păstrează pentru momentul oportun spre a le trimite peste graniţă. Nu l-am întrebat cine sunt acest funcţionari din Institut. Dar problema văd că se pune din nou şi astăzi.

7.= Tot în acel timp am discutat cu el dacă GOLOPENTIA a dus la Paris mai mult material informativ decât cel oficial şi dacă mai ţine legăturile cu Parisul şi nu am ajuns la nici-o concluzie.

8.= Prin Noemvrie anul trecut l-am întrebat de ce-i trebue lui MITU GEORGESCU atâtea date care i se dau de el şi de Dl. DOBRESCU, în plic, sau i se comunică telefonic. Nu ştia nici el dacă MITU GEORGESCU le foloseşte pentru uzul intern sau le trimite peste graniţă nici el nu a ştiu ce să-mi răspundă.

9.= In primăvara anului 1949 mi-a atras atenţia la Cotroceni asupra faptului că avem o mulţime de funcţionari foşti mari demnitari care au fel şi fel de legături şi că nu ar fi rău dacă eu aş încerca să mi-i apropii. Tot să ne servească vreodată la ceva.

10.= I-am spus într'o zi, toamna trecută despre doctorul VLAD şi CAMIL MANUILA pe care-l întâlnisem că am convingerea netă că oamenii aceştia comunica şi informează America.

11.= Acum un an poate şi mai mult mi-a spus că dacă ar putea trece graniţa numai cu datele care le are în cap, ar fi un om

12.= Prin luna Ianuarie a.c., ne-a vorbit nouă la birou, directorului DOBRESCU şi mie despre diferitele organizaţii româneşti din străinătate, organizaţii care duc o luptă activă de propagandă şi informaţie în toate chipurile. Nu ne-a făcut nici-o propunere.

13.= Eu i-am povestit astă iară pe drum că într'o Duminică dimineaţa l-am întâlnit pe un prieten comun GOGU DARIE care mi-a spus de un fost coleg al nostru de Minister SILVIAN POPA că a fost prins ca agent al Parisului dintre cei ce-şi făceau semnale caraghioase la Radio Paris. Acest POPA avea o funcţie şi povestea la fel şi fel de oameni drăciile pe care le făcea şi aşa auzise şi DARIE.

238

14.= In Martie 1950 mi-a arătat un anume american sosit de curând şi mi-a repetat teoria lui că datele statistice trebuesc difuzate şi că numai noi facem pe nebunii şi le socotim ca cine ştie ce secrete toate felacurile din Institut.

15.= Tot în legătură cu transmiterea datelor informative mi-a spus el în Ianuarie, nu ştiu cu ce prilej, că în chestia aceasta sunt vârâţi oameni mari şi cu putere. Eu nu am avut ocazia să stau alături de oamenii mari pe la care mergea el toată ziua şi la alţii pe care nu-i ştiu decât din auzite. Eu şi cu Dr.DOBRESCU eram prietenii cu el de mâna 2-a, dacă nu putea merge cu aceia dela Lido sau Planificare, ne poftise pe noi la un pahar de bere.

ss.COST.STEFANESCU

12 Aprilie 1950

C.N.S.A.S.

Nister I. Alexandru
funcționar la I.C.S.
Domiciliul: București
Str. Patriarhiei 9 Et. I.

~~DOSTIERE~~

1.139

Autobiografie

Sunt născut la data de 21 Decembrie 1911 în Satul Dumbrăvița (Sibiu) - com. Căianul-Mic jud. Someș, din părinții: Nistor Ion a lui Ștefan (deced. la 23 Martie 1949) și Nistor Măstașă născută Giurgiuca - frați mai am două surori căsătorite în sat: Ana - 2 copii Maria căsătorită cu Maximinian Vasile are 2 copii, Zam 2 ani căsătorită cu Țolcz Alexandru are 2 copii, am mai avut 2 surori cari au murit.—

- Părinții mei început au avut o stare materială slabă, nu am avut mici casă de locuit proprie, pământ foarte puțin, numai acela care-l are mama de zestre.-

- În anul 1912 tatăl meu a plecat în America de Sud unde a stat 3 ani iar de acolo a plecat în America de Nord unde a stat 4 ani, fiu unde a fost a lucrat ca lucrător necalificat între timp ce am rămas numai cu mama, de cu bunicii ambilor părinți.-

- În anul 1919 toamna se întoarce tatăl meu, din America, cu vreo 30 de mii, cuce trumă de bani a agonisit în cei șapte ani de lucrat prin lume, a putut cumpăra casa și grădina casei unde stă și azi mama și o curte de mică și încă ceva pământ la câmp ca să trăiască.—

- Intre 1919-1924 cât a trăit tatăl meu cu mama și lucrările mele au ocupat numai de agricultură prin moștenirile de la părinții lor și alte cumpărături eu întrunit cam cu jugăre de pământ de toate calitățile și rău și bun.—

- Eu abia începusem școala primară în satul natal, aveam vreo 8 ch. când am fost dus la liceu la Bistrița și înscris în cl. I. la lic. Gh. Coșbuc, neavând o pregătire temeinică de bază, am terminat cele 8 ch. de liceu într-o 4-5 ani, cl. VIII. de liceu am făcut-o la Dej, după care din anul 1932 am stat aceste la părinți până în toamna anului 1934.—

- Pe acestea mă numesc până la 1 ianuarie 1935 fiind Ciurus Ion funcționar la Comitetul Prov. al Plășii Beclean - Someș, Muresan Ion profesor secundar liceul teoretic Abrud.—

În perioada 1926 – 1930 am continuat să lucrez pământul cu tatăl meu și cu mama mea ceilalți frați fiind mici de la școală toți ceilalți munceau în sfera de lucru nici unul, eu mă străduiam din puterile mele, mânat și adunat unde cereau trebuințele casei și mereu în aceeași ceartă cu părinții mei că de ce nu trebuie să merg la școală ei motivau aceasta că ceilalți aveau în gospodărie, abia le ajungea la cei douăzeci iar mie să-mi găsească de existență prin alte căi adică a școalei, eu continuam să lucrez la câmp Bacoțenu, fați aceștia trăiesc și au domiciliul în satul unde trebuie. –

– Meșteri cei trăiesc și mă cunosc din aceasta dată: Nistor Tador a lui Ștefan, Nistor Tador a Butului, Pop Vasile a Moșuculuș, Cotuț Ion înv. pens, Mintiuan George a lui Hugur și Mintiuan Petre, Giurgiucz Ionilup și Giurgiucz Dumitru Bacoțenu, fați aceștia trăiesc și au domiciliul în satul Dumbrăvița – Someș. –

– Rămâne că în toamna anului 1929 am plecat la Cluj 3 luni (Sept. Nov.) în căutarea unei meserii, nu m'am putut adapta mici unuia din cele găsite aici că m'am întors din nou acasă, meșter Ciurus Jacob funcționar la Asigurările Sociale Cluj. –

– Perioada 1930-1934 consumă de niște pricini am rămas fără școala dezirată școala normală de învățători din Gherla – Someș – școală confesională de stat, sub ascultarea și supravegherea Episcopiei Greco-Catolice Cluj-Gherla ce era pe atunci. –

– Aici în razele școlii am urmat cursurile ani regulat ca elev intern în internatul școlii cu care și mâncă unde ani, mereu sub supravegherea profesorilor și pedagogilor la pregătirea cursurilor cât și restul timpului, cu excepția vacanțelor de crăciun, Paști și vacanța de vară când mergeam fiecare pela părinții noștrii la împoporare trebuie prezentat certificatul de bună purtare de la preotul din sat. –

– În 1934 Sesiunea de Iunie m'am supus la examenul de capacitate, unde am luat diploma de învățător cu media 8,50 al 4-lea din cei 40 de candidați. –

– Meșteri din această perioadă: Teloș Augustin prof. fost director al clasei 4 emi, actualmente directorul școlii cu domiciliul în Gherla, Ghețiu Vasile prof la aceiași școală, Hațieganș Julian coleg de clasă și școală, actualmente funcționar la Ministerul Culturii Națiunile București, Vlădicean Alexandru inspector general statistic Cluj – Tărmure Vasile controlor statistic Alba – Iulia. –

– În 1934-1935 făcut stagiul militar încorporat la R. Bîrlad de unde trimis la școala de Ofițeri Rez. Nr 1 din Ploiești, unde după un an trimis la regimentul de unde am plecat cu gradul de sergent și liberat și lăsat la vatră. –

B41

- Martori - Mălinaș Iulia absolvit de mai mult învățăcel Alexe dir. înv. com. Mocod jud. Mureș. colegi de promoție -
- În 1935 luna Octomvrie am plecat din nou acasă la părinți cu gîndul să fac ceva mai bun, dar nu aveam nici un post „mai așteaptă" era răspunsul Inspectoratului școlar cu numele ciupe din acele vremuri. -
- În 1936 luna Martie am plecat deodată la București în căutare de o slujbă, fără bani fără îmbrăcăminte mamei ce mă pus mama în tristă de ale mănăstiri pentru 3-4 zile. -

În această zi am găsit angajat lucrător necalificat pe șanticul Primăriei (Uzinele) municip. București de la șoseaua Kiseleff. - aici am continuat să lucrez până la 15 sept. 1937 cu un salariu de vreo zilnic. -

Din acest salariu am trăit, mi am îmbrăcat locuință ne plătea, căci stăteam într o barăcă a șantierului, și din micile economii ce puteam realiza trimeteam tatălui meu pentru acoperirea unor datorii ale gospodăriei. -

Martori al acestui timp: Cîmpuș Tom funcționar comitetul Prov. al Pl. Bocleza - Someș, Giurgiuca Tom lucrător agricultor - Dumbrăvița - Someș, Ciurus Petru brigadier silvic, Dumbrăvița - Someș - oameni cu care am lucrat pe șantier, și Purje Todor, actualmente negustor la Cluj C.A.S. - Sectia Întreținerea Drumului Surgr. Artut. Ciofliceni comuna Jucu de Sus. -

În 1937 am fost numit de Inspectoratul școlar, învățător suplinitor pe timp de 1 an la Sc. primară din com. Cicău-Giurgești era postul titularului Bărbat fiind concentrat la Cluj aici am depus toate actele necesare numirei mele ca funcționare. -

Martori ai acestui an de învățământ, Roșu Vasile Secretar al Comit. Prov. al Pl. Tlemade - Someș, Bud. Dumitru înv. în com. Groși Jud. Someș și Petrina Vasilică, țăran agricultor, din com. Cicău - Giurgești la care am stat la locuință, și Petrina Victor pe care l am mai întîlnit actualmente își face stagiul militar la Zimnicea, Institutul Geografic militar. -

Tot în anul 1938 luna Iunie - iar după am activat în echipe studențești plecate din com. Cătunul-Nou Jud. Someș recomandat fiind de către Nicolae Alexandru actualmente Inspector General Statistic - Cluj. în calitate de echipier voluntar. -

Echipa, precum și toate celelalte echipe în număr de 80, lucrau sub directivele Fundației Culturale Regele Carol din București Str. Latină 8 conduse atunci de Prof. Dimitrie Gusti. -

Aici în cadrul acestei echipe studențești am văzut și cunoscut pe Dl Anton Golopentia dîndu-le Inspectorul general al echipei, actual colonel. Bucuresci George șef de echipă, Ucu DEAC medic umanu BARBAT Iulian medic umanu Someș Dumitru medic veterinar, MĂRCUȘ ALEXANDRU ing. topo. -

Pere preoma Alexandru lng. rgr. Vidican Alexandru [illegible]
Grigore și Vasile Alexandru, azi se prezente fermație
echipei cînd am lucrat eu în cadrul acestuia, naturat cu
am lucrat în echipă în ultimul an de activitate în anul școlar
rii lucrărilor, recunosc că nemulțumit pînă la primii doi ani
Azi Eisti- anul cunoașterii și anul muncii - totuși eu nu știu
Lucrările teoretice finale și lucrat partea lucrativă în practica
dimică.- Ce lucrări s-au executat de către echipă rezultă
Aceste nu fost publicate în „Gospodărie romînească" care cuprind
rezultatele acestor cercetări.-

În cadrul echipei se duceau munca în mod liber după plan
în mod liber după un plan stabilit, întîlnirea - muncă și voie bună
toți echipieri - munceau cu o rîvnă și un interes deosebit, aveau
o dragoste nețărmurită față de Dl Antan Gologanțiu fruntașul
tarul echipei - prin felul lui de comportare numai în cadrul echi
pei - dar și în rîsetele cu glume, cînd ne cunoscut așa am glume cam
măgărești, cam mînzești, deștepți, nimbați în lume, cam știu multe,
cu administrația și cu jandarmul la spate nu face nimic cu ei,
așa se prezente acești glume lucrînd în jurul Dlui Gologanțiu
cu echipa studențească.-

Cînd am ajuns în satul în care a activat echipa cu il cunoaște
căci este de satul meu două brazde în linie dreaptă numai la
1½ km. depărtare, - cînd a reușit Dl Gologanțiu să facă
din acest sat și din acești glume numai în cîteva luni am
rămas și ei dar și noi nimiți, fără ordine severe, fără
amenințări, cu jandarmul la spate și fără cearta cu numai
cu vorbe frumoase și grăul său dulce evanghelic a reușit
să antreneze în muncă de la mic pînă la mare fără excepție
pe toți țiganii.-

Așa că la încheierea lucrărilor echipei în satul
Cîinenii-Mici - satul a rămas cu:
- o cooperativă - local construit din zid de piatră și cărămidă
ușor magazie încărcată de mărfuri.-
- o școală de pomi - în grădina școlii - cam pueți deștuna în-
cărcă sau scos și plantat în hotar și grădinile oamenilor.-
- un cămin cultural de toată frumusețea - înzestrat cu
cărți de tot felul, - cred că fost întîiul și cel mai
mîndrul cămin pe întreg Sudețul Someș.-
- un cimitir de animale - împrejmuit cu gard de lemn - afară în hotar.-
- o împrejmuire și trasare de aleie la cimitirul satului.-
- un stadion sportiv, întîiul pe Județ cu teren de sport și tribună
în valoare lișuri.-
- o remiză de mașini agricole, bine îngrijită, cam fiecărui gospodar.
- Acestea sunt realități și fapte.-
- Hotarul: satul întreg.-

- Remarc încă un lucru și cel mai important - politică de partid în cadrul echipei nu s-a făcut de nici un fel, cu persoana mea n-am făcut nici un fel de politică - decât politica muncii cinstite pentru binele celor mulți și obidiți și pentru câștigarea existenței mele modeste și nepretențioase. -

- De la 15 Sept. 1938. am fost numit învățător cu titlu provizoriu în com. Cuptoni jud. Someș - numire făcută direct de Ministerul conf. legii numirilor în înv. pe acea vreme, - în cursul lunii Decembrie, același am fost trimis oficial la cursurile de străjerie de la Sf. Gheorghe de către Insp. Școlar Someș, și Comandamentul Străjeresc județean Someș după terminarea acestor cursuri, atribuit să organizez străjerie în școală de la Cuptoni cu elevii școlii am făcut primele începuturi, după ce a urmat acest curs o altă colegă din cursul Florica actualmente înv. în Com. Al Pret - Someș, ce eu și ea cu mine la rechiziție școală în postul II, - tocmai bine până atunci până de la cursuri, - eu a trebuit să plec la armată. -

Și așa acestea și-au terminat cariera mea în învățământ. -

- 1939 luna IX m-am concentrat la Reg 81 Inf. Dej - și trimis la acest regiment pe zona de concentrare din jud. Sălaj - Satu-Mare și Bihor, unde am stat până la 2 Sept. 1940. - Zi în care ne-am refugiat din Ardeal conform, arbitrajului de tristă memorie de la Viena. - ajuns înapoi din cauza fără soldați căci aceștia au rămas la vetrele lor - o săptămână am făcut numai pe la o școală primară din Com. Stejerel - Hunedoara - de unde am plecat la C.C.A. la Brașov și Timișoara. -

- La Brașov imediat după începem la 21 Ian. 1941 a început - Rebeliunea legionară - rebeli legionari au pus mâna pe centrul orașului, unde ere, poștă, telefoane, mănăstire etc - popota cercului militar a fost încercuită, ofițerii prinși în popotă și dezarmați, - rebeli legionari au ieșit în întâmpinarea unui detașament înarmat cu pușcă la ofițeri împușcați de la spate țintindu-i după pereții la ceea de frageri, au recurs la acest truc și au dezarmat acest detașament. -

- Acestea s-au întâmplat în primăvară. eu nu luam masa la popotă, aceasta mi-au fost spuse de la alți colegi ofițeri. Generalul Dragalina comand. C.C.A. nu era în Brașov era plecat la Centrul de Instrucție Făgăraș, deci am fost trimis ca ofițer ajutor la Statul Major în întâmpinarea Generalului Dragalina la Gară. -

In Gara Brașov sînt dat raportul Generalului de către Mareșalul Trupei, în piața Gării am fost opriți de 4 legionari înarmați cu arme militare Z.B. - legionarii - zicînd că este Generalul Dragalina înștiințat de mai multi ofițeri printre care eram și eu - am fost luați la mașina și legionarii ne-au escortat cu mașinile Generalului cu pază sîrguitoare în țară și în Brașov.-

- După aceste schimburi de cuvinte, am ajuns în fața comandamentului C.C.A. unde era o forfotă din partea Generalului puternică cu arestați cu toți.-

- Legionarii invitați de General să intre în Comandament mi-au mulțumit cu respect.-

- Generalul a rămas singur cu ofițerii legionarii și-au început la aceasta așteptîndu-l pe General să sosească în mașină.-

- De la ora 24 noaptea pînă la ora 4 dimineața Generalul Dragalina, a petrecut singur cu rebelii legionari ștefănuțu-i să capituleze, că altfel vor fi decimați, în cazul rezistenței lor. Rebeliunea a durat 3 zile.-

- Personal eu am avut ordin de a forma un sistem de apărare al comandamentului format din oameni pluto-nului trupei, - pînă ce au venit alte ajutoare de întărire de la Turda.-

- Am avut misiunea de a încercare pe Chestorul Poliției din Brașov pentru arestare Ștefănescu și doi ofițeri de infanterie în locotenent Bleotu Mircea și numele sublocotenentului scapă.-

- Aceștia încercarea aceste persoane care am făcut parte dintre rebelii legionari - mi-a fost încredințată misiunea că deci eram dator cu viața pentru ecpul.-

- Misiune încredințată mi-am dat-o la bun sfîrșit pînă cînd pe determinați i-am predat persoanel în subsolul Min. Brașov.-

- La Brașov după aceea am stat puțin căci pe la finele lunii Februarie am plecat cu C.C.A. la Timișoara.-

- Aici fapte importante nu am întîmplat decît la Petrișoara - am fost înștiințați că legionarii încearcă să dea o nouă lovitură de stat în țară, știre anunțată prin Buletinul informativ secret al armatei - de data aceasta intențiune și atacă comandamentul militar și unii ofițeri dela mai sus.-

- Eram ofițer de serviciu pe comandament, am primit ordin de apărare al locotenentului în fața, ținută și ajutarea comandamentului, acest sistem de apărare a fost înființat a doua zi la sosirea personal de către Generalul Dragalina.-

- Lovitura rebelilor nu a mai procedat.-

- Am rămas în Timișoara pînă la sfîrșitul lunii Mai cînd m-am deconcentrat și plecat la București fiind numit funcționar la Institutul Central de Statistică

- Martori ai epoci amintiți cari mai trăesc: 245

Matiuț Ioan Corneliu Cmdt. B.III/81 D. actualmente Colonel pensionar cu domiciliul în Orașul Turnu-Severin. -

Cpt. Petrașiu Victor - actualmente pensionar, domiciliu - Dej - Someș -

Lt. Băcilă Mitron actualmente militar pensionar domiciliu Dej - Someș -

Lt. Dorneanu Gheorghe actualmente militar înv. pens. Dej - Someș -

Maior Bugnariu Gheorghe C.C.A Cluj - domiciliu - Cluj -

Maior Moldovan Titus, Bat. Adm. M.Ap. cu domiciliu în Bucureșți str. Iriniei 12 / telefon în carte pe numele Părinților săi - locuiește cu Cpt. Horaglăuș Nicolae Cmdt. Politic la Unitate din Zece. Vedem cercetări de probă pentru numiții mai sus Maior Moldovan Titus. - Remarcă scrisă Dir. MAI - D.C.S. -

- Petroșani n'am fost de loc deși am fost două dăți și anume de Comandatura Bucureșți căci nicăieri pe front nu am fost.

- Nici cu ocazia concentrărilor n'am făcut politică. -

- Dela 1 Iunie 1941 - până azi 30 Martie 1950 - mă aflu la Institutul Central de Statistică al cărui funcționar sunt de când exist cu excepția unui întreg timp cât am fost concentrat, epurare sau detașat la alte servicii (vreo altă instituție de stat sau particulară) paralel cu serviciul la Institut nu am avut în tot acest timp, îndicat mai sus. -

- Numit la 1 Iunie 1941 funcționar definitiv la D.C.S. am fost repartizat la Secțiunea Recensăminte Generale. - Secția condusă pe atunci de Chibulcutean Ion (decedat 20.NOV.1944) care mi-a fost primul meu profesor de statistică, la această secție am fost repartizat de Dl Golopenția, spunându-mi: „te-am repartizat tot la un ardelean ca și voștrii cere-ți cunoște limba și graiul lucrului."

- Numai după câțiva ani de la intrare în statistică am intrat în școala de censori statistici, școală ținută tot în cadrul Institutului - prima serie de censori statistici, după terminarea cursurilor teoretice la 10 Aug. am plecat la practică pe teren în Bucovina și Basarabia mai cu seamă operațiunea de înregistrarea 1941 - adică la Recensământul mai mic."

- În Bucovina am lucrat în jud. Cernăuți, lucrând la un sector din oraș, după care am lucrat la Sectorul Secția Iași-Nouă și Veche, ajutat fiind de funcționarele Palade Maria și Hărculescu Oprea Elena, am bele funcționând și în prezent în Institut. -

- La 15 Sept. 1941 am plecat în Basarabia de unde jud. Cetatea-Albă. - am lucrat în pl. Basarabeasa împreună cu Ilson Carmen, actualmente consilier statistic pe Basarabia.

- Reîntors în București - pe la jumătatea lui Octombrie 1941 am fost repartizat într-o echipă condusă de către H.H. Stahl în jud. Argeș - cu misiunea de a pune bazele serviciului statistic de plasă din cele 6 echipe făceau parte Gheorghe Gheorghe. Ghiță Corcolea, Popescu Panait, Alexiu Teodolescu Ion, Nicolae Gheorghe și Mitru Alexandru, cam aceștia cu [illegible]

împreună cu alți funcționari din I.C.S. pentru aceeași practică.-

Din acești funcționari de mai sus, Serafim Gheorghe Ghetie Corbolem și cu mine suntem singurii funcționari ai I.C.S.-

- La începutul lunei Decembrie 1941 am fost numit să plec la un Recensământ pe care l-a efectuat Institutul în Transnistria dar eu am lucrat în Jud. Tiraspol, repartizat la pl. Tiraspol, conducerea Județului având Achim Catană alți colegi din județ iar pe celelalte plăși și orașul Tiraspol pe care mi le amintesc sunt Elemb Rădulescu, Vlădescu Gheorghe, Negreu Petre, Kendler Emil, Tembzton și cu mine cam în felul acesta lucrat echipa de Recensământ din Jud. Tiraspol având astfel fiecare județ câte o astfel de echipă.-

- Conducerea întregei operațiuni de Recensământ era încredințată unei comisiuni de tehnicieni din I.C.S. și organelor administrative locale din Guvernământul Transnistriei.-

- Din comisia de Recensământ centrală făcea parte Prof. H.H. Stahl, Chibulcutzanu Zm, Comșa Traian, Birăescu Gheorghe, Negru Ion și Elemb Hașor, aceștia arăți pe cei cari mi-i amintesc, natural, conducerea generală o avea Direcția Generală a Institutului când era Director General D-l Sabin Manoilă.-

- Terminată lucrarea la Județ, am lucrat la un centru de centralizare a materialului, la Slobozia-Român pe malul stâng al Nistrului, centrul era condus de Achim Catană până pe la mijlocul lunei Aprilie dată la care ne-am întors la București, tot la acest centru a lucrat și Serafim Gheorghe.-

- La Institut în primăvara anului 1942 se lucra la repartizarea funcționarilor peteren în serv. Exteror, eu am trecut repede o săptămână prin Jud. Brăila, am fost repartizat la Jud. Rădăuți. Bucovina în calitate de controlor și lucrat pe lângă Prefectura Județului Rădăuți.-

- În Jud. Rădăuți am pus bazele organizării serviciului statistic în acest județ prin:

- repartizarea lucrărilor statistice la plasă
- centrul culegerii de date statistice era la plasă prin censorul
- am condus două serii de școli de oficianți statistici comunali după programa analitică trasată de către conducerea Institutului din acea vreme.-

- La începutul 1943 am fost rechemat în Institut precând conducerea Jud. Rădăuți unuia Cherubim Cornel - care a decedat prin 1947.-

- Sosit la Institut am fost repartizat la Secția Statistică Culturală de sub conducerea D-lui Mircea Anuș am activat vreo două luni când am primit o altă delegație în cadrul echipei Bug, - condusă de D-l. Colopentie Anton.-

- De la începutul lunei Decembrie 1943 am ajuns la Golte, aici am lucrat în cadrul unei comisii de Repatriere a Moldovenilor de peste Bug în țară respectiv în Basarabia.-

- Din comisia aceasta făcea parte Hărăscu Vasile președinte Retegan Gheorghe delegat din partea Institutului, Cucu Dumitru, Ustar Ștefan Petru, Economu Nicolae, Bețe Nicolae, tot de la Institut mai era și Corbeș Dumitru, Vădeșilă Alexa din partea Fundațiilor Regale din București, cam acești persoane arăți cele cu care am lucrat la acest centru de repatriere, natural că pe teren erau mai mulți repartizați pieceri în diferite direcții, uitam să amintesc și pe Mălinaș Iulian

sipc dl Seidel Eugen, șofer Chelu Alexandru și Bujrede Marin ajutor de șofer, și Baszrabescu Mihai funcționar detașat la I.C.S din Învățământ.-

- Sarcina trasată de către Comisia Goltz, natural că în urma dispozițiilor primite de la Comisiunea Centrală de la București acestei componere nu este una care ere, noi aveam misiunea de a colinda satele moldovenești.-

- Personal am fost în Novo-Mirgorod, Mertinoși, Penciovo, Moldovca, Losovatca, Dobrianca și Plesciani-Brod.-

- Lucrările efective de repatriere am efectuat numai în Dobrianca cele mai multe, Moldovca, Losovatca și Plesciani-Brod, - mai puțin.-

- Ce misiune aveam în acest sat? De astă dată vorbă cu sătenii moldoveni și ei întreba, dacă vor să se repatrieze în Românie, - prezicea - acei cari vor - nevoiți de nimeni.-

- Familiile de moldoveni cari acceptau de bună voie repatrierea li-se puneau la dispoziție mijloc de transport și hrană, pentru oameni și animalele lor dacă aveau cu ei deocamdată, până ajungeau în Basarabia de Sud. unde administrația locală se îngrijea de repartizarea lor în satele foste colonii germane și atunci la acea dată rămâneau goale, - prin repatrierea nemților în Germania.-

- În luna Martie 1944 - a încetat activitatea comisiunii de la Goltz, ne-am îmbarcat la trem, cu moldovenii cei mai aveam pe acolo și niște șoferi cu familiile lor, - cu destinația Cetatea Albă.-

- Aici la Cetatea-Albă l-am văzut pe Dl. Golopentia pentru câteva ore cât am lucrat în cadrul echipei de repatriere, prima dată l-am mai văzut la Goltz cam prin Jun. 1943, - cu ambele ocazii Dl. Golopentia se interesat de mersul lucrărilor, a mai trasat sarcini noi, mai îndeplinea câte unuia din noi câte un comision la București.-

- Având în vedere situația din țară și de pe frontul de Răsărit din acea vreme, - Dl. Golopentia mi-a încredințat misiunea de a merge la Odesa și a da ajutor lui Vidican Alexandru și Nazarie Dumitru să-și facă bagajele și să vină la Cetatea-Albă, în această misiune am fost ajutat și de Răzăroiu Teodor funcționar la I.C.J. în 3-4 zile ne-am întors la Cetatea-Albă, - unde am stat mai câteva zile pentru odihnă fiind trimis la Galați pentru a organiza o caravană de câteva zile a unui convoi de mașini cu familiile soferilor moldoveni, condus acest convoi de Dl. Petrescu George.-

- La Galați am fost ajutat tot de Răzăroiu Teodor, convoiul a sosit după câteva zile de odihnă a plecat la București iar eu am primit o nouă sarcină de a aștepta pe Vătășescu Alexe care trebuia să sosească cu un convoi de moldoveni dela Bănița.-

- Sosit odată acest convoi am făcut formele acestuia pentru emigrație de a se decide care din moldoveni vor să rămână în Basarabia și care vor să plece în Banat conform ultimelor dispoziții date.-

- Terminată și această operație colegul Vătășescu Alexe, a continuat să îndrumeze moldoveni în Banat, rămânând cu ei în satul Bodenmoz-Vechi o fostă colonie germană.-

- Eu am primit dispozițiunile telegrafice de la Institut să mă prezint la București - am sosit în București după 6 Aprilie 1944 bombardamentul meu prima o mențiune între București și Ploești.-

- Ajuns în București am lucrat la operațiunea evacuării Institutului la țară prima parte efectuată începută de 6 Aprilie până Arad. cea de a doua și ce-a mai mare efectuată în regiunea Ghimpați -

Vaipu - Județul Vâlcea.-

- Operațiunea evacuării o conducea Dl. Colopentia Anton, toți ceilalți parcă și-au pierdut capul, dându-se cu echipa lui de oameni ... Îmi trecuse să evacuez tot bagajul Institutului împreună cu familiile lor cu avutul lor personal de străini nevoie și astfel să rămână bibliotecă care cum calmul ofițerilor ceferiști căzuți într-o panică de nimic nu știau cum se scapă evacuați la fără Dl. Colopentia a stat mereu în mijlocul funcționarilor rămânându-și locul la Oficiul de Studii - reorganizat pe cât a putut în Str. Pușkin-Vlaicu - Localul cămin cultural.-

- În acest timp și până la 23 Aug. 1944, eu stă mi-am dus munca trecută în cadrul acestei echipe de dispersare, organizată de Dl. Colopentia, mereu pe drum la București, cu camioane cu remorcă fel de fel de străini întorcheați și evacuând funcționarii și familiile lor, transportând de eliminate pentru centrele organizate în dispersare, transportul de material și rechizite și mobilier al Institutului într-o localitate poate lângă Podul Arge și în Carpații Meridionali.-

- Așa m-a găsit 23 August, așa l-am așteptat cu mucea de zi de zi, care mi-a fost trecută la acea vreme de către superiorii mei de atunci.-

- Martori din perioada 1 Iunie 1941 - 23 August 1944.-

Moineagu Constantin, Serafim Gheorghe, Ghetie Coriolan, Kelinez Iulia - toți cu domiciliul în București - domiciliul cunoscut de I.C.S. Str. Cadre.- Negoe Teodor controlor statistic - Sibiu.-

- Martori de la Recensăm. din Transmisie - Achim Catena, Eleonora Rădulescu, Niculescu Gheorghe și Serafim Gheorghe, cu același domiciliu cunoscut de I.C.S.-

- Martori jud. Rădăuți, când eram controlor statistic, Procopciuc Vasile censor statistic cu domiciliul în orașul Bacău unde actualmente este censor statistic Terezia Rusu preot în com. Ibănești-Fundături Jud. Cluj.- Prof. H.H. Stahl director al Școl. Exterior pe atunci cu domiciliul în București Str. Hagi 9.- și Neloș Vasile controlor statistic Câmpulung - Bucovina.-

- Martori când am activat în cadrul echipei de reparare: Dl. Colopentia Anton. Rotaru George, Kelinez Iulia, Soter Chelu Alexandru, Burcă Martin, și Cristache Ion cu domiciliul cunoscut de I.C.S.

- Martori din timpul evacuării: Vidican Alexandru, Oancea Ion Bucur Ethiopa, Sucșa Camil, Kelinez Iulia, Dan Biji Kuhz, Lăzărescu Ion Chelu Alexandru, Cristache Ion, Burcă Martin, Scheer Maximilian - rămași cu domiciliul în Str. Serban Vodă-ly și Becicky Ignatiu măcelarii I.C.S. toți aceștia cu domiciliul cunoscut de I.C.S.-

- Încă în anul de 2 trecea cu datele autobiografice în 2 doze și ultimă perioadă, de după 23 August te bue să mai amintesc un fapt personal, pregătit pe cale particulară și cu aprobarea Min. Culturii Naționale, în 1942 mi-am luat examenele de diferență dela Sc. Normală la liceul Moretic secția literară, iar în anul următor 1943 Școlarul Iunie mi-am dat examenul de bacalaureat la liceul Sf. Vasile din Blaj.-

- În toamna anului 1943 am fost înscris pe bază de examen de admitere la Facultatea de Drept, ale cărei cursuri n-am putut ale urmez regulat din cauza serviciului care îmi cerea prezența în zonele părții ocupate cât am reușit totuși la examene de prin anul II situație care mi-am clarificat-o mai încolo cum dar care o atrei după sine cred că mă voi ocupa cu lucrez mai din Facultate.-

- Perioada dela 23 August - până la zi 1950.-

In prima săptămână după 23 August, am stat în Bucureşti - în beciul arhivei din localul Spl. Unirii 28. împreună cu Dl. Golopenţia, Botez Nicolae, Pavel C-tin, Macavei Vasile, Cazimil cari atunci erau pe atunci - mai în urmă student la Politehnică, - şi o sumedenie de vecini ai acestui local de pe străzile din împrejurimi.-

- Sub ploaia de bombe nu puteai face altceva decât adăpostul personal, în această săptămână am primit un pachet de ziare,- „România liberă" - format de o pagină pentru a le distribui gratis trecătorilor.—

- Ziarul conţinea un apel la cetăţenii Capitalei să fie liniştiţi căci evenimentele s'au schimbat deja, iar ţăranilor din jurul Capitalei să vină în Bucureşti cu încredere cu produsele lor pentru a procura astfel hrana necesară cetăţenilor capitalei din cuprinsul acestor câteva fraze am cunoscut, articolul era scris de d-l Golopenţia, lucrase la el în Splai, cu câteva ceasuri înainte.-

- Distribuind ziarul prin Piaţa Naţiunii; asta era cam 25-26 August, am mai primit şi o lovitură cu o cărămidă dela un cetăţean căruia nu-i convenea poate aceasta, n'am avut ce face am scăpat cu fuga spre Splai şi n'am mulţumit numai atât.-

- Am căutat şi obţinut aprobarea verbală a D-lui Golopenţia Anton - de a pleca la locul evacuării şi a aduce funcţionarii la Bucureşti - am şi pornit-o la lucru cam după o săptămână dela 23 August.—

- Situaţia era destul de grea pentru mine - cine mă cunoştea din Institut mă făcea - comunist - - văzându-mă cu o brasardă tricoloră şi cu litera „P" aplicată pe aceasta.- Cine nu mă cunoştea, văzându-mă cu barbă striga în gura mare, legionarule, hoţule, banditule etc. care eram eu dator să le suport pe toate acestea.-

- Ana Bellu - este aceia care m'a făcut comunist - în plin birou la Ghimpaţi - nu va nega nici azi această - afirmaţie.—

- N'am zis nimic - am continuat munca venind în ajutorul meu după aceia d-l Golopenţia, Retegan George, Bran Laurenţiu, Macavei Vasile, Mălinaş Iuliu, Botez Nicolae, cam pe la sfârşitul lui Octomvrie, istovit de muncă am terminat totul, am văzut toate secţiile aduse în Bucureşti şi instalate în localuri, iar eu întrebat fiind ce ce am de gând să fac, am răspuns D-lui Golopenţia că: „trebue să mă odihnesc câteva luni" - mi sa dat aprobarea necesară, iar cam după vreo două luni am început lucrul din nou.—

- In ultimile luni după întoarcerea din evacuare am lucrat cu dor neoficial la Cooperativa J.C.I. lucru ce am continuat şi în primul trimestru al anului 1945, când am fost ales consilier în consiliul de administraţie al Cooperativei F.T.C.I. - alegerea încredinţată şi pe cea de administrator delegat, ale cărei după aceia o spun faptele realizate prin bilanţ şi dări de seamă anuale care află la dosarul Cooperativei şi le posed şi eu în copie. Martor Blăgan Nicolae.-

La 19 Iunie 1947 am fost înlocuit din Cooperativă cu întreg consiliul din care făceam parte.- Cea urmat s'a văzut şi se vede şi azi Consiliului de alunei de după noi - nici azi nu i-a dat descărcare adunarea generală descărcarea de gestiunea sa.—

- Reîntors la oficiul de studii am lucrat la lucrările curente ale secţiei.-

- 1947 Octomvrie am condus şi supraveghiat lucrarea de inventariere a întreprinderilor 1947. din Jud. Făgăraş - lucrarea dusă la bun sfârşit şi cu mulţumiri.-

- 1948 Ian. Febr. am condus lucrările de Rec. Agricol și Populație din Jud. Vâlcea, la fel ca și cel dintâi cu mulțumiri și premii de felul cum îl lucrat lucrarea. —

- Tot 1948 - Noiembrie - în Dec am executat un Rec. Ind. 1948 în pl. și listez - Jud. Vlașca. -

- În pr Recensământul nou din 1948 - am început redactarea unor Indreptar statistice Județene, în cadrul acestui lucrări cu un colectiv de 6 inși am redactat tabelele statistice privind pentru agricole. - Am continuat lucrul așa după o metodă grea căci altă nu era posibilă la acea vreme, și am tipărit 6 județe, pregătind în manuscris alte 22 județe, din motive pe care nu le cunosc și nici nu e de competința mea să le știu în Februarie 1949 - lucrarea se sistează și eu repartizat la Recens. Populației. -

- Până mici o opunere am pachetat și predat totul iar a doua zi prezent la școală. -

- Mi-a încredințat să lucrez la tabelarea cărții de familie editie veche 1948-1949 - am continuat și pe aceasta. -

- Am ajuns în apropiere când mi-a comunicat încadrările am fost încadrat la cat. II minim cu un salar brut de 9900 lei lunar - și mutat definitiv la cartea de familie - ce nu mai după o lună să fie luat până ord. Direcției Generale să continuu din nou Indreptarul statistic. —

- În tr. timp școala. Rec. Agricol avea să se ia cu prelucrarea a te burt schimbată cu o altă metodă de lucru și relucrate toate Județele de la început și de data aceasta numai doi inși până în Decembrie 1949 - dată până care am rămas numai singur. - am reușit să readue întreaga lucrare cu datele definitive pentru trei capitole din întregul ei, un capitol rămânând neluerat, - și care se găsesc în curs de lucru la mine în ziua unde sunt în acest moment, unde sunt nu știu. —

- În timpul acestei perioade am avut concediile de odihnă legale ducându-mă la părinți în Jud. Someș - Jelut - Dumbrăvița. —

- La 3 Martie 1948 m'am căsătorit cu Viorica Botă fiică de muncitor C.F.R. din com. Sibot Jud. Hunedoara, ea refuzându-și funcționarea la Ministerul Industriei - I. P. I. —

- La 23 Martie 1949 am pierdut din viață pe tatăl meu, am în plină putere a vârstei și plină putere de muncă, - grea încercare și mare durere sufletească - Nu mai la 4 săptămâni după aceasta la 27 Aprilie 1949 mi-a murit o soră, ultimul sprijin de bătrânețe al mamii de lucru ocupată și neocupată în construcții în 1949 - la acest Recensământ am fost delegat la o pl. din Jud. Hunedoara Pl. 723. Recensământ greu - pe 7220 plăși se întindea șantierul Uzinei „V. Luca" Salva-Vișeu care avea la acea vreme vreo douăzeci de mii de muncitori. —

- Totuși lucrarea a putut fi terminată în condițiunile știute de comisia mea de stat a Planificării.

- În Dec. 1949 am executat un Recens. al. Institutiilor de Cultură și artă - cu personal am condus Biroul special al celor 20 de Uniuni Sindicale din București - la terminarea mulțumiri. - Mentor. Stănculescu Camil de la S.C.S. - Roman Nania și Anca Bella Arene stele, Rariță Clement și Rariță Traian - toți de la I.C.S. —

Ferent Arpad, Șef Secția Profit, Comisie Vicalse Ioanescu Dorel, Ștefănescu Dumitru, Stoenescu Olga, Ștefănescu Tudor fost deputat, Ștefănescu Dumitru, fost ministru Agricultura, Mihai Pop, Eremia Cornel dela Ministerul Artelor. -

Despre Consiliul Jud. Județean și Consiliul dela Sfatul Popular al Capitalei -

- Știu că cu voiz mea care dezrobemi este funcționară modestă, numai din salariile noastre - amândouă - de 4 mii 2 mii 500 al soțului total 16.647 - din acest venit reținem, ne facem rost de cele necesare inventarului gospodăresc, căci nam avut absolut nimic amândoi când ne-am căsătorit, ba mai mult soțul nu a avut nici serviciu, acest serviciu pe care zeum este numai de un an în județele în aceste. -

- În doi ani de căsnicie, nam fost numai o singură dată la un Teatru de Stat, la operă de loc, la cinematograf de 4-5 ori, în concedii cu am plecat într-o parte tot în alte, din lipsă de mijloace suficiente, și pentru a realiza o cât de mică economie pe timpul de serviciu mai greu, sau sărbătorile. -

- Locuiesc numai într-o singură cameră cu acces le oparte din de bucătăria comună, restul decât nu sunt de lipsuri de ele, - deși locuiesc în Sh. Dâmbovița 9. Strada de centru principal și central trăiesc acolo căci acolo am fost repartizat anul trecut de către Oficiul de Închiriere al Oficiului, înainte locuiesc într-o încăpere dată de Institut încă din 1944 din vremea bombardamentului, din București, care locuință anul trecut a trebuit să o evacueze din ordinul Dir. Generale T.C.S.

- În concluzie acestea îmi este viața și aceste îmi sunt foarte prețuite în 38 ani și 5 luni ai existenței mele - reafirm și întăresc că decât lucruri n'am făcut în viața mea - politică și închisoare - aceste două motive prin continuul lor sunt strâns legate de altele - și decât n'am făcut mai pe întâia mai pe cea dea doua. -

- Decât sunt zic unde sunt zeum, unde mai multă unde sunt, nu se datorește faptului unei conștiințe politici prezente zeum treaba - (care n'am făcut -) - sunt zic datorită unei greșeli - zunui preț mare sinceritate și prea mare încredere în oameni - și voi scăpa și de zici când hotărârea supremă a legii Republicii Populare Române o va spune. -

- Și mai nu mă poate ceuza cei în viața mea de funcționar că am fost prea puțin conștiincios, ba mai mult zeum în aceste momente strălucite când Republica noastră Populară - merge din victorie în victorie spre construirea socialismului spre desăvârșirea comunismului - orice sarcină mi-a fost trasată fie pe cale de partid, fie pe cale sindicală, fie pe cale administrativă eram căutat să o duc la îndeplinire înainte de termen, iar rezultatul acestei sarcini să fie cât mai multă și cât mai bine îngrijit, cât de bine întocmit atât cantitativ cât și calitativ, - ca rezultatul muncii mele să contribue cu particica mea la înfăptuirea Planului de stat înainte de termen. -

14

Nu numai oamenilor de partid le este trezată sarcina de fărire a Socialismului în Republica Populară Română - alături de ei stau curajoși și mândrii de muncă lor și oameni fără de partid. — 252

- Și această afirmație se poate dovedi cu un exemplu din marea țară a socialismului - Uniunea Sovietică - în ultimele alegeri pentru Sovietul suprem al U.R.S.S. din 12 Martie 1950, când oameni grupului fără de partid au mers cot la cot și umăr la umăr față de cei ai blocului partidului bolșevic stalinist cu mers înainte pentru acelaș țel comun, desăvârșirea comunismului cât mai grabnic unde să domnească fericirea pură a muncii, tuturor, celor ce muncesc din dumnezeiască.—

Pentru cea din urmă notițe adaog ce mărturisesc în această ordine și pe următorii:

- Neagoe Henic, Rista Adrian, Voiculescu Eugenia, Serafim Gheorghe, Franghia Henic, Nicolău Dorina și Ghetie Coriolan - toți cu domiciliul în București cunoscuți de I.C.S. și soferi. Chetu Alexandru, Cristache Ion la fel cu domiciliul cunoscut de I.C.S. și șofer. Iacchimescu Belciu Gheorghe muncitor I.C.S. Scheer Maximilian șofer la SLOVA - au domiciliul în Str. Sulzerdeț 14.—

Această îmi este autobiografie mea, scrisă de mine cu mână proprie și dovadă fără mișcare strângere din partea mimicului.—

29 Martie 1950.

Al. Vlistar

25345

Nistor Alexandru, funcționar, născut la 2 noembrie 191[illegible] în Dulcești județul Someș. De cetățenie română, confesiune ortodoxă, căsătorit cu Viorica născută Bota în Com. Sibot Hunedoara la 12 V 1927.

Domiciliază în Aleea Patriarhiei Nr. 9 Et. I.

Studii: 4 clase liceu în Gherla, 4 clase de normală devenind învățător și un an la Facultatea de Drept din București.

Serviciul militar satisfăcut. Sublocotenent de rezervă.

Vorbește franceza și maghiara.

Activitate profesională

În 1934 își ia diploma de învățător dela Școala Normală din Gherla.

În anul 1936 vine în capitală și lucrează pe unde poate neavând încă preț.

În anul 1937 primește post de învățător în com. Giurgiu jud. Someș, iar în 1938 tot ca învățător în com. Cupșeni jud. Someș până în anul 1939.

Din anul 1939 până în 1941 a fost concentrat în Reg. 81 Infanterie și la Comandamentul Corpului VII armată Timișoara.

În 1941 găsindu-se refugiat din Ardealul de Nord a intrat în serviciul Institutului Central de Statistică care l-a trimis câteva luni la Cernăuți în cadrul echipei

de [illegible] în anul 1943 după plecarea lui în Basarabia cu aceiaș [illegible], cât și în Ucraina.

Din Iunie 1947 până în 1947 a fost Consilier și administrator delegat al Cooperativei I.C.S. [illegible]

În 1947 a luat parte la recensământul [illegible] pădurilor din Făgăraș.

În 1948 a luat parte la recensământul agricol din Năsăud și la cel industrial din Blaj.

La domiciliul de mai sus Victor Alexandru ocupă cu soția sa o cameră modest mobilată ținându-și casă [illegible] o viață cumpătată, corectă și retrasă de cei din jur fapt pentru care nu cunosc sentimentele politice.

Nu are alte venituri materiale decât salariile.

Din cele culese dela tov. Iliescu Teodosie din I.C.S. Secția învățământ Str. II Blocul Lido, ne referă că într'un moment de sinceritate din trecut Victor Alexandru i-a spus că a lucrat în anul 19[illegible] în comuna Ciamul Mic într'o echipă studențească condusă de Bucurescu cu următoarele realizări: O cooperativă, o fântână, au împrejmuit o școală și cimitirul cu gard, au făcut o grădiniță și altele. Din această echipă a mai făcut parte Goloventia Anton, Retegan Gheorghe și Vidican Alexandru.

Tov. Simionescu Ecaterina m.p. dela casieria I.C.S. îl cunoaște din 1946-47 ca un om încăpățânat, sovin, cu ieșiri antidemocratice vădite.

Vârfurile administrative din I.C.S. îl întrebuințează ca unealtă și instrument de agitație în masa de muncitori.

Este bolnav de plămâni și ușor influențabil.

-1-

În anul 1947 a fost pus pe lista de comprimări împreună Retegan Gheorghe, Serafim, Vitican și alții pentru atitudine reacționară și nerealii la cooperativă dar s'a aranjat și n'au mai fost comprimați.

După această scăpare de comprimare Nistor Alexandru și-a schimbat atitudinea în bine, devenind prudent și nemai manifestându-se contra regimului, pe față ca în trecut.

Tov. Costel Dumitrescu m. p. din Y.C.S. blocul Splai îl cunoaște din 1943.

Ca profesional capabil.

În trecut s'a bucurat de toate binefacerile clicii lui Mănuilă, explicabil prin prompta sa atitudine de drcoptă.

A avut atitudine naționalistă șovină, este un antimaghiar [illegible] la căderea Ardealului de nord și-a lăsat barbă în semn de doliu.

Se spunea că în timpul alegerilor a plâns când s'a comunicat că Maniu a căzut în alegeri.

A fost membru în C.N.T. și a făcut intervenție pentru el.

Nistor Alexandru a făcut parte dintr'un grup de indivizi cari reprezenta o parte a reacțiunii din Y.C.S. și simpatizanți manifești notorii ca: [illegible]

Serafim Gheorghe fost inspector în învățământ pe timpul legionarilor, intim cu Gălopeștii, Retegan Gheorghe care este rudă cu Nistor și Vidican Alexandru care este cunoscut ca agent de legătură al lui Maniu cu Mănuilă, omul de legătură al lui

Arsenie în Ardeal în foarte bune relații cu
Dr. Georgescu fostul Subsecretar General al I. C. S.,
Bălinoș Iuliu din Min. Învățământului,
Goloșenția Anton, Bîji Mircea și Trebici
Vladimir, foști Legionari.

Dau mai jos ~~redate~~ următoarele referințe
din dosarul personal al lui Nistor Alexandru din
I. C. S.

Retegan Gheorghe îl cunoaște din anii când a făcut liceul, l-a întrerupt, a fost ucenic, solahor, apoi a terminat școala normală.

Certifică apoi cu conștiința împăcată că nu a făcut nici un fel de politică și nu se pricepe.

Ceaușu din I. C. S. îl cunoaște ca un element cinstit și corect, în evocuare a avut atitudine muncitorească.

Scherer Maximilian îl cunoaște din 19 când făcea muncă obligatorie la I. C. S. Se purta bine cu evreii. După 23 August nu a avut ieșiri reacționare contra lor. Nu are vicii.

Bălinoș Iuliu.

Îl cunoaște ca pe un muncitor, corect, fără vicii, modest și energic. Nu a fost

25577

legionar.

Nu poate să afirme decât a împărtăşit aceleaşi sentimente cu masa ţărănească din regimea zu care este în majoritate ţărănistă.

Ştefănescu Vasilica. Când s'a evocat Institutul părea înţelegător al democraţiei; după 23 August nu a făcut nici un progres în direcţia aceasta, iar astăzi este complect indiferent de orice acţiune a closeri muncitoare.

Lucra de birou o fire constiincioasă şi cu răspundere.

Franchia Maria în U. T. C. S. îl cunoaşte din 1941 când au lucrat la inventarierea frumos cu locuitorii şi cu evreii.

Soţia lui Nistor Alexandru, Viaara Nistor este fiica unui muncitor cepesist, are 7 clase primare şi patru clase de şcoală de meserii, în 1944 a urmat o şcoală de dactilografie, tot în 1944 a lucrat ca dactilografă la Inspectoratul şcolar Regional din Alba Iulia ~~ca dactilografă~~ de unde a fost pusă în disponibilitate, iar la 8 I 1945 a intrat în Institutul Central de Statistică unde a lucrat până în 1947 când a fost pusă în disponibilitate, fără a se cunoaşte motivul precis, dar pentru că la acea dată comportările de faţă cu ea nu erau cu ochi buni

actualul regim se crede că a fost comprimată pe acest motiv.

A lucrat apoi la Agenția „Fulgerul" din Brezoiane 44 azi desființată, de unde a demisionat, iar în Iunie 1948 a intrat la C.F.R. P. din Bdul Magheru de unde la 1 Ianuarie 1949 a fost transferată la Institutul de Proiectări Industriale din Str. Câmpineanu Nr. 2 unde lucrează și acum cu dactilografa Sublocotenent de miliție la Tibiu, membri ai O.M.R., o soră Bota Elisabeta funcționară la C.F.R. București și o altă soră căsătorită cu Lt. de infanterie Pavel Caius.

Din punct de vedere profesional este un element foarte bun, iar din punct de vedere politic, actualmente este Utemist, are spirit tovărășesc și răspunde cu elan și bunăvoință sarcinilor sale.

În concluzie Victor Alexandru are o deosebită sorginte naționalistă care l-a urmărit în tot cursul vieții sale.

În 1938 a luat parte lucrând în echipele studențești naționaliste. A fost membru în C.N.T. și-a lăsat barbă la cedarea Ardealului care dovedește sentimentele sale mistico-naționaliste.

În I.C.S. a făcut propagandă pentru C.N.T. și a plâns când a căzut Horia în Alegeri.

A făcut parte din clica fascistă a lui Mămăligă al cărui protejat a fost.

Este o fire încăpățânată care îl colifișă că nu poate avea nimic cu acțiunea clasei muncitoare, ci doar ca dușman al ei.

C. Lovinescu

11
256

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul NISTOR ALEXANDRU, funcţionar la I.C.S. cu domiciliul în Bucureşti Str.Patriarhiei 9 Et.I, fiind întrebat declar următoarele :

1.- In ziua de 15-16 Martie a.c. am fost la locuinţa Dlui COLOPENTIA din Str.Lister 7, în după masa acelei zile, am coborât în beci unde mai întâi am ales nişte cartofi dintr'o ladă care erau îngheţaţi şi i-am dat afară - am continuat după aceia să spargă nişte lemne pentru foc, în stânga mea şi înspre geamul beciului, pe un rând de lemne era un coş mare de hârtie în care sunau nişte sticle goale, cum eu spărgeam lemne, din cauza trepidaţiilor făcute coşul cu stice s'a răsturnat, la picioarele mele stingându-năpuştin coşul în cădere, la umărul şi mâna stângă.

Ne mai având spaţiu să mă mişc cu picioarele, am căutat să-mi fac loc făcându-se şi puţin întuneric fiind între orele 18-19 seara am pus sacul respectiv coşul cu sticle goale rămase întregi în dreapta uşii de intrare la beciul cu lemne, iar restul de hârtii, resturi din fundul coşului şi hârtie de gazetă care probabil avea ceva înăuntru şi cu unişte talaş le-am ridicat pe un rând de lemne mai sus şi în stânga beciului, cu gândul că vor fi bine la aprinsul focului, sau vor fi date afară, aveam de gând să spui acest lucru Dnei COLOPENTIA ori dânsa n'a venit acasă şi eu am plecat, ori când am mai fost cu ultima dată în după masa zilei de 19 seara am uitat să-i spun despre acele hârtii rototolite aruncată de mine ca să fie căutate mai bine.

Eu în beci nu am mai fost altădată din seara de15-16 - şi nici n'am luat din beci absolut nimic, nici-un petec de hârtie veche s'o distrug sau s'o înstrăinez.

Drept pentru care dau această declaraţie conştient şi necilit de nimeni semnez cu mâna proprie.

ss.AL.NISTOR

25 Martie 1950

20

257

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul NISTOR I.ALEXANDRU născut la 21 Noemvrie 1911, în com. , jud.Someş - actualmente funcţionar la Institutul Central de Statistică din Bucureşti, cu domiciliul în Bucureşti Str.Patriarhiei No.9 Et.I, fiind întrebat declar următoarele :

1.= Ce hârtii ai văzut în cutia de carton din pivniţă şi ce ai făcut cu ele ?

Personal n'am văzut nici-o hârtie, afară de lemnele de foc, cutia de carton cu sticle, o altă cutie de lemn cu talaj în care erau nişte cartoji înghetaţi. Atât.

2.= Ce ştii despre HARRY BRAUNER ?

Stiu că a lucrat pe vremuri în Serviciul Social, se ocupa de culegere de folclor.

L-am văzut o singură dată în viaţa mea între 23 -26 August 1944 în curtea Tipografiei din Str.Latină 8.

Am auzit că lucrează la Institutul de folclor - şi la emisiunile de radio - transmiterile de cântece româneşti.

- Azi nu ştiu dacă mai este la Institutul de folclor sau nu.

3.= N'ai auzit nimic despre situaţia actuală?

- Am auzit că ar fi arestat - dece nu ştiu.

4.= Dela cine ai auzit că este arestat?

Nu ştiu.

5.= Cui ai mai spus că HARRY BRAUNER este arestat?

Nu ştiu - să fi spus la nimeni.

6.= Repet întrebarea - dela cine ai auzit că HARRY BRAUNER este arestat?

Nu ştiu şi nu-mi pot aminti - pentrucă nu l'am cunoscut îndeajuns.

./.

21

7.= Cui i-ai spus despre arestarea lui HARRY BRAUNER ?
- La nimeni.

258

8.= Ce ştii despre LENA CONSTANTE ?
Ştiu că este fiica Profesorului CONSTANTE, care a fost funcţionar la I.C.S. - şi că ar fi lucrat pe vremuri în Serviciul Social, personal n'am cunoscut-o şi nici n'am văzut-o, niciodată.

Alt ceva ai mai auzit despre ea?
N'am auzit nimic.

10.= Ai auzit că a fost arestată?
N'am auzit nimic.

11.= Ai spus cuiva că LENA CONSTANTE a fost arestată?
N'am spus la nimeni.

12.= Când i-ai comunicat Dnei COLOPENTIA că HARRY BRAUNER şi LENA CONSTANTE au fost arestaţi?
Intr'o zi nu-mi amintesc când - am vorbit de HARRY BRAUNER că ar fi arestat - însă de LENA CONSTANTE nu ştiam nimic.

13.= Dece ai minţit şi nu ai declarat atunci când ai fost întrebat dacă ai spus cuiva despre arestarea lui HARRY BRAUNER ?
Nu pot să-mi aduc aminte de ce n'am spus cred că am scăpat din vedere.

ss. NISTOR I. ALEXANDRU

22 Martie 1950

Declarație

Subsemnatul, Nistor I. Alexandru funcționar la I.C.S. domiciliat în București Str. Patriarhiei Nr. 9 Et. I.

Fui ieri în angajamentul și nu dorii cu nimeni nimic în legătură cu evenimentul care de care cu fost martor, dacă cu fost întrebat, și în legătură cu ce persoane. —

În cazul când nu îmi voi respecta acest angajament mărit să fiu considerat ca un trădător și să suport consecințele legii. —

Fui în acest angajament de voie, conștient și neconstrâns de nimeni. —

Buc. 22. Aprilie 1950.

Al. Nistor

T. G. 20. 20.

Aspecte și stări de spirit ~ funcționarii din I.C.S. față de prevederile noului regulament disciplinar și ale ședințelor Școlii. —

— · —

Este o întrebare dificilă de greu, dar totuși ne grăbim și lipsiți de un răspuns, mai întâi trebuie să ne amintim poziția de interes al întregului personal în toate aspectele lor și ale vieții în general.

A. Față care ne trăiește poziții și aspecte:

1.) Întregul prin voința lui formată de ședințe, un fel o instituție independentă de orice statistică, — instituția depășită de ședințe de către Școlii Școlii — ca un bun al acestuia. —

2.) Întregul pe părți, separațiile și diferențele formate, funcționarii și lucrările grupate pe diviziuni și secții în un număr pentru de ședințe locuri în general, distinct unul de altul, ședințe de un local la altul, un birou la birou și altul la Florarum, considerate ca

3.) organizații sindicale — deși lucrează după regulamentul propriu format de Comitetul central sindical și Ministerul și I.C.S. — ne fiind subordonate direct pe lucrări diferite, la fel și organizații de partid, U.T.C.R. și U.T.A. —

4.) Fluctuația — numărul — ocupațiunea numărului de funcționari realizați 362 din totalul efectivului din ședințe.

5.) S-au angajat în cursul anului 1948. pentru funcționari noi și care nu mai fac parte din grupele trăite, și întregul numărului în cantități dispuse de un efectiv de care 1000 funcționari și peste. Exterior — deși ședințe 3000 de salariați. —

6./ În primăvara 1949 a urmat o nouă încadrare conform Contractului colectiv, o nouă serie de reclasificări după unor criterii de organizare, noi compresiuni, retrogradări etc. etc.-

7./ Din cadrul vechi al Institutului se pot număra pe degete acei funcționari care acestora se poate considera de ordinul câtorva zeci.-

8./ Se construește socialismul în R.P.R. este titlul unei cărți apărute recent - sub semnătura d-lui Petre [illegible], totuși de aceasta construire a socialismului în R.P.R. Institutului i-se cer lucrări statistice și recensăminte mai mari mai mici una după alta, nu se termină o lucrare și altele ies în locul ei mai importante și mai urgente planificării și conducerii de Stat.-

9./ Funcționarii de zi ai institutului lucrează prin normă de lucru zilnică, el este angrenat în munca 8 ore pe zi, ca și muncitorii din fabrici, mine sau uzine, ca și studenții din facultăți ca și militarii din cazarmă.- Normarea de lucru sigură în treburile mai bune, sigură îmbunătățirea calității și cantității datelor statistice, și remarcă și evidenția funcționarului.-

Toate de cele spuse mai sus, prin câte transformări și prin ce complexă organizare internă se găsește Institutul - să se dea și răspunsul din întrebarea noastră.-

13. Toate care ar putea fi răspunsurile la întrebarea dată.-

1./ Prin desele reclasificări și mutări, funcționari mai vechi pe alții, precum peste - timiditatea a unora fără de lealitate, funcționarii mai cred că au pricepere în locul celor vechi; funcționarii vechi nu-și au natura lucrărilor și că pe ei se bazează Institutul, este o continuă și perpetuă neliniște, care nu se exprimă fățiș se manifestă în mod tacit.-

262 27

2.) Funcționarii din S.C.I. de pretutindeni controlează ținuta în orașe mai ales în unele instituții principale, mergând în diferite, cât și în sate pe cât dorește situația, în raport cu fiecare în parte cu inspectorii regionali.

3.) Odată terminată verificarea membrilor de partid și comunicându-se rezultatele, funcționarii vechi de partid au rămas surprinși și nu și-au putut explica de ce cei care sunt dați afară din partid, cât și în mai cei dați vreau pentru în numele, merite de partid și merite profesionale, rezultă atitudine greșită a funcționarilor, de gândit. deci în ținută trebuie să fie curată tuturor și de dorit cât complet în diagrama partidului.

4.) În urma sporirea mai mari ca, cerem să se restabilească, cât fapt trebuie să se petreacă, partidul să știe și să fie convins, ca ce elemente continuă să dușmănească în construirea socialismului în țara noastră în patria noastră, pentru a fi cât mai darnic și cât mai puternic conducător.

5.) Fapte de trecut atitudine în Institut e cu mult mai ferite, decât în primii ani după 23 August a fost confuzie totală a luptei duse pe front de elemente reacționare dușmănoase din afară și din țară, după ce pericolul reacțiunii pornite din 1946, după ce Institutul nostru a fost mult de trei ori în trei departamente diferite și atitudine în îmbunătățit treptat, treptat se mențin în mai mare măsură.

6.) Persoane influente, clarvăzătoare și robotitoare Institutului care ar dăuna condiții de stat a Clasificării în ființa vieții — nu mai în Institut.

2.063

7.) Funcționarul de stat din I.C.S. își dă perfect de bine seama că drumul greu și spinos ce l-a avut de parcurs în cadrul democrației populare, până ca să ajungă la ușa cu oameni reali, cu oameni reali în viață în obiectivele vieții noastre, nu s-a putut evita o viață umană, o fire umană până ca ea să fie lămurită să fie lichidată din rădăcini pădărăsii ei.-

8.) Funcționarul de stat din I.C.S. dovedește că în ce mai prețioasă de grandioasă ființare a - proletariatului care stă în fruntea întregului popor în tot cuprinsul țării, fiecare lucrător: „Nu ne vrem pace ca să ne pună" - cu răbdare până în ultimele clipe de viață.-

9. Funcționarul de tip nou din I.C.S. este la fel ca și muncitorul din uzină și țăranul de pe ogor, merge cu pași mai siguri în viitor, el știe și dovedește că e mai conștient ca oricând clasei muncitoare, știe în ce fel pune mâna pe un creion de lucru.- Nu mai există forță în lume ca să poată reînvie trecutul odios și să perpetueze exploatarea și burghezia în vechile ei forme de jefuire și exploatare, forța dreptului și a tuturor oamenilor de bine, a celor în devălmășie, a celor ce vor să construiască o „lume bună" - un popor și un viitor pe oameni.-

Acesta este răspunsul la întrebarea dată spre a desvălui, desvăluirea am făcut-o așa după cum știu eu și după cum mă pricep și din experiența ce o am fără a cunoaște altă istorie de înfrumusețare.-

Semnez cu mâna proprie.-

30 Iunie 1950

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE

DIRECȚIA JUSTIȚIEI MILITARE

SECȚIA DE POLIȚIE JUDICIARĂ MILITARĂ

BIROUL .....

31

264

Mandat de Aducere

Nr. 8247

In numele Legii și al Prezidiumului R. P. R.,

Noi, Lt. Constantin I. Ofițer de Poliție Judiciară Militară, delegat al Ministerului Apărării Naționale;

In virtutea dispozițiunilor art. 228 din C. J. M.;

Mandatăm și ordonăm tuturor agenților puterei publice, militare și civile, să se conformeze legii, aducând la M. A. N. Secția de Poliție Judiciară Militară, în București, Calea Plevnei 139, în ziua de Joi luna Martie, anul 1950, ora 10 pe Pintea Alexandru,

domiciliat în București, strada ..... Nr. ....., de profesie ..... spre a fi audiat ca informator.

Invităm pe toți depozitarii puterei publice, militare și civile, cărora li se va arăta acest mandat de a da mână de ajutor pentru executarea lui.

Dat la Ministerul Apărării Naționale – Secția de Poliție Juridică Militară, astăzi 21 luna Martie, anul 1950.

OFIȚER DE POLIȚIE JUDICIARĂ MILITARĂ

Delegat al M. A. N.,

Procuror Instructor Militar Delegat L. A. R.

ctr. Magistrat,

Grefier,

29
205

P R O C E S - V E R B A L

Astăzi, ziua 21 luna Aprilie anul 1950
Noi Plt. Comandant Vizer ..... din cadrele Miliţiei Judiciare Militare:

Având în vedere delegaţia Nr. 3139 din 21-IV-950. ..... dată nouă de către D-l Procuror Instructor Militar, delegat al M.R. Seful Miliţiei Judiciare Militare, de a face o percheziţie la locuinţa /Biroul/ D-lui Nistor Alexandru ..... din strada Patriahiei Nr. 9 ... bănuit a avea materiale şi acte cu caracter subversiv;

In efectuarea acestei delegaţiuni, aszăzi ..... orele ..... însoţit de D-nii ..... ne am transportat la domiciliul /Biroul / numitului dela adresa susarătată.-

Aci am găsit prezent pe Viaara Nistor ..... căruia arătându-i scopul venirei noastre şi la neopunerea sa procedând la percheziţie, rezultatul a fost:

S 'au ridicat următoarele:

4 dosare cuprinzând diferite lucrari ale fondului de statistică
diferite scrisori adresate lui Nistor
diferite fotografii şi hârtii găsite la numitul
Un almanah legionar cântarea cucului -
două cartuşe pistol -
Una ascuţită -

Lucrurile menţionate s'au găsit în casa unde locuieşte numitul Nistor Alexandru

Viaara Nistor

.....

.....

.....

Drept care am incheat prezentul Proces Verbal .

ASISTENTI :

~~13~~

206

Declarație

Subsemnatul Vizitiu Viorel funcționar la Ministerul Metalurgiei și Industriei Chimice - Institutul de Proiectări Industriale, declar că nu am discutat nimic din cele petrecute în casa mea nici unei persoane din rude cât și prieteni.-

În caz contrar sunt gata să răspund de pedeapsa prevăzută de decretele de Stat, cap. II art. 53 din Codul Justiției Militare

Semnez prezentul

- Vizitiu Viorel -

21.III.1950 - ora 2,45.-

Declarație.

Subsemnatul Ionescu Fortan, funcționar la Comisia de Stat a Planificării - Institutul Central de Statistică, declar prin prezenta că nu voi divulga nimănui de cele văzute în casa vecinului meu Nistor Alexandru.

În caz contrar voi suferi rigorile legii pentru divulgarea de secrete de stat.

Dr. Ionescu

22. III. 950.
Ora 3.

35

268

Declarație

Subsemnatul Neacșu Dumitru, funcționar, stenograf, al Președinției Marei Ad. Naționale, declar prin prezenta că nu voi divulga nimănui nimic din cele văzute în casa vecinului meu Victor Alex. În caz contrar voi suferi rigorile legii pentru divulgare de secrete de stat.

D. Neacșu.

22-III-950 - ora 3 p.m.

36

2i Martie 1950 Noaptea

269

Declarație

Subsemnatul Andrei Anghel declar că nu voi divulga niciunui străin nimic din cele ce am văzut și auzit în timpul cât voi fi în serviciul Legației Americane în București.

Andrei Anghel

217

21 Martie 1941 c. 2 noaptea

Declarație

Subsemnata Lucia Aschel declar că nu voi divulga nimănui ce în noaptea aceștei zile am avut vizita Miliției în imobilul nostru și cele ce nu vor interesa ancheta legei. —

Lucia Aschel

38
271

Declarație

Subsemnatul Vioiu Anghel declar că nu voi divulga nimănui ce în noaptea aceștei zile am avut vizita miliției în imobilul nostru în caz contrariu voi suferi sancțiunile legei

Vioiu Anghel

39

272

Declarație,

Subsemnata Pick Augustina referent principal la Of. P.T.T. Bmc 25 Bucureștii Noui Str. Ad. Natzonale, prin prezenta declar că nu voi divulga niminui ~~de~~ cele văzute în casa decedatului meu Nistor Alexandru.

În caz contrar voi fi supusă legii pentru divulgare de secrete de stat.

Pick Augustina

Bucureștii la 22/3950 ora 3.—

NISTOR ALEXANDRU

Dosar 12482/2/B/fila 89. Comisia Interministerială din ziua de 22 Martie 1946. Dă aviz negativ, unei vize de intrare în ţară a unui oarecare NISTOR ALEXANDRU care era în Franţa cu soţia MINA.

Dosar 12482/48/1o5 - Comisia Interministerială din 31 Martie 1947 dă aviz favorabil unui oarecare NISTOR ALEXANDRU şi soţia MINA, pentru Italia, fără alte date de stare civilă.

Dosar 02463/5/ fila 399 semnalează pe un anume NISTOR profesor la liceul din Câmâina, membru în P.N.L. Tatarăscu care ducea o vastă propagandă hitleristă în Câmpina şi Judeţ.

Dosar 3o89/116 fila 164 Nota din 21 Mai 1941 semnalează pe un oarecare NISTOR ALEXANDRU fost poliţist legionar care a făcut mari abuzuri în Capitală.

Dosar 01445/2 fila 49 semnalează pe NISTOR ALEXANDRU din judeţul Cluj, care s'a refugiat la Ploeşti împreună cu fratele lui NESTOR JEAN.

C. F. *F. f urgent* 23 Martie 1950 41
B. 274

N O T A

Rugăm a fi căutaţi la fişe :

1. FRIMU VLADIMIR, profesor, pictor, fost funcţionar în Minist. Artelor, născ. în Huşi la 1912, fost cu domiciliul în Str. Teilor 12 şi C.A. Rosetti Nr. 14.

2. NISTOR ALEXANDRU, fost învăţător, fost funcţionar la Statistică, fost Comisia de Stat a Planificării, născ. în com. Dobroviţa - Someş în anul 1911, fost cu domiciliul în Str. Bradului 43, Şerban Vodă 22 şi Aleea Patriarhiei Nr. 9.

RESP. SERV. C. F.

Ciocnit

23 - III 1950

Stanciu

42

275

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul NISTOR ALEXANDRU, funcţionar la I.C.S. cu domiciliul în Bucureşti Str.Patriarhiei 9 Et.I, fiind întrebat declar următoarele :

1.= In ziua de 15-16 Martie a.c. am fost la locuinţa Dlui GOLOPENTIA din Str.Lister 7, în după masa acelei zile, am coborât în beci unde mai întâi am ales nişte cartofi dintr'o ladă care erau îngheţaţi şi i-am dat afară - am continuat după aceia să sparg nişte lemne pentru foc, în stânga mea şi înspre geamul beciului, pe un rând de lemne era un coş mare de hârtie în care sunau nişte sticle goale, cum eu spărgeam lemne, din cauza trepidoţiilor făcute coşul cu stice s'a răsturnat, la picioarele mele atingându-mă puţin coşul în cădere, la umărul şi mâna stângă.

Ne mai având spaţiu să mă mişc cu picioarele, am căutat să-mi fac loc făcându-se şi puţin întuneric fiind între orele 18-19 seara am pus sacul respectiv cogul cu sticle goale rămase întregi în dreapta uşii de intrare la beciul cu lemne, iar restul de hârtii, resturi din fundul coşului şi hârtie de gazetă care probabil avea ceva înăuntru şi cu unişte talaş le-am ridicat pe un rând de lemne mai sus şi în stânga beciului, cu gândul că vor fi bine la aprinsul focului, sau vor fi date afară, aveam de gând să spui acest lucru Dnei GOLOPENTIA ori dânsa n'a venit acasă şi eu am plecat, ori când am mai fost eu ultima dată în după masa zilei de 19 seara am uitat să-i spun despre acele hârtii mototolite aruncată de mine ca să fie căutate mai bine.

Eu în beci nu am mai fost altădată din seara de15-16 = şi nici n'am luat din beci absolut nimic, nici-un petec de hârtie veche s'o distrug sau s'o înstrăinez.

Drept pentru care dau această declaraţie conştient şi nesilit de nimeni semnez cu mâna proprie.

ss.AL.NISTOR

25 Martie 1950

43

276

Inlocuire

Subsemnatul, Victor I. Alexandru funcționar la S.C.S. cu domiciliul în București Str. Potârlichi 9 Et. I. fiind întrebat declar următoarele:

1) La ziua de 15/16 curent c.c am fost la brutărie la Gheorghiță din Str. Sfinții 7, în după amiaza acelei zile, am cerut în fața mea mi s-au dat 2 kg. pâine albă, dar când am ajuns acasă am constatat că pâinea era îngreunată și i-am dat înapoi — am continuat drumul și după niște lucruri pentru casă, în drum spre gară am trecut la brutărie, pe un pârd de lemne era un cal mare de culoare închisă, cu niște ochi goale, cum nu văzusem până atunci, dădea trepidațiile focului cu ochelarii roșii, la picioarele mele dungi-mi puțin corpul în ordine, la mâini dungă.—

— Ne mai având răbdare să mă uit cu atenție, am cerut să-mi fie dat înapoi banii și pâinea înapoi fiind întâmpinat

274

arele 18-19 seara, cu fum gros
respirau cosul cu stiuleti goli rămas
în brazi în dreapta usii de intrare la bătut
cu lemne, iar pe tot de hârtii rămase
din fundul cosului și hârtie de grâu
care probabil erau mâncate și
cu multe tolbe le-am prădat pe un
rând de lemne mai mus și în stânga
bucătăriei, cu gândul că voi fi bine
la primul foc, nu voi fi dator
afară, decât de când și apoi cât
lucru fără folosință și dimpotrivă
și rău voi face și eu ca pleacă,
voi când am mai fără un altul
dată în după mâncare zăcând de 19 seara
am mâncat și apoi dragoste cele
hârtii mototolite amestecă de mâncare
a și fie câteva mai bine. —

Eu în bucăți nu am mai fără altă
din seara de 15-16- și nici și am
luat din bucăți strâns mâncare, nici am
pătat de hârtie reale și a distrug
s'au și mâncare. —

Trăiți pentru care dau acestă declarație
conștient și voiesc de nimeni semnată în
mâna proprie

25. martie 1950

A. Wisten

15 278

_D_E_C_L_A_R_A_T_I_E_

Subsemnatul NISTOR I.ALEXANDRU născut la 21 Noemvrie 1911, în com. , jud.Someş - actualmente funcţionar la Institutul Central de Statistică din Bucureşti, cu domiciliul în Bucureşti Str.Patriarhiei No.9 Et.I, fiind întrebat declar următoarele :

1.= Ce hârtii ai văzut în cutia de carton din pivniţă şi ce ai făcut cu ele ?

Personal n'am văzut nici-o hârtie, afară de lemnele de foc, cutia de carton cu sticle, o altă cutie de lemn cu talaj în care erau nişte cartoji înghetaţi. Atât.

2.= Ce ştii despre HARRY BRAUNER ?

Stiu că a lucrat pe vremuri în Serviciul Social, se ocupa de culegere de folclor.

L-am văzut o singură dată în viaţa mea între 23 -26 August 1944 în curtea Tipografiei din Str.Latină 8.

Am auzit că lucrează la Institutul de folclor - şi la emisiunile de radio - transmiterile de cântece româneşti.

- Azi nu ştiu dacă mai este la Institutul de folclor sau nu.

3.= N'ai auzit nimic despre situaţia actuală?

- Am auzit că ar fi arestat - dece nu ştiu.

4.= Dela cine ai auzit că este arestat?

Nu ştiu.

5.= Cui ai mai spus că HARRY BRAUNER este arestat?

Nu ştiu - să fi spus la nimeni.

6.= Repet întrebarea - dela cine ai auzit că HARRY BRAUNER este arestat?

Nu ştiu şi nu-mi pot aminti - pentrucă nu l'am cunoscut îndeajuns.

./.

7.= Cui i-ai spus despre arestarea lui HARRY BRAUNER ?
- La nimeni.

4879

8.= Ce ştii despre LENA CONSTANTE ?
Stiu că este fiica Profesorului CONSTANTE, care a fost funcţionar la I.C.S. - şi că ar fi lucrat pe vremuri în Serviciul Social, personal n'am cunoscut-o şi nici n'am văzut-o, niciodată.

Alt ceva ai mai auzit despre ea?
N'am auzit nimic.

10.= Ai auzit că a fost arestată?
N'am auzit nimic.

11.= Ai spus cuiva că LENA CONSTANTE a fost arestată?
N'am spus la nimeni.

12.= Când i-ai comunicat Dnei GOLOPENTIA că HARRY BRAUNER şi LENA CONSTANTE au fost arestaţi?
Intr'o zi nu-mi amintesc când - am vorbit de HARRY BRAUNER că ar fi arestat - însă de LENA CONSTANTE nu ştiam nimic.

13.= Dece ai minţit şi nu ai declarat atunci când ai fost întrebat dacă ai spus cuiva despre arestarea lui HARRY BRAUNER ?
Nu pot să-mi aduc aminte de ce n'am spus anterior cred că am scăpat din vedere.

ss.NISTOR I.ALEXANDRU

22 Martie 1950

47

28

Declarație

Subsemnatul, Nistor I. Alexandru născut la 21 Nov. 1911 în com. Sumugiu, jud. Timiș - actualmente funcționar la Institutul Central de Statistică din București, cu domiciliul în București Șos. Pantelimon Nr. 9 Et. I, fiind întrebat de către urmăritoare:

1. Ce fapte ați săvârșit în cadrul de contra dumneavoastră și ce știți cu ele?

- Persoane n-am răpit nici o dată, răpire de bani de la nimeni, contra de contra cu statul, nici contra de bani cu străinii în care privește vreo contrași în spionaj. - Atât. -

2/ Ce știți despre Harry Brauner?

- Știu că a lucrat pe vremuri în serviciul străin, ca ofițer de culegere de folclor

- L-am văzut o singură dată în viață, anul 1936 între 23-26 August, când a venit la Tipografia din Str. Doamnei 8.

- Am auzit în legătură cu lucrările de folclor - și mai târziu la conferințele de specialitate - formulările de către Brauner

- Așa nu știu decât atât mă la

Interbelul de Folclor nu nu 1931

3.) Ați auzit ceva despre situația actuală?
– Am auzit că a fi arestat – de ce nu știu. –

4.) De la cine ați auzit că este arestat?
– Nu știu. –

5.) Cui i-ați spus că ați fost arestat?
– Nu știu – că i-am spus la mulți.

6.) După întoarcere – de la cine ați auzit că fost arestat?
– Nu știu și nu-mi pot aminti. – pentru că am avut multe întâlniri. –

7.) Cui i-ați spus despre arestarea lui fost arestat – la mulți. –

8.) Ce știți despre Lena Constante?
– Știu că este fost Președinte Constante – fost funcționar la I.C.S. – și că a fi lucrat pe vremuri în serviciul Siguranței personal în cabinet. – și mi-a dat o mână de ajutor. –

9.) Ați cu ați auzit despre ea.
– N'am auzit nimic. –

10.) Ați auzit că a fost arestată?
– N'am auzit nimic. –

49
282

11.) Și apoi ați vorbit cu Leon Constante după arestări?

- N'am apucat să mănânc. -

12.) Când i-ați comunicat lui Gheorghescu că Harry Brauner și Leon Constante au fost arestați

- Întâi și întâi mi-ați spus când - am rugat de Harry Brauner că a fost arestat - iară de Leon Constante nu știu nimic. —

13.) Dacă ați mărturisit că nu ați declarat când ați fost întrebat dacă ați spus ceva despre arestarea lui Harry Brauner?

- Nu pot să-mi aduc aminte de ce am spus acele întrebări, cred că am răspuns din reflex. -

22. Martie 1950

M. Ghyka

N. Beția

de 4

283

MOLDOVEANUL DIN VALEA HOȚULUI SI NAȚIUNEA

Inșiruirile care urmează au ținta precisă a unei informații rapide care închide în ea rostul unui pragmatism imediat. De aici stilul nedesvoltat, telegrafic, și eliminarea aproape a oricărui conținut care ar întârzia prezentarea acestui referat și n'ar avea aplicație practică cu începutul în imediatul imediat. Privirea în detaliu și încopcierea tuturor legăturilor în economia generală a acestei probleme, e o chestiune de timp și de conlucrare strânsă - cel puțin informativă - a tuturor membrilor echipei de cercetări din Transnistria.

C u p r i n s

1). Antecedente (1650-1870) a/ Moldovean-Ucrainean. b/ Moldovean-Evreu. c/ Moldovean-Țigan.

2). Desmoldovenire, explicație. a/ Sub țarism. b/ Sub comunism.

3). Realități formale create de regimul comunist în legătură cu problema națiunei.

4). Elemente accidentale, după retragerea comuniștilor din Valea Hoțului care au acreditat și acreditează ideea că Moldovenii nu sunt Români și care ar împiedica încercările de naționalizare a acestor moldoveni.

5). Folklor propriu, la origine, moldovenilor fără valoare circulatorie în prezent.

6). Folklor propriu, la origine, moldovenilor cu o oarecare valoare circulatorie în prezent și la Moldovenii și la Ucraineni.

7). Folklor propriu, la origine, ucrainienilor, cu valoare circulatorie, prezentă, la ucrainieni ca și la moldoveni.

8). Realități statistice.

9). Moldoveanul - atitudine.

10). Mijloace pentru educația națională a moldovenilor din Valea Hoțului.

184

Antecedente

Moldovean-Ucrainean.

După o perioadă de influenţe reciproce - moldovenii împrumută portul ucrainenilor, mai împodobit, iar ucrainenii modul mai inteligent de lucru al pământului, creşterea de vite şi curăţenia de fiecare zi - după ce ucrainenii le spun moldovenilor "boi" pentrucă venind către "Hoţu" au mânat boii şi pentrucă sunt mai înceţi şi unde se aşează acolo rămân, iar moldovenii le spun ucrainenilor "porci" pentrucă se îmbată, înjură şi se bat, după ce, cu ocazia celor dintâi căsătorii mixte - criteriul moldovean sărac, ucrainean bogat - se iscă bătăi între cele două "namuri", urmează perioada de împăciuire care se face mai deplin şi mai simţită prin mărirea numărului de căsătorii mixte, în funcţie de un al doilea criteriu - ucrainean bogat, moldovean bogat. Inţelegere care pe la anul 1850 e aproape deplină, după această dată incidentele dintre moldoveni şi ucraineni, foarte rare, ţinând aproape exclusiv de individual. Odată cu intervenţia mai hotărîtă a ţarismului, în conducerea satului, (1860) neînţelegerile nu numai că sunt eliminate, dar şi conştiinţa de "altul" ca neam începe să se topească. Mai mult la moldovean decât la ucrainean, pentrucă "Ruşii vorbeau mai mult pe limba Ruşilor dela noi - "Ruşii dela noi", adică ucrainenii, n.n. - nu pe a moldovenisi".

Moldovean-Tigan.

Căsătorii mixte de prin anul 1750. Până la această dată Tiganul era, oarecum, dispreţuit. Mai mult pentru murdărie decât pentru "negreală". Dela această dată noţiunile ţigan şi fierar("meseriaş") încep să se identifice.

Moldovean-Evreu. Un fapt.(1870).

Tarismul vrea să împământenească Evreii. Se "aude" vestea. Aşa zisul boer, Iacob Ţârnă, împreună cu o jumătate din locuitorii Văii Hoţului, nu vreau să mai recunoască autoritatea lui Iacob I.Stephan Cernat, care era "starşina", pe motivul că se "dă" cu jidanii. Cernat îi comunică "Zemskinacialniculuiu" - ministru guvernator. Acesta îi ordonă lui Cernat să-l aresteze pe Ţârnă. Ţârnă e arestat. Peste noapte Ţârnă e"furat"de către oamenii lui. Cernat îi comunică "Zemskinacialniculuiu", faptul. Zemskinacialnicul vine în Valea Hoţului cu un regiment de cavalerie. Dă timp, de o zi, oamenilor să-l aducă pe Ţârnă. Oamenii nu-l aduc. Parte din călăreţii ruşi înconjură satul, merg şi în pădure, parte caută în case etc. Nu-l găsesc. A doua zi, din ordinul aceluiaşi Zemskinacialnic, jumătate din populaţia Văii Hoţului e bătută. I s'a dat fiecărui om din jumătatea de sat care a ţinut cu Cernat,

35-50 de lovituri cu "bâta". "Dacă au tăiat bâtele şi au îngrămădit norodul şi călăreţii toje, şi s'a suit Zemskinacialnicul pe masă, o chemat toţi oamenii lui Ţârnă, scrişi de "straşina" şi ai lui, şi-i bătea la cur, de sărea sângele". Ţârnă n'a fost predat.

D e s m o l d o v e n i r e

(Ţarism)

1). Politica ţarismului, mai ales din anii 1860-80, care prin şcoală, biserică, administraţie, armată ipune, strict, limba rusească.

2). Lipsa unei pături de intelectuali moldoveni.

3). Complexul de inferioritate al moldovenilor într'o mare Rusie, mai ales că ucraineni conlocuitori se simţeau, prin limbă asemănătoare, oarecum, rubedenii cu Ruşii.

4). Ierarhia de prim loc a averii la moldoveni, lucru care - aşa cum însemnam şi în altă parte - a dus şi la începutul căsătoriilor mixte între moldoveni şi ucraineni. "S'a împădit la început moldoveni săraci cu Ruşi - ucraineni - bogaţi, după aia bogaţi cu bogaţi ca să fie mai bogătaşi".

5). Constrângerea care o exercită orice forţă conducătoare în societate, prin sancţiune sau nu.

D e s m o l d o v e n i r e

(Comunism)

1). Acelaş primat al averii - lovit în forma lui individualistă - devalorizează, la moldoveni celelalte lucruri şi cu ele, etnicitatea.

2). Ideea şi sentimentul de mare putere care le comunica vieţuirea comunistă prin succesul revoluţiei, prin tehnică, inovaţii (combeiul, fecundaţia artificală, culturi de orez etc.).

3). Condiţie economică puternică pentru cei lipsiţi de avere. Nici un ins care să nu aibă asigurat minimul de existenţă, muncind.

4). Un spirit de justiţie ferm, dar de o înţelegere excepţională[1]).

---

1). Un fapt din multele, asemănătoare: Dimitrie Vogarici condamnat latrei ani închisoare pentru înşelăciune. Rechizitoriu: "Dimitrie Vogarici a înşelat. Lucru care se poate întâmpla fiecăruia. Şi fiecare îşi ia pedeapsa. Dar greşeală nu înseamnă om rău. Vogarici nici el nu e. Se va întoarce şi stima noastră îl va întovărăşi. Va fi iarăşi "combeineur". Pot să vă spun, de altfel, şi lucrurile bune, bune de tot, care le-a făcut Vogarici până acum". (Cazul unor Evrei, speculanţi, pe care justiţia nu i-ar fi sancţionat - singura excepţie.)

286

5). Indrumarea în şcoli, de orice specialitate, gratuit, la începutul stăpîniri sovietice, a tuturor copiilor care le doreau. Mai târziu, gratuit, pentru cei mai buni şi pentru cei mijlocii.

6). Educaţie comunistă din, fragedă, copilărie. Organizaţii: pionierat, consomolism.

7). Mijloace de cultură şi de recreaţie. Bibilioteci (30.000 volume în Valea Hoţului) ziare, reviste, teatru, cinematograf, instrumente sportive, societăţi corale, organizări de baluri. 75% din populaţia satului avea difuzoare de radio. Aparate de radio în mai mică măsură.

8). Demnitatea dată femeii, prin ea, actualizării de potenţialităţi, integrare.

9). Consideraţia dată oricărui om de "om deplin" indiferent de felul lucrului efectuat. Ierarhia motivată, viu, numai ca o necesitate de lucru, în afară de conţinutul moral, propriu zis, de om. Condiţiile necesare: munca, respectarea legilor.

10). Constrângerea - de oriunde, desigur nu în aceeaş măsură - care o exercită forţa conducătoare în comunitate, prin sancţiune sau nu.

Realităţi formale creiate de regimul comunist, pentru moldoveni, în legătură cu problema naţiuni (1924).

Republica moldovenească. Limba moldovenească în şcoli şi administraţie, înfiinţarea de şcoli superioare pentru formarea intelectualităţii moldovene, încurajarea desvoltării literaturii propri, instituţii culturale, jurnale, cărţi scrise în moldoveneşte.

Elemente accidentale, după retragerea comuniştilor din Valea Hoţului, care au acreditat şi acreditează ideia că moldovenii nu sunt Români şi ar împiedeca naţionalizarea acestor moldoveni.

1). Armata de ocupaţie, munteni, olteni vorbesc repede de neînţeles, cu neologisme, impulsivi, bat.

2). Unii dintre funcţionarii administrativi (pretorul) la fel.

3). Comerţul necinstit al armatei de ocupaţie şi al funcţionarilor Români.

4). Indepărtarea din învăţământ a învăţătorilor care n'au împlinit (bărbaţi) 25 ani, (femei) 21 ani. Intre ei, moldovenii şi ucraineni care

287

ştiu moldoveneşte. Invăţătorii care funcţionează nu ştiu, cei mai mulţi, moldoveneşte. Copiii învaţă, deci diferitele materii în ucraineşte.

5). Citirea ziarelor dela Bucureşti-neologisme.

6)."Neculturalul Românilor" (expresia aparţine oamenilor anchetaţi). Au făcut din teatru biserică. N'au cinematograf. Nu instalează aparate de radio. Nu fac serbări,etc.

7). Atitudinea unor preoţi. Joacă poker, vând prescurile.

Folklor propriu, la origine, moldovenilor fără valoare circulatorie în prezent

1). Mioriţa - fragment.
2). Povestea Ilenei Coţana (Ileana Cosânzeana).
3). Umblatul dea "chirileisa" (datină de sărbători).
4). Hăiturile.
5). Vornicii (la nuntă).
6). Conocăria.
7). Iertăciunea.

Foklor propriu, la origine moldovenilor cu oarecare redusă valoare circulatorie prezentă - şi la moldoveni şi la ucraineni

1). Bolhăreasca.
2). Hulubasca.
3). Danţul.

Folklor propriu la origine ucrainienilor cu valoare circulatorie prezentă la ucraineni ca şi la moldoveni

La şezători. Un fel de "jocuri de societate" :
1). De-a-boldul.
2). In vecini.
3). Cabacul.
Jocuri propriu zise.
1). Cazaciocul.
2). Cracoveanul.
3). Şirul.[1]

---

1). După unele informaţii "şirul" ar fi laorigine, evreesc.

288

Realităţi statistice

1). Nici un moldovean care să nu ştie ucraineşte.

2). Aproximativ 1% - 2% moldoveni, origine etnică, care nu ştiu moldoveneşte.

3). Un procent care merge spre 50%, moldoveni, care vorbesc şi între ei, uneori, ucraineana.

4). In aşa zisa limbă moldovenească între 20 şi 50% - după oameni şi sectoare, sectoare în majoritate ucraineni, sectoare majoritate moldoveni, etc. - cuvinte ruşeşti şi ucraineşti.

5). In 15 familii, soţul moldovean, soţia ucraineancă, copiii sunt trecuţi, la origine etnică, ucraineni.

6). 172 căsătorii mixte moldovene ucrainene (total familii,Valea Hoţului, aproximativ, 2.600).

7). In 1940,3 căsătorii moldoveni-evrei.

8). In 1940, 7 căsătorii moldoveni-ţigani.

9). In 1940, conducător de colhozuri: şi ucraineni şi moldovenii şi ţiganii.

10). In 1940: intelectuali : şi moldoveni şi ucreineni şi ţigani şi evrei.

Moldoveanul din Valea Hoţului
(Atitudini conştiente)

Moldoveanul din Valea Hoţului e "moldoveanul din Valea Hoţului" nu "moldoveanul din Transnistria" nu "moldoveanul" şi cu atât mai puţin "Românul". Chiar noţiunea "moldoveanul din Valea Hoţului" nu are, nici în conţinutul de conştiinţă al diferitelor aşa zise neamuri conlocuitoare cu el, nici în sensibilitatea moldovenilor, decât sensul unei vagi diferenţe de veche istorie şi de recunoaştere,imediat, spaţială. "Spunem moldoveni că ei ar fi venit de prin alte locuri şi în sat ei stau mai mulţi în altă parte decât noi ucfaineni, ca ucrainean şi moldovean tot una-i. (Colea Vasilov 43 ani, agricultor, 4 clase primare, fost culac, ucrainean. Interpret: Popescu). "Moldovan şi "Rus" tot acolo vine. "Tâca" - bunicul - zicea că moldovenii provin din alte părţi, da acu toje o parte numa că"Ruşii" - moldovenii spun, în general, ucrainenilor "Ruşi" n.n. - Mai pe alte părţi în sat. (Vasia Mânzatu, 23 ani, fiu de fost culac, agricultor, 6 clase primare, mol-

10

289

dovan). In acest fel moldovenia sau nemoldovenia cuiva nu implică prin ea însăşi, într'o parte sau alta, conştient, o diferenţă de comportament şi apreciere. Pe albia inventarului, în care scăpărările de afect "pe neam" lipsesc, se aşează folklorul care, dincolo de acest aspect, în memoria oamenilor - cu anumite diferenţe de vârstă şi ocupaţie - e fragmentar şi şchioapătă. "Nu ştiu cum mai vine. "Zaraz" - imediat - nu poci. M'oi gândi de sară. Să vi mâne. (Marusia Timof, fiică de fostă slugă, moldoveancă, 5 clase, 21 ani). "Nu ni-o fost nouă de cântece c'o vint altă vreme ia aşa să mă gândesc de ţi-oi spune ceva" (Nastunia Cherdivară, 62 ani, fără şcoală, moldoveancă, soţie de fost culac). Singura grupare de etnic. circumscrisă viu în oamenii din Valea Hoţului, e a Evreilor. Grupare etnică, duşmănite pentru anumite implicaţii, socotite de oameni caracteristice acestei naţiuni. Trei lucruri au reproşat şi reproşează oamenii din Valea Hoţului Evreilor: nelucrul, necinstea şi, ca rezultat, bogăţia. (Satul Valea Hoţului de structură economică agrară socoate şi acum, într'o măsură, ca mai "adevărată" munca agrară. Aceasta mai ales în cazul Evreilor dintre cari niciunul, în ca şi înainte de regimul comunist nu era muncitor de pământ. Nelucrul Evreilor, aşa dar, trebue înţeles în sensul de "lucru nu la pământ". Motivaţia acestui sentiment şi idee de ură trebuie căutată, însă, în asocierea acestui fapt cu al doilea şi cu cel de al treilea, amintite.[1] Dincolo de această grupare de etnic, clară şi trează în conştiinţa oamenilor, orice diferenţiere în funcţie de etnicitate nu are decât caracter de exterioritate. In acest fel, nici o mirare că orice câmp de grupare a tuturor moldovenilor la un loc, se lipseaşcă la moldovenii din Valea Hoţului şi cu atât mai mult ideea unei grupări în unitate românească şi socotirea acestei grupări ca imperativă şi mesianică. "Pe moldovenie sau pe rusie, toje vorbă-i (Ana Leahu, 47 ani, soţie de fost culac, fără şcoală, moldoveancă). "Pe moldovenie nu-i toje ca pe rusie, da noi vorbim că-i de înţeles şi ne înţelegem şi pe una şi pe alta". (Alioşa Milicenco, fiu de fost culac, absolvent "desetiletca" - 10 clase - moldovean). "La noi ucrainean şi moldovean încă înaintea revoluţiei ne spunea "mâca" era cam tot una. După aceia de tot una. Tot aia legea şi tot ace-

---

1). O valoare circulatorie mai restrânsă în comunitatea Văi Hoţului o are explicaţia faptului pentru care Evreii trebuiau să lucreze mai mult cu "peana". Fapt care închide în el şi o rezervă în generalizarea: Evrei - nelucru. "N'avea cine să fie cu peana, aşa buni ca ei şi se pricepeau să umble cu cumpărarea şi cu vândutul." (Anton Darienco, 72 ani, fost culac, 5 clase primare, moldovean).

4
2901

ia răsplata. Si ne-am învăţat uşor nu ca cu colhozul. (Vasia Leveschi, fost culac, 61 ani, 4 clase primare, agricultor, ucrainean. Interpret: Popescu). "Noi ne nu mai gândim la naţie că oamenii nu se deosebesc după naţie, se deosebesc după cum sunt. Asta am crezut-o şi nu ştiu cum s'ar schimba." (Valia Mărleanu, 19 ani, învăţătoare, fiică de fost culac, moldoveancă). "De mai demult zicea "tâca", că ziceau câteodată moldovenii la rusoaice "sterva" şi rusoaicele la moldovence tot aşa, da după aceia chiar sub ţarism nu. Da ei ştiu, după revoluţie că oamenii vorbeau moldoveneşte şi ucarineşte fără necaz. Că erau cum n'ar fi altceva. Chiar încercarea de latinizare a limbei moldoveneşti a fost la doi dintre "inteligheţi", ceilalţi nu şi nu s'a supărat nimeni că nu s'a făcut. Numa de jidani zic rău oamenii că-s numai cu peana şi înşală"(Ciobanov, învăţător, 22 ani, fiu de fost culac, moldovean).

"Bine le-a făcut la jidani că nu lucrau şi se foiau" (Marfa Mânzatu, 32 ani, fără şcoală, fată de fostă slugă, agricultoare).

Moldoveanului din Valea Hoţului, după criteriul atitudinei conştiente, i s'ar putea spune Români, aşa cum s'ar spune unui scaun, vacă sau ciubuc. Nominal.

Mijloace pentru educaţia naţională a moldovenilor din Valea Hoţului.

1). Rezolvarea, măcar în parte, a problemelor care privesc satul, prin obşte. Acum se "dictează".

2). Cultură şi recreaţie. Teatru, cinematograf, muzică, sport, societăţi corale, patefon, radio, cărţi şi ziare cu conţinut şi stil - mai ales stil - adecvat.

3). Trimiterea elevilor şi studenţilor cu şcoala întreruptă, din cauza sărăciei, gratuit, la şcoli.

4). Reîntegrarea învăţătorilor care ştiu moldoveneşte, chiar dacă nu au vârsta 21 ani (femei), 25 ani (bătbaţi). Neapărat, a învăţătorilor moldoveni care ştiu moldoveneşte.

5). O propagandă de fuziune a formei de viaţă individualistă cu etnicitatea. Propagandă care ar avea priză deoarece, cam jumătate satul - sat vechiu de "mijlocaşi", înainte de regimul sovietic, 14 Ha. - 14, pământ - a rămas credincios proprietăţii individuale. (Instrumente de muncă, tehnice!!)

6). Specularea în acelaş sens a antisemitismului. O anumită - crezută - favorizare a Evreilor de către regimul sovietic, oferă conţinut favorabil.

12
291

7). Aramata de ocupaţie, funcţionarii, preoţii, să fie numiţi între moldoveni şi ardeleni, cu vorba mai rară, cu lexicul mai apropiat înţelegerii, mai puţin impulsiv. Si aceştia triaţi, însă popa să nu joace poker, să vândă prescurile, ofiţerul să nu fie comerciant.

8). Spirit de justiţie, sancţionarea abaterilor de orice fel.

9). Instrumente sportive, concursuri.

10). Alimentele şi toate lucrurile să fie puse în comerţ pe familii şi nevoi. Nefavoritism, la zahăr, petrol,etc.

11). Educaţie naţională, din copilărie. Sistem de organizare,comunist, hitlerist, fascist, legionar.

Fără astfel de acţiuni încercarea de românizare a moldovenilor din Valea Hoţului - poate şi a celorlalţi moldoveni din Transnistria - nu poate însemna decât un carnaval. Trist.

===

D. Cabea

292

MEŞTEŞUGARII

I. Pe vremea ţarismului

Meşteşugurile, cu o sută şi ceva în urmă, aveau un caracter rural gospodăresc, iar Statul ţarist, se pare, era absent în această ramură de activitate.

Numai în măsura în care Odessa, port la Marea Neagră, capătă o mare însemnătate comercială - nu mult după pacea dela Adrianopol, când flota engleză de comerţ îşi revarsă mărfurile metropolei şi coloniei şi în porturile acestei mări închise până atunci pentru dânşii - meşteşugurile devin o realizare mai concretă.

Drumul comercial care vine dinspre Polsca şi trece la 14 Km. de Valea Hoţului prin Mardarovka, iar de aici înspre Odessa, sileşte procesul de prefaceri, de înoiri. Pânzeturile, stamba înflorite, brocaturile şi toate celelalte ţesături revărsate cu prisosinţă în porturile Mării Negre, fac ca oamenii să-şi înlocuiască în mare măsură portul, aşa că apar şi meşteşugari creaţi de nouile trebuinţi. Comerţul de grâne din Odessa face ca omul să umble după o căruţă cu coş pe care o găseşte în sate de colonişti nemţi. Tiganii, fierari se " specializează" în acest meşteşug, dar apar fierarii Ruşi numiţi şi caţapi şi Bulgari.

Meşteşugurile se transmiteau din tată în fiu şi rar de tot se întâmpla ca fiul să-şi aleagă altă meserie decât aceea a părintelui.

Comerţul care se desvoltă aduce târgurilor şi oraşelor o accentuată mişcare. Meşteşugarii mai tineri din sate sunt atraşi de noua situaţie. Oraşele până aici nu prea atrăgeau meşteşugari.

Numărul lor creşte. Se văd nevoiţi să se organizeze pe tagme numite "Bratzvo", sub conducerea şi ocrotirea bisericii. Biserica a luat sub ocrotire tagmele meşteşugăreşti din cauza birurilor pe care le impunea şi le încasa. Oraşele strângeau în ele conglomerate de naţiuni slave, mulţi ucenici ai şcoalelor revoluţionare, pe când meşteşugarii veniţi dela sate mai purtau în ei seva bisericii pravoslavnice, aşa că era mai uşor pentru preoţi să-i cârmuiască.

Pe la 1872, după informaţii, un an nu prea roditor, membri tagmelor orăşăneşti se resfiră până la 200 verste depărtare la muncile

./.

agricole pentru a-şi agonisi pâinea. Unii se întorc în pragul iernii în locurile de unde au plecat, alţii rămân prin satele unde se simţea nevoia meşteşugului respectiv. De fapt rămâneau grupuri, grupuri, de multe ori grupurile înrudite. Aşa s'a întâmplat cu meşteşugarii din Gmilnic, unde în acel an numărul meşteşugarilor din aceea tagmă ajunsese la 1.500.

In satele în care au rămas sunt bine văzuţi. Cam în vremea acestor reîntoarceri de meşteşugari la sate însemnătatea meşteşugului gospodăresc începe să se piardă, iar meşteşugarii să lucreze pentru săteni.

Meşteşugarii rămaşi în sate deveniseră populari, prietenoşi, căutând să se înrudească cu oamenii prin botezuri, cuncunii. "Li era carmanul plin şi de atâta era cu mâna largă", îmi spune un informator.

Ba făceau daruri şi bisericilor şi popilor, obiceiu rămas din tagma orăşănească din care făcea parte.

Către sfârşitul redistribuirilor de pământ, când începe perioada a doua, biserica îşi pierde din rolul ei în ceeace priveşte conducerea meşteşugurilor şi începe Statul ţarist să încaseze dările impuse meşteşugarilor. Ţăranii îmbrăţişau meseriile şi din lipsa pământului şi din nesiguranţa în ceeace priveşte viitoarele redistribuiri.

II. Pe vremea Sovietelor.

Inceputul nu schimbă viaţa meşteşugarilor la sat. Acei care au rămas cu ceva pământ din recunoaşterea proprietăţii din 1908 fac agricultură şi meserie.

Economia scăzută a Soevietelor din anii imediat după revoluţie, mai ales întroducând N.E.P.-ul, mulţi din meşteşugarii satelor primesc pământul cuvenit după suflete şi braţe şi aproape lasă meşteşugurile. Intre timp unii îşi înjgheabă ateliere şi stau între meserie şi agricultură. Aceastâ situaţie ţine până la colectivizare.

Lupta mare se dă pentru gospodăria comună a muncitorilor de pământ, gospodăria meşteşugului, sau asociaţia meşteşugărească, trecând pe alt plan, şi care nu s'a realizat decât după doi ani (1931).

Artelul a luat fiinţă atunci când şi-au dat seama meşteşugarii de câştigul ce l'ar realiza în comun, sprijinit prin orice mijloace de stat.

./.

Sunt primiţi numai acei tineri (vârsta maximă 40 de ani). Statul, prin băncile raionale sau sătești, le împrumută bani cu dobândă scăzută, care putea ajunge până la 5% pe an. Cu acești bani se cumpără scule şi materiale. Lucrul începe. Si merge bine .

Statul e dispus să dea noui credite. Chiar cu 3%.

Banii realizaţi din vânzarea mărfurilor sunt daţi spre păstrare la băncile sătești sau raioanele cu procente de 5% pe an. Erau obligaţi de către Stat ca banii lor să nu stea închişi în casa arteluului. Din vreme în vreme operaţii de achitarea datoriilor, iar banii rămaşi în bănci se fructifică.

Artelnicii aleg un preşedinte, iar centrala artelului din Tiraspol numeşte un contabil şi un casier. Retribuirea se fixează la toţi de centrală, iar raionul avea putinţa de a modifica aceste hotărîri centrale. Raionul făcea controlul lucrului, administraţiei şi se îngrijea de bunul mers a tuturor filialelor care se găseau în raza sa. Fiecare artel avea şi un brigadier care însemna normele şi lucra sub controlul contabilului.

In Valea Hoţului erau 4 arteluri.

1). De ţesut covoare.

2). De ţesut covoare.

3). De croitorie

4). De putini şi mobile.

Ziua de lucru era de 7 ore. Intârzierile nu erau permise iar repetirea lor se pedepsea cu severitate.

Norme şi retribuiri.

I. La ţesătorie. 12 cm.p. se plăteau cu 36 copeici fiecare cm.p.,iar pentru fiecare din cei doi cm.p. pe zi, rămânând mult după cele 7 ore obligatorii. Numai pentru 2 cm.p. se plătea 5,60 de fiecare centimetru, dela 12 cm. în sus se plătea tot 36 de copeici.

2. La croitorie. Exemplu: 3 cămăşi cu guler sau 4 fără guler forma norma unei zile de lucru. Plata varia între 3-4 ruble bucate.

3. La cismărie. Aici normele se fixau mai greu deoarece o pereche de încălţăminte trecea din mână în mână pentru ca munca să fie cât mai bine distribuită iar producţia să ajungă la maximum.

4. La butini şi stolerie. De exemplu: 25 de vedre (în special butoaie) forma norma unei zile de lucru. Fiecare vadră era plătită cu o rublă la început, iar din 1940 cu 75 de copeici.

./.

W.95

Toate normele fixate erau egale cu 100%. Norma se întrecea mult. Varia la toate artelurile între 100 - 360 procente la sută. 360% a avut-o numai Alexe Doroştin dela artelul de putini şi numai într'o singură zi.

Vine o epocă în care Statul Sovietic încurajează fluxul de populaţie înspre oraşe. Tărănimea, o parte chiar din culaci, caută oraşele mari cu industrii în formaţie. In epoca aceasta creşte numărul muncitorilor din întreprinderi. Statul avea nevoie de braţe multe de muncă. Din meşteşugarii satelor prea puţini se îndreaptă spre oraşe.

Incepând dela revoluţie copiii nu mai urmează meseriile părinţilor, aceasta întâmplându-se numai dacă tatăl are o meserie mecanică sau tehnică.

Artelurile în general, sunt lipsite de ucenici, parte din ei îndreptându-se spre învăţătură. Acei ce se îndreptau spre muncă erau cercetaţi de medic ca să fie perfect sănătoşi. In nici un caz nu puteau fi ucenici dacă nu aveau cel puţin 4 clase primare. Ucenicii până la 14 ani lucrau 4 ore pe zi. Cât învăţau meseria erau plătiţi cu 50 de ruble lunar. Numai cei dela artelul de bute erau plătiţi cu 78 de ruble. Timpul de ucenicie era de 6 luni. Numai la meseria de bute timpul de ecenicie era de 3 luni.

Acei care aveau primele cunoştinţe de meşteşug, când intrau în artel erau scutiţi într'o măsură oarecare de timpul de ucenicie fixat.

In 1940 Statul a intervenit în privinţa meseriilor, hotărînd ca raionul să deseneze pe cei buni de meserii, iar artelul respectivei meserii era obligat să-i echipeze şi să-i trimită la şcoli speciale de meserii în oraşele mari. Copilul putea să-şi echivaleze această şcoală cu alte şcoli şi să-şi schimbe carierea după cei 7 ani obligatorii de şcoală. Mulţi din meşteşugarii plecaţi din sate la oraşe în această epocă, lucrează în zăvoade ziua, iar seara urmează cursuri speciale, unii terminând semiletca sau diseletca, înscriindu-se şi urmând după aceasta cursuri universitare. Dar aceasta este altceva.

Membrii artelurilor capătă premii fie după cantitatea lucrului făcut, fie după calitatea lucrului. Acei mai nevoiaşi capătă mereu ajutoare. Meşteşugarii cu mulţi copii primesc ajutor dela Stat, ajutor anual şi multe scutiri de impozite. Chiar totale. Concediul de vară este de 15 zile pentru fiecare muncitor. Pentru aceste 15 zi-

./.

le, plata se făcea după media câştigului din anul ulterior. Femeile capătă la naştere 15 zile plătite ca şi concediul de vară. Mecicul avea dreptul să prelungească acest concediu după cum găsea de cuviinţă. Ce trecea de două luni se plătea numai cu jumătatea salariului. In fiecare an artelul avea multe economii. Aceste economii se împărţeau astfel: 40% lua Statul, 20% se distribuia între muncitori, 20% forma fondul de asigurare, iar restul forma fondul cultural, fondul pentru premii, fondul de ajutorare. La sărbătorile oficiale sovietice se împărţeau daruri fie în bani, fie în obiecte.

Mărfurile produse de artele se vindeau fie în sat, fie în alte sate şi oraşe, după cum hotăra centrala artelului, care avea evidenţa profuctivităţii tuturor artelelor. Se făcea un schimb intens de mărfuri între artele. După acest criteriu se făcea distribuirea produselor spre a fi vândute.

Din cele expuse până aici putem vedea că centrul de interes meşteşugăresc a rămas în mare măsură satul, iar Sovietele au desvoltat şi încurajat acest fel şi mai mult.

III. Sub ocupaţia românească.

Artelurile s'au sfărâmat. Dintre meşteşugari unii au plecat, alţii şi-au făcut alt rost de câştig (căruşi, servitori, hamali, etc.), iar o parte neînsemnată dintre ei se ocupă cu mici reparaţiuni, neavând nici scule nici materiale.

D. Corbea

Raion Velica. Visca

27. XI. 1942

Report

asupra materialelor primite

1) Primit cu recipisa nr. 4 din 23 Nov. 1942:

săpun	540 kg.
sare	1000 kg.
zahăr	50 kg.
tutun	2500 pac.
chibrituri	5000 cutii

2) Primit dela d-l Seidel în zilele de 27 Oct. a.c.:

săpun	16 kg.
sare	15 kg.

Din care s'au distribuit la 450 familii, plus pentru serviciu asupra membrilor Comitetului:

	la 450 Fam.	„pentru serviciu"	Total
Săpun	450 kg.	17 kg.	467 kg.
Sare	900 kg.	32 kg.	932 kg.
Zahăr	46,500 kg.	3,500	50 kg.
Tutun	2250 pachete	89 pachete	2339 p.
Chibrituri	4500 cutii	110 cutii	4610 c.

3) Cantitatea rămasă în urma ~~Comitetului~~ distribuirii efectuate:

Săpun - 89 kg.
sare - 83 kg.
tutun - 161 pachete
Chibrituri 390 cutii

4) 1 sac mare și 2 saci. (am avut 4 saci din care 1 sac mare)

4) 3 saci cu hârtie cu care dl. d-l Schapitza ne-a dat la dispoziție pentru 1 porție - 8 comune.
O hârtie ți-o trimit mai mare. P. Cly

Vederi sumare despre
orașelul Vozniesensk

X
293

informator:
Starostov Ales. 63 ani
Jezev Mecai 81 "
Muscalenco 28
(imp. scris)

Numele orașelului Vozniesensk, cu 150 ani în urmă, a fost Socoli (Cokonbi).
De unde vine numele acesta?
După cât se pare, din a fost o așezare de căzăcești „de viteji între viteji", răspândiți de jur împrejur în întinsuri de pământuri, vii, bani, etc. In traducere ar însemna socol (cokonbi-cokon) însemnând șoim-șoim.
Numele de Vozniesensk s'a dat de timpul Ecaterinei II-e.
Datorită faptului că așezarea din care erau a unor oameni liberi, bogați, bisericile din întâiele vremi în sulungoțe fiind zidite de boieri. Era o mare bucurie când boierul se ducea cât mai mult pentru biserică, să dăruiască, cu mare mare, cu mare mult aur și argint. Pentru aceste fărădelegi fură de Kiev, centrul religios al Rusiei,

cu puteri spre al Ortodoxismului.
Cezarii n praktica se tipăresc în cărți
sec. XV-lea, iar în timpul lui Petru
Movilă ezegeza bisericească stinsese-
rea și se glorie, menținându-se,
cu mănăstiri stăpâni, până la
Revoluția din Octombrie.
Schimbare numelui din Socola în acela
de Vozneșensk, se face când ortodoxis-
mul „soimbă", pătrunde origine,
mai puțin evoluția ezegezei, din ce
în ce mai mult, după cum a evo-
luat întreaga ezegeză Bizantină și
Rusia Europeană. Dar atât cât mai
tot ce procesul de evoluție a cezarei
s-a făcut cu întârziere, cunoscută încă
bine cunoscută, decât în mai sem-
nificative bio-demografice și
istorice ale lor.
Voznesensk provine de la cuvântul
voznesenie, care înseamnă înălțare.
Cum și biserica „înălțarea".
În această biserică se face la
Duminica Mare, după Paști.
Acest ezegeză de acum câteva s-au
făcut și întâlnirea multor mari.
Cunoscute sunt: Natalia Lenca, Sabinia

I, II și III, în afară de Vozu-Sărat (Sovata) și Bălbăcka.

Izvoarele (sunt rele reperate) 1, 2 și 3, Vatra Dornei, Bălbăcka și Vozu-Sărat (centrul de stațiune) sunt cunoscute pe o rază de 80-100 km. de fiecare cale ferată.

Până în timpul domniei Alexandru cel III-lea și începutul domniei Țarului Nicolae cel II-lea, Vozu-Sărat-ul avea însemnătate numai (cu multă lucrări, unde se țineau târguri săptămânale și pentru fălcăiri pe an, care durau câte o săptămână fiecare.

Bălcăile se țin: unul vara, două toamna și unul iarna.

Bălcăile atrăgeau negustori din regiunea Dornei, Volgăi. Veneau pentru cumpărături de vite.

Când pământurile țărănești din împrejurimi se lăsară cu rod, atunci apăreau negustori din București pentru cumpărături de cereale.

Locul cu locul târgul vechi dispăru și un centru mai important.

Târgurile Bălcăilor, începând cătră sfârșitul domniei Țarului Alexandru cel III-lea și se schimbă în timpul Țarului Nicolae cel II-lea, nu schimbă întru nimic prin mari violențe regimul; violențe

ucrainian original. Ea putea spune
ei pentru acesta i-a atribuit un în-
înțeles eronat. (Acesta este valabil
numai în cazul privește felul în voto
pătrunderii ei românești) De fiind
economy, n-are nici o parte.
Aici în acest timp este posibilă
pătrunderea elementelor străine:
ucrainene, moldovenești, bulgare, între
care foarte multe.
Moldovenii pătrund mai mult prin
căsătorii mixte.
O privire în istoria de mișcare a
familiilor moldovenești ne lămurește
această: familia Melnik, Rekov,
Alexandrovka, mănăstirea Hîncu,
Nobilalenka ne arată pătrunderea Voz-
nesensk. Foarte puțini au sosit
direct moldoveni, majoritatea au
venit prin alte părți.
Alexandrovka, deși cât și pare Re-
nie, totuși aceștia majoritatea sunt
ei provenind din moldoveni-
ucraineni, sunt sosiți direct
după venirea în Rusia a lui
Dimitrie Cantemir. El a venit
cu mulți moldoveni, care au venit

privilegii aproape egale cu ceilalți cetățeni ai statului de drept.

Pe lângă existența acestor minorități, mai mici sau mai numeroase, mai mult sau mai puțin sentimentale, avem astăzi și o altă minoritate, mai importantă.

Intelectualii moldoveni, care, sub dictatura bolșevică, au fost obligați să renunțe la orice spirit critic, la orice inițiativă, la orice independență, la orice libertate, sunt astăzi o minoritate.

D. Corbu

26.8.1942

Sate cu moldoveni 12

Așișoc și Slobozia lângă CBU3.-
Dogrod (Gorki?)
Tot în acest region, satele:
Moldovska și Cubura.

Avdovia Petre și Turcu Petri cu
un venit de Hurcov un spun:
„În Hurcov or ci le 10.000 moldo-
veni".

Raport.

Asupra înscrierilor familiilor de moțoveni 302

Hotarăș: Țigani, Solotărca, Drujbălovka, Nicolaevca, Cernosovhoz și Colos. Toate aceste hotare sunt administrativ, cunoscute sub numele de Vozniesensk III.

În Țigani și Solotărca, înscrierea s'a făcut în două zile: 28 Aug. a.c., când am sosit cu camionul. În toate celelalte sate în 29 Aug. a.c. Dimineața s'am împărțit la Solotărca, socotindu-le centrul de depărtare față de celelalte hotare.

Sosit:

1) Total hotare cu familii moțoveni și 105 membri de familie; la care s'am împărțit 56 pachete alimentare.

3) Cantități împărțite: (56 pachete + alimente date acelor care au adus servicii deosebite - mâncare) Zahăr 13 kg.; orez 65 kg.; sare 125 kg.; tutun 357 kg.; chibrituri (cutii) 630;

c) 1) Avere prezentă:
vaci 39; porci 27.

2) Avere avută când s'a făcut colectivizarea:
pământ 115 desetine; cai 23; boi 17.

(Cantități și totalurile la fiecare hotar se vede din tabelul întocmit.)

Compensații și procentaje:

Țigani din 32 familii cu 165 membri de familie.
Din aceștia 6 familii de moțoveni cu 23 membri de familie.
Familii moțoveni reprezintă 18,7%, membri de

familii moldov. venetice 13,9%
Soltuta cu 47 familii cu 266 membri a fiecare
moldoveni reprezinta (familii) 27,6%; membri a familii 3,105%;
Drujchibovka cu 52 familii cu 206 membri a fiecare.
familii moldov. reprez. 17,3%; membri a fam. moldov. 12%
Vicoleenta cu 52 familii cu 227 membri a familie
moldoveni reprezinta 17,3% (familii) cu 6,6% membri a familie
In Cobos sunt 13 familii din care 2 moldovenesti.
Sofing nu are date comparative. S'au gasit 17 familii
cu 15 membri de familie.
Procente totale a lucrarii Sofing:
sunt 183 familii cu 864 membri de familie.
Moldoveni 56 familii cu 105 membri de familie.
Familii reprezinta 38,6%, ca membri de familie 12,1%.
Procentul mic al membrilor de familie moldovenesti se explica prin caracterul mixt, nu ca un adevarat moldovenesc din Sofing, care sunt ringuri, familiile lor fiind in Basarabia. (Sunt 3 categorii: 1) acei care au mers inca in U.R.S.S. dupa cedarea Basarabiei; 2) acei care au fost luati ca deportati (evrei-gardisti) si 3) acei care la cedarea Basarabiei au plecat din Regat, nu le-au gasit pe loc fostii de autoritatile romanesti si pe urma-rasarabia, numiti: „bolevici".)
Basarabeni acestia (toate categoriile) cu se intorc in statul Ro-man pentru a li se elibera de catre Germani bilete de tren.
In lucrare am urmarit sa se stabileasca caracterul care au plecat dupa revolutie prin orase cu administratii.
Se stabileste si din acei care n'au venit ce motive nu lucrarile acestea.

D. Corbea 1.IX.942

316

Raport de activitate

Echipa Mănescu-Corbea

Lucrările de inventariere a moldovenilor din Raionul Pișcani-Brod au început în ziua de 26 Sept. 1942.
Lucrarea a ținut până în ziua de 12 Oct. a.c. întrucât se datorește lipsei de drumuri.
Ne-am deplasat, dela 2-7 Oct. în satele Petrivca (18 km. de Pișcani-Brod), Corbiuca (15 km.) și Pomeșeuca.
Satele și hotarele în care trăesc moldovenii sunt grupate în jurul satului Pișcani-Brod, până la o depărtare de 4-12 km.
Satele în care am găsit moldoveni: Pișcani-Brod, stația Pomeșeuca, satul Pomeșeuca. Hotarele în care am găsit moldoveni (toate ține de primăria Pișcani-Brod):

In felul acesta se poate avea oricînd, şi oricînd vrem, situaţia clară, vizuală controlată.
Cînd totalurile generale din oloanele respective se corespund, atunci s'a greşit la calcule.
Felcînd o verificare orizontală este imposibilă a nu se face greşale.

Situaţia alimentelor

Am primit:

I- zece - 622 kg.
seşpan (5 lăţi) 325 kg.
tutun (3 saci) 1500 pachete
chibrituri (3 cutii) 3000 cutii
Zahăr 50, 800 kg.

rest dela primăvară
Zahăr 2,200
II- zece 34 kg.
seşpan 32,500 kg.
tutun 315 pachete + (185) (500)
chibrituri 595 cutii

Total general primit
zece - 1094 kg.
seşpan 604, 500 kg.
Tutun 3500
chibrituri 5395 cutii
Zahăr 73, 300 kg.

16

Satul nu se știe să cânte satisfăcător.
Până în 1938 a funcționat o școală gospodărească cu patru clase.

Pentru ca echipa să dobândească „prioritate desăvârșită" propun să se facă la viitor magazii cu 2-3 uși pentru ca mai mulți să nu poată aprovizionă echipele învecinate, să nu mai fie nevoie de „ștampile" suplimentare decât atunci „rar". Acestea depozitate să se țină în cuiere mai mici, să nu mai se poată ține mai multe cuiere cu „hamuri".

Echipa a depășit în Raionul Nou Ilfoveni.

12.X.942
Cin. Tomșanca

D. Corbu

III Tunis de Retipan

Sucre - 433 kg.
Sirpun · 244 kg.
Tartre · 1500 ·
Chebrits 2000 ·
Tahir 20,300 kg.

* pentes d. Sirpuntis

319

Sion distribuit on paquets le Retipan de pentes en un total de 70,500 kg tahir ; 496 kg. sirpun ; 1000 kg sucre 2500 tartre 4470 antichibutani

Restant : 2,800 kg. tahir ; 108 ½ kg. sirpun ; 94 kg. sucre ; 1000 tartre ; 425 chibutani.

C.N.R.S.

Carelimca, Crecunca, Mihaimovka, Tarasovca, Nicolaca, Feldvorfca și Tschemofca. (Vezi tabelul alăturat)

Verificarea tabelului.

Coloana „Total familii moldovenești" trebue să fie egală cu „starea civilă" și „gradul de rudenie".

Coloana „din care sunt mixte" trebue să fie egală cu totalul coloanelor 1a, 1b, 1c; 2a, 2b, 2c.

Totalul coloanei „din care sunt moldoveni" plus coloana „R" (cumbii nu sunt moldoveni), plus coloana „N" (necunoscuți) trebue să fie egal cu numărul familiilor moldovenești. Suma coloanelor „din care sunt moldoveni" și „R" și „N" trebue să fie egal cu „total familii moldovenești". Totalul coloanelor 1a, 1b, 1c să corespundă cu coloana „soț român - soție străină"; 2a, 2b, 2c să corespundă cu coloana „soț străin - soție română". Totalul celor coloane „soț român soție străină" și „soț străin - soție română" este egal cu coloana „din care sunt mixte".

Coloana „suflet" să corespundă cu „nr. membri" din tabelul

Echipa Mănescu - Corbea

317

Notă informativă

Am sosit în ziua de 4 Sep. a.c. în satul Jelenjec. În ziua de 5 am făcut Sofronovca (Raion Wola Odesa) Bogodarovka, Petrino, M. Jenjevka, Aristarhovka și Colonia germană Fjelcinburg; iar în ziua de 6 satele Pokrovka, Krutoiarka și Jelenjec. În Jelenjec s'a prelungit și în ziua de 7. c. Sofronofca are primărie. Bogodarovka, cu sat. Petrino și M. Jenjevka formează o singură comună cu sediul în satul Petrino. Toate satele (Fjelcinburg, Pocrovka, Krutoiarka, Jelenjec) au primării. La ultimul recensământ german ce a avut loc în 1941, s'a găsit: (date)

1) Sofronovka	785	suflete	48	735	din total
2) Bogodarovka	670	"	50	620	
3) Petrino	1170	"	3	1153	
4) M. Jenjevka			14		
5) Aristarhovka	807	"	4	803	
6) Fjelcinburg	575	"	2	573	"
7) Pokrovka	750	"	4	746	"
8) Krutoiarka	1171	"	26	1145	"
9) Jelenjec	3019	"	54	2965	"

În ordine numărul familiilor moldovenești:

1) 13; 2) 13; 3) 2; 4) 6; 5) 1; 6) 1; 7) 2; 8) 7; 9) 23;

Rezultatul incercării de identificare a populației sub fața de Proj. Acte românești:

Formularul statistic
„Familii românești" ....

~~Din comună~~

	Familii	Mixte	Soții Rom.	Soții români	Total suflete	Prezenți	Abs.
Sofronovka	13	9	4	5	48	47	1
Bogdanovka	13	10	1	9	50	47	3
Petrino	2	1	–	1	5	4	1
M. Jenievca	6	6	4	2	20	18	2
Antonovka	1	1	–	1	5	5	–
Felenzburg	1	1	–	1	2	2	–
Pocrovca	2	1	–	1	4	4	–
Kratsenca	7	7	2	5	26	24	2
Jelanet	23	15	7	8	54	54	–

Locul de nomințire

	01	02	03	03c	04
Sofronovka	3	–	8	–	2
Bogdanovka	3	1	9	–	–
Petrino	–	–	1	–	1
M. Jenievca	–	–	5	1	–
Antonovka	–	–	–	–	1
Felenzburg	–	–	1	–	–
Pocrovka	1	–	1	–	–
Kratsenca	–	–	7	–	–
Jelanet	6	1	10	1	5

Averea
avem prezenți

					avem la vreme stabilită		
Sofronovka	– vite	9	porci	9	pământ	48	ca 8 vite 6
Bogdanovka	– "	12	"	7	"	50	" 8 " 7
Petrino	– "	–	"	–	"	–	" – " –
M. Jenievca	– "	5	"	5	"	29	" 6 " 2
Antonovka	– "	1	"	–	"	–	" – " –
Felenzburg	– "	1	"	–	"	–	" – " –
Pocrovca	– "	2	"	2	"	–	" – " 1
Kratsenca	– "	7	"	7	"	3	" 2 " 4
Jelanet	– "	14	"	7	"	6	" 8 " 4

Bordeienii

Familii cu un pământ populație

	Nr. fam. cu un pământ	Nr. membri în acele familii	
Sofronovka	13	48	– 13-26-65-130
Bogdanovca	13	50	– 13-26-65-130
Petrino	2	5	– 2-4-10-20
M. Jenievca	6	20	– 1-2-5-10
Antonovka	1	5	– 1-2-5-10
Felenzburg	1	2	– 1-2-5-10
Pocrovca	2	4	– 2-4-10-20
Kratsenca	7	26	– 7-13-35-70
Jelanet	23	54	– 23-46-115-230
„Familii străine" (7)			– 15-16-50-60

Se dispune în vatra Serbănești (raz. 8 sep.) pentru transcrierea materialelor în fecare reportaj „Jelanet".

Echipa are 50 kg. rășină, 1184 cutii, 16 kg sec și 250 pachete tutun

4. 4. 942

D. Corbea

DIOMID .
STUNGARU

1
313
~~313~~

N O T A

La Oficiul de Studii chiar în acelaş birou cu mine lucrează STRUNGARU DIOMID . Acesta înainte de război fusese trimis în Polonia să studieze limbile slave pentru a primi postul de asistent univeristar.

STRUNGARU este foarte sărac şi din cât îl cunosc eu ca coleg se poate preta la orice pentru a câştiga bani.

Stiu dela MARIA BIJI care mi-a spus că a avut chiar şi în mână o revistă pe care o edita STRUNGARU împreună cu socrul sau SMOCHINA.

Revista se publica în anul 1943 cu un conţinut anti-sovietic cuprinzând fotografii prin cari calomnia Uniunea Sovietică punând în sarcina ei ororurile săvârşite de fascişti. Bănuesc că revista era subvenţionată de altcineva deoarece STRUNGARU este sărac.

ss.STEFANESCU MATILDA

24 Ianuarie 1950

1 Copie

~~2~~ 313

NUMĂRUL ROMÂNILOR TRANSNISTRIENI

Din timpuri străvechi, un mare număr de Români, în deosebi originari din Moldova, au depăşit Nistrul, răsfirându-se în largul stepei transnistriene.

Până în preajma războiului mondial se ştia prea puţin despre existenţa acestor Români din stânga Nistrului. Abia în urma revoluţiei ruseşti din 1917, când peste tot cuprinsul destrămatului Imperiu Tarist se ventila ideea lui Lenin de a acorda dreptul de autodeterminare popoarelor subjugate, Românii transnistrieni - luându-se după exemplul fraţilor basarabeni - au cerut insistent, cu prilejul mai multor congrese naţionale, să se alipească Basarabiei, care atunci devenise autonomă ; Abia de atunci s'a ridicat şi dincoace de Nistru problema arzătoare a acestor Români, dar pe care soarta i-a lăsat, totuşi, în afară de hotarele politice ale României dela 1918.

Cu prilejul războiului actual, purtat de armatele aliate pe aceste meleaguri de peste Nistru , Bug şi Nipru, s'au descoperit şireaguri întregi de sate româneşti.

Din cauza că statisticile întocmite de autorităţile ţarismului său, ulterior, de către autorităţile sovietice au trăgăduit în cea mai mare parte existenţa lor, până în timpul de faţă nu se cunoaşte numărul exact al acestor Români.

Chiar dacă unele din variatele deducţii ale autorilor noştri sau străini ar corespunde realităţii, ele nu pot fi apreciate,totuşi, după justa lor valoare, întru cât nu se sprijină pe un recensământ efectuat în conformitate cu noua conduită a metodei ştiinţifice şi obiective.

In legătură cu aceste constatări mai trebuie amintit şi faptul că datele oficiale ruseşti sunt contradictorii cu ceiace se silesc să stabilească alţi cercetători.

Iată pentru ce, până la înfăptuirea unui recensământ serios, numărul acestor Români de peste Nistru este sortit să plutească în mister.

In aşteptarea realizării acestui recensământ, atât de necesar, nu pare totuşi a fi lipsiţi de orice interes ştiinţific prezentarea numărului Românilor transnistrieni după izvoarele ruseşti, străine şi cele româneşti.

./.

3/5

După una din cele mai vechi statistici [1] - şi anume din 1834 - care se referă şi la populaţia românească din Transnistria (→Tab. I), constatăm că, printre cei ce constituiau populaţia "străină" din Rusia meridională, se numărau şi 406.182 Moldoveni dintre Prut şi Nistru şi alţi 92.185 Moldoveni în trei provincii de peste Nistru.

Tab. I - Numărul Românilor Transnistrieni la 1834

Provincii (Gubernii)	Naţionalităţi		
	Moldoveni	Evrei	Germani
Basarabia	406.182	42.360	10.200
Kerson	75.000	22.424	3.700
Podolia	7.427	160.485	1.126
Ecaterinoslav	9.758	6.139	15.233

La sfârşitul secolului al XIX-lea, Z.Arbure sprijinindu-se pe "ultimile date statistice oficiale ruseşti", urcă la 279.201 suflete cifra Românilor de peste Nistru (→Tab.II.), care vieţuiau pe atunci în cele trei provincii ruseşti.[2]

Tab.II - Numărul Românilor Transnistrieni
după statistica lui Z.Arbure din 1898.

Gubernia	Ekaterinoslav	26.574	Moldoveni
"	Podolia	42.481	"
"	Kerson 210.146		"
	Toral	279.201	Moldoveni

Pentru anul 1914 posedăm interesante cifre asupra Românilor de peste Nistru publicate de Myron Kordouba în lucrarea sa intitulată Le teritoire et la population de l'Ukraine, Berna 1919, pp. 82 şi urm. Folosim aceste date (→Tab.III.), reproducându-le din lucrarea Dlui N. P. Smochină, Les Roumains de Russie Soviétique, pp.12 - 13, din care se constată că, la acea dată totaluk Românilor transnistrieni, numai din părţile din care se prezentau mai numeroşi, se ridică la 241.350 suflete.

1) D.Drăghicescu et Murgoci, Les Roumains d'Ukraine, p.12.

2) Zamfir Arbure, Basarabia în secolul XIX-lea p.126./cf

~~318~~ 316

Tab. III - Numărul Românilor Transnistrieni după datele lui Myron Kordouba din 1914.

Provincia (Cubernia)	Judeţul (Raionul)	Procentul Moldovenilor	Numărul Moldovenilor
I. Kerson	1.Tiraspol	24,9	78.060
	2.Ananiev	13,5	50.190
	3.Elisavetgrad	6,0	47.150
	4.Kerson	0,8	6.580
	5.Odesa	1,0	8.940
		Total	190.920
II.Podolia	1.Balta	4,5	24.200
	2.Olgopol	2,9	10.970
		Total	35.170
III.Ecaterinoslav	1.Bahmut	1,9	10.460
IV. Kuban	1.Taman	1,0	4.800
		Total General	241.350

După războiul mondial, Sovietele au cautat să mai micşoreze cifrele menţionate în tabelele de mai sus, referitoare la numărul Moldovenilor, cu toate că ele nu erau complecte.

Existenţa Moldovenilor n'au putut-o nesocoti în totul. In urma stăruinţelor populaţiei moldoveneşti li s'a creiat la 12 Octombrie 1924 aşa numita Republică Moldovenească, la baza căreia autorităţile sovietice au căutat să introducă cele mai odioase mijloace de sub-minare împotriva Statului Român.

Graniţele acestei republici nu se extindeau decât asupra unui teritoriu de 8.135.100 km.p., cu o populaţie de 572.339 suflete, între care Românii - după datele sovietice [1] - formau abia 30,1%, în timp ce Ucrainieni deţineau 48.5% ! Se mai numărau Ruşi, Evrei, câte 8,5%, fiecare, apoi Germani, Bulgari, Polonezi, Tigani, Armoni, Cehi şi alţii compunând în total 4,4%.

Prin urmare, Moldovenii erau în minoritate în propria lor ţară ! Această încălcare de adevăr a persistat sistematic în toate statisticile şi publicaţiile oficiale sovietice, ceea ce vom avea prilejul să constatăm din tabele următoare.

./.

1) M.V.Serviovschi, Moldavschie Etiudi (Studii Moldovenesti) p. 26.

Faţă cu această proporţie pe naţionalităţi a populaţiei din Republica Moldovenească trebuie amintit faptul că, într'o statistică din 1920, situaţia se prezenta ceva mai îmbucurător pentru Moldoveni (→ Tab. IV.), cărora li se rezervase, după calculele sovietice, 32% din totalul populaţiei cuprinsă în hotarele Republicei Moldoveneşti de mai târziu [1].

Tab. IV. Populaţia Republicei Moldoveneşti din 1920.

Naţionalităţi	Numărul	Procentajul
Moldoveni	174.266	32,0
Ucrainieni	248.942	45,7
Ruşi	47.487	8,8
Germani	13.172	2,5
Evrei	49.514	9,0
Alte naţionalităţi	12.217	2,0
Total	545.598	100,0

Recensământul Sovietic dela sfârşitul anului 1926 modifică acest procent [2], micşorându-l, (→ Tab.V.), deşi dacă ar fi fost stabilit pe bază de realităţi, ne-am fi aşteptat să fie mult sporit, căci numai în judeţul Tiraspol, de pildă, Moldovenii - după N.P. Smochină, op.cit. p.11 - ar fi în proporţie de 85%, cu toate că Sovietele n'au arătat mai mult de 27%.

Tab.V. Populaţia Republicei Moldoveneşti în 1926.

Naţionalităţi	Numărul	Procentajul
Moldoveni	172.419	30,3
Ucrainieni	277.515	48,8
Ruşi	48.868	8,6
Germani	10.739	1,9
Evrei	48.564	8,5
Bulgari	6.026	1,1
Poloni	4.853	0,8
Total	568.984	100,0

./.

1) N.P.Smochină, Les Roumains de Russie Soviétique, pp. 13-14.
2) N.P.Smochină, op.cit. pp. 18-19.

6318

Un număr mult mai mare de Români au rămas, lucru constatat, în afară de graniţile aşa zise Republicei Moldoveneşti, care luase fiinţă în anul 1924. Peste tot cuprinsul Ucrainei sunt presărate sate Moldoveneşti, care însă n'au fost semnalate de către anchetatorii sovietici. Datorită mediului în care trăesc, Moldovenii sunt bilingvi, vorbesc adică două limbi: limba moldovenească şi cea ucraineană. Eventual cunosc şi limba rusă.

Din acest motiv, statisticile sovietice, cum nu odată a recunoscut şi presa comunistă, îi înregistrează la rubrica Ucrainienilor sau a Ruşilor.

Originea etnică nefiind luată în seamă la recensământ decât numai de formă, orientarea făcându-se numai după limba vorbită de preferinţă, cea mai mare parte a fraţilor noştri răspândiţi pe teritoriul transnistrian se pierde în masa ucraineană.

Lucrurile prezentându-se astfel, nu ne poate surprinde faptul că în statistica oficială sovietică din 17 Decembrie 1927, peste întreg cuprinsul Ucrainei nu sunt arătaţi decât 257.794 Moldoveni (→Tab.VI.), cetăţeni ai Ucrainei şi, în consecinţă, ai U.R.S.S.-ului.

In afară de aceşti 257.794 Moldoveni mai figurează, în aceeaşi statistică, şi 1530 de români; sunt cetăţeni ai Statului Român-indiferent de naţionalitate - care locuiesc în Ucraina, unde sunt consideraţi "străini", ca atâţi alţi locuitori de diferite neamuri, clasificaţi nu după originea etnică, ci numai după ţara din care provine: Români - cei veniţi din România, Italieni - cei din Italia, Turci - cei veniţi din Turcia etc.,

Străinii aceştia nu sunt contaţi în proporţia pe care o deţine naţionalitatea lor respectivă în aceste statistici ce reprezintă repartizarea pe naţionalităţi a populaţiei din Ucraina, (→Tab. VI bis) pentru că după concepţia sovietică "repartiţia pe grupuri etnice n'are loc decât pentru cetăţenii Uniunii R.S.S.-ului"[1]. Aşa dar numărul acestor "străini" nu poate spori proporţia conaţionalilor lor din statisticile oficiale sovietice. Acest lucru se vede lipsă analizând statistica sovietică din 1926, pe care o aflăm publicată de către "Direcţiunea Centrală Statistică U.S.R.R." în Suceasna Statistica Naselenia Ucrainy (Statistique de la Population de l'Oukraine Contemporaine), pp.6-7 şi pe care o reproducem în tabelul alăturat.

./.

---

1) Suceasna Statistika Naselenia Ucrainy (Statistique de la Population de l'Oukraine Contemporaine), p. 55, Tabl.3.

~~3.2.~~ V 319

Tab.VI. Populaţia Ucrainei pe naţionalităţi

(după recensământul din 17.XII.926)

în cifre absolute

Naţionalităţi	Populaţia			Pop.urbană		Pop.rurală	
	Totală	Bărbaţi	Femei	Total	Femei	Total	Femei
Pop.Totală	29.019.747	14.095.408	14.924.339	5.373.553	2.730.961	23.646.194	12.193.358
Ucrainieni	23.218.860	11.257.032	11.961.828	2.536.499	1.281.589	20.682.361	10.680.239
Ruşi	2.677.166	1.330.519	1.346.647	1.343.689	667.737	1.333.477	678.910
Evrei	1.574.391	733.822	840.569	1.218.615	654.948	355.776	185.621
Polonezi	476.435	227.792	248.643	98.747	53.984	377.688	194.659
Germani	393.924	189.961	203.943	34.253	18.130	359.671	185.813
Moldoveni	257.794	127.476	130.318	11.412	4.907	246.382	125.411
Greci	104.666	50.473	54.193	10.763	5.654	93.903	48.539
Bulgari	92.078	46.700	45.378	3.598	1.350	88.480	44.028
Belorugi	75.842	44.120	31.722	37.242	13.096	38.600	18.626
Tătari	22.281	16.014	6.267	16.764	4.609	5.517	1.658
Cehi	15.905	8.216	7.689	3.741	1.671	12.164	6.018
Tigani	13.578	6.730	6.848	2.540	1.283	11.038	5.565
Armeni	10.631	6.112	4.519	9.579	4.064	1.052	455
Letoni	9.129	5.712	3.417	6.967	2.624	2.162	793
Lituani	6.788	3.672	3.117	4.964	2.259	1.825	858
Albanezi	3.023	1.498	1.525	34	8	2.989	1.517
Caraimi	2.341	1.011	1.330	2.214	1.264	127	66
Estoni	2.011	1.127	884	1.502	650	509	234
Români	1.530	931	599	654	269	876	330
Gruzini	1.260	865	395	1.082	326	178	69
Mordvini	1.171	958	213	1.029	171	142	42
Sârbi	986	760	226	499	125	487	101
Suedezi	965	450	515	193	84	832	431
Divers	905	796	109	638	71	267	38
Chinezi	878	803	75	705	600	173	15
Unguri	869	620	249	480	121	389	128
Maghiari	860	458	402	855	400	5	2
Francezi	616	183	433	389	302	227	131
Italieni	593	303	290	519	259	74	31
Turci-Osmani	330	250	80	238	55	92	25
Tătari	299	210	89	253	77	46	12
Chinezi	283	132	151	184	89	99	62
Lezghi	231	179	52	186	52	45	-
Slovaci	186	122	64	75	35	111	29
Osetini	184	142	42	126	26	58	16
Olandezi	162	83	79	34	15	128	64
Englezi	127	56	71	100	56	27	15
Mariiţi	122	119	3	97	1	25	2
Başchiri	114	106	8	90	8	24	-
Coreeni	104	90	14	84	13	20	1
19 naţionalităţi	1.095	717	378	799	276	296	102
Fără indic.naţion.	25.826	12.719	13.107	6.868	3.174	18.958	9.933
Populaţia totală fără străini	28.996.540	14.080.059	14.916.481	5.359.240	2.725.892	23.637.300	12.190.589
Populaţia străină	23.207	15.349	7.858	14.313	5.089	8.894	2.769

./.

320

Tab. VI bis. Populaţia Ucrainei pe naţionalităţi
(după recensământul din 17.XII.1926)
Proporţia pentru 1.000 locuitori [1]

Naţionalităţi	P o p u l a ţ i a			Pop. urbană		Pop. rurală	
	Total	Bărbaţi	Femei	Total	Femei	Total	Femei
Ucrainieni	801,4	800,2	802,6	473,9	470,7	875,7	876,3
Ruşi	92,4	94,6	90,3	251,0	245,2	56,5	55,7
Evrei	54,3	52,2	56,4	227,7	240,5	15,1	15,3
Polonezi	16,4	16,2	16,7	18,4	19,8	16,0	16,0
Germani	13,6	13,5	13,7	6,4	6,7	15,2	15,3
Moldoveni	8,9	9,1	8,7	2,1	1,8	10,4	10,3
Greci	3,6	3,6	3,6	2,0	2,1	4,0	4,0
Bulgari	3,2	3,3	3,0	0,7	0,5	3,7	3,6
Bielorusi	2,6	2,9	2,1	7,0	4,8	1,6	1,5
Tătari	0,8	1,1	0,4	3,1	1,7	0,2	0,1
Cehi	0,5	0,6	0,5	0,7	0,6	0,5	0,5
Tigani	0,5	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Armeni	0,4	0,4	0,3	1,8	1,5	0,0	0,0
Letoni	0,3	0,4	0,2	1,3	1,0	0,1	0,1
Lituanieni	0,2	0,3	0,2	0,9	0,8	0,1	0,1

6

Rezultatele de mai sus nu lasă nici o îndoială că o mare parte dintre cei ce-şi au origine românească, dar care vorbesc limba ucraineană sau rusă, au fost trecuţi la rubrica neamului respectiv.

Această metodă incorectă a fost moştenită dela regimul ţarist [2], şi aplicată cu strictoţe de sovietc. Într'adevăr şi în statisticile oficiale sovietice au fost înregistraţi ca Moldoveni numai acei care n'au ştiut să răspundă decât în limba moldovenească (nu şi în ucraineană sau rusă) ne stă la dispoziţie o indicaţie foarte elocventă: Făcând o comparaţie între numărul Moldovenilor din mediul urban în anii 1897 şi 1926, observăm că în loc să crească, dela un recensământ la altul, populaţia moldovenească, cum e foarte firesc, atât pentrucă dela primul recensământ şi celălalt s'au scurs aproape trei decenii, cât şi pentru că nevoile de viaţă ale populaţiei moldoveneşti îi atrăgeau tot mai mult la oraşe, lucru se întâmplă tocmai contrar. De unde la 1897 erau în mediul urban o populaţie totală de 10.419 suflete, la 1926 această populaţie nu rămâne decât în număr de 7.602 locuitori [3].

./.

1) "Persoanele care n'au indicat naţionalitatea/lor/ şi străinii au fost excluşi din rezultatele generale ale populaţiei înainte de calcularea procentajului".

2) Cu prilejul statisticei oficiale ruseşti din 1897, la rubrica Moldovenilor, în subtitlu, e scris clar: "Persoanele care au răspuns la recensământ în limba natelă". (conferă V.Harea, Românii de peste Nistru, în "Cunoştinţi folositoare", p. 14

3) Succesana Statistica Naselenia Ucraini, p.24.

Explicaţia acestui ciudat fenomen nu se poate da altfel decât admiţând că în mediul urban, unde analfabetismul era mai puţin pronunţat, şi unde populaţia Moldovenească este nevoită să vorbească în limba străină (ucraineană sau rusă), a fost considerată şi repartizată neamului a cărui limbă o vorbea. Numai în mediul rural, unde - se ştie - limba străină a pătruns mai puţin, populaţia moldovenească şi-a menţinut procentul rezervat Moldovenilor de aproximativ 0,9%, în ambele aceste recensăminte (→Tab.VII.).

Cu atât mai mult organele sovietice nu vor pomeni nimic despre Românii duşi de soartă în ţinuturi şi mai îndepărtate ale vastei Uniuni Sovietice, care - dat fiind condiţiunilor lor de viaţă - sunt expuşi să-şi piardă limba părinteasă. Iată pentru ce ultima statistică sovietică dela 17 Ianuarie 1939 arată că numărul tuturor Moldovenilor din întreaga Rusie se cifrează la 260.023 suflete [1].

Alte statistice etnografice oficiale ruseşti, care să ne precizeze numărul Românilor transnistrieni în anii de după 1939, nu cunoaştem . Trebue de reţinut faptul că toate datele cu privire la numărul Românilor de peste Nistru, din publicaţiile oficiale ruseşti (ţariste sau sovietice) sunt mult departe de realitate. D-nii Ştefan Ciobanu, Drăghicescu şi Murgoci, N.P.Smochină, V.Harea şi atâţia alţi cercetători români, la care se pot adăoga şi câţiva străini, ca olandezul Valcoff şi alţii, au demonstrat falsitatea tuturor datelor oficiale ruseşti în privinţa stabilirii numărului Românilor din Rusia.

De altfel, cine se familiarizează cu statisticile etnografice întocmite în special de Soviete, capătă ferma convingere că ceeace determină rezultatul unui recensământ este nu realitatea de fapt,ci, mai curând, cifrele distribuite pentru fiecare naţionalitate sunt extrase din totalul populaţiei în aşa fel, ca să corespundă, cu multă precizie, procentajului fixat de mai înainte în cuprinsul unei reţete speciale, emanate dela centrul politic al Uniunii Sovietice.

Numai aşa se explică faptul ca aproape toate naţionalităţile cu un număr mai mic de suflete din întreaga Ucraină capătă, după calculele statisticienilor sovietici, astfel de cifre pentru anul 1897, încât ele nu modifică aproape deloc proporţia stabilită în recensământul din 1926 (→Tab.VII.)

./.

---

1) S.Sulichevici, Teritoria i Naselenia S.S.S.R. (Teritoriul şi Populaţia U.R.S.S.-ului), p.16.

Tab.VII. Aspectul etnografic al populaţiei Ucrainei
(după statisticile ruseşti din 1897 şi 1926)

Naţionalităţi	Cifre absolute 1897	1926	Procentajul 1897	1926
Ucraineni	15.824.764	22.646.620	76,7	80,8
Ruşi	2.085.382	2.318.361	10,1	9,2
Evrei	1.544.488	1.565.494	8,0	5,4
Germani	377.956	375.824	1,8	1,4
Polonezi	267.972	461,047	1,3	1,6
Moldoveni	185.549	257.745	0,9	0,9
Greci	58.284	103.587	0,3	0,3
Bulgari	59.844	91.856	0,3	0,3
Beloruşi	67.055	71.566	0,3	0,3
Cehi	11.445	15.186	0,1	0,1
Alte naţionalit.	67.109	119.141	0,3	0,3

Această metodă pusă în circulaţie de Soviete, de a efectua în anul 1926 "repartiţia populaţiei (Ucrainei) pe naţionalităţi, pentru anul 1897, după "o schemă specială"[1] ne lămureşte, astfel, pentru ce în statistica din acel an (1897), găsim numai 185.549 Moldoveni[2], cu toate că după datele statistice "oficiale ruseşti" din acel timp numărul lor era cu aproximativ 95.000 mai mare (→ Tab.II.)

Datorită acestei lipse de obiectivitate, determinate de metode cu totul arbitrare, mai mulţi cercetători sovietici au fost siliţi să manifeste neîncredere în rezultatele oferite de către statisticile oficiale cu privire la numărul Românilor de peste Nistru, unii din ei având chiar curajul de a le combate. Astfel Dombo în studiul său intitulat "Problema Basarabiei", apărută la Moscova în 1928, referindu-se la procentul Moldovenilor din Republica Moldovenească de 30,1%, arată textual că : "Moldovenii din Republica Moldovenească trebuie să fie c'am 60%. Statistica a dat acest număr - continuă autorul - pentru faptul că nu toţi au răspuns la recensământ în limba lor natală"[3].

Prin urmare un autor sovietic, într'o carte oficială apărută la Moscova, s'a simţit obligat să restabilească, măcar în parte, adevărul arătând că în Republica Moldovenească sunt în minimum 3270 [illegible] Moldoveni. Câţi Moldoveni mai sunt împrăştiaţi dincolo de graniţile acestei minuscule republice până la Bug şi Nipru şi chiar dincolo de el.

./.

1) Sucesna Statistica Naselenia Ucraini, p.56.
2) Sucesna Statistica Naselenia Ucraina, p.24
3) Constantin C.Giurăscu, Colonizarea Românilor de peste hotare, p.8.

323

Ce spun cercetătorii români.

Cercetătorii români care au scormonit arhivele Rusiei, pentru a stabili numărul exact al fraţilor de peste Nistru au ajuns la rezultate contradictorii cu cele expuse în paginile precedente.

Problema numărului Românilor Transnistrieni după opinia cercetătorilor noştri, ale căror rezultate au fost confirmate şi de diferiţi autori străini, se prezintă astfel :

a). Peste 500.000 de Români, la anul 1918

După Drăghicescu şi Murgoci.

Aceşti harnici cercetători ai Românilor răsăriteni, în broşura lor Les Roumains d'Ucraine, pornesc dela statistica oficială rusă din 1897, menţionând anticipat că e inexactă şi incompletă, dar că - cu toate aceste regretabile lipsuri - ea le poate servi drept "bază" pentru a calcula numărul Românilor Transnistrieni. In consecinţă, autorii pornesc dela cifrele acestui recensământ, pe care le înfăţişează astfel :

Tab. VIII. Numărul Românilor Transnistrieni la 1897.
(După calculele Drăghicescu şi Murgoci)

Provincia	Procentajul	Bărbaţi	Femei	Total
Kerson	5,4	91.411	90.114	182.925
Podolia	0,9	13.466	13.296	26.762
Taurida	0,2	1.370	889	2.197
Ekaterinoslav	0,4	4.678	4.497	9.175
			Total	221.059

Autorii fac interesanta observaţie că în recensământul oficial rusesc dela 1897, autorităţile au considerat ca "Ruşi" sau "Ucrainieni" pe "toţi acei care ştiu şi vorbesc rusceşte". Ei mai specifică apoi că pentru provincia Kerson sau oprit la cifra de 182.925 de Moldoveni, deşi după anumite publicaţii numărul lor ar fi numai de 150.000, dar 335.000 după "Balşaia Enciclopedia". De asemenea statistica rusească, publicată în anul 1904 dă pentru această provincie un procent de 6,9% Moldoveni.

Aducând şi alte observaţii, bazaţi fiind pe date şi interpretări juste, aceşti autori conchid că la anul 1918, numărul Românilor Transnistrieni depăşea cifra de 500.000 suflete (p.14).

Cifra de peste o jumătate de milion de Români Transnistrieni o susţine şi Prof. Univ. Onichifor Ghibu în diferitele sale publicaţii.

. / .

324

b). Peste 620.000 de Români Transnistrieni
După aprecierile lui V. Harea

Autorul interesantei broşuri intitulată Românii de peste Nistru, apărută în "Cunoştinţi folositoare", păşind pe urmele înaintaşilor care s'au ocupat cu această rămură de Români, porneşte tot dela statistica oficială din 1897. Observă şi dânsul falsitatea acestui recensământ în care s'a urmărit să se descopere cât mai mare parte din numărul Moldovenilor. Acest adevăr rămâne nefundamentat, dacă se aminteşte că în subtitlul rubricei Moldovenilor nu s'a omis să se specifice următoarele : "Persoanele care au răspuns la recensământ în limba natală".

Pentru a stabili numărul aproximativ al Românilor Transnistrieni autorul citează statistica mult mai exactă din anul 1834 (→ Tab.I), ale cărei cifre până la 1914 "trebuia să fie de 4 ori mai numeroase", adică: în Basarabia, 1.624.000 suflete şi 430.000 suflete de Români în cele 3 provincii de peste Nistru.

Făcând un de alte isvoare, adăogând mai multe rectificări, autorul conchide că în total ar fi "peste 620.000 Români Transnistrieni" (p.17).

c). Peste 800.000 Români Transnistrieni
După calculele Prof. St. Ciobanu

Într'un documentat articol, publicat în "Şcoala Basarabiei", Anul IV, Nr.6, Chişinău 1922, d. Prof. St. Ciobanu, folosind statistica generală rusească dela 1897, pe care o consideră ca fiind "cea mai tendenţioasă" reprezintă datele de mai jos (→Tab. II)

Tab. IX. Numărul Românilor Transnistrieni la anul 1897
(După calculele Prof. St. Ciobanu)

Provincia	Pop. totală	Procentajul Românilor	Numărul Românilor
Kerson	2.737.612	6,0	164.257
Ekaterinoslav	2.113.674	0,4	8.453
Taurida	1.447.790	0,2	2.895
Podolia	3.013.513	0,9	26.764
		Total	202.369

./.

325
13

Având la dispoziție date mult mai demne de încredere ale Zemstfelor și calculând procentajul cu excedentul de creștere al Moldovenilor, d. Prof. St. Ciobanu stabilește pentru anul 1917 următoarele cifre :

Gubernia Kerson	364.416	Moldoveni
" Podolia.	168.000	"
" Ekaterinoslav. .	11.813	"
" Taurida.	4.015	"
Total	548.244 a)	"

Față de acest total de Moldoveni, calculat după "datele statistice ruseți", autorul face următoarea observație : "In realitate numărul Moldovenilor de peste Nistru, fără acei care se găsesc în Caucaz și la oblastia Cernomorscaia (Regiunea Mării Negre) trebuie să fie peste 800.000".

d). Peste 1.000.000 de Români Transnistrieni
(După harta etnografică a lui Alexis Nour)

Câteva date generale în problema pe care o urmărim găsim și în cunoscuta hartă etnografică "Transnistriana" întocmită în culori de Alexis Nour. După cercetările sale, regiunea dintre Nistru-Bug, până către Nipru, pe la anul 1930, ar fi fost populată de aproximativ 5.500.000 locuitori, al căror plasament pe naționalități ar fi următorul :

Ucrainieni	2.500.000
Ruși	250.000
Lipoveni și Slavi rusificați	250.000
Români (Moldoveni) . (Peste)	1.000.000
Germani, Cehi etc.	250.000
Evrei . . . . . .(Peste).	1.000.000
Greci,Armeni,etc. . .(Circa)	250.000

./.

a) Printr'o greșală de calcul sau de tipar, autorul stabilește un total de 548.344 suflete.

326

Peste 1.200.000 de Români Transnistrieni
(După calculele D-lui N.P.Smochină)

Cele mai complete date cu privire la numărul Românilor Transnistrieni le găsim în diferite publicaţii ale D-lui N.P.Smochină. Se remarcă în acest sens lucrarea "Les Roumains de Russie Soviétique" pp. 8 - 20. Autorul începe cu cea mai veche statistică ce se cunoaşte cu menţiunea asupra unei insule de Români din districtul Elisabetgrad (Provincia Ekaterinoslav), în care Românii sunt grupaţi după ocupaţiile ce le îndeplinesc, formând în total 1.265 bărbaţi şi 1.266 femei. Statistica ce ne furnizează aceste informaţii datează din anul 1773.

Urmează statistica din anul 1834, pe care am reprodus-o mai sus (→ Tab.I) ; micile deosebiri de cifre se explică prin greşeli de tipar sau de calcul.

Pentru statistica din anul 1897 foloseşte aceleaş cifre întâlnite în articolele Prof. St. Ciobanu, după care numărul Românilor Transnistrieni este evaluat la un total de 202.369 suflete. Urmează apoi statistica lui Zamfir Arbure, care arată 279.201 de Români (→Tab.II). Precizează că acestei statistici îi scapă Românii din Taurida, Districtul Odesei, şi de prin alte părţi.

Tot incompletă este, după părerea autorului, şi statistica lui Myron Kordouba din anul 1914, după care ar fi existat, înainte de isbucnirea războiului mondial, 241.350 Moldoveni (→Tab.III), căci nu cuprinde pe Românii din districtul Braţslav, pe cei din satele de prin împrejurimile Elisabetgrad-ului şi de prin alte părţi.

In continuare, întâlnim statisticele sovietice asupra populaţiei româneşti din Republica Moldovenească, cât şi din întreaga Ucraină, a căror rezultate noi le-am expus mai sus (→Tab. IV, V, VI).

După o analiză critică a tuturor statisticelor sovietice, româneşti şi străine, cel mai autorizat cunoscător al acestei frânturi de Români de peste Nistru, din sânul căreia provine, e de părere că numărul tuturor Românilor Transnistrieni (deci împreună cu cei colonizaţi în Siberia, unde ar fi vreo 200.000 - 300.000 suflete!) ar depăşi impunătoarea cifră de 1.200.000 locuitori.

In ultimul timp această cifră a fost acceptată de întreaga presă românească şi în parte de presa străină. Citâm în deosebi lucrarea savantului olandez M. Valcoff "Roemenen buiten hün grenzen", în care se dă această cifră. Adăugăm că nimeni dintre cei ce s'au ocupat cu problema numărului Românilor Transnitrieni n'a depăşit cifra de 1.200.000.

./.

327

C O N C L U Z I E :

Datele de mai sus înfăţişate după isvoarele ruseşti, puse faţă în faţă cu susţinerile oamenilor noştri de ştiinţă, la care se adaugă şi opinia altor savanţi străini, au menirea să arunce o rază de lumină în problema stabilirii numărului Românilor Transnistrieni.

Evident că, pe baza lor, nu ne putem hotărî asupra unei anumite cifre, despre care să putem spune că redă numărul exact al acestor Români. Cifra care ne interesează oscilează, deci, între cei 260.000 de Moldoveni arătaţi de isvoarele ruseşti şi până peste 1.000.000, cum se crede după celelalte isvoare. Iată pentru ce este absolut necesar să se facă un recensământ bazat pe principii ştiinţifice şi obiective, ceia ce a ignorat întotdeauna Rusia, atât sub ţarism, cât şi sub ultima formă de conjunctură politică realizată după revoluţia din 1917.

Recensorii însărcinaţi cu ducerea la bun sfârşit a recensământului polulaţiei din Transnistria vor trebui să cunoască, în prealabil, cifrele înregistrate mai sus şi să capete convingerea că datele statisticelor ruseşti nu corespund realităţii atât când încearcă să ne prezinte numărul Moldovenilor din Republica Moldovenească, cât şi celor din restul Ucrainei sau din Rusia.

Având imaginea clară a datelor expuse, nimeni nu-şi poate exprima vreo urmă de îndoială asupra metodei sovietice de a falsifica statistica, ceiace a obligat şi pe reprezentanţii lor autorizaţi să mărturisească în scris că numărul Moldovenilor a fost redus la jumătate. Amintim pe Dombo după părerea căruia procentul real al Moldovenilor din Republica Moldovenească de 60 % nu era arătat în statistica oficială sovietică decât 30,1 %. Acelaş lucru, dacă nu şi mai defavorabil, pentru Moldoveni, s'a întâmplat şi în restul teritoriului ucrainean şi al fostei Uniunii Sovietice.

Armata română care a luptat dincolo de Nistru a fost surprinsă de faptul că în Transnistria au fost întâmpinaţi pretutindeni de Moldoveni care vorbeau o moldovenească întru nimic deosebită de limba noastră. Soldaţii care au luptat dincolo de Nistru, Bug şi Nipru ar putea să ne servească drept cele mai sigure călăuze în a descoperi pe Românii risipiţi peste tot cuprinsul Ucrainei şi Rusiei.

Problema descoperirii acestor Români nu-i atât de simplă, cum s'ar părea. Să ne gândim numai câţi Moldoveni au fost rusificaţi, şi câţi dintre ei au reuşit să-şi mai păstreze, poate mai mult instinctiv, conştiinţa naţională, pentru a ne da seama de gingăşia acestei probleme.

33/1632

Să nu uităm că autorităţile ţariste şi cele sovietice au depus toate sforţările pentru a le întuneca şi ultima licărire a conştiinţei naţionale. Iar faptul că ţăcătăeanul transnistrian îţi va răspunde că e"rus" sau "ucrainean" nu poate asigura pe nimeni că el, într'adevăr e ceeace spune şi că n'ar putea fi, dimpotrivă, Moldovean. Această îndrăsneaţă afirmaţie o putem ilustra printr'un exemplu concludent : Asociaţia Românilor Transnistrieni refugiaţi, de sub preşedenţia D-lui N.P. Smochină, a înregistrat un număr însemnat de Moldoveni, fugiţi de peste Nistru, pentru a-şi salva viaţa, care au declarat autorităţilor noastre dela frontieră, în momentul când au trecut Nistrul, că sunt "Ucraineni" deşi această declaraţie şi orice altă conversaţii au fost făcute în limba română ! ... Ulterior, toţi aceşti Români au explicat că au răspuns în felul de mai sus, pentru că veneau din ... Ucraina.

Cu atât mai mult ne vom isbi de aceste dificultăţi, atunci când ne vom duce printre ei, în "Ucraina", şi-i vom întreba dacă sunt Români sau de altă naţionalitate.

Acest inconvenient se explică prin aceia că toată ştiinţa sovietică din ultimul timp a căutat să dovedească Moldovenilor Transnistrieni că ei sunt un popor deosebit de poporul român şi că " limba moldovenească" este cu totul deosebită de limba pe care o vorbesc Românii!)

De aceia, dacă recensorul va întreba pe Românul Transnistrian despre originea etnică românească, să nu fie surprins că-i va da un răspuns negativ ; şi asta pentru faptul explicat că dânsul nu-şi prea dă seama de ceeace înseamnă "origine etnică" şi are în concepţia sa ideea greşită că poporul moldovean ar trebui să se deosebească de cel Român.

Abia acum când s'a întâlnit cu armatele române, aceşti Moldoveni de peste Nistru declarau nedumeriţi : "Ori Dumneavoastră sînteţi Moldoveni, ori noi sîntem Români, că tari ghine ni'nţălegem" ...

In sfârşit, tot pentru deplina reuşită a recensământului Românilor de peste Nistru, se impune o comportare specială cu populaţia rurală (mediu în care Moldovenii şi-au păstrat caracterul lor etnic) care, datorită împrejurărilor în care a trăit, a căpătat o mentalitate foarte ciudată. In faţa unui autorităţi, ei se simt într'o situaţie cu totul nefirească. Presa sovietică,de pildă, a publicat o ştire că Moldovenii unui sat din Transnistria, cu prilejul recensământului sovietic din anul 1926, s'au îngrozit de vii, bănuind că "Antihârsul" (Antihrist) îi înscrie pentru a-i trimite în iad ! ...

./.

17 329

Trebue, prin urmare, multă abilitate pentru a înregistra adevărul de fapt, nu cel aparent, cu privire la numărul Românilor de peste Nistru. Trebue multă răbdare şi prevedere, spre a evita orice greşală, căci o înregistrare neconform cu realitatea ne poate costa înmormântarea pentru vecie a unuia sau a mai mulţi Români, iar acest lucru însemnă imens de mult pentru cauza noastră naţională, cât şi pentru scopul urmărit de recensământul proiectat.

Ţinând seamă de excedentul anual al populaţiei, cât şi de faptul amintit mai sus, că şi oamenii de răspundere din fosta Uniune Sovietică recunosc că Moldovenii trebuie să fie în proporţie dublă faţa de cifra oficială (cazul Prof. Dombo), trebuie să fim încredinţaţi că între Nistru Bug şi peste Bug, după corectări minuţioase, vom descoperi adevăratul număr al Moldovenilor, care bănuim că va dubla sau tripla pe cel arătat de Sovietc. Se va vedea atunci, că Moldovenii reprezintă o majoritate relativă în conglomeratul de naţionalităţi care au apărut, în urma unei nefaste experienţe de colonizare a Rusiei, pe uviţa de pământ românesc dintre Nistru şi Bug.

1.XII.1941.

D.S.

Recenzie

ORESTE A. ANASTASIU, Spre o mai bună aşezare a marei industrii. Cu privire specială asupra Basarabiei. Bucureşti, 1942 pp.114 in 8° (Cu două schiţe de hartă).

Este vorba de o lucrare cu totul aparte, din domeniul economiei noastre naţionale, de o netăgăduită valoare, care trebuie cunoscută îndeaproape de către specialiştii de resort.

Cele două profeţe - una din 1935 şi alta din 1941 - ale d-lui prof. Simion Mehedinţi redau expresia vie a problemei desvoltate de către autorul acestei broşuri în care insistă pentru îndrumarea unei cât mai mari munci industriale în această margine de răsărit a ţării, cu scopul de a curma exodul ţărănimei înspre oraşele mari industriale, exod atât de dăunător intereselor economice ale ţării.

In cele cinci capitole, în care se împarte lucrarea, autorul a reuşit să arunce o lumină clară asupra temei desbătută amănunţit, în jurul căreia şi-au găsit explicaţia plauzibilă şi o serie de probleme de alt ordin decât cel strict economic.

Faptul enunţat că, prin desvoltarea marei industrii, ne-au fost covârşite puterile noastre de adaptare şi de pregătire din punct de vedere biologic, urbanistic şi al geografiei umane (p.7) desvăluie din capul locului problemele care îl preocupă pe cercetător. Inainte de a intra în miezul tezei sale, autorul citează concluziile profesorului berlinez Gotfried Feder care a caracterizat efectele dezastruoase ale industrializării pripite a marelor oraşe prin termenul de "haos complet", întrucât "nici o mână rânduitoare nu s'a îngrijit de ordine"; pe nimeni nu-i preocupă o curăţenie exemplară, însorire, lumină, aer - factori esenţiali pentru sănătatea celoru ce îşi dădeau ghes să poată pătrunde ca lucrători într'o fabrică, în care unii veneau dela depărtări foarte mari, pierzând astfel din timpul preţios cu venitul şi plecatul dela aceste întreprinderi.

Concluzia economistului german ca, pe viitor, oraşele industriale să nu depăşească cifra de 20.000 locuitori, iar actualele oraşe industriale mari să fie desmembrate în oraşe mici este adoptată şi sprijinită de către d. Oreste A. Anastasiu cu un lux de argumente.

In legătură cu acest desiderat, ca marea industrie să fie orientată înspre anumite puncte geografice, sunt reîmprospătate şi cele trei criterii ale lui Alfred Weber: "Konsumorientierte", "Rohstofforientierte" şi "Arbeitsorientierte", [C]u alte cuvinte plasarea unui centru industrial într'un anumit punct trebue să fie orientată după criteriul de consum, de materii prime sau al mânei de lucru. Numai centrele industriale care au la îndemână căi navigabile se pot dispensa, fără prea mari inconveniente ,de acela ce r

./.

~~333~~ 331
19

cesită primele două criterii; o astfel de industrie poartă denumirea - dată tot de Alfred Weber - de "Transportorientierte", adică orientată spre transport.

Trebue reţinut şi termenul de "industrie emancipată", acel fel de industrie ce se poate lipsi de vecinătatea oricărei materii prime (p.11). Orientarea industriei emancipate este îndreptată înspre mâna de lucru, care se cere cât mai productivă, mai ieftină şi mai disciplinată (p.11). Tocmai pentru aceasta, o industrie emancipată va căuta să se stabilească în apropiere de centrele din care se pot recruta braţele de muncă; de aici şi întrebarea firească cu privire la regiunile din care îşi au proveniența cei mai utilizabili lucrători manuali, pentrucă de locul aşezărilor lor trebue legat viitorul unor centre industriale.

Pentru a da răspunsul satisfăcător acestei,probleme, d.Oreste A. Anastasiu foloseşte metoda de cercetare a obârşiei lucrătorilor a profesorilor universitari din Berlin Herkner şi Schmoller, după a căror metodă se cerea răspuns la trei întrebări de felul următor :

1) Care e proporţia dintre lucrătorii originari dela sate faţă de cei dela oraşe, în marea industrie contimporană ?

2) Care e randamentul lucrătorilor dela ţară faţă de al orăşenilor?

3) Care dintre cele două categorii de lucrători, rurali şi orăşeni, deprind mai repede utilizarea maşinelor ?

Conform cu această metodă, D-sa a început studiul obârşiei lucrătorilor industriali din Bucureşti, cercetând amănunţit un bogat material cules cu prilejul anchetei în opt fabrici principale din capitală, prezentând pentru fiecare în parte diagrame foarte elocvente care duc la constatări surprinzătoare (pp.31-32) şi anume :

a) Cea mai mare parte a muncitorilor sunt născuţi la sate sau în oraşe mici, cu o populaţie sub 6000 suflete.

b) Elementul rural ajuns la oraşe mari îşi pierde din calităţile unor buni muncitori, pe care le crease viaţa rurală. Prin aceasta sporeşte în mod automat "fluxul" proletarilor urbani, care în cea mai mare parte, în a doua şi a treia generaţie, devin muncitori manuali de ultimă calitate.

c) Pe de altă parte, se dau loc unor fenomene demografice îngrijorătoare. In primul rând, continua migraţiune a poporului spre centrele supraglomerate nu numai că produc scumpirea vieţii şi a chiriei, dar face pe mulţi să se înghesuiască în locuinţe nehigienice, în timp ce regiunile depopulate dela ţară se pârâginesc; în al doilea rând, muncitorul dela ţară devenit cetăţean într'un oraş mare, sub influenţa acestui mediu, îşi pierde prolificitatea, fapt care ameninţă atât de serios viitorul naţiunii.

Faţă cu aceste constatări, teza profesorului Gotfried Feder, că indus-

./.

332

ia trebue preferată în oraşe mici - atât pentru a evita "cea mai periculoasă lă" ce poate atinge un popor: îndepărtarea de copii, cât şi pentru a economisi timpul pierdut cu deplasările în metropolitane şi autobuze - este readusă tapet şi susţinută de cercetătorul român printr'o serie de alte argumente nvingătoare, care pledează pentru diferitele avantaje ce le oferă micul oraş ndustrial în ţară la noi.

Cu numeroase date statistice, autorul ne convinge asupra necesităţii ca centrele destinate unei vieţi industriale să ia naştere lângă un curs important de apă, pentrucă viaţa în oraşele aşezate pe râuri flotabile sau navigabile este mult mai ieftină în comparaţie cu a celor situate la mari depărtări de cursul unei ape importante (Aceasta e totodată ,şi un preaviz pentru subiectul ce va urma cu privire la valorificarea Văii Prutului şi a Nistrului).

Autorul nu scapă însă din vedere să sublinieze imediat că dintre toate localităţile industriale situate în preajma unui curs important de apă, sunt mai avantajoase acelea care au o populaţie mai mică, concluzia nedesminţită fiind că "în orice localitate mică, unde au fost instalate generatoare hidroelectrice, forţa motrică şi lumina electrică sunt mai ieftine ca în centrele mari mari".(p.51).

Cum însă înfiinţarea unei mici industrii depinde şi de posibilitatea de a recruta cu înlesnire braţele de muncă, autorul aduce în discuţie problema natalităţii noastre, problemă vitală de care ne leagă viitorul şi tăria neamului.

Ţinuturile în care se pot găsi braţe disponibile de muncă, cu alte cuvinte, regiunile în care avem un oarecare excedent al populaţiei, după datele statistice sunt Moldova, Muntenia şi în al treilea rând Basarabia. In această provincie dintre Prut şi Nistru, după anii secetoşi din 1934-1935, sporul populaţiei a scăzut brusc. Cel mai mic spor l-a avut judeţul Ilfov (a se vedea graficul dela p.65) şi în special Banatul, unde, prin împărţirea lotului între copii, ţărănimea a devenit săracă, din care cauză a trebuit să se ferească de a avea copii, de teama că nu va avea cu ce să-i înstărească. Autorul cu drept cuvânt susţine că, pentru încurajarea natalităţii, trebue asigurată o bună stare economică a păturei rurale, această pătură fiind sprijinul temeinic al naţiunei.

De aci necesitatea de a pregăti industrii rentabile peste tot cuprinsul ţării, dar mai cu seamă acolo unde dispunem, din fericire, şi de braţe disponibile pentru muncă. Valorificarea văilor celor două râuri carpatine care încing Basarabia, prin înfiinţarea unor centre industriale ar îndeplini cu succes această misiune. Românimea care populează malurile acestor râuri se va spori şi prin strângerea la olaltă a tuturor Românilor, risipiţi prin stepele Rusiei,

./.

333

„e care cu mult simţ patriotic şi practic totodată, spune autorul „să-i aducem înapoi în locul populaţiunilor alogene prosapţi sâsite acolo", pentrucă numai aşa vom putea repara „ceeace s'a stricat între Prut şi Bug" (p.89).

În vederea acestor îndepliniri, trebue ca navigabilitatea pe Prut şi Nistru să fie cât mai curând înfăptuită, întrucât aceasta ar atrage după sine şi crearea de uzine hidraulice şi alte instalaţii industriale de o parte şi alta a acestor râuri. Cu atât mai mult se cere o înjghebare industrială în Basarabia, cu cât aproape întreg sudul acestei provincii este secetos, nesatisfăcând nevoile de traiu ale populaţiei locale, care ar primi bucuroasă posibilitatea procurării mijloacelor de viaţă şi pe alte căi decât cele agricole.

Iată câteva posibilităţi care ar duce în curând la înfiinţarea unei mici industrii dealungul văilor celor două râuri:

a) Folosirea sanitului, un recent introdus, derivat al reziduriilor untdelemnului de floarea soarelui;

b) Înfiinţarea fabricilor textile;

c) Industrializarea rocilor de calcar şi a lignitului din părţile de nord şi sud ale Basarabiei;

d) Desvoltarea poscuitului şi a fabricilor de conserve.

e) Industria lânei şi a cojocăritului.

Dintre toate, mai ales piatra de var poate deveni „una din bogăţiile Moldovei nefntrecute" (p.67). Aceasta, pentrucă o înviorare a vieţii economice a Basarabiei - ca şi a Transnistriei - o în funcţie nu numai de drugarea căilor navigabile, ci şi de modernizarea şi înmulţirea şoselelor. Ori pentru modernizarea şi înmulţirea şoselelor este nevoie ,lucru ştiut, de o mare cantitate de ciment. Din nefericire însă, în toată Basarabia, de altfel ca şi în Moldova, nu dispunem de nici o fabrică de ciment, măcar că materia primă principală (piatra calcaroasă) există din abundenţă şi de calitate superioară în nordul provinciei şi, într'o cantitate mai mică, la sud, în dreptul Rîşcăi pe Prut şi între Tighina şi Serpeni pe Nistru. Propunerea autorului de a se înfiinţa două fabrici de ciment, una la Prut şi alta pe Nistru (p.68) e de dorit să fie înfăptuită cât mai curând posibil.

Nu trebue să se uite că prin crearea industriilor de ciment şi prin obţinerea diferitelor derivate din piatra de var, s'ar contribui, în mod implicit, la menţinerea şi creşterea navigaţiei pe Prut, care în ultimii ani a scăzut formidabil. De unde în 1923 s'au transportat pe Prut 68.180 tone mărfuri, după 15 ani, (în 1938) nu s'a înregistrat decât transportul a 1.962 tone. Demn de reţinut e şi faptul că, prin creşterea navigaţiei pe Prut, s'ar înviora mult şi viaţa Moldovei vechi, din dreapta acestui râu, care ar deveni cu adevărat un „bulevard al Moldovei" (p.71).

Valea Prutului trebue scoasă din izolarea de până acum şi populată, ceeace s'ar putea realiza „creând o cale navigabilă oftină şi directă între ţară cu porturile de export Galaţi şi Brăila" (p.71), iar rentabilitatea acestei navigaţiuni

-/.

interne ar putea fi asigurată "prin îmbinarea ei cu uzine hidroelectrice, căutoare de energie pentru industrii locale sau pentru linii ferate" (p.7

Tot în legătură cu cele expuse în rândurile de mai sus, se aminteşte Prutul suferă de lipsă de apă în timpul verei şi de apă din abundenţă în timpul toamnei şi al primăverei.

Pentru a evita primul neajuns (lipsa de apă în timpul verei) trebue terminat calul de 3 1/2 km. care va servi la derivarea unei părţi din debitul Siretului în Prut, prin intermediul Sitnei, afluent al Jijiei. Cât pentru evitarea revărsărilor Prutuluim trebue ca, alături de uzine hidraulice, să se facă şi câteva baraje, cum ar fi unul la ieşirea Prutului din defileul Lipcani-Ştefăneşti şi altul, ceva mai mic, la Sirăuţi. Uzinele de pe lângă aceste baraje ar putea alimenta oraşele din împrejurimi şi ar pune în mişcare diferitele instalaţii industriale de pe malul Prutului. Ce enorme venituri ar intra în tezaurul Statului, dacă astfel de proecte ar fi înfăptuite!... Unde mai punem că prin crearea barajelor pe defileul Lipcani-Ştefăneşti s'ar evita şi inundaţiile dezastruoase ale Prutului din aproape fiecare primăvară şi toamnă ? Cifrele autorului evaluează (pag.76) la 140.000 ha.lunca inundabilă a Prutului ! Pe o astfel de suprafaţă irigabilă, recolta de zarzavat şi legume ar atrage crearea mai multor fabrici de conserve la Reni, Cahul, Galaţi ,care ar putea alimenta moldovenimea din părţile de jos, şi am avea prisos şi pentru export (p.78).

Cu acest prilej,autorul aminteşte şi de un vechiu proect de derivare a cursului Jijiei în Prut, prin construirea canalului Tigănaşi-Frăsuleni, lung de 5,7 km. Prin aceasta ar putea fi salvate de pericolul inundaţiei vre-o 35.000 ha, prinse în cleştele dintre Jijia şi Prut. Totodată, Prutul ar deveni navigabil până la Sculeni, dat fiind că astăzi nu se poate naviga pe Prut decât numai până la Nemţeni (p.78).

In sfârşit, tot atât de necesar este de a pune în legătură navigabilitatea Prutului cu Delta Dunărei a cărui curs trebue să se menţină constant şi pentru a se păstra legătura cu limanurile din sudul Basarabiei, care, altfel, ar deveni simple locuri izolate şi şi-ar pierde bogăţia în peşte. Prin asanarea lacurilor şi gârlelor din sudul Basarabiei s'ar putea ajunge la instalarea diferitelor fabricimde conserve de peşte la Vâlcov, Chilia Nouă sau Ismail.

După ce terminăm, astfel, cu aceste atât de variate şi ispititoare perspective economice înfăţişate de cursul Prutului, autorul trece la problema valorificării Nistrului, a cărui curs, în deosebi în partea centrală, este "cel puţin tot atât de apt pentru hidroelectricitate ca şi Prutul dintre Sirăuţi şi Ştefăneşti"(p.82). Şi aici avem o serie de avantaje, care permit ca albia Nistrului - altădată atât de blestematul hotar - să fie un mijloc de legătură între fraţii de acelaş sânge, aceeaşi credinţă şi aceleaşi obiceiuri.

./.

In primul rând îngustimea albiei calcaroase a Nistrului, înlesneşte mult crearea de baraje, după cum "adâncimea văii le face proprii pentru bazine de z tenţie" (p.82). Totodată, construirea barajelor ar fi cât se poate de puţin costisitoare dat fiind că piatra de construcţie se află în imediată vecinătate. Numai aşa se explică şi clădirea măreţilor cetăţi moldoveneşti, care străjuesc de pe malul drept al Nistrului. [In special e nevoie de crearea unui baraj la Flămânda, 8 km. mai sus de Coşniţa, pentru a potoli viiturile prea mari ale Nistrului care ar provoca pagube fâneţelor şi culturelor de legume dintre Slobozia şi Glinoaia -cât şi pentru a crea eventuale rezerve pentru lunile secetoase.

Odată cu instalarea administraţiei româneşti dincolo de Nistru nu trebue dată uitării problema navigaţiei pe acest fluviu românesc, într'o proporţie mai mult sporită faţă de aceia pe care o avea până la 1918, când Nistrul era navigabil până la Hotin pentru vapoare cu un pescaj sub 0,60 m., până la Rezina pentru vapoare cu pescaj sub 0,90 m.şi numai până la Tighina cu vapoare subt 1,20 m. pescaj. (p.83) .

Astăzi , mai mult ca oricând, este necesară valorificarea acestei căi navigabile, care ar înlesni atât transportul materialelor de construcţie , ca şi al cerealelor şi diferitelor produse industriale. Dispunând de această cale navigabilă s'ar putea trece imediat la o exploatare intensă şi industrializarea materialelor de construcţie, a căror zăcăminte se pot afla:

ghipsul - la Dărăbanii Noi şi Rogoatin (lângă Hotin);

roci calcaroase - pe întreg malul Nistrului, în jos de Hotin, până la Tighina -, cele mai renumite centre de var fiind la Răbniţa , în Transnistria, şi în dreptul Orheiului, în Basarabia ;

cochileţi, o excelentă piatră albă pentru construcţii, se află în regiunea Cocierului (Transnistria) şi la Holoscani pe malul basarabean). Se prelucrează uşor şi e întrebuinţată la construirea celor mai frumoase clădiri din oraşele şi de prin unele sate ale Transnistriei;.

piatră calcaroasă dură de culoare vânătă, în carierele dela Hatmanu de lângă Dubăsarii Transnistriei. Trage uneoeală şi de aceia se întrebuinţează în special la fundamente, ghizduri de fântâni, grajduri şi garduri;

piatră galbenă foarte tare, găsim la Mahală, pe Dealul Ţuţian dela Coşniţa, la Jora şi Calintiri. E foarte bună pentru pavajul străzilor , pietruitul şoselelor , diguri, baraje, etc.

granitul sienitul) de Corăuţi-parte roşiatic, parte negricios - este potrivit nu numai pentru pavaj ,ci şi pentru ornamente.

Nu trebue neglijat lignitul care se găseşte pe valea Răutului în jud. Bălţi; în cantităţi mai mici în judeţul Hotin şi Orhei. In sudul Basarabiei se găseşte la Împuţita-Vlădiceni, în apropiere de gara Bolgrad. (Lângă Bălţi sau Bolgrad, prin urmare ar putea lua fiinţă o mare uzină termică pentru electricitate).

Exploatarea lignitului în galerii subterane ar prilejui muncitorilor basarabeni

./.

un plus de cîştig pentru lucrul prestat în timp de iarnă sau zilele în care nu e îngăduită munca la cîmp. Ar fi o ocupaţie similară cu a Moldovenilor transnistrieni din satul Cocieru care au învăţat să fasonăstruiască blocurile de piatră tăiată cubiculeţi, pe care îi vînd la mari depărtări.

Exploatarea malurilor pietroase ale Nistrului va trebui făcută în aşa fel, ca să nu se strice punctele potrivite pentru baraje; dimpotrivă „să se urmărească tăierea coturilor cu caracter de meandre". În legătură cu aceasta autorul arată posibilitatea obţinerii unor mici căderi de apă, de 6-8 m. înălţime, „prin baraje reduse combinate cu sfredelirea în stînci a unor tuneluri, care ar scurta drumul între punctele meandre apropiate" (p.85). Astfel de căderi de apă ar putea mişca turbine de apă pentru energia electrică, ce s'ar folosi la tăierea blocurilor de piatră pentru construcţie, pentru fabricile de ciment, de var sau pentru diferitele mori, şi chiar la exploatarea zăcămintelor de fosfaţi naturali (dela Otaci, pe Nistru), ceea foarte bun îngrăşământ agricol.

Reluîndu-se navigaţia pe Nistru, autorul subliniază din nou necesitatea înfiinţării unuia sau chiar a două fabrici de ciment pe Nistru. O astfel de fabrică la Tighina, Dubăsari sau Vărăncuţi „ar ugura construirea de gonele betonate, atît în partea de răsărit a Basarabiei cît şi în Transnistria" (p.83). Precizează chiar că aceste ţinuturi româneşti vor fi ferite de „izolare" numai prin crearea unor astfel de gonele şi a unei bune căi navigabile pe tot cursul Nistrului.

Atît în Basarabia, cît şi în Transnistria sunt destule bogăţii naturale care ar permite ridicarea standardului de viaţă în aceste părţi. În afară de cele amintite mai sus, se cuvine să se adauge că întinsele terenuri cultivate cu sfeclă de zahăr necesită instalarea unei fabrici de zahăr pe cursul mijlociu al Nistrului basarabean; plusul recoltei de fructe şi abundente de zarzavaturi ce se pot cultiva în vecinătatea celor două braţe prin care fluviul se scurge în liman, cere instalarea unei fabrici de conserve, (cum era fabrica dela Căinăuţi - Moscia pe malul transnistrian, în care se trudeau aproape 2000 de lucrătoare.

În sfîrşit, în special în Basarabia, trebue menţinută şi mica industrie a lemnului : rotăria şi căruţăria, în satele Horodişte şi Lozova, dogăria la Cioburciu sau în preajma Codrilor Tigheciului din jud.Cahul - după cum cojocăria ar trebui să se practice la sate, sau la oraşe.

Pentru Transnistria trebue încurajată o mică industrie a ţăranilor moldoveni de acolo, şi anume „fabricarea ţiglelor din nisip amestecat cu ciment.

Ceea ce trebue să preocupe în deosebi de aci înainte, autorităţile noastre administrative este- după părerea autorului - de a acorda o desvoltare cît mai mare industriei repartisată în ţinuturi alese cu multă chibzuinţă „spre a nu mai da loc la aşezări greşite de centre industriale. În deosebi trebue să se evite principiul greşit de a considera oraşele mari loc potrivit pentru desvoltarea industrială. Potrivit doctrinei urbaniste naţional-socialiste, oraşele industriale nu trebuie să depăşească 20.000 locuitori; cu atît mai mult, cu cît

./.

339 337

"în orăşelele mai mici poate fi controlată mai bine şi romînizarea".(p.92). Asupra acestei necesităţi autorul insistă în deosebi în "Concluziuni" din Cap.V, unde enumără o serie de argumente care pledează pentru crezul său "că micile industrii cu rădăcini în popor, pot constitui temelia cea mai sănătoasă pentru o mare industrie viitoare naţională". (p.109).

Sătenii trebuie să găsească în timpul iernei un cîştig suplimentar în industrie. Hibernarea lor aduce pagube de cîteva miliarde !

Dar pentru a face ca munca în dustrie să fie accesibilă ţăranilor - fără ca ei să fie desrădăcinaţi - "este necesară o repartizare uniformă pe cuprinsul ţării a industriei emancipate";(p.106) .

Prin aceasta agricultura se compensează cu industria, contribuind la o vădită înflorire economică pe aceste meleaguri răsăritene ale ţării.

22/IV-942

Strungaru

338

C.N.S.A.S.

Al dvelea cu poseri:
vraci 22; ei 7; porci 26;
Al dvelea din timpul alicivejii:
primăvara 1652 de stoline;
vaci 282;
ei 438;

Si au împărțit deocamdată 380 porci;
aproximativ la 100 familii s'a dat
câte o pită și o pereche
cartofi. Restul lăsat cu pentru 200 familii
și două oi au luat ale de Zeichel
și încă pentru 60 familii. De porci
nu mai sunt cu cantități suficiente
de pecea pentru a da un pachet complet.
Cantități primite I-a și II-a sunt:
20 kg. făină; 360 kg. zăpușă; 660
kg. orez; 3600 cutii chibrituri; 1800
pachete tutun;
Ordinul din 16 Aug. 1942 cu

plecat la Voguesuk.
Concluzii: 3147
Umblând ade cu el cu multă mu
să se declare mulțumiți, deși nu, de
față să mă se vadă, să mă
le să mulțumească cum vrea.
Când s'au terminat despre ce
vorbe (mai ales despre) au mărit
lit le sedinței ședința pentru
se știu.
De multe ori chiar aleșii mulțu-
vesc adesea mulțumiți nu știu cum se
ca, atunci de exemplu legătura cu
mulțumi, să vecinătăți și mai ales
de serviciu în legătură de pâine
chibrituri, sare, etc.
Nu vrea un fel cazul când
de bibotaș să mă mai se
dreptățească acte și alți mai fel de
lot primi (oprește tot)

20.8.942 D. Cobeț

Raport

3.8

Focarele de îmbolnăvire a molotvenei din Bulboaca au început în ziua de 12 August a.c. Oamenii primului sat îmbolnăvit arată că au spus toamna că încep îmbolnăvirea. În ziua 10 satul era împestrițat în trei sect. și ficiori din celălalt început îmbolnăvirea. În ziua de 12 și 13 August s'a ficut îmbolnăvirea. În ziua de 14 s'a ficut împestrițarea generală.

Primăria mi-a dat numărul celor îmbolnăviți și situația următoare: (date glumene)

802 Chiabini
900 Capi gospodărie
941 suflete

Iată cum au ființat:

498 Capi gospodărie molotvenești cu
1745 suflete

Familiile molotvenești reprezintă față de totalul familiilor din Bulboaca 53,3%.
Din totalul de suflete din sat, molotvenii reprezintă 62,5%

B. Schiopu

FUNCTIONAREA COLHOZURILOR.

Colhozul este o gospodărie colectivă, o unitate economică de producţie agrară, în care, datorită întinderii şi proprietăţii neparcelare, se pot aplica toate consecinţele technicei moderne.-

Scopul acestei unităţi economico-sociale, este producerea de bunuri pentru satisfacerea nevoilor asociaţilor şi ale Satului modern. Pentru sporirea producţiei agrare, Statul sovietic a făcut următoarele:

1. aplicarea rezultatelor ştiinţei în agricultură
2. administraţie specială
3. diviziunea muncii
4. formarea specialiştilor

a). A D M I N I S T R A T I A

S o b r a n a

P r e z i d a t e
Zavhoz
Cladovcic
Colhonici 2.

Cond. Colhozului
Comisia de Revizie 3.
Buchalter + Sciotovod.
Casier
Brigadiri — Câmp, Tutun, Fermă, Grădină

Vet.Sanitar
Agronom + Agrotechnic

S o b r a n a conform statutelor, ţinea şedinţă în fiecare lună. Numai ea putea face acte cu caracter de dispoziţie în gospodărie. Desbătea foarte viu toate actele cari angaja gospodăria colectivă şi hotărârile ei erau obligatorii pentru conducere. Fixa normele de lucru şi repartiţia producţiei la finele anului. Tot ea făcea repartizarea oamenilor în brigăzi, aproba intrarea şi pronunţa excluderea asociaţilor.-

./.

Sedinţele ei erau prilejuri de critică adusă acelora cari, prin lipsă de activitate, prejudiciau interesele economice colective. Această economie depinde în mare măsură de priceperea preşidatului. Organizarea economică a gospodăriei colective se face însă conform planului şi instrucţiunilor primite. După ce s'a scăzut din producţia totală;

1. Hossudprodaja (partea statului)
2. Hospodprodaja (partea gospodarilor)
3. Natura plăţii
4. Sămânţa

se formează diferite fonduri de rezervă, pentru consolidarea economiei (capital oblojenie) cari sporeau în fiecare an averea mobiliară şi imobiliară a colhozului. Tendinţa era să ajungă colhozuri milionare, cu un venit anual de peste 1.000.000 R

Preşedintele ajutat de specialişti, coordona întreaga organizaţie economică. Prin critici discrete sau în şedinţă publică, aduse tuturor celor cari nu lucrau, stimula foarte mult producţia.-

Comisia de revizie, verifica în fiecare lună cassa şi tot la 3 luni verifica gestiunea conducerii.-

b. Stiinţa în Agricultură

Condiţii specifice Rusiei, raportul negativ dintre populaţie şi suprafaţă, suprafaţă şi inventarul viu şi mort, au determinat o technicizare rapidă a economiei agrare sovietice.

Pentru transformarea raporturilor de producţie patriarhale ţărănimea avea nevoie şi de schimbarea unei mentalităţi arhaice şi a instrumentelor de producţie tot arhaică. Spărgând proprietatea mică populară, maşinismul putea schimba şi o mentalitate. Institute de cercetări şi de pregătirea specialiştilor pentru formarea nouilor cadre de producători erau indispensabile. In Tiraspol, Odesa, Balta, Ananiev, Kiev, Harcov, sunt institutele pregătitoare a nouilor elemente de producţie colectivă.-

./.

c. S p e c i a l i ş t i i

Fiecare colhoz avea 3 specialişti principali: agronom, agrotechnician şi Vet.Sanitar. Toată producţia se desfăşura sub directa supraveghere şi răspundere a Raizemodel-ului care, la rândul său, era controlat de Rudparcom.-

M u n c a în colhoz se făcea după indicaţiile specialiştilor colhozului şi după plan. Nici sămânţa nu putea fi sămănată fără certificatul laboratorului de analiză a seminţelor, aci se calcula procentul lor de încolţire care trebuia să fie de 99% pentru toate seminţele. Însămânţarea fără acest certificat, fără maşină sau fără avizul agronomului - care primea avizul staţiei meteorologice raionale - se pedepsea cu 1-2 ani închisoare. Abaterea dela plan şi instrucţiuni avea consecinţe punitive imediate.-

Agrotechicianul colhozului supraveghia selecţionarea seminţelor, făcea analiza pământului pentru a indica gunoiul artificial necesar Tot acesta supraveghia lotul special semănat pentru sămânţă în fiecare colhoz. Acest lot era lucrat în mod special. Producţia la ha.la acest lot era minimum 3000-3500 Kgr. pe când producţia medie în colhoz era de 1700-2200 Kgr.la ha. Producţia de porumb datorită acestei măsuri atingea în medie 3500-4500 Kg. la ha. In unele colhozuri în ani excepţionali a atins 7000 Kg. ciocălăi.-

Vet.Sanitar, supraveghea creşterea raţională a animalelor. Politica de Zootechnicizare a agriculturii sovietice, era conform planurilor colhozurilor, într'un ritm foarte vioiu urmărită prin politica de credit acordată gosporăriilor colective de Hossbank şi prin impozitele în natură - ciolane - care în timpul din urmă se făceau după ha. Ca o confirmare a celor de mai sus precizăm că: ciobani, porcarii, văcarii şi îngrijitorii de cai, în afară că primeau cei mai mult din colhoz la repartiţia produselor, statul îi încuraja prin diferite premii acordate. Vet.Sanitar, împreună cu subspecialiştii aveau toată răspunderea. Exceptând păsările, oile şi porcii, animale nu erau de o rasă superioară. Cu toate acestea alimentaţia lor era raţionalizată şi foarte substanţială Un animal curat şi bine îngrijit, o vacă cu lapte care depăşea norma aduce îngijitorului nu numai premiile cuvenite, dar o publicitate cât mai mare: ziarul afişat al colhozului, gazeta raională, diferite excursi, trimiterea la expoziţii, decoraţii.-
Adăugate la câştigul personal, aceste elemente sunt suficiente pentru stimularea individuală

./.

In regiune de oi ţurcane, au fost aduşi berbeci karakul pur şi prin fecundaţie artificială au reuşit să dea un metiş foarte frumos şi mult căutat. Vinderea pieilelor constituia unul din veniturile anexe importante pentru economia colhoznică.

Fecundarea artificială se făcea în diferite puncte şi-a dat rezultate f.mulţumitoare 2 şi 3 miei.

Rasa de porci : Iork

Găini : Leghorn

Culturi speciale: Cocsaghâz -cauciuc Pinlor-Uleiu pentru avioane

Supravegherea. Inspecţiile se făceau inopinate de :agronomul şef, Dr veterinar, Insp.Contabil, Inspector de muncă, preşedintele Raispolcomului şi Procuror, doar individual. Procurorul se orienta după articolele cari apăreau în gazeta raionului unde se lăudau sau se critica activitatea colhozurilor şi a specialiştilor. Verifica în totdeauna faptele. Inspecţiile erau foarte amănunţite şi de îndrumare. Dacă făceai inspecţia superficială, erai reclamat la prezidate sau la Comisia de Revizuire la Raiparcom şi asta era suficient.-

C o n t a b i l i. Caracterul de fabrică pe care l'a avut colhozurile în economia sovietică, a adus în mod necesar cu sine şi raţionalizarea veniturilor şi cheltuielilor colhozului. Au folosit contabilitatea americană: Contabilitatea dublă. In afară de funcţiunea de contabil propriu zisă, îndeplineau şi pe aceia de statisticieni în domeniul economieie agrare. O funcţiune foarte importantă.Trimiteau situaţii lunare Raizemodelu-lui şi acesta mai departe pentru centralizare. O armată de specialişti cari au servit regimului sovietic f.mult în raţionalizarea economiei agrare.

C o n c l u z i i: Economia colectivă s'a bazat pe următoarele:

1. Introducerea metodelor ştiinţifice în producţia agrară, ridicând mult productivitatea la ha.

2. Technicizarea agriculturii

3. Diviziunea muncii

4. Specialiştii cari erau ţinuţi în permanent contact în nouile descoperiri ştiinţifice prin cursurile anuale cari se ţineau 4 luni în fiecare iarnă.

5. Disciplina care venea din responsabilitatea individului faţă de actele sale.

6. Acţionare asupra individului prin opinia publică, bazaţi pe tendinţa de afirmare individuală: critică, premii, gazeta morală, acţionarea coordonată a întregei administraţii a statului.-

-.-----------.-

B. Schioopu
3145

ECONOMIA COLECTIVA AZI

Nu merge pentru că:

1. Inventarul viu şi mort e redus cu 70%

2. Populaţia activă încă s'a redus.

3. Armata a făcut şi face propagandă împotriva colhozurilor. In unele colhozuri au împărţit caii şi vacile.

4. Ad-ţia noastră cu o mentalitate specific nediferenţiata şi medievală, nu înţelege raţiunea fundamentală a: diviziunii muncii, a raţionalizării şi mai ales a specializarii. Agronomul este pus să îngrijească şi de oi, vite, etc.

Economia colectivă nu poate exista fără o ad-ţie care va ţine seamă de aceste principii fundamentale.

5. Specialiştii noştri au o totală lipsă de înţelegere faţă de viaţa reală în genere şi cu atât mai mult prin realităţile şi ale unei formale economii colective cum e, colhozul. Deşi nu pricep nimic, prin atitudini dictatoriale, obligă pe specialişti localnici să lucreze cum ei înţeleg. Citeşti de multe ori în figura acestor specialişti cu foarte multă practică, dispreţ suveran.

6. Colhozul este o unitate economică de producţie, nu numai de consum. "Colhozul nu este o vacă pe care o mulgi fără a-i mai da de mâncare".

Dacă iei dintr'un sac şi nu mai pui, se termină. (Marinat şi Cherdevară).

7. Colhozul, ca unitate economică are nevoie de o administraţie proprie şi autonomă. In Sovietzka Vlast nimeni nu putea lua nimic din colhoz fără aprobarea Sobraniei". (Chierdevară) Nu se poate lua ca'n codru.

8. Au fost atacate fondurile de rezervă şi chiar averea. Nu e suficienta perderea inventarului viu şi mort se lichidează încet încet toate animalele mai ales porcii.

9. Impozitele în natură pentru lapte au fost sporite dela 45,65 şi 85 lit. pe an la soviete, la noi s'au ridicat 180 litr. anual deci cu 120%. Cu administraţia actuală, averea mobilă a colhozurilor se va lichida trecerea la forma proprietăţii individuale fiind imposibilă din lipsă de inventar.

11. Retrocedarea viilor în proprietatea individuală.

12. "Sistema economică aceasta, (colhozu) este mai buna.

./.

345

Tractoarele, combainele şi toate maşinele dau mare orojai, totodată (vechi)
fie că trebue să aibă altă sistemuri de lucru. Fiecare să primească după munca lui. Să aibă muncitorul legat de un anume pământ, pe care să-l lucreze numa el. Fiecare să primească după cât poate munci."

"Să se ţină pentru stat pentru sămânţă, pentru alte cheltueli, dar ce a făcut peste măsură să aibă al muncitorului: (Marinat-Cherdevară)."

O individualizare mai mare a muncii decât în norma trudo zilei. Un nou sistem de premii cari să depindă însă de munca lui.

In condiţii egale, cu instrumente de producţie egale, să câştige mai mult cine munceşte şi îngrijeşte pământul mai bine.

1

346

D E C L A R A T I E

Subsemnatul RATIU ANTON, născut în com.Beclean Jud. Someş la 14 Martie 1916, domiciliat în Bucureşti Str.Jules Michelet No.17, declar următoarele :

BUCUR SCHIOPU - născut într'o comună din Jud.Făgăraş sau Sibiu (nu mai reţin deşi am fost la el acasă) din părinţi agricultori înstăriţi cu gospodărie frumoasă. A urmat Facultatea la Cluj unde a fost asistent la Drept Penal (cred). A venit la Statistică la începutul anului 1941. Este căsătorit - nu ştiu cu cine - şi are unu sau doi copii.

BUCUR SCHIOPU, este foarte capabil,ambiţios şi întodeauna avid după posturi înalte şi cu venituri. Astfel, pela sfârşitul anului 1944 şi mai ales la începutul anului 1945, umbla după numiri la Consilii de Administraţie. Se interesa ce consilii de administraţie sunt cu posturi libere şi intervenea pe lângă tov.AGIU să fie numit. In acea vreme căuta prietenia cu BELU ZILBER şi mai cu seamă cu PATRASCANU. După ce a văzut că BELU ZILBER nu are nici-un rol l-a părăsit.

Pe vremea lui Antonescu, locuia într'o casă obţinută prin C.N.R. şi dacă nu mă înşel fusese şi comisar de românizare. In afară de cei dela Statistică, era bun prieten cu EMIL GHILEZAN al cărui om de casă ştiu că era.

Inainte de 23 August a refuzat să mă ajute în misiunea avută în legătură cu Caransebeşul.

După 23 August a lucrat în com.Central U.P. cu tov. AGIU, RACOASA etc. A fost numit vicepreşedintele Cooperaţiei Victoria. Apoi, mai târziu Comisar General la preţuri şi apoi Ministru al Cpmerţului.

Asta este ceace cunosc în legătură cu BUCUR SCHIOPU.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o susţiu şi semnez propriu.

ss.ANTON RATIU

18 Octomvrie 1949

9

BUCUR SCHIOPUL

RATIU :

Până înainte de 23 August cu 2 săptămâni nu am avut nici-un fel de discuţie cu el.

La înapoierea din munca dela Caransebeş mi s'a dat însărcinarea, în continuarea misiunii, să aflu adresele unor rude apropiate ale celor dela Caransebeş şi în special a rudelor tov.TEOHARI. Mi s'a indicat să cer concursul lui BUCUR SCHIOPUL care are printre funcţionarii în subordine o doamnă GEORGESCU, nepoata tov.TEOHARI. In com.Voipu-Vlaşca unde era dispersat I.C.S., i-am cerut sprijinul lui BUCUR SCHIOPUL conform instrucţiunilor.

Am fost întâmpinat cu cuvintele "Ce nu vă astâmpăraţi? Vreţi şi voi să păţiţi ca BIJI? Si pe el l-am prevenit să înceteze şi nu m'a ascultat. Uite unde a ajuns! Vreţi s'o păţiţi şi voi şi să mă băgaţi pe mine la apă". Aceste cuvinte mi-au fost adresate pe un ton de revoltă şi reproş.

Altceva nu ştiu în legătură cu activitatea lui.

8
373

D E C L A R A T I E

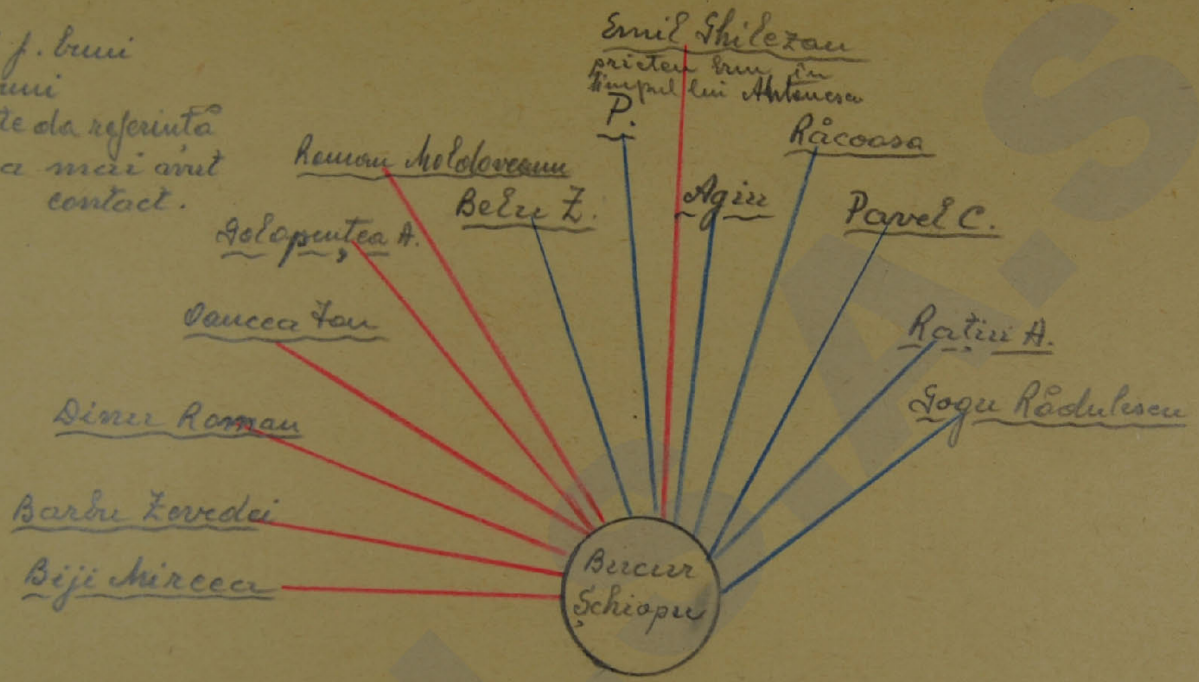
Subsemnata STEFANESCU MATILDA, domiciliată în Str.Dr.Demosthene No.29, declar următoarele: prin vara anului 1946, stând de vorbă cu SUCIU SILVIU, fratele lui CAMIL SUCIU, mi-a spus că un grup de tineri ardeleni, printre care era şi OANCEA ION, BUCUR SCHIOPUL şi CAMIL SUCIU au plecat să lupte înSpania. Pe atunci erau studenţi şi făceam politică maniştă, fiind trimişi de partidul naţional ţărănesc, în Franţa şi-au schimbat însă convingerile politice, datorită unui alt grup pe care l-au întâlnit şiau plecat împreună cu el în Spania, unde au luptat alături de republicani. SUCIU SILVIU mi-a povestit acest lucru arătându-mi modul cum s'au transformat băieţii, plecând dela teoria că acum 5 ani fiecare Ardelean era manist.

ss.STEFANESCU MATILDA

2 Ianuarie 1950

Legendă

— prieteni f. buni
— " — buni
— cine poate da referinţă
---- cu cine a mai avut contact.



10.- Pe BUCUR SCHIOPUL l-am cunoscut prin 1940 când a venit aici ca refugiat din Cluj. Cred că mi l-a prezentat GOGU RADULESCU. L-am revăzut de câteva ori la I.C.S. în timpul războiului. După întâmplarea cu "Uniunea Patriotică" l-am întâlnit şi mi-a spus că "treburile astea nu sunt pentru intelectuali". Cred că în vederea lui 23 Aug. l-am chemat. Dar nu ţiu minte ce mi-a răspuns. A plecat înapoi la ţară şi nu l-am mai văzut. După 23 August, l-am văzut de mai multe ori.

11.- Ceilalţi oameni recrutaţi de GOLOPENTIA şi BETEA în vederea lui 23August nu-i mai ţiu minte. Atunci nu era niciunul membru de partid.

BUCUR SCHIOPUL : Foarte inteligent, cult şi cu cunoştinţe în diferite domenii, o părere excepţional de bună despre dânsul şi nu pierde ocazia să şi-o evidenţieze oricând şi oriunde crede nimerit, cu foarte multă abilitate; ştie să-şi ascundă slăbiciunile omeneşti şi îl preocupă acest lucru permanent; îi place să pozeze şi ţine ca lumea să-l vorbească de bine; îi plac onorurile şi umblă după ele; ţine să-şi spună părerea în orice domeniu şi încearcă cu multă grijă ca părerea sa să fie ultima; ştie să pună accentul pe ce este principal şi necesar; ştie să subordoneze amănuntul, întregului; ştie să îmbine lucrurile; cu multă putere de muncă; foarte ordonat şi cu foarte mult simţ practic; ştie să-şi aranjeze treburile personale ca nimeni altul; îi place viaţa comodă, chiar afulentă, nu se grăbeşte şi ştie să aştepte; urmăreşte cu foarte multă dârzenie realizarea unui plan pe care şi l-a propus, îşi ia toate măsurile de precauţie; nu riscă niciodată: fricos, dar ştie să-şi ascundă acest sentiment.

1M

352

D E C L A R A T I E

Subsemnatul RATIU ANTON, născut în com.Beclean Jud. Someş la 14 Martie 1916, domiciliat în Bucureşti Str.Jules Michelet No.17, declar următoarele :

BUCUR SCHIOPU - născut într'o comună din Jud.Făgăraş sau Sibiu (nu mai reţin deşi am fost la el acasă) din părinţi agricultori înstăriţi cu gospodărie frumoasă. A urmat Facultatea la Cluj unde a fost asistent la Drept Penal (cred). A venit la Statistică la începutul anului 1941. Este căsătorit - nu ştiu cu cine - şi are unu sau doi copii.

BUCUR SCHIOPU, este foarte capabil,ambiţios şi întotdeauna avid după posturi înalte şi cu venituri. Astfel, pela sfârşitul anului 1944 şi mai ales la începutul anului 1945, umbla după numiri la Consilii de Administraţie. Se interesa ce consilii de administraţie sunt cu posturi libere şi intervenea pe lângă tov.AGIU să fie numit. In acea vreme căuta prietenia cu BELU ZILBER şi mai cu seamă cu PATRASCANU. După ce a văzut că BELU ZILBER nu are nici-un rol l-a părăsit.

Pe vremea lui Antonescu, locuia într'o casă obţinută prin C.N.R. şi dacă nu mă înşel fusese şi comisar de românizare. In afară de cei dela Statistică, era bun prieten cu EMIL GHILEZAN al cărui om de casă ştiu că era.

Inainte de 23 August a refuzat să mă ajute în misiunea avută în legătură cu Caransebeşul.

După 23 August a lucrat în com.Central U.P. cu tov. AGIU, RACOASA etc. A fost numit vicepreşedintele Cooperaţiei Victoria. Apoi, mai târziu Comisar General la preţuri şi apoi Ministru al Comerţului.

Asta este ceace cunosc în legătură cu BUCUR SCHIOPU.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o susţiu şi semnez propriu.

ss.ANTON RATIU

18 Octomvrie 1949

COMERT

ORGANIZAREA COMERTULUI SI CREDITULUI SUB REGIMUL SOVIETIC SI ASTAZI

353

de P.Mihăilescu

Comerţul în perioada sovietică era redus la două forme, una colectivă cooperativă şi una individuală, bazarul. In acest sat au fost trei cooperative una din 1916 şi două ulterioare (1919) aşezate în cele trei sectoare administrative.

La început numai cu 2-300 oameni au ajuns în vremea din urmă (1939) la un total de 6.600 părtaşi adică cca 50% din populaţia satului. Restul era aprovizionat prin "barocuri" tot un fel de cooperative (1928) care ţineau însă de colhoz (una la 5 colhozuri) distribuite cu alimente sau cele necesare din Birzula apoi (1935) Mardarowka şi în sfârşit de bazar. Evoluând au ajuns la specializări, ca "Silmaik" (alimentar) (nichocultur (1935) librărie etc. "Paişul" sau contribuţia individuală era în 1939 de 150 ruble după ce fusese 15 (1932) şi 3 (1916) Cooperativele în ultima vreme erau insuficient aprovizionate în articole de îmbrăcăminte iar în alimentaţie la zahăr şi la săpun la fel. Dealtfel se introdusese şi un fel de raţionalizare 1/4 zahăr lunar de persoană.

Chiar cei ce-şi plăteau regulat paişul erau atinşi de această deficienţă iar ceilalţi care nu erau înscrişi nu puteau ridica decât gaz şi sare. Cooperativa centrală distribuia şi pâine şi făină însă numai la învăţători, funcţionari şi spitalului. In ultima vreme (1939) plata se făcea şi în natură. Astfel pentru o colectare mai rapidă se stabiliseră proporţii între lână,unt, cereale şi bunurile din cooperativă.

Cooperativa era condusă de un bugalter şi acţionată de unul sau doi vânzători cei mai mulţi evrei. Toate trei aveau un şef suprem şi depindeau de federala din Odessa. Insuficienţa din cooperative s'ar explica prin două moduri :

a) Deoarece veneau la cumpărat şi cei ce n'aveau dreptul.

b) Prin lipsa generală de aceste articole. Ca un rezultat al activităţii cooperativelor în sat în această perioadă este standardizarea scoasă în evidenţă mai în fietece casă fie de tablouri, mobilier, tacâmuri, veselă, haine, etc. Multe sunt desfăcute în două trei tipuri cu diferenţă structurală şi aparentă. Bazarul,cealaltă sursă de aprovizionare din această perioadă putea fi cotidian, tolcioc şi mai desvoltat în participare externă, săptămânal, târg.

In bazar erau trei tipuri :

a) Gospodăreşti (Alimente - unt,, ouă) concretizat de tolcioc.

b) Cele revândute dela Cooperativă.

c) Produse ale muncii proprii.

Statul controla direct numai mărfurile dela tipul b. (cine era

prins de agenţii speciali că revinde pe preţ superior era condamnat la 6 luni închisoare ca speculant) şi indirect (prin artel) cele dela tipul c.

Ca o consecinţă a lipsei de capital ordonat bazarul paralizează pregnant şi viu orice perturbaţie individuală de ordin economic. Astfel vânzarea şi cumpărarea aceluiaş obiect se făcea la scurt interval dar neprecis coincizând totuşi cu vânzarea şi cumpărarea altui obiect. Bine înţeles că mărfurile de orice fel sunt în proporţie redusă, predomină cerealele, ouă, păsări.

Taxa "mimaia bazaruia era :

3 ruble pentru comerţul cu vite
1,50 ruble " " la tarabă
9,50 " " " din mână.

Astăzi după lichidarea cooperativelor s'au înfiripat 3 întreprinderi cu caracter comercial. Una obştească cooperativă şi două individuale: un restaurant şi un fel de magazin de schimb quasi ambulant care are aci unul din punctele de pornire.

Cooperativă, întemeiată de aceiaşi oameni dinainte (1916). Vinde contra mărcii sau schimb pe ouă, unt, lână, gaz, zahăr, tablă, sare, tutun, făină, etc. Celelalte două sunt întemeiate numai din avantagiile acordate de Statul Român, (scutire de impozit în primul an, preferinţă la aprovizionare şi pentru beneficiul respectiv.

Cârciuma sau "restaurantul" deşi absent multă vreme se pare că prinde rădăcini, fiind iarnă şi lipsă de lucru poate. Celălalt face un fel de speculaţie cu o vagă impresie de bine obştesc.

Aduce în sat zahăr, săpun, gaz, chibrituri (4 cutii la (marcă) cumpărate toate la Tiraspol, ia în schimb slănină, unt, pielicele, pe care le duce la Tiraspol.

Bazarul a continuat şi el cu elasticitatea caracteristică, bombat în ultimul timp de bunurile evreeşti sau din cooperativele lichidate. Acum se disting două grupe de mărfi :

a) Mărfuri vechi au în deobşte un preţ mai neregulat pentru că şi diversitatea lor e mai mare şi apoi e mai grea transformarea monedei. Mărfurile noi se acomodează mai uşor în echilibrul pieţii, dar nefracţionar şi cu o rigiditate evidentă întrucât nu există pe piaţă unităţi de monedă (5 şi 10 pfeningi). In genere comerţul cu cereale se menţine la aceeaş proporţie atârnă tot de colhozuri. In schimb comerţul cu vite s'a desvoltat mult deoarece s'au împărţit vitele din colhoz. Caracteristic prin intensitatea lui ar fi comerţul cu piei unde şi preţurile au săltat mult. Aceasta nu din vina localnicilor.

3

C r e d i t.

Schimbări mari nu intervin în această problemă decât în 1935 tocmai perioada care ne interesează când se reorganizează toată administraţia, satul fiind precis fixat în raion şi bine înţeles banca şi casa de păstrare.

Dela început se marchează o diferenţiere, ban ca fiind cu o nuanţă colectivă iar "sbirkossa" individuală.

La bancă se depuneau banii după impozite şi economiile colhozurilor şi a cooperativelor, iar din 1939 chiar fondurile colhozurilor obligatoriu. Procentul se menţine 6% pentru intrări, dar numai 3% pentru eşiri. De unde încurajările împrumuturi de investiţie depăşesc de două ori intrările.

Tot prin colhoz erau oarecum obligaţi oamenii să dea bani sub formă de obligaţiuni acoperind un mare împrumut intern de 20 ani. Banca avea legături, fiind de stat cu toate celelalte aşa că plăţile colhozului se puteau efectua extern prin cecuri.

Casa de păstrare era singurul mijloc mai serios de creditare individuală..

Din 1935 satul îndemna pe toate căile pe ţărani să-şi depună aci economiile, (poate şi pentru un control mai precis) al capitalului cu circuit închis, oricum Sberkossa dădea procentul regulat de 3%. Aparţinea organizaţiei poştale până în 1938. Tot acum mai apare şi casa de ajutor, "casa de pomola" mijloc minor de creditare individuală datorit unui pricaz 1935, (fusese totuş şi'n timpul ţarismului).

Oamenii din sectorul 3 s'au adunat cu o participaţie individuală de 3 ruble, s'a constituit un fond din care se da bătrânilor "fără întoarcere" şi celor ce doreau împrumut, fără a lua procent. Cine nu da nu participa la împrumut. Acestea sunt cele trei forme "legale". Camăta, ne mai existând deţuşee rentabile orice mişcare în acest sens fiind supraveghiată dela sine înţeles că şi-a întrerupt existenţa.

Capitalul cu circuit închis rămâne în acelaş stadiu, rare ori fiind găsit sau scos pe piaţă.

In timpul de faţă cele trei forme principale au fost lichidate. A rămas numai capitalul de circuit închis care, prudent începe să apară. Aşa Procopie Cartelovo de 65 ani fost comerciant în timpul ţarismului în N.E.P. şi ori când i-a fost posibil, posedă actualmente, după atâtea răsculăciri", fondul necesar pentru a-şi deschide butcă.

Altminteri camăta din lipsă generală de capital (evreii mai toţi comercianţii fiind ucişi) nu credem că există, cel puţin aparent.

W

558

TABLOU DE SITUATIA PRETURILOR PE ANII 1939 - 1943.

A. 1942	A. 1939		B. 1939	B. 1942		C. 1939	C. 1942
1	1	Grâu	16	7	Pudul	-	-
1,75	1,60	Porumb	10	4	"		
1,75	1,60	Secară	10	4	"		
1,75	1,60	Găini	10	4	Pereche		
1,16	0,533	Gâşte	30	5	"		
1,16	1,33	Vodka	12	5	Kgr.		
2,33	5,33	Zahăr	3	3	"		
	1,06	Sare	0,15		"		
2,8	3,20	Chibrituri	0,05	0,25	Cutie		
	17,77	Gaz	0,90		Kgr.		
1,75	6,66	Săpun	2,40	4	"		
3,50	6,33	Vin	3	2	"		
	0,266	Postav	60		Metru		
0,116	0,458	Mătase	35	60	"		
0,7	8,88	Ciorapi, damă	1,80	10	Pereche		
	10,60	Ciorapi,bărbăteşti	1,50 b		"		
,092	6,66	Manufactură proastă	2,40	7	Metru		
	2,28	Cravate	7		Bucata		
	20	Nasturi	0,80		"		
14	8,42	Pieptene	1,90	0,50	"		
	0,089	Ceas,buzunar	1,80		"		
	0,055	Haine de păr	2,90		"		
0,583	0,045	Palton, damă	3,50	120	"		
	0,048	Palton bărbătesc	3,40		"		
7	8	Grupe	2	1	Kgr.		

Ruble Mărci

La rubrica A. avem indicile de cumpărare al grâului luat ca bază (marfă dominantă) în raport cu celelalte mărfuri luate respectiv în 1939 şi 1942.

La rubrica B. sunt preţurile lor brute.

Ion Apostol

PROBLEMA RELIGIOASA IN TRANSNISTRIA

Lămurire preliminară. Observaţiile de mai jos constitue schema imperfectă a rezultatului cercetării monografice întreprinsă în satul Valea Hoţului, judeţul Ananiev-Transnistria, în cadrul echipei Institutului Central de Statistică condusă de Dl. A. Golopenţia.

Având în vedere importanţa şi structura satului la care se referă aceste observaţii (centru de plasă cu peste 11.000 locuitori, dintre cari mai mult de jumătate moldoveni), ele sunt valabile în linii generale pentru întreaga Transnistrie. Aceasta e şi justificarea titlului.

A. Biserica şi credinţa pe vremea ţarismului.

Până la revoluţie, Biserica fiind instituţie principală în Stat, în spiritul şi sub auspiciile ei se desfăşura aproape toată viaţa şi activitatea satului. In grijea bisericii era întreaga stare civilă a populaţiei. Trei din cele cinci şcoli ale satului erau bisericeşti, funcţionând pe lângă fiecare biserică sub conducerea şi controlul direct al preotului. O bancă şi o cooperativă, care se pare că mergeau bine, erau conduse deasemenea de preoţii satului.

Numărul bisericilor era de 3, una cu o vechime de aproape 200 ani şi alte două aproximativ de 50 ani, toate zidite prin contribuţia credincioşilor, încăpătoare şi bogat înzestrate. La slujbe cântau coruri bisericeşti foarte bune.

Limba cultului era cea slavonă. Predicile sau comunicările preotului şi unele cântări după slujbă se ziceau uneori în moldoveneşte.

Fiecare biserică îşi avea preotul ei, la cea din centru slujind deobiceiu doi preoţi şi un diacon. Preoţii tineri erau mai bine pregătiţi decât cei bătrâni, unul dintre ei având la bază Academia Teologică. Un diacon însă, monah, care trăeşte şi astăzi, nu are la bază nici şcoala primară complectă.

Preoţi de origine moldoveni au fost numai câţiva.

Salariu dela Stat nu primeau. Aveau în schimb spre folosinţă între 50-60 disetine pământ arabil (disetina mai mare cu 800 m.^{2} decât ha.)

Poporul era religios şi tradiţionalist adeseori până la bigotism.

In preajma revoluţiei, o parte din intelectuali şi în oarecare măsură tineretul cu carte începuseră a da semne de înstrăinare faţă de biserică.

./.

2
358

Sectanţi erau puţini : aproximativ 20 familii de sobotnici (sabatişti), evanghelişti şi stunzi. Câteva femei inochentiste.

B. Sub regimul sovietic.

I. Atitudinea faţă de religie şi Biserică. Bolşevismul socotind religia "opiul poporului" şi piedică în calea progresului şi văzând în Biserica ortodoxă rusă aliata principală a fostului regim ţarist, a pornit lupta împotriva lor din primele zile după revoluţie. Lupta aceasta a fost dusă pe etape, metodic şi progresiv. Inceputul s'a făcut prin despărţirea Bisericii de Stat şi transformarea ei într'o instituţie particulară abia tolerată, deposedată de averile şi privilegiile ei şi lăsată în seama numai a credincioşilor.

II. Prima etapă. Până în 1929, când începe colectivizarea, pe primul plan al preocupărilor conducerii sovietice fiind dificultăţile interne - mai ales de ordin economic - şi poate şi din motive de tactică politică, problemei religioase nu i-se dă o prea mare atenţie.

In această perioadă se interzice propaganda religioasă în afară de biserică, se organizează de către partid dispute religioase publice mai ales la oraşe şi se caută ca, prin "casele de citire" organizate în fiecare sat, prin înfiinţarea de biblioteci publice, prin răspândirea de foi antireligioase şi prin activitatea diferitelor cercuri, mai ales al celor "fără Dumnezeu" înfiinţat în Valea Hoţului prin 1926-1927, poporul să fie îndepărtat cât mai mult de religie.

In 1922 se pun primele "năloguri" pe biserici, iar câţiva ani mai târziu li se impun şi preoţilor.

III. A doua etapă. După 1929, făcându-se colectivizarea iar Statul Sovietic structurându-se treptat în sensul ideologiei comuniste, situaţia se schimbă tot mai mult în defavoarea Bisericii. Acum începe aşa zisa "propagandă activă" contra religiei prin : răspândirea la sate, de obiceiu gratuit, a unui mare număr de ziare şi foi antireligioase; prin teatru periodic şi cinematograf permanent; prin conferinţe la adunări şi clubul politic; prin înmulţirea cărţilor şi bibliotecilor antireligioase. In Valea Hoţului s'au înfiinţat peste 30 biblioteci - 4 centrale iar celelalte la şcoli şi colhozuri - cărţile de cuprins antireligios ocupând loc de frunte.

Tot în această perioadă se măresc enorm "nălogurile" impuse bisericilor (la una din bisericile din Valea Hoţului "nălogul" a ajuns în

./.

1933 la 24.000 ruble); se interzic procesiunile religioase; se opreşte propaganda religioasă chiar în biserică; încep măsurile de constrângere contra unora dintre preoţi.

Lucrul în colhoz uşurează propaganda antireligioasă iar maşinismul şi technica agricolă perfecţionată sunt exploatate ca argumente pentru a demonstra pe deoparte atotputernicia omului iar pe de alta inexistenţa lui Dumnezeu şi inutilitatea rugăciunii. In felul acesta poporul este pregătit în oarecare măsură pentru închiderea bisericilor, fapt care în Valea Hoţului se întâmplă în 1934-35, nu fără oarecari presiuni şi constrângere.

IV. A treia etapă. La câtva timp după închidere, două din biserici sunt dărâmate iar a treia e transformată în club politic. Preoţii, în afară de doi, sunt condamnaţi sau îndepărtaţi din comună, celor rămaşi interzicându-li-se orice fel de activitate religioasă.

In această perioadă sentimentul religios se retrage în suflete şi se manifestă cel mult în cercul restrâns al familiei sau în intimitate. Cei care ţin şi mai departe să rămână creştini - şi aceştia sunt încă destul de mulţi - ca să se cunune, să-şi boteze copiii sau să aducă apă sfinţită, merg la Ananiev, Odesa şi în alte părţi unde au rămas încă preoţi şi biserici deschise.

Inmormântările se fac fără preoţi. Icoanele sunt menţinute în cea mai mare parte.

Conducerea sovietică continuă acţiunea antireligioasă pe toate căile, dar mai ales prin şcoală, unde se caută a se face din copii instrumentele descreştinării familiei şi pionii spiritului pur comunist. Lupta antireligioasă se îndreaptă şi asupra sectelor religioase de toate categoriile.

Faţă de celelalte religii şi confesiuni acelaş tratament, cu excepţia religiei mozaice, căreia i se aplică, se pare, un regim oarecum privilegiat.

Scopul ultim al propagandei antireligioase sovietice e smulgerea sentimentului religios din constiinţă.

V. Rezultate. Acţiunea antireligioasă a reuşit în bună măsură.

In preajma războiului actual situaţia din acest punct de vedere era următoarea : Biserica ortodoxă rusă ca instituţie desfiinţată, înalta erarhie bisericească inexistentă, preotul înlăturat complect din viaţa satului, religia refugiată în familie sau în suflete.

./.

Examinată pe grupe de vârstă, situaţia se prezenta astfel : bătrânii rămân legaţi de biserică şi tradiţie, puţini dintre ei clătinându-se; cei maturi sunt împărţiţi, unii ţinând mai departe la ce-au pomenit, iar alţii acceptând concepţia oficială; tineretul, mai cu seamă cel cărturar, este în cea mai mare parte indiferent sau ateu militant, excepţiile fiind foarte rare; copiii, aluat încă în frământare, dar totuşi predispuşi în sensul în care îi îndrumase şcoala.

C. După alungarea bolşevicilor.

I. Inceputul activităţii religioase. Venirea trupelor româno-germane biruitoare, cu lozinca "pământ şi credinţă", întrerupe un proces în plină desfăşurare.

Preoţii militari sunt cei dintâiu cari vin în contact cu sufletul creştin din stânga Nistrului şi cari caută să aducă o înviorare religioasă. Activitatea lor a constat în : săvârşirea de botezuri, cununii, diferite alte slujbe religioase, împărţire de cruciuliţe şi cărţi de rugăciuni, predică. Acţiunea plină de entuziasm a unora dintre ei a stârnit însufleţire şi interes pentru biserică şi credinţă.

Preoţii actuali în număr de patru - doi preoţi mireni, unul din Ardeal şi celălalt din Basarabia şi doi monahi dela mânăstirea Durău, unul dintre ei plecat în ultimul timp, au venit în sat datorită "Misiunii" organizată pentru Transnistria. Monahii sunt veniţi de aproape 4 luni, iar preoţii mireni au sosit în jurul Crăciunului.

Acţiunea religioasă desfăşurată în sat, deşi nu se poate spune că este inexistentă, e însă insuficientă şi suferă de unele lipsuri care provin, se pare, în primul rând din imperfecta organizare a "Misiunii",

II. Cum a fost organizată Misiunea. Din informaţiile culese reese că recrutarea preoţilor cari urmau să plece ca misionari în Transnistria, s'a făcut după alte criterii decât cel al selecţionării, de care ar fi fost bine să se ţină seama, dată fiind importanţa actualului moment religios şi greutatea misiunii.

Preoţii astfel recrutaţi n'au fost anunţaţi unde să se prezinte, pentru cât timp pleacă şi ce anume să ia cu ei (vesminte, cărţi de ritual, etc.) Unii au primit doar o telegramă laconică şi drastică, redactată cam astfel : "Sunteţi detaşat pentru Misiunea Transnistria cu începere de Duminică 21 Decembrie. Prezentarea imediată şi obligatorie sub sancţiunea suspendării. Luaţi cele strict necesare cultului".

./.

361

Altceva nimic. La Tiraspol, unde se spune că e centrul "Misiunii", n'au primit dela nimeni nici o indicaţie şi nici o îndrumare: nici unde merg, nici pe unde şi cu ce merg şi nici cum să lucreze. De un avans din salariu, care ar fi fost necesar în asemenea împrejurări cel puţin pentru unii, nici n'a putut fi vorba. In faţa acestei situaţii unii dintre preoţi s'au întors acasă. Ceilalţi au ajuns cum au putut şi cu ce au putut în satele în care se află.

Preoţii din Valea Hoţului, de când au venit n'au primit nici o corespondenţă dela autorităţile superioare bisericeşti, nu i-a vizitat nimeni şi nu li s'au trimis de nicăieri instrucţiuni asupra metodei de lucru în parohie.

Materialul religios (biblii, cărţi de rugăciuni, publicaţii religioase, calendare, iconiţe, etc) care e absolut necesar fiind cerut de multă lume, le lipseşte cu desăvârşire, fiindcă nu l-au primit dela nimeni iar singuri n'au putut să-l procure.

In ceeace priveşte problema stilului, care poate deveni din ce în ce mai serioasă, pentru a-i face faţă, în afară de cunoştinţele şi priceperea proprie, n'au venit înarmaţi cu nimic. Dela Misiune li s'a spus la trecerea în Transnistria că se introduce şi acolo pretutindeni stilul nou. Inainte de Crăciun însă, la Odesa a venit o dispoziţie tot dela Misiune că, în afară de capela judeţeană, se poate serba acolo Naşterea Domnului şi sărbătorile apropiate pe stilul vechi. Acest lucru s'a auzit şi în celelalte părţi şi a provocat nedumerire şi dezorientare.

III. Constatări asupra activităţii religioase desfăşurată în sat. a) Realizări. Având de luptat cu nenumărate lipsuri şi greutăţi, lăsaţi la voia întâmplării şi la buna inspiraţie a fiecăruia, preoţii misionari din Valea Hoţului au lucrat cum au ştiut şi au făcut ce au putut.

1. Au pregătit pentru slujbă singura biserică rămasă nedărâmată şi o sală din centrul satului;

2. Au continuat să facă botezuri, cununii şi alte slujbe în număr mare, la cererea sătenilor;

3. Au făcut pregătirea credincioşilor pentru Sărbătorile Crăciunului şi postul cel mare prin spovedanie şi împărtăşanie ;

4. Tin predici după slujbele din Duminici şi sărbători, iar

./.

în ultimul timp au început a organiza adunări religioase cu rugăciune şi predică sărbătorile după amiază;

5.Cercetează din când în când copiii de şcoală ţinând uneori lecţii de religie.

Activitatea religioasă desfăşurată e dominată de laturea ritualistică, cea predicatorială fiind lăsată pe al doilea plan.

b) Nepotriviri şi lipsuri.

1. Preoţii cu cultură teologică slujesc şi locuesc amândoi în centru, iar marginile, unde caracterul moldovenesc s'a păstrat mai curat, sunt neglijate;

2. Cercetarea credincioşilor acasă sau la activităţile lor nu se face deloc. Stăruie încă mentalitatea că numai credinciosul trebue să-l caute pe preot, iar preotul pe credincios sau pe necredincios niciodată ;

3. Sedinţe de catehizare, şezători religioase mai dese şi serbări cu caracter patriotic-religios nu se fac;

4. Acţiunea de ajutorare prin biserică celor lipsiţi, necesară şi ca demonstraţie, nu există;

5. Religia în şcoală e predată în mod obligatoriu de aceiaşi învăţători cari până mai eri învăţaseră pe copii să nu creadă în Dumnezeu şi să nu-şi facă cruce. Aceşti învăţători, cei mai mulţi tineri, au şi astăzi aceleaşi convingeri, fiindcă nimeni nu şi-a pus problema să-i schimbe, contactul între preoţi şi ei fiind aproape inexistent ;

6. La sfârşitul primei săptămâni din postul mare toţi copiii de şcoală au fost spovediţi şi împărtăşiţi obligatoriu. Invăţătorii deasemenea, că altfel nu primesc "adeverinţă".

In ce-i priveşte pe copii, poate că metoda nu-i greşită, dar procedeul faţă de învăţători e cu desăvârşire nepotrivit şi chiar primejdios;

7. Cât despre câştigarea tineretului pentru Hristos şi Biserică, această problemă - cea mai gravă dintre toate - pare a nu şi-o pune în mod serios nimeni;

8. Legătura între preoţii aceluiaş sat e foarte slabă, iar între preoţii din sate diferite lipseşte complect;

9. Concursul celorlalte autorităţi în problema religioasă nu e dat în măsura încare ar fi necesar.

IV. Propuneri.

1. Să se reorganizeze "Misiunea" pe alte baze, într'un alt

./.

363

spirit şi poate cu alţi oameni;

2. Să se stabilească un contact permanent şi efectiv între centru şi preoţii risipiţi în diferitele sate transnistriene ;

3. Să se îndrumeze şi controleze cât mai des cu putinţă activitatea religioasă în parohii;

4. Să se trimită material de propagandă religioasă şi cărţi de cult deocamdată cel puţin parohiilor principale;

5. Să se trimită preoţilor instrucţiuni scrise asupra metodei de lucru şi spiritului în care să activeze;

6. Să se stabilească un contact periodic între preoţi pe judeţe sau plăşi, când să fie chemaţi pentru a referi asupra activităţii depuse, a împărtăşi experienţe, a arăta greutăţi, a face propuneri de îndreptare;

7. Să fie convocaţi învăţătorii din sate la şedinţe de discuţie şi lămurire a problemelor religioase, sub conducerea preoţilor cei mai destoinici;

8. Să se ia în considerare problema stilului, stabilindu-se o măsură unitară şi îndrumând pe preoţi prin vorbă şi scris cum să procedeze pentru buna ei rezolvare;

9. Să se tipărească broşuri, unde să fie lămurite scurt şi limpede punctele principale de credinţă şi morală creştină şi să fie răspândite pe o scară cât mai întinsă ;

10. Să nu se neglijeze problema tineretului care, dacă nu va fi atras spre Hristos cât e încă timp, mai târziu va fi poate mult mai greu, dacă nu imposibil;

11. Să se reînfiinţeze cinematografele şi echipele ambulante de teatru, de astădată fiind puse în slujba credinţei şi idealului românesc ;

12. Să nu se uite că şi preoţii sunt oameni cu lipsuri şi nevoi şi să li se dea la timp ceeace li se cuvine, pentru a nu fi puşi în situaţia de a se umili, apelând la ajutorul credincioşilor care nu au de unde da;

13. Preoţii fără activitate sau cu scăderi morale să fie schimbaţi fără întârziere cu alţii mai vrednici;

14.Să se trimită câteva echipe formate din cei mai buni preoţi misionari, pentru a cutreera satele şi a ajuta şi însufleţi şi pe ceilalţi preoţi în lupta lor pentru credinţă.

./.

8
364

V. Concluzie.

Momentul istoric actual oferă Bisericii Române un prilej unic pentru a face cunoscut prin faptă şi cuvânt idealul creştin şi a răspândi învăţătura evangheliei în lumea comunistă de până eri.

Misiunea aceasta măreaţă implică răspunderi deosebit de grave.

Comunismul a încercat să câştige sufletul rusesc şi să-l fanatizeze pentru un ideal diametral opus celui creştin. Si a reuşit în bună măsură.

Forţele armate româno-germane au izbutit să îndepărteze puterea militară sovietică. Problema care se pune acum - mult mai grea ca cea dintâiu - e îndepărtarea comunismului din suflete.

Iar întrebarea pe care trebue să şi-o pună conducerea Bisericii ortodoxe române e următoarea: ce punem noi în loc ?

Ion Apostol

Dumitru Mihalache

365

Tinutul Orheiului
sub
Ocupatia bolsevicilor

Plecasem în Basarabia cu o greutate pe suflet. Nu ştiu dece nu mă atrăgea deloc. Am plecat cu teama de a o găsi mult mai departe de noi şi oarecum înapoia noastră.

Consideram această provincie nu prea intim strânsă de ţară în cei 2o de ani.

Acum când mă aflu pe pământul ei moale şi primitor, când sunt întâmpinat de oameni blânzi, visători şi sentimentali, nu înţeleg dece nu am privit spre ea mai des, mai aproape, mai cu drag.

Peste Prut par'că ne privea, iertător belşugul holdelor, viilor dar mai ales sufletul duios şi plin de amărăciune al basarabeanului.

Basarabeanul, nu e un entuziasmat. El se întinde, se desfăşoară prelung în viaţă, par'că neatent la evenimentele din afară.

Pentru basarabean, viaţa vine după legile neînduplecate, ~~se~~ trebue trăită, dar aşa, fără entuziasm, fără exaltări, ci liniştit, molcom, visător.....

Acesta este basarabeanul.- Aşa sunt satele Basarabiei.

C.N.S.A.

2

367 3

BASARABIA SUB OCUPATIA BOLSEVISMULUI

Plimbându-te dealungul şi dealatul Basarabiei, nu poţi constata decât jalea semănată cu multă dărnicie şi talent de mainile criminale ale bolşevismului distrugător.

Coborând din Soroca prin satele prefăcute în scrum te înfiori ~~şi te~~ ingrozeşti ~~în acelaşi timp~~ cum au putut rezista sărmanii basarabeni cu grumazul sub opinca de cauciuc a bolşevicului sălbatec, sub patronajul ucigător al hidrei iudaice, asistând adesea la deportarea celor dragi ,la confiscarea avutului, la arderea sau împuşcarea aproapelui ,după ce toţi aceştia erau supuşi la cele mai groasnice chinuri.

Ajungând la Bălţi nu vezi decât ruine ,cadavre şi murdărie, ceeace îţi inspiră groază şi scârbă.

Oameni îmbătrâniţi înainte de vreme povestesc cu multe amănunte chinurile prin care au trecut vreme de un an .

Rareori întâlneşti câte un moldovean urmaş al răzeşilor lui Stefan cel Mare din Tinutul Orheiului care povesteşte fără a şti prin ce minune a scăpat de Siberia.

Pe şoseaua ce duce dela Bălţi la Orhei întâlneşti destul de des tancuri ruseşti distruse iar în marginea lanurilor morminte cu căştile pe cruci ale eroilor soldaţi germani şi români ce au alungat hidra bolşevică desrobind pământul Basarabiei.

Aceste morminte sunt bine îngrijite de creştinii basarabeni şi mai toate sunt împodobite cu flori semănate de mana femeilor credincioase.

Cutreerând satele basarabene.

Intr'o dimineaţă de Septembrie am plecat cu maşina către Rezina târg ce este aşezată chiar pe malul Nistrului la aproximativ 58 kilometri de Orhei Soseaua judeţeană bine pietruită pe o distanţă de circa 15 kilometri urcă molcom şerpuind, iar după aceia apucă printre holde şi pe unele locuri se fac câte 3-4 drumuri de căruţă, apucând pe cel mai bine bătătorit. Fără să simţim cotim către comuna Cinişăuţi, un fel de târguşor ,cu circumscripţie sanitară, spital, baie comunală, bancă populară, cooperativă. In marginea satului o maşină de secerat-treerat rusească; am oprit la primărie şi întâlnind mai mulţi săteni i-am întrebat despre această maşină. Mi-au răspuns că este un plocon rămas dela ruşi.

In sat noroi şi murdărie din belşug, casele evreeşti cu geamuri sparte,fără uşi, cu tencuiala distrusă .

Pornim mai departe urcând la deal. Rezina târg se vede din vârful dealului ca un sătuc în miniatură ce se pierde în apele liniştite ale Nistrului.

Urmele inundaţiilor se mai cunosc încă ,ici colo câte o casă prefăcută

./.

3
368

în moloz.Lipsa evreilor este foarte resimțită, târgul nu mai are nici o viață afară numai de aceia pe care i-o dă armata în trecere.

A doua zi dimineață am plecat către comuna Mateuți oprindu-ne în sub burbia Ciorna .Satul suferise de pe urma bombardamentului bolșevicilor și mai ales a inundațiilor.

De cum am ieșit din Ciorna câmpul este plin de autobuze și camioane rupte și bombardate, tractoare și tancuri ,pluguri și mașini agricole bune de pus în funcțiune sunt părăsite în mijlocul câmpului. De cum urci dealul Mateuților prin porumb, pe miriști vezi gropi și amplasamente de tunuri și mitraliere anti-aeriene. Suntem informați că de aici erau păzite transporturile ce se făceau pe podul de peste Nistru.

Păcat de aceste sate curat răzești că se sbat în atâta noroi și murdărie. Intâlnesc oameni pe a căror față citești blândețe și bunătate;deși pe aici a fost războiul crâncen, totuși toți au fețele luminate și te privesc drept în ochi. Coborând dealul am trecut valea prea frumoasă a pârîului Ciorna. De o parte și de alta sunt peste 10 pive de bătut sumane ,cuptoarele de var stau nepuse în funcțiune încă de pe timpul când Basarabia era sub stăpânirea țarilor. Ce cariere de piatră s'ar putea pune în exploatare pe această vale ,câte șosele s'ar putea pietrui în această regiune ! Pământul putrezește de piatră iar șoselele sunt inexistente .

In fiedare sat din această regiune existau câteva zeci de familii evreești care în timpul când Basarabia nu era răpită se ocupau cu comerțul, erau samsari sau precupeți iar în anul de tristă memorie deveniseră conducători de cooperative,educatori ai copiilor blânzi de moldoveni iar la venirea trupelor romano-germane majoritatea acestor evrei au trecut Nistrul lăsând în urma lor averi ce au fost prădate ori însușite ,iar casele lor au fost incendiate de ei înșiși.

Caracteristic este faptul că și în această regiune bolșevicii au adus foarte multe mașini și unelte agricole pe care le întâlnim la tot pasul părăsite .

Intrăm în satul Saharna. Peste 60 de case sunt distruse de revărsarea Nistrului.

Aici rușii au încercat să facă colhoz dar n'au reușit, în schimb au transformat școala de viticultură în ucihoz.

Am vizitat mânăstirea de maici Saharna numită "Regina Maria". Această mânăstire este așezată într'un loc de un pitoresc fermecător; De jur împrejur dealuri înalte înconjoară mânăstirea .In timpul stăpânirii bolșevice biserica a fost închisă ,maicile alungate iar chiliile și celelalte magazii și pivnițe au fost transformate în dormitoare pentru trupe. Pământul a fost expropriat și atribuit ucihozului .Atelierul de covoare al acestei mânăstiri a fost complet distrus. Biserica din Saharna a fost bombardată, pereții laterali și alta

./.

rul distruse.

In mai toate satele româneşti bibliotecile noastre au fost distruse . Singurul caz care trebue menţionat este învăţătorul Sârbu şi învăţătorul Rusu din Glinceni care au putut ascunde câteva exemplare din"Enciclopedia României".

Păcat de aceşti oameni că şi-au pierdut complet portul naţional ,deşi satele sunt mai toate răzeşeşti.

Ajungând în satul Alcedar ,în curtea bisericii vizităm mormintele a 10 eroi morţi în lupta ce a avut loc la marginea de vest a satului. De remarcat manifestaţia spontană a locuitorilor din sat cari au strâns aproape două vagoane de grâu din vânzarea căruia se va constitui un fond pentru ajutorarea familiilor celor căzuţi lângă satul lor.

Pe valea Alcedarului întâlnim acele frumoase troiţe de piatră specifice Orheiului. Din păcate toate sunt dărâmate de bolşevici.

Pornim către comuna Soldăneşti, un important centru ce face legătură de cale ferată între Bălţi-Rezina .Aflăm cu tristeţe că preotul local, un om plin de bunătate ,inimă şi suflet, stimulator şi conducător al tuturor acţiunilor de bine a fost deportat după ce mai întâi vorbise în faţa altarului următoarele cuvinte:

"Păziţi-vă oameni buni ,Anticrist se găseşte în mijlocul vostru, rugaţi-vă Domnului să vă dee puteri ca să puteţi îndura toate nelegiuirile lor." Sărmanul preot n'a apucat să iasă din Basarabia murind schingiuit şi [illegible] torturat.

Părăsim plini de indignare şi tristeţe ultimul sat pe care l-am putut vizita ,îndreptându-ne spre Orhei. Soarele apune trist iar şoseaua şerpuind se pierde în zare.

3,70

Popas în oraşul Orhei.

Luna se ridică peste dealuri luminând cărarea. Farurile maşinei fiind bine camuflate nu luminează decât la câţiva metri. Ajungem în Orhei pela 11 seara. Oraşul complet camuflat. Pe întunerec dibuim strada principală ,singura scăpată de incendiu.

Orheiul este unul din cele mai vechi aşezăminte româneşti din Basarabia. Numele dela un cuvânt ungurenc, care înseamnă "cetate de pace", face să credem că a luat fiinţă încă înainte de Ştefan cel Mare, când puteau să aibă loc colonizările ungureşti.

Se spune că în timpul domniei lui Ştefan cel Mare ,Orheiul devine cetate de pază la graniţa de răsărit contra tătarilor şi cazacilor. Pe lângă această cetate care se află între satele Trebujeni-Butuceni, pe apa Răutului cam la jumătatea drumului dintre Orheiul actual şi gura râului, se întemeiază şi un târg care face comerţ cu oraşele din Moldova de Nord şi cu tătarii de pe ţărmul mării Negre. Pela 1470 apare ca pârcălab al Orheiului Radu Gangur iar la 1481 devine pârcălab al Orheiului Vlaicu unchiul lui Ştefan cel Mare.

După un articol al Generalului Scarlat Panaitescu în revista "Natura" din 1924 ,cetatea Orheiului figura pe o hartă veche ca a 5-cea cetate de pe Nistru. Ruinele acestei cetăţei se află în îndoitul cot în formă de S ,în partea din susul apei între satele Trebujeni şi Butuceni.

Pe la începutul veacului al XVII-lea. găsim conducător al Orheiului pe un boier moldovean anuce Donici, care îşi face prăvălie în mijlocul târgului Orhei.

In timpul domnei lui Vasile Lupu se întemeiază o gospodărie domnească numită reşedinţa de vară a domnitorului.

Se mai spune că pe la jumătatea veacului al XVII-lea Orheiul ar fi fost un oraş frumos,cu străzi podite cu scânduri, ca şi Iaşi.

Despre lacul Orheiului povesteşte Dimitrie Cantemir care spune că "pe lângă târgul cu acelaş nume exista un lac format din râul Răut şi Cuba.Tot Dimitrie Cantemir spune că oraşul Orhei nu este aşa de mare dar este foarte frumos şi bogat înzestrat cu toate celea trebuitoare pentru traiul omului ".

După răpirea Basarabiei de către Ruşi (1812) oraşul Orhei începe să decadă ,rămânând ca proprietate particulară a familiei Pangali.

In anul 1835 oraşul Orhei devine capitală de judeţ. Orheiul A fost înfiinţat pe locul cetăţii dacilor "Petrodav", cunoscută sub denumirea de Orheiul vechi.

6

371

Administraţia sub ocupaţia bolşevică.

In fruntea oraşului sta "sovietul orăşenesc"- Gor-soviet, care după lege trebuia să fie ales, însă a fost numit din membrii partidului comunist El era compus din: preşedinte, secretar şi membri - numărul membrilor nu era fixat- după nevoi era şi numărul membrilor .

Sovietul avea dreptul să scoată hotărîri valabile dacă la şedinţă luau parte 6 membri. Faţă de acest soviet, toate organizaţiile de pe teritoriul comunei aveau obligaţiunea să dea seamă de activitatea ce o desfăşurau din toate punctele de vedere.

Ca instanţă de control era comitetul partidului comunist orăşenesc cu doi secretari "gor com"- cari de fapt dirijau viaţa oraşului având o influenţă copleşitoare asupra sovietului orăşenesc.

Gospodăria comunală era separată de sovietul orăşenesc ,compunându-se din administrator- comunist din partid şi restul slujbaşi: un inginer, contabil etc. având unităţi de sine stătătoare, cu buget propriu (hozrascetnaia edinița) cu directori, contabili, casieri de exem. sanit.combinat" care exploata serviciul barometric, băile şi spălătoria de rufe-îngrijea de curăţenia oraşului. Uzina electrică comunală, jilotdel - exploatarea caselor naţionalizate, lucrând cu serviciul administrativ din Gorkomhoz, servicial drumurilor, grădinilor cu iazurile comunale.

Pe lângă gorsovet exista un serviciu pentru conducerea şi efectuarea comerţului, orăşenesc - Gortorg; un serviciu pentru explaatarea restaurantelor.Lucrările de construcţie se executau de gorcomhoz ori de orişice unitate de sine stătătoare, în regie directă.sau prin antrepriză de stat. Mai târziu s'a format o organizaţie "Moldcomunstroi" pendinte de sovietul orăşenesc şi de comisariatul poporului pentru gospodărie comunală - de care, de fapt, depindea şi Gorcomhozul.

Deosebirea între administraţia românească şi cea rusească constă în aceea că administraţia românească admite şi sprijină iniţiativa privată a cetăţenilor sau făcând numai o coordonare a sforţărilor fiecăruia pentru a atinge o vieţuire mai comodă a cetăţenilor - pe când administraţia rusească suprimă ori ce iniţiativă privată şi trece tot asupra statului, transformând pe om din orice treaptă socială într'un robot al statului, - din care cauză se creează sute de instituţii inutile cu scopul de a înlocui iniţiativa particulară.

Pentru a intra în administraţia rusă urma să fii om de încredere al partidului cu pregătire tehnică, aceasta se forma în timpul lucrului prin şcoli de seară şi prin terminarea cursurilor prin corespondenţă.

Măsurile de restricţie care se luau pe cale administrativă era "mustrarea scrisă, degradrare, dare în judecată" etc.

./.

7

372

Retribuţia funcţionarilor era între 175-300 ruble lunar, dar nu era interzis cumulul. Mai bine era plătit personaolul tehnic - salarul inginerilor variind între 500-700 ruble lunar, iar pentru proecte se plătea separat, cu un procentaj stabilit după normele oficiale.

Personal utilizat n'a existat - sau mai bine zis, tot personalul de stat în afară de oamenii politici era utilizat.

Pentru a demisiona din serviciu se cerea multe formalităţi iar părăsirea serviciului atrăgea după sine condamnare prin judecată, închisoare sau serviciu obligatoriu în aceiaşi instituţie cu reţineri din salariu dela 25-50% în folosul statului.

Mişcarea populaţiei

373

Pentru a dovedi încăodată cu cel mai greu argument că populaţia Basarabiei este eminamente românească, vom înfăţişa populaţia judeţului Orhei, după ultima inventariere executată în luna Septembrie 1941.

Judeţul Orhei numără la această dată 276.501 locuitori, dintre care 263.874 români. Populaţia se repartizează astfel:

Populaţia *	Total pop.	Români	Ucraineni Ruteni	Ruşi	Evrei	Ţigani
Intrunit	276.501	263.874	9.273	1.647	360	855
Urban	15.619	14.631	115	250	326	17
Orhei (inclusiv suburb.).	11.550	10.645	60	245	326	17
Rural	260.882	249.244	9.158	1.397	34	838
Profesiuni						

Populaţia pe profesiuni

Profesiuni	Agricult.	Meseriaşi	Comerţ	Funcţ.şi liberi prof.	Observaţiuni
Intrunit	266.381	3.296	400	4.015	
Urban	10.982	1.416	359	1.370	
Rural	255.399	1.880	41	2.645	

Din întreaga populaţie avem 105.633 ştiutori de carte, din care: 7.146 clasa urbană, iar 98.487 populaţia rurală.

* Sursa: Institutul Central de Statistică

Acţiunea Teroristă

Acţiunea teroristă a avut un rol important prin organizaţia N.K.V D-ului. A urmărit, a deportat şi a asasinat foarte mulţi basarabeni.

Lumea întreagă a luat cunoştinţă despre grozniceie descoperiri ce s'au făcut la Chişinău, în curtea consulatului italian, în grădinile Mitropoliei, ca şi în alte puncte ale oraşului, la sediile acestor organizaţiuni, dezhumându-se sute de cadavre ale acelora asasinaţi stăt de mişeleşte. Dezastrele la Ismail, s'a dat peste un nou cimitir de români schingiuiţi şi omorâţi.

Peste tot locul, teroarea şi urmărirea elementului românesc, a fost dusă cu toată asprimea şi după un plan diabolic.

Pe la sfârşitul lunei Iunie a acestui an, secţiunile teroriste, trebuiau să execute deportări în masă, loturi însemnate de români din oraşe şi sate. Începerea războiului le-au încurcat socotelile, fără de care tragediile nu ar mai fi cunoscut limite.

./.

374

Un adevăr pe care nu-l poate spulbera nimeni, este acela că jidanii erau favorizaţi de regimul comunist. Ei erau beneficiarii, ei se înfruptau din depozite, ei ridicau articolele de necesitate pe care le puneau în vânzare, jupuind pe ceilalţi, obligaţi să vândă şi ultima ~~pernă~~ cămaşă ce le-a mai rămas în casă. Românii au suferit lipsuri multe şi greu de învins.

Pentru a evidenţia cruzimile şi persecuţia de nebănuit asupra românilor, e de ajuns să citäm că numai în judeţul Orhei au fost deportaţi 5.743 de suflete în afară de acelea care au fost date dispărute.

C.N.S.A.S.

Situaţia agrară şi economică.

In anul ocupaţiei sovietice şi în agricultură, ca şi în celelalte ramuri dealtfel, administraţia sovietică a ştiut să se manifeste numai şi numai printr'o autoreclamă fantastică, susţinând că ar fi realizat progrese enorme, în toate domeniile de activitate, fără însă ca să le poată dovedi ca înfăptuiri pe teren.

La venirea administraţiei sovietice, cel puţin aşa s'a petrecut în judeţul Orheiu, s'a dovedit că activiştii sovietici nici nu erau bine edificaţi asupra caracterului şi situaţiei economice-sociale a ţării noastre, căci toţi aceştia aveau concepţia formată în sensul că România este o ţară de feudali, că marea proprietate este atotputernică şi dispune de viaţa, de moartea şi de avutul ţărănimii. Adică ei au atribuit României vechea organizaţiune a Rusiei ţariste- semi-feudalismul ce exista acolo până la revoluţia din Februarie 1917. Ori prin reforma agrară română din 1922, marea proprietate,se poate spune,că în Basarabia a fost cu totul desfiinţată, căci menţinerea cotelor de câte 100 ha. în mâinile foştilor mari proprietari nu se poate echivala nici pe departe cu caracterul marei proprietăţi existente în Rusia până la revoluţia mai sus pomenită.

Dar unde mai punem că în majoritatea de cazuri şi aceste cote boereşti de 100 ha. erau exploatate tot de ţărănime, deci marei proprietăţi în Basarabia nu i se putea atribui nici într'un caz rolul hotărîtor în viaţa economică a satelor noastre.

Activiştii sovietici dela început au pornit o vie propagandă printre săteni, căutând a-i aţâţa în contra boerilor şi văzând că sătenii, în marea lor masă,nu reacţionează în sensul dorit, au procedat pur şi simplu la deportarea marilor proprietari, indeferent de atitudinea sau meritele ce au avut în faţa sătenilor.Apoi întreaga propagandă a fost îndreptată în general în contra gospodarilor mai cu stare sau după terminologia sovietică contra "culacilor". Dar şi în această direcţie degrabă s'au convins că propaganda lor nu prinde rădăcini în massa largă a sătenilor, ci numai în unele cazuri cu totul izolate şi fără a li se putea atribui caracterul unor mişcări de massă.

Cu toate că administraţia sovietică afirmă că activitatea întregului sistem economico-social se reglementează prin planuri bine chibzuite, în cazul Basarabiei s'au dovedit de a lucra fără nici un plan preconceput, fără a avea la bază, cel puţin ,directive de coordonare a activităţii instituţiilor administrative, cari- lucru obişnuit,- erau în veşnică discordie .Dispoziţiunile lor în totdeauna se băteau cap în cap.

./.

Dela început se fixase să se împartă ţăranilor fără sau cu puţin pământ toate proprietăţile mai mari de 50 ha. In scurt timp s'a schimbat această normă în felul că se vor împărţi şi celor mai mari de 10 ha., dar în realitate totul era la voia întâmplării şi se călcau toate normele fixate, fără însă ca cei lezaţi să se poată rezema pe o dispoziţiune sau normă categorică şi precisă, pentru că orice încercare, din partea oricui ar fi fost pornită, fie şi din partea săteanului sărac (element favorizat în aparenţă de regimul sovietic), de aşi apăra dreptul chiar în sensul legalităţii sovietice - dacă în general se poate vorbi de vre-o legalitate sovietică- era suprimată cu toată asprimea caracteristică regimului.

S'au împărţit astfel ţăranilor fără sau cu puţin pământ toate moşiile boereşti cu recolte, deorice suprafaţă ar fi fost (era suficient dacă deţinătorul se trăgea ca origină din familia boerească - pomeşcic), apoi s'au împărţit terenurile şcolare, bisericeşti ,loturile Statului, rezerve,etc.

Prin această împărţire a pământului s'a urmărit ca scop de a influenţa asupra massei largi a ţărănimii spre a o face părtaşă a regimului bolşevic.

Chiar din primii paşi ai regimului sovietic uşor a fost de văzut că plugarii din Basarabia, sunt contra colectivizării şi spre a evita o constrângere generală s'a recurs la următoarea tactică: s'a fixat un număr de 21 punct în judeţ, asupra cărora s'a concentrat întreaga activitate şi propagandă în direcţia colectivizării, reuşind prin diferite momeli şi promisiuni a convinge parte,din populaţie să se constitue în colhozuri.

Au luat fiinţă următoarele colhozuri:

Nr. crt.	Denumirea satului	Numărul gospodăriilor intrate în colhoz.	Suprafaţa terenului ha.
1.	Sărăteni	169	566
2.	Vaduleca	120	301
3.	Băneşti	59	153,5
4.	Izbiştea	182	535,5
5.	Criuleni	221	701,5
6.	Hârtopul-Mare	190	519,78
7.	Tipova	106	407,5
8.	Cogălniceni	68	341,5
9.	Sirota	135	694
10.	Meleşeni	65	223,5
11.	Săseni	179	517,5
12.	Piatra	90	426
13.	Ivancea	172	587,97
14.	Praviceni	58	245,87
15.	Sipca	67	412,6
16.	Curături	185	693
17.	Ghiduleni	117	474
18.	Berezlogi	234	1304
19.	Ignăţei	291	929,26
20.	Samaşcani	242	675,49
21.	Scorţeni	86	237,13

12

377

Colhozurile s'au constituit din următoarele categorii de proprietăţi: terenurile marilor proprietari, refugiaţi, repatriaţi şi chiar prezenţi, terenurile proprietarilor mijlocii, a instituţiunilor publice şi rezerve de Stat. Terenurile intrate în colhoz, au fost comasate în trupuri de suprafeţe variabile.

S'au mai organizat în judeţul Orhei un număr de 7 sovhozuri şi 2 ucihozuri:

Nr. crt.	Denumirea	Suprafaţa terenului Ha.	Observaţiuni
	Sovhozuri		
1.	Ferma Md.Orhei	1000	
2.	" Badea	100	
3.	" Căzăneşti	235	
4.	Săseni	400	
5.	Românești	760	
6.	Cniţcani	700	
7.	Criuleni	300	
	Total	3495	
	Ucihozuri		
1.	Sc.de Agric.Cocorozeni	300	
2.	" " Vitic. Saharna	300	
	Total	600	

Prin sovhoz se înţelege o exploatare agricolă de Stat, unde toate lucrările de exploatare se fac în regie. Prin ucihoz, se înţelege o gospodărie agricolă date unei şcoli pentru exploatare, unde elevii execută şi lucrări practice pe teren.

S'au organizat în judeţ un număr de 8 staţiuni de maşini şi tractoare, după denumirea sovietică M.T.S. în următoarele centre: Orhei, Soldăneşti, Bravicea, Izvoare, Ignăţei, Căzăneşti, Izbiştea şi Tibirica.

Aceste staţiuni deţineau tot inventarul şi forţa de tracţiune motrică necesară lucrării pământului, în special pentru colhozuri.

Statul sovietic urmărea cu orice chip a sustrage din mâinile populaţie mijloacele de producere. Astfel prin colectivizarea gospodăriilor agricole, membrii nu mai aveau dreptul a dispune de vitele de tracţiune şi inventarul său, iar pentru executarea tuturor lucrărilor aceste staţiuni erau înzestrate cu tractoare, semănătoare, cultivatoare, pluguri, ateliere mecanice, combustibil, etc. In acest chip Statul deţinea în mâinile sale şi dispunea direct asupra tuturor mijloacelor de producţie în agricultură, - dacă se va lua în consideraţie şi faptul că pământul ca atare era decla-

./.

rat socializat.

Pe judeţ funcţiona o staţiune de controlul semînţelor care avea misiunea de a face controlul condiţionării materialului de însămînţare.

Pentru aprovizionarea tuturor colhozurilor, sovhozurilor, instituţiunilor agricole, staţiunilor de maşini şi tractoare şi a agricultorilor individuali s'a înfiinţat "Baza de aprovizionare agricolă a judeţului Orhei", avînd misiunea a aduce absolut toate mărfurile necesare în gospodăriile agricole. Această bază însă nedispunînd de mijloace de transport proprii, nici de fonduri disponibile în permanenţă întîrzia cu aducerea mărfurilor.

A mai funcţionat o bază judeţeană de aprovizionare cu chimicate, care avea misiunea a asigura cantităţile de preparate combatante a bolilor şi insectelor vătămătoare agriculturii.

Activitatea acestor instituţiuni era coordonată de secţiunea agricolă a Comitetului Executiv Judeţean.

Organizarea din punct de vedere administrativ pentru agricultură se prezenta astfel : prima celulă de administraţie era sovietul sătesc, pe lîngă care figura şi un funcţionar desemnat pentru lucrările agricole, apoi venea în ordinea ierarhică secţiunea agricolă de raion (plasă) şi apoi secţiunea agricolă judeţeană. Secţiunile agricole de raion erau de fapt organele cari dispuneau de lucrările pe teren, atît sub raport tehnic cît şi sub raport administrativ, statistic, etc.

In general însă ca regulă precisă era ca acţiunea tuturor organelor de orice fel să fie condusă şi controlată de comitetul partidului comunist şi deci scopurile măsurilor luate, sau mai bine zis dictate, nu erau cunoscute nici chiar funcţionarilor superiori a instituţiunilor şi de multe ori nici conducătorilor autorităţilor.

Ca o notă pozitivă în organizarea gospodărească sovietică se poate semnala că mai multor organizaţiuni, prevăzute cu personal numeros, le era admis înfiinţarea şi întreţinerea unei gospodării ajutătoare cu scop de a produce totul necesar asigurării întreţinerii personalului cu familiile lor, în acest chip se urmărea a se înlesni aprovizionarea lucrătorilor şi al slujbaşilor Statului, degrevîndu-se şi sarcina Statului sub raportul aprovizionării populaţiei. In afară de aceasta, slujbaşilor le era aprobat a face o cultură de legume şi zarzavaturi proprie pe o suprafaţă de 1500 m.p.

In urma acţiunilor sovietice şi împărţirii terenurilor arabile, viilor şi livezilor astăzi avem ca rezultat viile uscate fără roade, fără viţă roditoare şi pentru anul viitor, livezile fructifere mîncate de omizi neîngrijite şi bolnave, cîmpurile foarte prost lucrate.

./.

14

379

Dela început aviaţia sovietică a împrăştiat deasupra satelor noastre, din avioane, zeci de mii de manifeste ale guvernului sovietic prin care se anunţă că se vor reduce cu totul orice impozite şi dări din sarcina agricultorilor şi că în general se vor anula toate datoriile ce grevează asupra populaţiei, însă iluzia a fost de scurtă durată . Odată cu începerea recoltărilor s'a dat pe faţă şi această mişcăună, căci normele ce s'au fixat ca predabile obligatoriu Statului apăsau cu desăvârşire mai greu asupra agricultorilor noştri decât impozitele şi dările de care erau anunţaţi de a fi scăpaţi de regimul bolşevic.

In ce priveşte datoriile vechi administraţia bolşevică nici nu a respectat cel puţin termenele contractate încă anterior date de 28 Iunie 1940, cerând tuturor debitorilor să verse sumele datorate în termene stupid de scurte : ca în una sau două ore. S'au înregistrat cazuri când debitorilor li s'au cerut achitarea datoriei imediat sub ameninţarea arestării şi deportării şi au avut loc multe deportări chiar pe această cale.

Ca încheere la cele mai sus arătate, din experienţa de 1 an pe care a făcut-o regimul sovietic asupra Basarabiei, se desprinde clar, că acest regim nu este de loc aplicat pentru a se acomoda nici interesele naţiunilor pe care le-a subjugat încă Rusia ţaristă şi pe care le-a moştenit şi U.R.S.S. nici interesele proletariatului internaţional şi ţărănimii (cum afirmă şi susţine doctrina partidului), ci este o invenţie iudeo-masonă pentru a utiliza forţele acestui vast imperiu în scopurile sale.: a distruge întreagă civilizaţia şi tradiţia veche prin răstignirea tuturor popoarelor pe cale desbinărilor şi luptei de clasă,creiindu-se astfel posibilităţi largi pentru o clică conducătoare, formată în majoritatea cazurilor din aventurieri şi rătăciţi cu mintea.

Intenţia nesăbuită a bolşevicilor, de a atrage de partea lor massa românească a Basarabiei, a determinat pe conducătorii bolşevici de a expropria bunurile gospodarilor mijlocii şi chiar mici, atribuind aceste bunuri detractaţilor, leneşilor, plevei satelor.

Numai în judeţul Orhei au fost expropiate 6.589 de persoane dintre care: 5.996 români. Din totalul expropriaţilor constatăm că 5.859 erau de profesiuni agricultori.

Au fost expropiate 6.477 case şi 46.321 ha. pământ arabil, atribuindu-se la 17.571 persoane din care 16.648 români. Din totalul atribuiţilor 17.249 erau de profesiuni agricultori.

Se observă deci acţiunea de cucerire prin jupuirea bunilor gospodari pentru a putea atrage în raiul bolşevic massa poporului basarabean.

Rezultatul muncii lor însă a fost dezastruos.

15

384

Cooperaţia

Cooperativele româneşti au continuat a funcţiona până la terminarea stocului de mărfuri aflate în depozitul fiecărei cooperative,(aproximativ o lună) iar banii rezultaţi din vânzarea mărfurilor erau depuşi la Banca Naţională, pe seama federalei, cooperativelor judeţene organizate de ei.

După lichidarea definitivă a cooperativelor româneşti, s'a procedat la înfiinţarea federalelor regionale. Numai în judeţul Orhei s'au înfiinţat 8 federale regionale cu 53 cooperative săteşti zise silpouri.

Aceste cooperative făceau tot felul de operaţiuni de cumpărare şi vânzarea mărfurilor.

Mărfurile erau procurate de Stat, pe termen scurt(dela 3-6 luni), care după vânzare, banii erau depuşi la Banca Naţională.

Cooperativa primea comision din vânzarea mărfurilor.

Aprovizionarea se făcea din Chişinău, care era cel mai apropiat centru (46 km.). Pentru transportul mărfurilor se foloseau camioane (fiecare instituţie având 4-5 camioane). In judeţul Orhei cooperaţia dispunea de 23 camioane. Aceste vehicule, erau conduse de persoane specializate.

După 4-5 zile dela ocupaţie, magazinele mai mari au fost închise,mărfurile inventariate, şi trecute în proprietatea statului sovietic.

Unii negustori au fost arestaţi chiar odată cu închiderea magazinelor, iar restul, cum a fost cazul la judeţul Orhei, la 13 Iunie 1941.

Pe tot timpul ocupaţiei, comerţul era în mâna statului, comercianţii particulari dispăruseră, - fie că au fost deportaţi, fie arestaţi.

Bănci au fost imediat închise şi puse în lichidare. Toate datoriile dela debitorii dinainte de ocupaţie au fost încasate de statul bolşevic.

Starea culturală

Pe tărâm cultural se poate constata că regimul bolşevic a căutat să infiltreze ba chiar să impună o cultură exclusiv politică. Cea mai importantă latură a educaţiei tineretului se îmglobe în problema istorică şi politico-revoluţionară a doctrinelor bolşevismului.

Intreaga literatură sovietică, susţine că toate popoarele componente ale U.R.S.S. se bucură de autonomie naţională, având şcoli, administraţie şi presă în limba naţională.

Intr'adevăr, regimul bolşevic a procedat la organizarea şcolilor moldoveneşti, însă ca limbă moldovenească se preda o limbă plină de rusisme,

./.

381

care nici într'un caz nu puteu fi admisă ca o limbă a basarabenilor. Astfel moldovenii basarabeni au ajuns în situaţia curioasă de a învăţa limba moldovenească, predată de ucrainieni şi evrei cari se orientau mai bine în gramatica şi literatura moldovenească, inventată de regimul bolşevic, decât de moldovenii băştinaşi. În ce priveşte însă administraţia, apoi este lucru cunoscut că toate instituţiunile de orice fel şi grad erau invadate cu elemente aduse din diferite părţi ale U.R.S.S., care nici pe departe nu aveau nimic cu moldovenii.

Intelectualitatea basarabeană s'a dovedit a fi mult superioară sub toate aspectele, celei sovietice şi atunci s'a căutat a-i micşora valoarea prin a nu-i recunoaşte capacitatea sub motivele că nu ar fi de proveniență proletară, că nu ar dispune de o educaţie politică în sensul regimului bolşevic. şi pentru a scăpa de îndoială s'a căutat ca prin deportări, arestări, dări în judecată şi diferite motive inventate - intelectualitatea basarabeană să fie smulsă din sânul populaţiei şi înlăturată dela funcţiunile pu lice.

In judeţul Orhei au funcţionat sub ocupaţia sovietică, 227 şcoli cu 1.100 învăţători din care 40% moldoveni, 35% evrei, 25% ruşi şi ucrainieni. Cursurile erau predate în limba moldovenească, rusă, ucraineană, şi ebraică.

Învăţământul primar era obligatoriu, neadmiţându-se absenţe, sau întârzieri. Pentru orice greşală a elevului erau răspunzători părinţii şi învăţătorii. In fiecare sat existau cursuri de adulţi predate tot de învăţătorii şcolilor primare.

In afară de aceste şcoli primare mai funcţionau 8 şcoli secundare cu 50 învăţători.

Pentru absenţele elevilor, învăţătorii suferau pedeapsa mergând până la condamnarea cu închisoarea dela 3 luni în sus.

Cărţile erau procurate din Rusia şi împărţite elevilor prin cooperative contra cost.

Elevii rămaşi în Basarabia după ocupaţie, erau primiţi în clasa pe care o promovase în anul 1939/40.

In afară de bibliotecile şcolare, bolşevicii au înfiinţat 72 biblioteci pe judeţ, cuprinzând în general cărţi politice şi literare - în majoritate operele lui Lenin, Stalin, Karl Marx, etc.

Bibliotecile şcolare, erau conduse de învăţători, iar cele dela cluburi şi bibliotecile judeţene, de bibliotecari anume numiţi.

In ce priveşte îndrumările pe cari li le dădeau conducătorii bibliotecilor, acestea se mărginesu - în general - la recomandarea istoriei partidului comunist şi mai ales a constituţiei U.R.S.S.

De remarcat, că mai toate cărţile româneşti până şi bibliotecile personale, au fost ridicate de autorităţile sovietice, distrugându-le.

Ca secţiunea culturii s'a înfiinţat o casă judeţeană, a culturii precum şi diferite cercuri culturale (sportive, muzicale, etc.)

./.

17

382

Propaganda la sate se făcea de agenţi ai partidului comunist, prin conferinţe şi şezători. Acestea se ţineau în mai toate sărbătorile bolşevice.

Atât la şezători cât şi la aceste conferinţe, sătenii erau adunaţi, vorbindu-li-se, foarte adesea de realizările extraordinare ale partidului bolşevic.

Pentru a ne edifica asupra educaţiei tineretului, ţin să citez cazul dela Institutul de copii din Chişinău, unde se prindeau anume păsări pe care copii, după ce le chinuiau, le aruncau în focul din sobă.

Învăţătoarea, o jidancă de speţă cu un nas coroiat şi pistruită pe faţă, cu părul usturoiat, specific acestei naţii spurcate, dădea următoarea explicaţie : " aruncaţi în flacăra vie a focului şi deprindeţi-vă a nu avea milă de nimic, căci mila este duşmanul de moarte a bolşevismului. Trebuie să fii necruţător, pentru a putea distruge tot ce eventual ar periclita reuşita bolşevismului

Îşi poate închipui deci ori cine,ce generaţii trebuiau să urmeze în urma educaţiei primite dela astfel de vipere cu chip de om.

Acţiunea nefastă asupra tineretului

In ce priveşte acţiunea asupra tineretului, apoi a fost absolut nefastă.

Comunismul prin şcoli, a fost propagat cu deosebită specialitate, spre a infiltra în tineret, ideile comuniste şi spre a-l capta. S'a dus o luptă crâncenă, pentru a scoate din sufletul copiilor,ideea de religie şi credinţă. Acţiunea profesorilor a rămas fără autoritate. O parte dintre învăţătorii rămaşi - şi aici intervine toată durerea, dar adevărul trebuie spus - le-au servit coţi de topor, preconizând otrava comunistă.

In populaţia sătească , acţiunea comunistă s'a desfăşurat josnic. Tot ce a fost mai bicisnic, pleava satelor, oameni certaţi cu justiţia şi morala,criminalii şi puşcăriaşii, au fost puşi în situaţiuni de conducere. In schimb tot ce a fost mai înstărit a fost urgisit şi lovit.

Partea dintre fruntaşii deposedaţi de bunurilerlor au fost deportaţi, iar unii dintre ei cu întreaga familie. De soarta lor nu se mai ştie nimic. Nici intelectualii nu au fost mai norocoşi căci şi aceştia au făcut parte din categoria deportaţilor.

Ridicări în masă s'au făcut în special cu puţin înainte de începerea războiului printre tineri între 20-30 ani. Sunt comune în care numărul celor ridicaţi este impresionant. Partedin aceşti deportaţi au reuşit să scape şi să se înapoieze la casele lor. Exodul acesta de peste Nistru continuă.

./.

Starea sanitară

383

In ce priveşte sănătatea publică, este demn de remarcat că bolşevicii au creiat un adevărat haos, bolile de tot soiul chinuind întreaga populaţie basarabeană. Organizarea lor sanitară, privită în aparenţă ar părea că acţionează pentru a da rezultate satisfăcătoare.

In timpul ocupaţiei sovietice, în oraşul Orhei au funcţionat următoarele instituţii sanitare :

Serviciul Sanitar al Oraşului Orhei, compus din cancelaria serviciului şi condus de un medic şef, ajutat de un medic inspector sanitar. In competinţa acestui serviciu, intra controlul sanitar al oraşului, educaţia, disciplinarea şi îndrumarea personalului medical şi sanitar auxiliar, dela instituţiile medico-sanitare din oraş.

Staţiunea sanitară judeţeană, care avea atribuţiuni şi asupra oraşului, înfiinţată la 2 Septembrie 1940, era condusă de un medic şef - inspector sanitar judeţean - care făcea serviciul şi la serviciul sanitar al judeţului, ajutat fiind de un medic epidemiolog, un medic higienist, un medic şcolar, un medic al secţiunii antirabice, un medic specialist în combaterea rugeolei, şi un chimist pentru laborator.

In afară de personalul medical, arătat mai sus, pe lângă această staţiune, mai funcţionau : 15 agenţi sanitari (felceri), 2 dezinfectori şi 2 laboranţi, mai având o brigadă de dezinfectori şi vaccinatori în număr de 48 persoane, care lucrau în judeţ, în diferite raioane, unde erau chemaţi pentru combaterea epidemiilor şi vaccinărilor preventive.

Staţiunea sanitară avea în sarcina sa, prevenirea şi combaterea bolilor contagioase, ihiena publică, ihiena alimentară, îngrijirea şcoalelor şi tratamentul celor muşcaţi de animale turbate.

Staţiunea malarică judeţeană, care avea atribuţiuni şi asupra oraşului, înfiinţată la 2 Septembrie 1940, era condusă de un medic conducător ajutat de un medic malariolog, un medic entomolog, un ~~xxxxx~~ instructor bonificator şi un bonificator, precum şi trei chininizatori, având patru echipe a 3 chininizatori. Pentru fiecare echipă, aceşti chininizatori, erau întrebuinţaţi pentru chininizarea populaţiei în oraş şi judeţ.

Staţiunea malarică care avea în sarcina sa prevenirea şi combaterea malariei, prin aplicarea tratamentului sistematic de chininizare, a bolnavilor, întreţinerea curusurilor apelor, canalizarea râurilor, drenarea şi astuparea locurilor mlăştinoase, şi a apelor stagnante, delarvizarea şi verdizarea plantelor acvatice şi a malurilor râurilor, iezur lor precum şi diferite lucrări hidraulice.

Spitalul Orhei (spitalul de Stat contopit cu cel evreesc), era înzestrat cu 220 de paturi, având următoarele secţii: medicală,chirurgicală,venerică,contagioasă, maternitate,radiologică,precum şi un laborator pentru analize.

./.

Fiecare secţie era condusă de un medic şef, ajutat de unul sau doi medici secundari. In total erau 12 medici, un farmacist şef, al spitalul, un farmacist, 2 farmacişti ajutori, 12 felcerite (oficienţi sanitari),4 moaşe, şi 23 surori de caritate.

Dispensarul de copii şi femei, înfiinţat în luna August, 1940, în locul fostei societăţi evreeşti "Ozen", având un medic şef ajutat de 2 medici şi 3 surori de caritate.

Policlinica oraşului Orhei, înfiinţată la 1 August 1940, cu următoarele secţii : medicală, mică-chirurgie, venerică,genico-logică şi un cabinet dentar, cu atelier pentru confecţionarea protezelor dentare. Această policlinică avea 11 medici, 6 felcerite-moaşe, 2 felcerite şi 3 surori de caritate. Policlinica avea în sarcina sa de a da consultaţii şi ajutoare urgente la domiciliul bolnavilor.

In oraşul Orhei, au fost 2 farmacii şi 4 drogherii de stat.

Consultaţiile bolnavilor se dădeau gratis, însă medicamentele erau cumpărate de către bolnavi după reţetele eliberate.

In spital îngrijirea bolnavilor era gratuită, însă când la spital nu erau medicamentele necesare, acestea erau cumpărate de către bolnavi, dela farmacii, şi acolo de cele mai multe ori nu se găseau cele prescrise.

Medicamentele din str inătate lipseau cu desăvârşire.

Personalul medical era recrutat parte din medici veniţi din Rusia şi majoritatea din medici practicieni, care în conformitate cu legea sanitară sovietică, numai aveau dreptul să aibe clientelă particulară, ci trebuiau să activeze în instituţiile medico-sanitare ale statului.

Medicii erau salarizaţi astfel: Medic Şef al Spitalului Orhei şi medicii primari dela secţiile respective, erau plătiţi cu 550 ruble, lunar, ceilalţi medici dela 300-450 ruble lunar, Aceste salarii nefiind suficiente pentru existenţa zilnică, impunea medicilor să lucreze în afară de 5 ore jumătate reglementare pe zi, încă câte 2,1/2 ore pe zi, pe la alte instituţii de sănătate, de unde mai primeau câte jumătate sau 1/4 din salar

Personalul sanitar auxiliar, era plătit după cum urmează : un felcer sau felcerită-moaşe, cu gradaţii, primea dela 265-365 ruble pe lună, un felcer sau felcerită moaşe, începător, primea 225 ruble lunar, surorile de caritate şi dezinfectorii între 175-205 ruble lunar.

Personalul sanitar auxiliar, şi de serviciu, dela spitale, nu beneficia de locuinţe şi hrană, deşi servitorii erau plătiţi cu salarii între 85-120 ruble lunar.

Personalul medical precum şi cel sanitar auxiliar, venit din Rusia era foarte prost pregătit.

La spitalul Orhei, pe lângă că nu se da la timp hrana bolnavilor mai lipseau efecte şi săpun, iar personalul medical angajat la acest spital

./.

385

era fără nici o pregătire profesională.

Lipsa hranei, efectelor și săpunului, se constată chiar dintr'un articol al ziarului "Moldova Sovietică", scris de un sergent dela miliția rusă din Orhei.

La policlinica orașului, serviciul medical se făcea în condițiuni deștestabile, (murdărie în local, dezordine, proastă administrație, întrebuințarea mașinilor pentru transportul bolnavilor și pentru alte scopuri), Toate acestea se constată dintr'un articol scris în ziarul local " Puterea Sovieților", scris de un cetățean din orașul Orhei.

Referitor la mișcarea epidemiilor din orașul Orhei.

Nu se poate arăta precis, deoarece lipsesc date, însă, din informațiile căpătate, ar fi următoarea:

Tifus exantematic ..... 4 cazuri

Febră tifoidă 2 cazuri

Paralizie infantilă .....1 caz

Erizipel ..... 10 cazuri

Tetanos ..... 1 caz

Scarlatină ..... 8-10 cazuri pe lună

COLHOZUL DIN HARTOPUL MARE.

Intre cele vreo 21 colhozuri înfiinţate de bolşevici în judeţul Orhei, colhozul dela Hârtop prezintă o importanţă desăvârşită.

Acest colhoz a luat fiinţă din iniţiativa unui propagandist sovietic Luchianenco, care cu ajutorul Preşedintelui şi al Comitetului sătesc, în ziua de 26 Ianuarie 1941 a adunat pe toţi locuitorii satului şi cu mincinoasa lor propagandă le-a înfăţişat sătenilor avantagiile iluzorii ce le prezintă faimosul colhoz rusesc.

Cetăţenii încrezători în spusele diabolicului bolşevic, slujitor al suprimătorilor libertăţii şi religiei, s'au înscris în număr de 250 ca membrii în colhoz.

Când a început însă cererea de a preda colhozului seminţe, vite, căruţe şi chiar pământurile lor - în mod obligatoriu şi gratuit - s'au retras 60 dintre aceşti membrii rămânând astfel numai 190 membrii înşelaţi.

Sediul acestui colhoz a fost instalat în curtea şi casele d-nei Brânza. Colhozul avea o suprafaţă de 506 hectare teren arabil provenit dela următorii:

1.-Gh.Berzacovici refugiat	43 ha.
2.-D-nele Malai şi Miller	80 "
3.-D-na Col.E. Cotruţă şi D-ra Malai ref.	40 "
4.-Ing. Simion Ganev refugiat	11 "
5.-Preot N.Lupan şi lotul bisericesc	36 "
6.-D-na Brânză	30 "
7.-Lotul C.A.M.	5 "
8.-C.Gazdaru	18 "
9.-Lotul Scoalei	6 "
	269 hectare, res-

tul până la 506 hectare teren arabil s'a completat cu pământul membrilor colhozului adică 237 hectare.

In afară de pământul arabil colhozul a mai pus stăpânire pe 11 ha.vie.

Ceva interesant deşi deprimant pentru necolhoznici a fost comasarea pământului aparţinând colhozului în apropierea satului, dându-li-se celorlalţi cetăţeni pământurile îndepărtate.

Membrii colhozului au dat în afară de acele 237 hectare următoarele:

11 boi
52 cai
29 pluguri
14 boroane;
11.000 kgr. porumb boabe
1.200 " " " pentru sămânţă.

./.

21

160 kgr.floarea soarelui pentru sămânţă
600 " cartofi
150 " dughie pentru sămânţă
100 " cânepă pentru sămânţă
100 " fasole pentru sămânţă .

Colhozul a fost înzestrat cu:2 vânturători,una vânturătoare selector, un plug de fier,un plug cu două fiere,5 prăşitoare şi a mai rechiziţionat 4 maşini de semănat şi 3 trioare ale cooperativei C.A.M. Hârtopul Mare.

Luînd fiinţă în plină iarnă colhozul n'a avut semănături de toamnă,iar membrii cari au avut semănăturile lor proprii nu au intrat deocamdată în patrimoniul colhozului.

Când s'a desprimăvărat s'au început arăturile de primăvară cu tractoarele "Staţiunei de tractoare din comuna Izbiştea" ce se află la 3 klm.depărtare unde deasemenea funcţiona un colhoz.

S'au semănat următoarele culturi:

floarea soarelui	56 hectare;		porumb	90 hectare ;	
orz 8	80 " ;		soia	15 " ;	
ovăz	5 " ;		fasole	10 " ;	
zarzavat	4 " ;		cartofi	13 " ;	

Restul terenului(196 hectare) a rămas pentru semănături de toamnă.

Din toate aceste plante agricole în afară de porumb,floarea soarelui, fasole şi cartofi care au dat o recoltă mediocră, - au dat rezultate foarte slabe,nefiind muncite cum trebuie şi la timp.Nu-i vorbă că şi cele mai sus menţionate au fost slab muncite dar datorită arăturilor cu tractoare au putut da rezultate mediocre.

Rezultă deci că"colhoznicii" nu lucrau cu tragere de inimă,simţind probabil că rezultatul muncii lor n'ar fi pentru întreţinerea familiei ci mai mult pentru Stat,aşa că orice lucrare se făcea numai de formă ca să li se treacă ziua.

Colhozul era condus de un preşedinte sovietic zis Ceapa - iar ca funcţionari avea un agronom,un conductor al gospodăriei,5 brigadieri şi 2 contabili.

Fiecare brigadier avea sub conducerea sa 4 aşa zişi"zvenevoi",iar fiecare "zvenevoi" supraveghea 10 colhozuri.Nici unul dintr'aceştia nu era retribuit ci toţi trebuiau să fie plătiţi la sfârşitul anului agricol din veniturile şi produsele colhozului după numărul de zile ce a lucrat fiecare în cursul anului.

Fiecare colhoznic trebuia să muncească obligatoriu minimum 80 zile în cursul unui an,iar în caz că nu avea acest număr de zile la sfârşitul anului să fie exclus din colhoz.Contabilitatea zilelor lucrate era ţinută de brigadier.

C.S.

C O N C L U Z I U N I.

In acest regim ilicit Crăsnășeni bate a retrac

Populația este foarte mulțumită că a scăpat de urgia sovietică și că Dumnezeu a ajutat fraților de peste Prut să lupte cot la cot cu victorioasa armată germană și să-i desrobească unindu-i pe veci.

Totuși în timpurile din urmă încep să se creeze nemulțumiri între intelectualii ce nu s'au putut refugia și cei reîntorși din refugiu.

De menționat cazul din comuna Crăsnășeni - învățătorul Grandabur N.,locotenent de rezervă la o unitate de rezervă a plecat după cedare cu unitatea sa.După desconcentrare venind la București unde a făcut toate demersurile pentru a-și regăsi familia,crezând că s'a refugiat,nu a reușit,fiind nevoit să se reîntoarcă în căutarea soției și a celor 2 copii. La plecarea din regiment numitul ofițer și-a luat la revedere dela Comandantul Regimentului jurând în fața lui și a camarazilor ofițeri că nu-și va uita niciodată țara și va fi totdeauna un bun român,chiar dacă vine în Basarabia cedată.Scopul lui era de a se refugia cu familia dar ne mai dându-li-se voie a fost obligat să primească serviciul de învățător în comuna Crăsnășeni unde funcționa și mai înainte cu soția.

In această comună secretarul Primăriei era un oarecare Curchi Simion,din satul Bogzești care cu ocazia înzestrării armatei în 1939 a spus servitorului de biurou că el nu dă nici un ban și zadarnic se face înzestrarea căci Basarabia tot va fi ocupată de Ruși.

In urma isbucnirii războiului din Iunie 1941 acest Curchi Simion a căutat să dea foc satului împreună cu niște jideni dar nu au reușit fiind îndeaproape urmăriți de săteni.

Invățătorul Grandabur însoțit de mai mulți oameni,s'au înarmat cu puști de vânătoare,sape și topoare în ziua de 8/9 Iulie,când bănuiau că la Mândrești - Bălți s'a spart frontul și Rușii vor fi nevoiți să se retragă,au tăiat arborii de pe marginea drumului din pădurea Crăsnășeni oprind circulația și a stricat podurile ce erau în direcția satului Mândrești.Sătenii intenționau să atace pe Rușii ce se retrageau crezând că vor fi mai puțini dar văzând că este o escadrilă de cavalerie s'au strecurat neobservați la casele lor,iar învățătorul cu soția au stat o zi și o noapte în pădure,fiind căutați de Ruși și având frică de acest Curchi Simion.

./.

3892

Cu ocazia venirei trupelor române în satul Crăsnăşeni, învăţătorul Grandabur cu soţia şi cu concursul Românilor din sat au adunat un car de păsări fripte şi două care de pâine predându-le regimentului 32 Dorobanţi şi altor unităţi de Infanterie.

Şeful secţiei de jandarmi Tolenoşti, Mincu Filip îl citează pe acest învăţător ca model pe plasă, pentru ca mai târziu să-l batjocorească spunându-i că e păcat că nu i-a sărit capul în Rusia, prin faptul că acest învăţător a căutat să informeze organele jandarmeriei că secretarul Curchi Simion este un om foarte periculos pentru noi Românii, arătând şi faptele acestuia din timpul ocupaţiei şi din momentul începerei războiului.

Situaţia

Populaţia din această regiune dovedeşte o morală superioară, datorită probabil şi lecţiei din timpul ocupaţiei bolşevice.

Oamenii sunt dornici de biserică, de predici, dar este de vină preoţimea refăcută din refugiu care cere taxe exagerate (1.000-2.000 lei) de înmormântare, spunând că ei şi-au pierdut tot avutul refugiindu-se, iar cei cari au rămas nu prea dovedesc că sunt buni Români.

1941. Octombrie

C.S.

ROMÂNIA

PREŞEDINŢIA
CONSILIULUI DE MINIŞTRI
Institutul Central de Statistică
Inventarierea Transnistriei
Nr. .....

Bucureşti, Tiraspol 11 III 1942

396

Domniei Sale
Domnului Profesor G. Alexianu
Guvernator Civil al Transnistriei

Domnule Guvernator,

Urmare la rezoluţia pusă de D-voastră în ziua de 6 Martie 1942 pe adresa nr. 686 a Prefecturii Balta, comunicată nouă prin adresa nr 10102 din 9 Martie, am onoare a referi următoarele:

Chestiunea ridicată de dl Subprefect al Jud. Balta face parte din seria celor care vi-au fost semnalate şi anunţate de către noi prin referatul no. 189 din 25 Ianuarie 1942.

Vă rugăm să binevoiţi a ne îngădui să reamintim cele expuse in acel referat: numirea censorilor locali s'a făcut de către organele administraţiei, iar instruirea şi supravegherea lor tehnică s'a făcut de către noi. Ori de câte ori, delegaţii noştri au constatat abateri de la normele fixate pentru efectuarea inventarierii, au atras oficial atenţia organelor in drept.

Astfel in Jud- Balta, dl Subprefect Dăian a fost sesizat de către noi şi determinat să efectuieze anchete, in cazul unui număr de moldoveni care nu se declarasera ca atare. Anchetele au fost făcute şi erorile semnalate au fost indreptate.

Pentru a dovedi sîrguinţa cu totul deosebită depusă de către delegaţii noştri in această chestiune, anexăm două rapoarte ale Dlor Controlori Sofi Iacob şi Milvan, din care se vede că s'au executat adevărate anchete ca să se poată ajunge la stabilirea adevărului.

In potriva celora care au fost dovediţi a se fi declarat fals precum şi impotriva acelora carein calitate de recensori au falsificat adevărul, este cazul să se hotărască o anchetă administrativă şi să se aplice sancţiunile prevăzute de Ord.No. 25. Dealtfel in tot timpul executării inventarierii, administraţia locală avea numai datoria ci şi dreptul de a interveni activ pentru un control activ al recensorilor in munca lor pe teren. Argumentul Dlui Subprefect că delegaţii Institutului Statistic au fost prea puţin numeroşi pentru a exercita un control eficace, nu este valabil pentru că acest control eficace urma să fie făcut, după cum s'a şi petrecut in realitate, de către organele administrative, controlul nostru fiind de natură

pur tehnică.

392

Propunerea Dlui Prefect de Balta, de a se repeta inventarierea o socotim irealizabilă pentru că nu există în ţară numărul mare de statisticieni cunoscători de limbă rusă pe care îl cere Domnia sa şi chiar dacă ar exista şi am avea mijloace de a-i plăti, ei nu ar putea face anchetele cu caracter administrativ, asemănător cu o adevărată judecată decizorie in materie de statut etnic, care sunt necesare de cîte ori o controversă se naşte intre recensor şi cel recensat.

Singura cale de urmat este tot aplicarea Ordonanţei No. 25 care prevede anchete administrative şi judecata. Pe baza arătării acestor anchete, va fi cu putinţă corectarea anumitor cifre.

Dar rezultatul dorit nu va fi obţinut nici pe această cale.

Problema este cu mult mai complicată decît atît cît o arată raportul dlui Subprefect de Balta şi comportă soluţii cu totul altele decît cele suggerate de dl Prefect de Balta.

Chestiunea de făcut însă atribuţiile care mi-au fost acordate, rămîne ca Institutul Central de Statistică să alcătuiască in această privinţă un memoriu special in care să semnaleze toate cazurile de evaziune constatate precum şi modalitatea pentru a se ajunge la rezultatele pe care le dorim.

Acest raport care se află în pregătire, la Bucureşti, va fi terminat in scurtă vreme astfel că o hotărîre va putea fi luată.

Vă rugăm să binevoiţi a primi, Domnule Guvernator, încredinţarea deosebitului nostru respect.

Inspector General Statistic

3392

REFERAT

DOMNULUI PREFECT,

Inainte de sărbătorile Crăciunului s'a prezentat la Prefectura judeţului Balta D.l Vidican Alexandru, rugîndu-ne a-i da concursul necesar pentru lucrările de inventariere a populaţiei şi bunurilor din judeţul Balta. Am căutat să le punem la dispoziţie intelectuali din raionale judeţului, din care să se formeze comisiuni locale şi recensori pentru efectuarea recensămîntului. In judeţul nostru fiind foarte puţini intelectuali moldoveni, aceste comisiuni şi recensori au fost formate în majoritate zdrobitoare din ucrainieni. Statisticienii sosiţi din Tară în scopul acesta au fost într'un număr atît de neînsemnat că n'au putut să conducă lucrările în deaproape., n'au putut să asiste cel puţin cîte unul în fiecare comună pentru ca recensămîntul să se facă obiectiv şi real. Deceia recensorii ucrainieni au pus întrebările în aşa fel că i-au trecut pe foarte mulţi moldoveni ca fiind de origină ucraineană. Moldovenii din judeţul Balta toţi cunosc foarte bine limba ucraineană, ba unii din locuitorii cu nume neaş românesc din satele cu denumiri moldoveneşti, au uitat limba românească fiind ucrainizaţi prin căsătorii cu ucrainience, prin şcoală şi în general prin politicade ucrainizare pe care sistematic au aplicat-o cu dibăcie şi stăpînirea ţzistă şi cea sovietică. Deaceia recensorii ucrainienii întrebîndu-i în ucraineşte de ce origină sunt, cei mai mulţi răspundeau tot în ucraineşte că sunt ucrainieni, fiindcă trăesc în "Ucraina" şi vorbesc în limba ucraineană. Chiar moldovenii cari în familie vorbesc în româneşte, s'au declarat ca ucrainieni din următorele considerente:

1. S'a făcut o propagandă tacită dela om la om că, dacă se vor declara că sunt moldoveni, vor fi duşi cu timpul în Romînia, căci Transnistria după terminarea războiului va fi a Ucrainiei condusă de Germani. Unii din moldoveni s'au declarat că sunt ucrainieni, pentru că altfel ucrainienii îi poreclesc în batjocoră că-s "moldoveni" cap de bou", iar cei mai mulţi fiindcă şi înainte cînd se făcea recensămîntul de către ruşi, pe dînşii totdeauna îi trecea în liste ca ucrainieni. Foarte mulţi moldoveni s'au declarat ca ucrainieni din ignoranţă, neavînd ideia conştiinţei naţionale, iar pe cei mai mulţi i-au trecut ca ucrainieni, fiind că în momentul acela nu erau acasă, s'au fiind deportaţi şi nevestele lor fiind de origina ucrnience , au declarat pe toţi membri familiei ca ucrainieni. Deaceia am convingerea că recensămîntul care pentru prima oară s'a făcut în Transnistria de către Statul Romîn, nu corespunde cu realitatea numerică a moldovenilor, trecîndu-i în liste pe foarte mulţi moldoveni în tagma ucrainienilor.

E dureros pentru Transnistrieni cu conştiinţa românească desvoltată să constate serii de familii ca: Spînul, Vărlan, Parfurac, Cojocar, Căraus, Cioban, Tănase şi altele, pe care în acest prim recensămînt făcut de Statul Romîn în decursul istoriei în provincia aceasta dintre Nistru şi Bug, i-au trecut totuşi, în listele ca ucrainieni. Acest rezultat dureros va servi ca o pată neagră în istoria recensămîntului Românesc, fiindcă va putea fi speculat de duşmanii românismului.

Spre a mă convinge că rezultatul recensămîntului făcut în comunele cu denumiri româneşti, m'am deplasat la 18 Ianuarie în comuna Moşneaga însoţit de d.l Bodnărescu, pretorul raionului Balta şi de d.l Iacoş Gavrilă, delegat al I.C.S. pentru acest raion, invitînd la Primăria comisia locală de inventariere, cenzorii şi sătenii cu nume româneşti. Unii din aceştia ştiau să vorbească româneşte şi aproape toţi la întrebările noastre au răspuns că sunt moldoveni, că părinţii lor au unul din părinţi nu ştiau a vorbi bine limba ucraineană, iar bunicii nici atît. Am închăt un proces-verbal pe care l-am iscălit un număr de 27 familii, ca dovadă că u declas în faţa tuturor celor adunaţi că sunt de origină română. Principalul vinovat din recensobi a fost d.l Gavriuliuc Petrea, directorul şcoalei care tendenţios a trecut pe moldoveni ca ucrainieni, pentru care lucru ar merita o sancţiune.

Deasemenea, la data de 23 Ianuarie, m'am deplasat tot pentru a face controlul recensămîntului efectuat în comuna Golima P, însoţit fiind de d.l Nilvan Gheorghe, controlor şef delegat al Institutului Central de Statistică pentru raionul Balta, în această comună rezultatul recensămîntului a fost şi mai defavorabil punct de vedere al cauzei românismului. Redăm în copie procesul verbal dresat faţă locului după efectuarea controlului.

Subsemnatul Balan Stefan, subprefect de Balta, însoţit de D.l Milvă Gh. controlor şef, delegat al I.C.S. pentru raionul Balta, partea I, am efectuat controlul inventarierii populaţiei şi a averii gospodăriilor din trecut şi prezent al acestei comune, constatînd următoarele:

Conform dispoziţiunilor date în prealabil de D.l Guvernator al Transnistriei, am cerut să se facă de către autorităţile locale o statistică aproximativă cu privire la numărul moldovenilor. Din acea tă comună ni s'a răspuns oficial că moldoveni în comuna Golima 2 sunt peste 225 suflete. La faţa locului de asemenea, ni s'a răspuns că la recensămîntul făcut de autorităţile sovietice în anul 1926 s'a constatat că sunt moldoveni 40% din populaţie, deşi încă pe atunci s'a căutat să se micşoreze cît e posibil numărul moldovenilor. In prezent comisia de inventariere, trimisă din Ţară, fiind într'un număr extrem de insuficient pentru aconduce recensămîntul, după instrucţiuni sumare pe care localnicii nu le-au înţeles, sau intenţionat n'au vrut să le înţeleagă, i-au trecut cu întrebări în ucraineşte, căci toţi aproape n'au cunoscut din intelectualii însărcinaţi cu inventarierea limba română, ca ucrainieni.

Verificînd listele şi constatînd un număr foarte mare de familii româneşti, ştiind şi dela localnici că sunt mulţi moldoveni în comuna Golima am constatat şi la faţa locului că cei vizaţi ne-au declarat în faţa tuturor celor chemaţi că sunt români. Do nul învăţător Barcăr Dumitru a susţinut în faţa tuturor că dînsul s'a declarat moldovean, l-au trecut într'adevăr ca român, însă a mai scris ca moldoveni încă pe cîţiva locuitori, pe care apoi comisia locală a ordonat să-i şteargă şi să-i scrie că sunt ucrainieni şi aşa a şi făcut. Recensorii mi-au declrat în general că n'au înţeles îndeajuns cum trebuie să facă recensămîntul, ce întrebări să pună şi toţi au declarat că sunt ucrainieni fiindcă trăesc în Ucraina, dat fiind că această comună nu făcea parte din republica autonomă moldovenească sovietică. Unii mi-au declarat, cînd i-am convocat, că n'au declrt că sunt moldoveni, fîindcă ucrainenii îi ria că sunt "moldoveni cap de bou" ir alţii că au lipsit de-acasă, iar nevestele lor fiind ucrainence i-au declrat în absenţă că sunt ucrainieni, deşi în realitate sunt români. Găsesc după cercetările amănunţite întreprinse astăzi că D.l Havenco Ilie, directorul şcolei nr, 2 a făcut recensămîntul tendenţios în favoarea ucrainizării gospod - rilor moldoveni, ceiace este o durere pentru cauza naţională românească şi sunt de părere să fie responsabilul principal din întreaga comisie locală de recensămînt.

Astăzi 25 Ianuarie 1941 fiind chemaţi ca să declare în faţa noastră deă sunt moldoveni /români/ ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ trecut, sau ucrainieni, majorita tea din cei chemaţi ne-au declarat că sunt moldoveni/români/ pe care i-am şi trecut astfel, corectînd lista A, anterior făcută şi am întocmit lista B.

Comisia locală care a efectuat de fapt inventarierea a fost compusă:

1) Havenco Ilie, 2) Zubenco Ivan, 3) Griciuha Alexei- secretar comunal-

Recensori:1) Orlova Ludmila, Tomin Timofte, Buianivsica Paraschova, Grigorovschii Iurii ; Carmazina Maria, Voiţihovschii Boris, Barcar Dumitru, Tomin Lida..

Noi cei de mă jos iscăliţi am declarat în primăria comunii, nesiliţi de nimeni că suntem moldoveni /români/ ca şi cum şi părinţii noştri şi bunicii şi strămoşii noştri au fost moldoveni pentru care şi iscălim. Urmează iscălitu- rile. Mulţi însă din cei prezentaţi şi care au declarat că sunt moldiveni n'au semnă fiindcă nu ştiu crte şi se jenau să pună mîna degetul. S'a făcut lista B pentru cei declaraţi români şi anume: Caraman Damean, Cioban Vasile, Turcan Procopie, Cioban Mihail, Ixar Mihail, Ixar Constantin, Cioban Varil, Cioban Natasii, Gotca Vasile, Calinicenco Petre, Cioban Damion. Caraman Ion, Caraman Brambie, Cognirenco Vasile, Ixar Ion, Ixar Grigori, Hamandu Alexe, Ixr Ivan, Ixar Vasile, Cotroban Ioan, Cioban Simion, Ixar Ioan, Cioban Damean, Ixar Maria, Cotroban Ana, Cotroban Nichita, Caraman Savril, Ixar Ioan, Caraman Sofia, Turcan Feodosia, Tincan Dumitru, Tincan Feodor, Cotroban Maria, Cioban Feodor, Tambiuc Maria, Tincan Alexei, Serbin, Dumitru, Corda Nicolae, Pisarenco Vasile, Buc Cosma Bogcovn Ana, Ixar Iacov, Gotca Iacob, Cîrjoi Avdochia, Buc Iacob, Turcan Teodor. Credem că mă sunt în comună moldoveni, car nu s'au prezentat la chemarea noastră.

Aceleaşi rezultate s'a obţinut şi în alte comune cu nume româneşti ca: Pasat, Păsăţel, Bînzari din raionul Balta, apoi Belaniveo Florina din raionul Bergadi şi'n alte comune în care n'am avut posibilitatea să afc controlul, dar am constatat că în liste au fost trecuţi ca ucrainieni nume româneşti şi anume:

Tăser Onufrei, Botugan ,rofin, Prisac Andrei, Teser D., Covali Trofim, Gloveeloan, Mang Dumitru, Babija Tomoftie, Sorocean Chiril, Cîrjoi Maria, Prime Condrat, Ursul Iacob, Curic Constantin, Bor enaşiei Alexandru, Cegurs Arsenii, Babija Teodor Crj Pavel, Sorocean Iacob, Ursaban Maria, Bagcovici Olig, Mazuric Ştefan, Ochiul Roman, Florinschii Nichita şi mai multe familii cu nume neaoş româneşti. Aşa gel şi în comunele Balanivca, Florine, Mironi sunt o mulţime de moldoveni trecuţi în liste ca ucrainieni, fiindcă vorbesc numai în ucrnieşte, spre regret, ucrainizaţi de vitregia vremurilor. E dureros pentru Transnistrienii care simt româneşte, să constate că la primul recensământ, făcut sub ocupaţiunea statului Romîn, să se obţină un rezultat numeric al populţiei moldoveneşti inferior situaţiei reale, căci de fapt sunt mult mai mulţi moldoveni în Transnistria decît cum se va arăta în listele recensământului, în care şi anume şi date cu privire la partea materială sunt alterate strecurîndu-se de neglijenţă multe erori.

Deaceea pentru ca să ştie toată lumea numărul real al moldovenilor din Transnistria, socot că ar trebui să se facă în toate satele cu nume românesti anchete de către romini din Ţară care ştiu a vorbi şi în ruseşte, de preferinţă statisticienii de cu experienţă. Să se controleze deci din nou listele în cele comune pentru ca cel puţin pentru adevărul istoric, numărul moldovenilor să fie stabilit cu o exactitate corespunzător cu realitatea.

Şi dacă cu tot sacrificiul enorm, pe care l-a făcut Poporul Romîn pentru desrobirea Transnistrienilor de sub jugul bolşevizmului şi a slavizmului în general, o forţăoculită ar putea să împiedice alipirea Transnitriei la Patria mamă pentru vecie şi vor fi lăsaţi şi mai departe aceşti moldoveni oropsiţi sub ocupăuirea ucrenească în decursul veacurilor, desigur, vor fi ucrinizaţi cu desăvîrşire . Totuşi pentru adevărul istoric măcar, trebuie să ne silim să stabilim numărul exact al populaţiei moldoveneşti în Transnistria, casă se ştie pentru vecie că au fost aici români autohtoni şi încă foarte mulţi pe care în decursul veacurilor începutul cu începutul i-au copleşit valurile de ucrinieni sau ruşi.

SUB EFECT

BALAN STEFAN

Tiraspol 11 Martie 1942

6 395

Inventarierea Transnistrici
370

Domniei-Sale
Domnului Profesor G.Alexianu
Guvernatorul Civil al Transnistriei

DOMNULE GUVERNATOR,

Urmare la rezoluţia pusă de D.voastră în ziua de 6 Martie 1942 pe adresa nr.686 a Prefecturii Balta, comunicată nouă prin adresa 10.102 din 9 Martie 1942, am onoare a referi următoarele:

Chestiunea ridicată de D.l Subprefect al judeţului Balta face parte din seria celor care v-au fost semnalate şi anunţate de către noi prin referatul nr.189 din 25 Ianuarie 1942 relativ la o chestiune similară a judeţului Râbniţa.

Este vorba de nedeclararea ca atare a moldovenilor la inventarierea ce s'a făcut.

Vă rugăm să binevoiţi a ne îngădui să vă reamintim cele expuse în anterioral nostru referat: numirea censorilor localnici s'a făcut de către domnii Pretori şi Primari de oraşe, iar instruirea lor de către delegaţii Institutului Central de Statistică.

Supravegherea technică a lucrărilor a fost tot în sarcina noastră. Nu ne-am mulţumit numai cu atît, ci am semnalat noi înşine autorităţilor în drept ceiace nu dis'a părut a nu decurge în condiţii satisfăcătoare.

In judeţul Balta, de pildă, Institutul Central de Statistică este cel care a semnalat problema şi a cerut anchete speciale. Delegaţii noştri au fost aceia care au determinat pe d.l Subprefect Bălan în anchetele pe care le-a făcut şi în care l-au însoţit în calitate specială.

Anexăm rapoartele speciale ale d.lor Controlori Şefi: Iacob Gavril şi Nilvan Gheorghw, din care strădu inţele noastre se vor vedea limpede.

Deci din partea noastră nu au fost nicio neglijenţă. Dimpotrivă, s'a depus toată diligenţa necesară, făcînd uneori mai mult decît o inventariere, adică o simplă consemnare a declaraţiilor, ci adevărată anchetă.

Rămîne dotigi un fapt stabilit că o bună parte din românii din Balta sunt desnaţionalizaţi. Ne îngăduim a arăta din nou că este datoria administraţiei şi nu a noastră de a crea condiţiile necesare, obiective şi subiective pentru ca recucerirea acestor elemente să poată fi făcută.

Deasemeni e în căderea administraţiei să aplice sancţiunile cuvenite: învăţătorii,moldoveni semnalaţi a se fi declaraţ ucraineni cad sub supravegherea organelor erarhice în drept, care au datoria de a pedepsi. Recensorii incorecţi, dovediţi ca atare, printro anchetă făcută de administraţie, deasemeni urmează a fi sancţionaţi.

./.

396

Ulterior pe baza anchetelor speciale, anumite cifre se vor putea rectifica. Însă numai pe baza unor anchete speciale ale administraţiei, printr'o operaţie care nu are nimic de-a face cu technica inventarierii şi nu intră în atribuţiunile noastre.

Propunerea d.lui Prefect de Balta, de a se repeta inventarierea, rămîne să fie judecată de cei în drept.

Ne permitem să semnalăm însă, că dacă o inventariere nouă se va face, technica de lucru va fi tot aceiaşi: înregistrarea declaraţiilor locuitorilor. Deci fără de o prealabilă propagandă, rezultatul va fi acelaş.

Pe de altă parte, în judeţul Balta, numărul românilor este în adevăr mic. La un total de 511 familii moldoveneşti, s'au declarat români un număr de 1.111 locuitori, ceeace denotă o populaţie trăind covîrşitor în căsătorii mixte. Admiţînd prin absurd o evaziune de 50%, că adică din 100 moldoveni 50 s'au declarat ucraineni, am ajunge la o dublare a cifrei moldovenilor, adică la cifra de 2.222 din totalul de 255.107- cît are judeţul, ceeace încă este un rezultat nesatisfăcător.

Pro unerea ca să se aducă din Ţară technicieni pentru fiecare sat în parte, "statisticieni experimentaţi, cunoscători de limbă rusă", adică peste 2500 de oameni este nerealizabilă şi inutilă:

1) inutilă pentrucă aceşti statisticieni nu ar putea face decît tot o înregistrare de libere declaraţii şi nerealizabilă pentrucă plata lor ar costa sute de milioane şi pe de-asupra nici nu există în ţară acest număr de statisticieni cunoscători de limbă rusă.

Părerea noastră este tot cea arătată în referatul anterior.

Pe baza unui raport, care urmează a fi redactat la Bucureşti, la sfîrşitul lucrărilor noastre, să se ordone anchete administrative speciale, care să ne permită eventual a face unele rectificări ulterioare.

Primiţi vă rugăm, Domnule Guvernator, încredinţarea deosebitului nostru respect.

Inspector General,

H.H.Stahl

Anexă
2 rapoarte ale
Controlorilor Sefi:
Nilvan şi Iacoş

adresa oficială a Prefecturii Balta

Tiraspol 11 Martie 1942

397

Inventarierea Transnistriei
370

Domniei-Sale
Domnului Profesor G.Alexianu
Guvernatorul Civil al Transnistriei

DOMNULE GUVERNATOR,

Urmare la rezoluţia pusă de D.voastră în ziua de 6 Martie 1942 pe adresa nr.686 a Prefecturii Balta, comunicată nouă prin adresa 10.102 din 9 Martie 1942, am onoare a referi următoarele:

Chestiunea ridicată de D.l Subprefect al judeţului Balta face parte din seria celor care v-au fost semnalate şi anunţate de către noi prin referatul nr.189 din 25 Ianuarie 1942 relativ la o chestiune similară a judeţului Râbniţa.

Este vorba de nedeclararea ca atare a moldovenilor la inventarierea ce s'a făcut.

Vă rugăm să binevoiţi a ne îngădui să vă reamintim cele expuse în anteriorul nostru referat: numirea censorilor localnici s'a făcut de către domnii Pretori şi Primari de oraşe, iar instruirea lor de către delegaţii Institutului Central de Statistică.

Supravegherea technică a lucrărilor a fost tot în sarcina noastră. Nu ne-am mulţumit numai cu atît, ci am semnalat noi înşine autorităţilor în drept ceiace nu s'a părut a nu decurge în condiţii satisfăcătoare.

In judeţul Balta, de pildă, Institutul Central de Statistică este cel care a semnalat problema şi a cerut anchete speciale. Delegaţii noştri au fost aceia care au determinat pe d.l Subprefect Bălan în anchetele pe care le-a făcut şi în care l-au însoţit în calitate specială.

Anexăm rapoartele speciale ale d.lor Controlori Şefi: Iacoş Gavril şi Nilvan Gheorghw, din care străduinţele noastre se por vedea limpede.

Deci din partea noastră nu au fost nicio neglijenţă. Dimpotrivă, s'a depus toată diligenţa necesară, făcînd uneori mai mult decît o inventariere, adică o simplă consemnare a declaraţiilor, ci adevărată anchetă.

Rămîne totuşi un faptstabilit că o bună parte din românii din Balta sunt desnaţionalizaţi. Ne îngăduim a arăta din nou că este datoria administraţiei şi nu a noastră de a creia condiţiile necesare, obiective şi subiective pentru ca recucerirea acestor elemente să poată fi făcută.

Deasemeni e în căderea administraţiei să aplice sancţiunile cuvenite: învăţătorii,moldoveni semnalaţi a se fi declarat ucraineni cad sub supravegherea organelor erarhice în drept, care au datoria de a pedepsi. Recensorii incorecţi, dovediţi ca atare, printro anchetă făcută de administraţie, deasemeni urmează a fi sancţionaţi.

./.

398

Ulterior pe baza anchetelor speciale, anumite cifre putea rectifica. Însă numai pe baza unor anchete speciale administraţiei, printr'o operaţie care nu are nimic de-afac technica inventarierii şi nu intră în atribuţiuule noastre.

Propunerea d.lui Prefect de Balta, de a se repeta inven erea, rămîne să fie judecată de cei în drept.

Ne permitem să semnalăm însă, că dacă o inventariere nouă va face, technica de lucru va fi tot aceiaşi: înregistrarea dec raţiilor locuitorilor. Deci fără de o prealabilă propagandă, rezu tatul va fi acelaş.

Pe de altă parte, în judeţul Balta, numărul românilor este în adevăr mic. La un total de 511 familii moldoveneşti, s'au decla rat români un număr de 1.111 locuitori, ceeace denotă o populaţie trăind covîrşitor în căsătorii mixte. Admiţînd prin absurd o eva- ziune de 50%, că adică din 100 moldoveni 50 s'au declarat ucraini- eni, am ajunge la o dublare a cifrei moldovenilor, adică la cifra de 2.222 din totalul de 255.107- cît are judeţul, ceace încă este un rezultat nesatisfăcător.

Propunerea ca să se aducă din Ţară technicieni pentru fiecare sat în parte, "statisticieni experimentaţi, cunoscători de limbă rusă", adică peste 2500 de oameni este nerealizabilă şi inutilă:

1) inutilă pentrucă aceşti statisticieni nu ar putea face decît tot o înregistrare de libere declaraţii şi nerealizabilă pen- trucă plata lor ar costa sute de milioane şi pe de-asupra nici nu există în ţară acest număr de statisticieni cunoscători de limbă rusă.

Părerea noastră este tot cea arătată în referatul anterior.

Pe baza unui raport, care urmează a fi redactat la Bucureşti, la sfîrşitul lucrărilor noastre, să se ordone anchete administra- tive speciale, care să ne permită eventual a face unele rectificări ulterioare.

Primiţi vă rugăm, Domnule Guvernator, încredinţarea deosebi- tului nostru respect.

Inspector General,

H.H.Stahl

Anexă
2 rapoarte ale
Controlorilor Şefi:
Nilvan şi Iacoş

adresa oficială a Prefectu-
rii Balta

H.H.STAHL - prof.la Institutul de Asistenţă Socială

Nu cunosc detalii din tinereţea lui, când, spunea el, a avut legături cu bătrânii socialişti: MOSCOVICI şi alţii, dar prin 1940-41 devenise binişor de dreapta.

Frate cu SERBAN VOINEA - frate vitreg - a devenit membru al P.S.D.-ului, de unde a trecut în P.M.R. dar nu este fidel Partidului şi nici doctrinei pe care o cunoaşte foarte bine.

A stăcut şi el în rând cu noi cu regimul democraţiei populare.

Afirmă că semnează orice hârtie care i se cere, pentrucă îi este frică şi spune că îl obosesc şedinţele multe la care participă.

A avut legături strânse cu BETEA, care l-a ajutat să ajungă în comisiunea care se ocupa cu problema pădurilor din Vrancea, dar nu ştiu până unde au mers aceste legături.

Mi-a spus că la Institutulu de Asistenţă Socială, supraliciteză colegii şi primeşte toţi fără nici-o critică, numai să nu fie lust la ochi.

ss.G.RETEGAN

2.IV.1950

400

M

_N_O_T_A_

STHAL H.HENRI, Profesor, născut la 14 Noemvrie 1901 (din datele obţinute dela Oficiu, iar în fişa de imobil 22 Octomvrie, acelaş an) - căsătorit cu MARGARETA, născută ALBU la 24.XI.1914 în Bucemi-Buzău, din căsătorie a rezultat copilul Alexandru născut la 23.II.1939 în Bucureşti.

STHAL H.HENRI din prima căsătorie a mai avut doi copii: PAUL născut la 4 Mai 1925 şi VIRGIL la 9 Mai 1928.

STHAL H.HENRI - domiciliază în Bucureşti Str.Haga No.9 ap.I şi se serveşte de telefonul 1.05.78.=

STHAL H.HENRI este Licenţiat în Drept şi Dr.în Litere şi Filosofie şi şi-a început cariera în anul 1921 ca stenograf la Senat unde a funcţionat până în anul 1941 când a trecut la Institutul Central de Statistică unde deasemenea a lucrat până în anul 1947 când a demisionat trecând la Facultatea de Litere ca apoi să fie numit conferenţiar şef de catedră la tehnica Asistenţei Sociale din Institutul de Asistenţă Socială unde are un salariu în jurul sumei de 16.000 lunar.

Concomitet cu acest post STHAL H.HENRI este şi salariat cu circa 22.000 lei la Ministerul Construcţiilor ca Economist Sociolog, angajat de circa 6 luni şi lucrează la planurile de sistematizare a construcţiilor ce se fac la Hunedoara şi la sistemul colectivităţii comerţului şi nivelarea între sat şi oraş.

In această materie STHAL H.HENRI se spune că este singurul specialist în afară de ANTON GOLOPENTIA care nu putea fi angajat fiind cunoscut ca reacţionar.

STHAL H.HENRI în toate timpurile nu s'a mulţumit numai cu un salariu ci întotdeauna a avut două sau mai multe.

Menţionăm că STHAL H.HENRI toate lucrările ce face pentru Min.Construcţiilor le execută numai la domiciliul său nefiind obligat decât să aducă lucrările gata, iar el pentru executarea diferitelor hărţi sau planuri se serveşte de diferiţi elevi cu talent la desen sau studenţi.

STHAL H.HENRI a scris foarte multe lucrări de interes ţărănesc iar în ultimul timp una care tratează problema colectivităţii rurale.

./.

La domiciliul de mai sus STHAL H.HENRY ocupă un apartament cu chirie, duce o viaţă cumpătată, iar printre vecini este cunoscut ca un om al regimului.

La Institutul de Asistenţă Socială este cunoscut ca un eminent profesor, foarte muncitor, se prezintă întotdeauna foarte bine pregătit, este foarte iubit de studenţi, pentru faptul că se ocupă intens şi nu este superficial în muncă.

STHAL H.HENRI în trecut a scris la revistele fundaţiilor Carol II şi Mihai, iar în timpul războiului a lucrat şi pela Patronaj.

La Institutul de Asistenţă Socială este bun prieten cu Profesoara XENY ANDREESCU (fiica lui COSTAFORU) cu sentimente filo engleze şi CONSTANT ELISABETA profesoară la acelaş Institut. Mai este bun prieten cu HARI BRAUNER dela Institutul de Folclor, CORNEL SANDULESCU Sef de serviciu la Institutul Central de Statistică şi în general are un număr important de prieteni prin toate instituţiile.

STHAL H.HENRI - cunoaşte mai multe limbi străine printre care şi germana şi franceza.

La domiciliul său locueşte şi cumnata sa TOMA JANA, născută ALBU, care este şefă de serviciu în Ministerul Informaţiilor.

Din multe informaţii STHAL H.HENRI este frate după mamă cu fostul Ministru plenipotenţiar la Berna STEFAN VOINEA.

Din punct de vedere politic STHAL H.HENRY din cele culese dela Arhitectul POPOVICI STEFAN, membru de partid, şeful Serv.Sistematizării din Min.Construcţiilor reese că susnumitul este foarte ridicat din punct de vedere ideologic şi cunoscându-l din anul 1936 ştie că încă din acel timp era un socialist, iar în timpul războiului a avut o atitudine anti-hitleristă şi antilegionară şi îl crede ataşat regimului democratic din ţara noastră.

La Institutul de Asistenţă Socială STHAL H.HENRY, este cunoscut ca unul provenit din P.S.D. şi, deşi poate fi numit un doctrinar, totuşi având o cultură burgheză, aceasta îl reţine de a fi revoluţionar, cocoloseşte pe prieteni, nu are combativitate şi într'un cuvânt are atitudinea unui social democrat de dreapta care caută să-şi înlăture aceste dificienţe.

ss.C.LEONIDA

1

Domnici - Sale
Domnului Anton Golopenţia
Director în Institutul Central de Statistică
BUCUREŞTI

402

R E F E R A T

Subsemnatul Mălinaş Iuliu, fiind delegat pentru executarea repatrierii moldovenilor evacuaţi din Crimeia şi Cuban, aşezaţi provizoriu în judeţul Moghilev-Transnistria, terminând această lucrare, am onoare a Vă prezenta mai jos modul în care s'a desfăşurat şi rezultatele obţinute:

1.- Plecat din Golta în ziua de 20 Ianuarie a.c. orele 13,30, am sosit la Prefectura judeţului Moghilev la 20 Ianuarie orele 9, unde printr'un referat - aci alăturat în copie - am arătat Dlui Prefect al judeţului, rostul sosirii mele acolo şi ceeace doresc. Acest referat a fost aprobat în întregime.

2.- Moldovenii erau aşezaţi în trei localităţi: Or. Moghilev, sub îngrijirea Primăriei, Comuna Serebria, sub îngrijirea Preturii Iarişev şi Com. Subotiuca, sub îngrijirea Preturii Moghilev.-

Deoarece Preturile şi Primăria cari se îngrijeau de hrana şi cartiruirea lor nu aveau situaţia nominală a acestor moldoveni, s'a procedat la întocmirea listelor respective, în zilele de 24 şi 25 Ianuarie, iar în zilele următoare m'am deplasat în localităţile de mai sus, pentru a face trierea acestor familii conf. ordinului Domnului Mareşal din 15.I.a.c. Pentru aceasta în ziua de 26 am fost în satul Subotiuca, în 27 în satul Serebria, iar în 28 în oraşul Moghilev. După terminarea acestei operaţii, situaţia s'a prezentat astfel: În total 295 familii cu 1022 suflete, dintre cari 175 familii cu 591 suflete moldoveni curaţi, 67 familii cu 256 membri în cari bărbatul era moldovean iar femeia streină, 28 familii cu 103 suflete în care femeia era moldoveancă iar bărbatul strein, 21 familii cu 60 membri în cari ambii soţi erau streini şi 4 familii cu 12 membri alte categorii (ucraineni din Bucovina sau Basarabia plecaţi după 1940, sau moldoveni cari nu voiau să plece în Basarabia) această situaţie a fost înaintată Prefecturii jud. Moghilev în ziua de 29 Ianuarie, iar un exemplar este alăturat acestui referat.-

./.

3.- După această situaţie, am cerut programarea trenurilor pentru zilele de 4 şi 6 Februarie 1944, ceeace s'a făcut însă pentru zilele de 11 şi 13 Februarie.

In acest timp Prefectura judeţului Moghilev sa îngrijit de înzestrarea familiilor moldoveneşti lipsite total sau în parte de inventarul agricol după cum urmează: Fiecare familie să primească o căruţă cu doi cai şi hamuri, un plug şi o vacă în gestaţie, iar dacă vagoanele vor fi suficiente să li se mai dea o grapă, un porc şi două oi, iar la fiecare 50 de oi un berbec comun.-

4.- In ziua de 11 Februarie când primul transport era deja în gară şi începuse îmbarcarea, a sosit Comisia Guvernământului Basarabiei, prezidată de Dl.Colonel Prefect al judeţului Soroca, care a admis intrarea în Basarabia tuturor familiilor mixte în care bărbatul era moldovean, iar celelalte categorii le-a trimiat încă odată admiţând şi câteva familii cu bărbaţii de alt neam. Familiile trimiate în această comisie sunt trecute în tabelul registru anexat.

5.- Primul transport a plecat în ziuă de 12 Februarie, fiind compus din 51 vagoane încărcate cu: 108 familii, 410 suflete, 88 căruţe, 77 pluguri, 178 cai, 105 vaci, 67 oi, plus hrana ;

a) Pentru oameni . . . . . .

- Pâine . . . . . 1100 Kgr.
- Făină de porumb . . . . . 700 "
- Fasole . . . . . 1000 "
- Mazăre . . . . . 4000 "
- Pastramă de oi . . . . . 175 "
- Cârnaţi . . . . . 232 "
- Brânză de vacă . . . . . 230 "
- Ouă . . . . . 1000 buc.

b) Pentru vite

- Paie de orz. . . . circa . . . 23000 Kgr.
- Paie de mazăre . . circa . . 1500 "
- Porumb boabe . . . . . 6000 "
- Mazăre sfărâmată - furaj . . 7000 "

Al doilea transport a plecat în ziua de 15 Februarie, compus din 55 vagoane încărcate astfel: 151 familii - 544 membri, 90 căruţe, 76 pluguri, 182 cai, 151 vaci, 59 oi, 2 vagoane cu cereale plus hrana;

a) Pentru oameni

- Pâine . . . . . 1636 Kgr.
- Făină de porumb . . . . . 1716 "

- Mazăre . . . . . 2107 Kgr.
- Pastramă de oi . . . . . 110 "
- Pastramă de porc . . . . . 293 "
- Cârnaţi. . . . . 51 "
- Brânză de vacă . . . . . 270 "
- Marmeladă . . . . . 200 "
- Ouă . . . . . 500 buc.
- Fasole . . . . . 987 Kgr.
- Zahăr. . . . . 3 "
- Ceai . . . . . 0,1 "

b) Pentru vite

- Paie de orz . circa . . . 17500 Kgr.
- Strujeni . . . circa . . . 4200 "
- Porumb boabe . . . . . 4921 "
- Mazăre cal.2-a şi 3-a . . 2128 "
- Mazăre resturi . . . . . 1335 "
- Urucială de mazăre . . . . 2000 "
- Orz . . . . . 8820 "

Despre toate aceste alimente şi furaje, s'au întocmit Procese - Verbale, din care câte un exemplar se anexează. Pe lângă acestea Prefectura a dat inventarul viu şi mort moldovenilor precum urmează:

- cai 271
- vaci . . . 197
- Căruţe . . 131
- pluguri . . 147, despre care s'a întocmit Procese - Verbale inventar semnând fiecare moldovean pentru lucrurile primite. Aceste inventare sunt anexate acestui referat.

Din lipsă de vagoane nu s'a putut încărca porci, oi şi grape, deşi Prefectura a fost de acord.

6) Transporturile au fost însoţite de jandarmi, deoarece Prefectura nu a putut da funcţionari, motivând că are prea puţini bărbaţi. Din această cauză, că transporturile nu au fost însoţite de un om cu mai multă răspundere, alimentele în timpul călătoriei - cred că - n'au fost distribuite în mod egal şi tuturor încât unii s'au plâns pe drum că n'au primit la plecare hrană nici pentru oameni şi nici pentru animale, pe când realitatea este cu totul altfel.

7) Din al doilea transport a rămas neîmbarcată o familie din cauză că nu a ajuns la timp în gară deşi trenul a aşteptat două zile. Pentru această familie compusă din doi membri cu 20 oi şi pentru Huţu Simion refugiat din Martinoş, judeţul Novo-Mirgorod, am cerut încă un vagon acoperit, pe care l-am

45

expediat în ziua de 20 Februarie, dând oamenilor 16 Kgr.pâine şi 6 Kgr.marmeladă pentru hrană, iar un car cu paie pentru oi.

8) In total în cele două transporturi şi complectarea ulterioară, din Moghilev au plecat în Basarabia de Sud: 258 familii cu 955 suflete, 178 căruţe, 153 pluguri, 360 cai, 256 vaci, 126 oi. Aceste date pe măsura transporturilor au fost comunicate, la Bucureşti, Cetatea - Albă, Odesa, şi Golta, telegrafic.-

9) După data de 20 Februarie, când lucrările se consideră terminate, au mai rămas dintre aceşti refugiaţi din Crimeia şi Cubani în judeţul Moghilev, 38 familii cu 110 membri. Din aceştia 3 familii cu 8 suflete sunt moldoveni cari au refuzat plecarea deşi erau trecuţi în liste, pe motivul că unele rude de ale lor n'au putut pleca nefiind moldoveni. Restul de 35 familii cu 92 suflete sunt streini. Se anexează tabele întocmite de Preturi şi Primăria Moghilev, despre aceştia.

10) Anexez listele familiilor plecate în Basarabia în ambele transporturi, precum şi întreaga corespondenţă provenită cu ocazia acestei lucrări (telegrame primite, telegrame expediate şi adrese numerotate dela 1 - 32).-

Golta la 10 Martie 1944.

Mălai Iulin
Deleg.pt.rep.mold.din Crimeia şi Cubani aşezaţi provizoriu în jud.Moghilev.-

406

DOMNIEI SALE
DOMNULUI PREFECT AL JUDETULUI MOGHILEV

R E F E R A T

Subsemnatul, Malinaş Iulie, delegat al Institutului Central de Statistică din Bucureşti şi al Comisiunei de Repatriere din Golta, conform ordinelor de serviciu Nr.1o384o/28/X/943 al Presedenţiei Consiliului de Miniştrii şi Nr.76 din 2o Ianuarie 1944, al Comisiei de Repatriere din Golta, confirmate de Guvernământul Transnistriei prin telegramele Nr.487 şi 451 din 16 Inauarie 1944, pentru executarea lucrărilor de repatriere a moldovenilor refugiaţi din regiunile Cuban şi Caucaz şi aşezaţi temporar în judeţul Dvs.

Cu onoare Vă rugăm să bienvoiţi a aproba următoarele:

1. Să mi-se pună la îndemână, listele acestor familii moldoveneşti, pe raioane şi comune după cum au fost repartizaţi.

2. Pentru ca aceşti oameni să poată reîncepe o viaţa gospodăreasca nouă, domnul Director Dr.Anton Golopenţia, Conducătorul aceste lucrări, a cerut, şi Guvernământul a aprobat ca aceste familii să fie înzestrate cu inventar viu şi mort după posibilităţile judeţului în care se află. In acest scop Vă rugăm să bienvoiţi a dispune ca, dacă este posibil, fiecare familia moldovenească să primească:

a) O vacă, două oi, un porc mare sau mic indiferent, iar la fiecare o sută de oi un berbec comun.

b) La cel puţin două familii să se dea o pereche de boi, sau doi caiţ cu car sau căruţă şi uneltele agricole necesare, plug, grapă etc.

3.- Pentru a-şi putea duce viaţa până în vară, când posbilităţile de trai vor fi mai multe, ei vor avea nevoie de diferite produse alimentare, care la mulţi le lipsesc. Deaceia Vă rog a dispune raioanelor şi comunelor ca în raport cu greutăţile comunale, să se dea fiecărei familii o cantitate hotărâtă dinainte, de: grâu, porumb, fasole, cartofi, etc.

4.- Furaje pentru animale (fân, paie, grâunţe) pentru cât mai mult timp posibil, având în vedere că în Ţară, în acest an e greu de obţinut.

5.- Transporturile, dela satele în care se găsesc în prezent şi până la gare de îmbarcare să se facă cu căruţele colhozurilor.

. / .

6.- Subsemnatul m'am deplasat dela Golta la Moghilev cu autocamioneta GAZ.Nr.P.9260.- Rezerva de benzina luată,e înspre terminare, deaceia Vă să aprobaţi ca, benzina necesară pentru transporturi ce le voiu face în acest judeţ şi înapoi la Golta s'o primesc, din depozitele din ac st judeţ în contul Guvernământului;-

'Deasemenea convorbirile telefonice precum şi telegramele care voiu fi obligat a le face să se expedieze prin serviciile Dvs.

DELEGATUL PENTRU REPATRIEREA
MOLDOVENILOR

Mălinaş Iuliu

Moghilev la 23 Ianuarie 1944.-

DOMNIEI-SALE

DOMNULUI PREFECT AL JUDETULUI

MOGHILEV

Inregistrat sub Nr. 2768 / 1944 Luna II Ziua 3

7

408

REFERAT

In urma rapoartelor verbale ce le-am făcut Domniei Voastre, privitor la situaţia evacuaţiilor din Crimeea şi Cuban şi în urma convorbirei telefonice avute azi cu Domnul Director Anton Golobenţia din Preşedenţia Consiliului de Miniştri-Institutul Central de Statistică Bucureşti-, am onoare a Vă raporta următoarele:

1.- In judeţul Moghilev, în satele Subotiuca, Serebrie şi oraşul Mohgilev, se află în total 295 familii cu 1022 membrii evacuaţi din Crimeia şi Cuban. Din aceştea, în 175 familii sunt moldoveni şi bărbatul şi femeia, 95 familii sunt mixte (67 bărbatul moldovean iar femeia străină, 28 femeia moldoveancă iar bărbatul străin), 21 familii străine iar 4 familii alte categorii.

2.- Conform noilor dispoziţii din 15 Ianuarie 1944 ale Domnului Mareşal Ion Antonescu, din aceste categorii pot întra în Basarabia numai prima, adică familiile în cari şi bărbatul şi femeia sunt moldoveni. Pentru rest rămâne să hotărească delegatul Guvernământului Basarabiei, care va fi unul din Domnii Prefecţi ai judeţului Soroca sau Orhei şi care urmează să vină la faţa locului.

3.- Pentru trecerea peste Nistru prin punctul de frontieră Moghilev - Tg.Otaci am luat contact cu şeful Poliţiei din Volcineţ. Acesta spune că nu are până în prezent nici un ordin în baza căruia nu s'ar putea trece Nistrul decât cu autorizaţia specială a Ministerului Afacerilor Interne. Am convenit că, moldovenii să treacă în baza listelor întocmite de Preturile respective şi certificate de Prefectura Jud.Moghilev.

4.- Ministerul de Finanţe a hotărît să nu schimbe moldovenilor cari se repatriază în Basarabia, decât numai banii cu cari ei s'au refugiat din Crimeia şi Cuban. In acest scop avem nevoe de listele cu cari ei au depus banii pentru schimb la Banca Transnistriei Sucursala Moghilev la sosirea lor aici. Aceste liste le-am căutat la Preturi şi Prefectura,dar nu se găsesc.

./.

Rog binevoiţi a dispune ca ele să fie cerute oficial de la Banca Transnistriei unde e posibil să le aflăm. Dacă Banca nu poate să dea originalele, să ni se elibereze copii certificate. După aceste liste, în valoarea summei schimbată de refugiaţi sosirea lor aici vor putea obţine dreptul la schimbul de mărci în Ţară.

5.- Azi, 2 Februarie 1944, am fost la Gara Moghilev. Dom Şef de Gară nu poate să ne anunţe sosirea vagoanelor decât c cel mult 24 ore înainte, deoarece Cernăuţi-ul anunţă tot cu ore înainte.

6. Rog binevoiţi a dispune ca inventarul a l primilor sute familii fie adus cât mai aproape de gara Moghilev-avand în vedere că începând din ziua de astăzi sosirea vagoanelor cu rute anunţă.

DELEGAT PT.REPATRIEREA BOLDOV

Moghilev la 2 Februarie 1944.-

I.Malinaş

Malinaş

...NIEI - SALE
DOMNULUI PREFECT AL JUDETULUI
MOGHILEV.

8

409

R E F E R A T

In legătură cu repatrierea moldovenilor evacuaţi din Crimeia şi Cuban, am onoare a Vă raporta următoarele :

1.- Eri, 6/II 1944, am vorbit dela Gara Moghilev, cu M.3 Cernăuţi, cerând relaţii privitoare la vagoanele necesare pentru transportul moldovenilor în Basarabia. M.3 Cernăuţi răspunde, că începând de eri nu se mai ocupă El de dirijarea vagoanelor pentru Moghilev, ci M.3 Birzula, care până eri ne-a comunicat că nu are nici o dispoziţie în această privinţa.

Azi, 7/II 1944, Gara Moghilev a întrebat din nou M.3 Birzula, primind răspunsul că trenurile pentru repatriaţii din Moghilev sunt programate astfel: In zilele de 12 şi 13 Februarie 1944 câte o garnitura compusă din 41 vagoane acoperite, 8 vag.descoperite şi una clasă.

2.- Faţă de această situaţie, cred că ar fi bine, că inventarul cu care se înzestrează familiile moldoveneşti, să fie împărţit aici la faţa locului, având în vedere că timpul nu-l avem, iar căruţele tot vor trebui să meargă în satele unde sunt asezaţi ei, pentru a-i aduce la Gara cu bagaje. Prin aceasta ar putea fi vitele mai bine îngrijite în aceste zile şi s'ar face şi economie de furaje..

3.- Este absolută nevoie, că aceste trenuri să fie însoţite de câte un delegat a Dvs.până la destinaţie. Atribuţiunile acestui delegat sunt : să conducă şi să predea Prefecturei Cetatea-Albă, care se îngrijeşte de repartizarea în comune a acestor familii. Să stăruie ca, în gările unde trenul este oprit, staţionarea să fie cât mai scurtă. Din transporturile făcute până acum s'a constatat, că un tren plecat din Golta cu un bun însoţitor, a putut să ajungă la Cetatea-Albă în 6 zile, în timp ce un alt însoţitor a condus alt tren, pe acelaşi distanţă în 16 zile.

Rog binevoiţi a aproba, ca aceşti oameni să fie alegi din timp şi anunţaţi pentru a se putea pregăti de drum, care poate să - dus-întors - cca. 2 săptămâni.

Moghilev la 7 Februarie 1944.-

DELEGAT PENTRU REPATRIEREA MOLDOVENILOR

Iuliu Molinaş

Din supraveghere lui Chiriac

9

410

N O T A

MIHALASCU GHEORGHE, fiul lui PETRE şi MARIA, născut la 14 Martie 1915 în Gădeni Cârligi Jud.Buzău de cetăţenie română, confesiune ortodoxă, domiciliat în Bucureşti, Str.13 Decemvrie 4 apart.29 B.

Din cele culese despre MIHALASCU GHEORGHE reese că susnumitul după ce şi-a luat bacalaoreatul laliceul din Mizil în anul 1940 s'a înscris la Facultatea de Drept din Capitală.

In timpul războiului a fost mobilizat ca sublocotenent de rezervă în Rgt.7 Art. până în Noemvrie 1944 când a fost demobilizat.

După demobilizare, MIHALASCU GHEORGHE ca unul ce era doar student, a intrat ca pedagog intern la fostul seminar "Nifon" din Str.11 Iunie No.2 unde a funcţionat până la luarea licenţei în drept în anul 1947, dată după care s'a înscris la doctorat.

Odată licenţiat în Drept s'a înscris în colegiul avocaţilor de Ilfov ca stagiar făcând practică la avocatul COHIN MARCU din Str.Ctin Nacu No.8 până în anul 1948 când a intrat în cadrele jandarmeriei ca ofiţer, astăzi găsindu-se cu gradul de locotenant în cadrul securităţii.

MIHALASCU GHEORGHE la Seminarul "Nifon" a putut intra prin intervenţia Profesorului secundar MIHALASCU DUMITRU, rudă apropiată a sa, care deasemeni l-a ajutat făcându-i legătura cu avocatul COHIN MARCU ca să-l primească ca stagiar.

Profesorul MIHALASCU DUMITRU domiciliază în Str.Justiţiei 46 unde a domiciliat şi MIHALASCU GHEORGHE până la intrarea în jandarmerie şi când a luat prin rechiziţie garsoniera ce ocupă şi azi la adresa de mai sus.

Din cele culsese dela avocatul COHIN MARCU cât şi la vechile adrese reese că MIHALASCU GHEORGHE era un element corect, extrem de cumpătat, studios şi bisericos.

Avocatul COHIN mai spune că deşi avea o serie de calităţi, totuşi era un element timid, fără iniţiativă, nuavea curajul să ia o hotărâre într'o acţiune.

La actuala adresă de unde domiciliază din Iulie 1948 MIHALASCU GHEORGHE este cunoscut deasemeni ca un element corect, retras, nu primeşte vizite şi că este foarte cumpătat în acţiunile sale.

Din punct de vedere politic lasă impresia celor din jurul său, că ar merge pe linia regimului nostru de democraţie populară.

Nu s'a putut stabili dacă este membru de partid sau nu.

411

19
412

_N_O_T_A_

In Str.Schitul Maicilor No.23 locueşte în partea stângă după cum este indicat, cu intrare comună, următorii :

1.= PALADE ALEXA născut la 3 Martie 19oo în Chişinău, căsătorit cu PARASCHIVA născută SAJIU la 19oo în Teleneşti Orhei, ambii de cetăţenie română, confesiune ortodoxă. PALADE ALEXA a fost 25 ani funcţionar la Episcopia Chişinău.

Din cele discutate cu soţia acestuia reese că susnumiţii sunt refugiaţi din Basarabia în 1944, în ultimul moment de a intra trupele sovietice în Chişinău şi au fugit doar cu ce au putut lua cu ei (3 valize).

Susnumita mai spune că în 1940 după 8 luni de stat sub ocupaţie sovietică li s'a îngăduit dupăcâteva luni începând războiul au putut merge din nou la casa lor.

PALADE ALEXA actualmente este funcţionar la Arhiepiscopia Bucureşti - lucrând la Seminarul Pedagogic.

Soţia acestuia se plânge că soţul său are doar 5.000 lei lunar şicâ ea speră în dumnezeu că timpurile de azi se vor schimba , ca să poată merge iarăşi la casa lor.

Din cele culese dela aceasta nu este o simpatizantă a regimului actual din ţara noastră. Interiorul casei este sărăcăcios mobilat.

2.= Apartamentul No.2 este ocupat de PAPADOPOL LEONID sub şef de birou la Patriarhie, născut la 10.III.19o8 în Orhei, căsătorit cu ANA, născută la 30.I.1915 în Trifeşti Orhei.

Din cele culese dela PARASCHIVA ALEXA reese că şi PAPADOPOL LEONID este refugiat din Chişinău şi că a fost şi în 1940, dar în 1944 a fost prevăzător şi şi-a expediat mobila în Capitală cu mult înainte, aşa că atunci când au venit în Capitală au avut ce le trebue. Pe când PALADE ALEXA duce o viaţă retrasă, fără prieteni, PAPADOPOL LEONID şi-a făcut o serie de prieteni cu care este în vizită

./.

PARASCHIVA ALEXA se plânge că PAPADOPOL LEONID şi soţia acestuia deşi sunt refugiaţi din Basarabia şiau fost mulţi ani funcţionari ai aceluiaşi Episcopii de Chişinău îi ponegreşte şi ceva mai mult prin 1945 - 46 PAPADOPOL LEONID lansase svonul printre personalul Patriarhiei că PALADE ALEXA şi soţia sa sunt comunişti şi se luase măsuri să fie evacuaţi din imobil (care este proprietatea ~~PARASCHIVEI~~ Patriarhiei) şi a fost şi comprimat pentru un scurt timp.

Susnumita mai spune că PAPADOPOL LEONID când a sosit în Chişinău în 1941 făcea propagandă că toţi bolşevicii să fie omorâţi. Dacă I.Mălinaş la această adresă a intrat nu la No.21 atunci a vizitat pe PAPADOPOL LEONID.

ss.C.LEONIDA

16 Decemvrie 1949

25

414

_N_O_T_A_

Supravegherea lui " MARIAN "

La ora 6,45, MARIAN iese de acasă şi pe jos merge la serviciu, intră la ora 6,55.=

La ora 11, MARIAN iese dela serviciu şi merge în Str.Alex. Popov No.28, clădirea Ministerului.

La ora 11,30, pleacă de aci şi revine la serviciu.

La ora 14,40, MARIAN iese dela serviciu şi merge în Str. Alex.St.Popov No.28.=

La ora 15,30, MARIAN pleacă de aci şi revine la serviciu.

La ora 16,30, MARIAN pleacă dela serviciu şi pe jos merge în Cal.Victoriei No.114 la atelierul de stilouri.

După 10 minute pleacă de aci, şi pe jos revine acasă, intră la ora 16,50.=

La ora 18,30, MARIAN împreună cu soţia sa, ies de acasă şi pe jos merg la magazinul alimentar din Str.Cobălcescu No.60.=

După 5 minute ies de aci, iau tranwaiul 24 din staţia Casa Oştiri, cobor la staţia Academiei şi pe jos merg în Bdul.1848 No.5 la magazinul Ferometal, unde face cumpărături.

După 10 minute ies de aci şi merg în Str.Decebal No.5, la magazinul Ferometal, unde cumpără mai multe articole de menaj.

La ora 19,20, MARIAN şi soţia sa, plec de aci şi pe jos merg în staţia Rahova iau tranwaiul 12, cobor la staţia Virgiliu şi revin acasă intră la ora 20.=

Până la ora 21, când postul se suspendă, MARIAN nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.=

P.S. Individul şi individa cu care MARIAN a ieşit din Str. Schitul Maicilor No.23, semnalat în ziua de 10.XII.1949 care a mers la Căminul de Studii de Comerţ şi Statistică din Str.C.A.Rosetti 13, s'a stabilit că se numeşte BARGĂOANU GRIGORE şi care locueşte la parte, dormitorul 1.=

./.

Iar individa care a mers la Căminul 23 August din Bdul. Pache No.98, s'a stabilit că se numeşte STAVAR ALEXANDRA şi locueşte la camera dela mansardă.

Auto
6938
H.Vrânceanu

ss.Gh.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş

15 Decemvrie 1949

29

476

_N_O_T_A_

Supravegherea lui " MARIAN "

Postul se înfiinţează la ora 6,30.=

La ora 6,50 Marian iese de acasă şi pe jos merge la serviciu, intră la ora 7.=

La ora 15,15, MARIAN pleacă dela serviciu şi pejos revine acasă, întră la ora 15,35.=

La ora 17,20, MARIAN împreună cu soţia sa ies de acasă, iau tranwaiul 12 din staţia Virgiliu, cobor în staţia Nic. Bălcescu şi pe jos merg în Bdul.1848 No.5, la Farmacia No.19 unde cumpără ceva.

După 10 minute ies de aci şi merg la magazinul de cafea Mecca din Bdul 1848 No.16, unde face cumpărături.

După 10 minute ies de aci şi pe jos merg la Poşta Centrală din Cal.Victoriei, la ghişeul timbre, cumpără două mandate le complectează şi le expediază pe următoarele adrese :

1.= No.32205 cu suma de lei 1500 lui ALEX MALINAS Com.Figa Jud.Someş, Oficiul Beclean.

2.= No.32206 cu suma de lei 2.000 lui IOACHIM GODORGEA Str.Martirilor No.20 Dej.

La ora 18,45, MARIAN şi soţia pleacă de aci, merg în staţia Podul Senat iau tranwaiul 12 coboară la staţia Virgiliu şi revin acasă, intră la ora 19.=

Până la ora 21, când postul se suspendă, MARIAN nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.=

Auto
6938
H.Vrânceanu

ss.I.Croitoru
ss.Gh.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss. M.Nemeş

14 Decemvrie 1949 31

417

N O T A

Supravegherea lui " MARIAN "

La ora 6,45 " MARIAN " iese de acasă şi pe jos merge la serviciu, intrând la ora 7.=

La ora 10,30 " MARIAN" iese dela serviciu şi merge în Str.Popov No.28 la un birou al Ministerului şi după 10 minute revine la serviciu.

La ora 15,15 MARIAN iese de acasă şi pe jos merge acasă intră la ora 15,30.=

La ora 18,10, MARIAN iese de acasă împreună cu soţia şi merg în staţia Virgiliu de unde soţia ea tranwaiul 3 şi MARIAN merge pe jos în Str.Popov No.23 la Internatul Liceului "Sava" intră la ora 18,30.=

La ora 18,40 MARIAN iese de aci cu o elevă slăbuţă cu ochelari şi împreună merg pe jos în Bdul.6 Martie la Librăria C.G.M. şi face cumpărături, de aici merg la Librăria Noastră No.2 (Cartea Românească şi fac cumpărături.

După 10 minute ieă de aci şi pe jos merg la Internat în Str.Popov No.23, eleva rămâne aci iar MARIAN merge pe jos acasă intră la ora 19,50.=

Până la ora 21 când postul se suspendă MARIAN nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli 84 lei.

Auto
6938 B.
H.Vrânceanu

ss.I.Croitoru
ss.Gh.Tutuc
ss.M.Nemeş
ss.L.Lovinescu

17 Decemvrie 1949 33

_N_O_T_A_

Supravegherea lui " MARIAN "

La ora 6,45, MARIAN iese de acasă şi pe jos merge la serviciu intră la ora 6,55.=

La ora 14,50 MARIAN pleacă de aci şi merge în Str.Spiru Haret No.8 la Sindicatul Ministerului Invăţământului Public.

La ora 15,20, MARIAN pleacă de aci şi revine la serviciu.

După 10 minute, MARIAN pleacă dela serviciu, fiind însoţit de un individ şi împreună merg până în faţa casei la MARIAN unde se despart.

MARIAN intră în casă, ora fiind 15,45.=

Iar individul merge în Str.Macedonia No.16, prima uşă pe dreapta deschide poarta cu cheia.

Individul are următoarele semnalmente: Etate 40-45 ani, statură potrivită, rotund la faţă, şaten.

La ora 19, MARIAN şi soţia sa iese de acasă, merg în staţia Virgiliu iau tranwaiul 24 coboară în staţia Academiei şi merg la magazinul Consignaţii unde vizitează mai multe obiecte.

După 20 minute iese de aci, merg în staţia Cişmigiu iau tranwaiul 24 coboară la staţia Virgiliu şi revin acasă, intră la ora 19,5 Până la ora 21 când postul se suspendă, MARIAN nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.

P.S. In drum spre casă, MARIAN şi individul semnalat mai sus, au discutat foarte cordial şi agitaţi, mergând la braţ.

Auto
6938
H.Vrânceanu

ss.GH.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş

35

13 Decemvrie 1949

d

415

N O T A

Supravegherea lui " MARIAN "

Postul se înfiinţează la ora 6,30

La ora 6,45, MARIAN iese de acasă şi pe jos merge la serviciu, intră la ora 6,55.=

La ora 13, MARIAN pleacă dela serviciu şi pe jos merge în Str.Alex.St.Popov No.28, clădirea Ministerului.

După 20 de minute, MARIAN pleacă de aci şi pe jos merge acasă.

La ora 13,35, MARIAN iese de acasă, ia tranwaiul 3 din staţia Virgiliu, coboară la staţia Dr.Felix şi pe jos merge în Bdul.I.Gh.Duca, la Oficiul P.T.T. Bucureşti 2, unde ridică un colet de mărimea 50x50, iar greutate de 15 Kg.venit din Dej.

La ora 13,55, MARIAN pleacă de aci, ia tranwaiul 3 coboară la ataţia Virgiliu şi revine acasă ora fiind 14,10.=

Până la ora 21, când postul se suspendă, MARIAN nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.=

ss.I.Croitoru
ss.Gh.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş

Auto
6938
H.Vrânceanu

12 Decemvrie 1949 37

420

N O T A

Supravegherea lui " MARIAN "

Postul se înfiinţează la ora 6,30.=

La ora 6,45, MARIAN iese de acasă şi pe jos merge la serviciu.

La ora 15,15, MARIAN pleacă dela serviciu şi pe jos revine acasă, intră la ora 15,25.=

Până la ora 21, când postul se suspendă, MARIAN nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 84.=

Auto
6938
H.Vrânceanu

ss.I.Croitoru
ss.Gh.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş

11 Decemvrie 1949

39

N O T A

421

Supravegherea lui "MARIAN"

Postul se înfiinţează la ora 7.=

La ora 10, MARIAN iese de acasă, având asupra sa servieta, şi pe jos merge în Bdul Dinicu Golescu No.14, la Consumul Alimentar

După 10 minute, MARIAN pleacă de aci şi pe jos merge în Piaţa Ilie Pintilie unde face cumpărături, iar apoi revine în Bdul Dinicu Golescu la Consumul Alimentar şi după 10 minute pleacă de aci şi pe jos revine acasă.

La ora 11,30, MARIAN iese de acasă şi pe jos merge în Str.Alex.St.Popov No.25, La internatul de fete al Scâlii Sft.Sava intră la ora 11,45.=

La ora 13, MARIAN pleacă de aci şi pe jos revine acasă.

La ora 16,30, MARIAN iese de acasă având asupra sa servieta şi pe jos merge în Cal.Plevnei No.21 în curtea Facultăţii de Stamatologie a doua baracă de lemn din stânga.

După 10 minute, MARIAN pleacă de aci având asupra sa servieta şiplus un pachet rotund de marimea 30x20 şi pe jos revine acasă, intră la ora 17,10.=

Până la ora 21, când postul se suspendă, MARIAN nu mai părăseşte domiciliul.

Cheltueli de supraveghere lei 99.=

P.S. La ora 18,15, este văzut venind la MARIAN acasă TREBICI împreună cu soţia sa (TIBI).

Auto
6938

H.Vrânceanu

ss.I.Croitoru
ss.Gh.Tutuc
ss.L.Lovinescu
ss.M.Nemeş